

วารสารรัฐศาสตร์

MBU มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
Journal of Political Science MBU

ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 มีนาคม-เมษายน 2567 Vol.3 No.2 March-April 2024

P-ISSN : 2773-9139 (Print)

E-ISSN : 2773-9147 (Online)

วารสารรัฐศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Journal of Political Science

Mahamakut Buddhist University

ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 (มีนาคม-เมษายน 2567)

Vol.4 No.2 (March-April 2024)

P-ISSN : 2773-9139 (Print) E-ISSN : 2773-9147 (Online)

วัตถุประสงค์

วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เป็นวารสารวิชาการ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้า และเพื่อเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ นิสิต นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป ในมิติทางด้าน รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ การเมืองการปกครอง ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ นโยบาย สาธารณะ สังคมวิทยาและมนุษยวิทยา รวมทั้งสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 3 ท่าน เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้ง ภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการ พิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตาม หลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร อย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร

ทัศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียน บทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกอง บรรณาธิการ ทั้งนี้กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

กำหนดออกวารสารปีละ 6 ฉบับ เป็นราย 2 เดือน

ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม - กุมภาพันธ์

ฉบับที่ 2 เดือน มีนาคม - เมษายน

ฉบับที่ 3 เดือน พฤษภาคม - มิถุนายน

ฉบับที่ 4 เดือนกรกฎาคม - สิงหาคม

ฉบับที่ 5 เดือนกันยายน - ตุลาคม

ฉบับที่ 6 เดือน พฤศจิกายน - ธันวาคม

เจ้าของ

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย 248 หมู่ที่ 1 ถนนศาลายา - นครชัยศรี
ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170 โทร 02-444-6000 ต่อ 1147
E-mail : journalpoliticalsciencembu@gmail.com

ที่ปรึกษา

พระเทพวัชรเมธี, ผศ.ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พระเทพศากยวงศ์บัณฑิต, ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พระมงคลธรรมวิธาน, ผศ.ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พระมหามหวินทร์ ปุริสุตตโม, ผศ.ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พระมหาฉัตรชัย สุธตตชโย, ผศ.ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย, ดร

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บรรณาธิการบริหาร

พระครูปลัดสวัฑฒนพรหมจริยคุณ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

🌸 หัวหน้ากองบรรณาธิการ

ผศ.ดร.กัญจิรา วิจิตรวัชรารักษ์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

🌸 กองบรรณาธิการ

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

พระมหาบุญเลิศ อินทปญฺโญ, ศาสตราจารย์ ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ศาสตราจารย์ ดร. บุญทัน ดอกไธสง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ศาสตราจารย์ ดร. อีรภัทร์ เสรีรังสรรค์

มหาวิทยาลัยรังสิต

รองศาสตราจารย์ ดร.สัณญา เคนาภูมิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

รองศาสตราจารย์ ดร.ธวัชธร ตู้อทองคำ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

รองศาสตราจารย์ ดร.ประภาส ปิ่นตบแต่ง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วินิจ ผาเจริญ

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชาย ดำเนิน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล พรหมกุล

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วุฒิพงษ์ บัวช้อย

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ดร.สมพงษ์ พิพัฒน์เอกสกุล

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประภาส แก้วเกตุพงษ์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

พระมหาจันทน์ ฌมไผ่, ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ดร.ธีรดนัย กัปโก

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูภาณจนกฤษฎ์ ปุณัณรัมย์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เรียงดาว ทวะชาติ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรีเสด็จ กองแกน

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

รองศาสตราจารย์ ดร.สุกิจ ชัยมุสิก

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ประจวบ ประเสริฐสังข์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกษภา ผาทอง

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ดร.นภารัตน์ กิตติรัตนมงคล

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ดร.จักรี ศรีจารุเมธญาณ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ กฤติกา ชนะกุล

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พระครูสุทธิเมธาวัฒน์, ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พระมหาณรงค์ศักดิ์ วิริยโร,ดร.

นักวิชาการอิสระ

พระมหาสุรไกร ชินพุทธิสิริ, ผศ.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ

ดร.นภารัตน์ กิตติรัตนมงคล

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

นางสาวณัฐฐา แจ่มอักษร

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ฝ่ายประสานงานและจัดการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกษฎา ผาทอง

โทร.061-0186156, Line ID: Ketsada11

e-mail: ketsada.iadp@gmail.com

พระครูสุทธิเมธาวัฒน์

โทร.09-35549591, Line ID: 0935549591

e-mail: Suttipod555@gmail.com

นางสาวอริษา เอี่ยมวิสัย

โทร.0969703934 Line ID: ati22ticha

Email : lek22nunti@gmail.com

ฝ่ายกฎหมาย

นายชัยวิทย์ ฤทธิพิชัยวัฒน์

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

พิสูจน์อักษร

รศ.ดร.ปราณีต ม่วงนวล

มหาวิทยาลัยราชภัฏสมเด็จพระเจ้าพระยา

อาจารย์ ธนะชัย สามล

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ออกแบบปก

นายสุริยาทิศ โพธิ์ประสิทธิ์

นักวิชาการอิสระ

จัดรูปเล่ม

นายสมศักดิ์ พะปะเสน

โรงเรียนพระเทพบัณฑิตวิทยานุสรณ์ จังหวัดหนองคาย

พิมพ์ที่

ศูนย์เรียนรู้การผลิตและจัดการธุรกิจสิ่งพิมพ์ดิจิทัล มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์ เลขที่ 1 หมู่ 20 ถนนพหลโยธิน ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง
จังหวัดปทุมธานี 13180 โทรศัพท์ 0 2529 0574 7, 0 2909 1633 www.vru.ac.th

บทบรรณาธิการ

วารสารฉบับนี้เป็นฉบับที่ 2 ประจำปีพุทธศักราช 2567 บทความที่ได้รับการคัดเลือกให้เผยแพร่ในวารสารฉบับนี้ เนื้อหาสาระของบทความยังคงเนื้อหาสาระที่หลากหลาย มีจำนวนบทความทั้งหมด จำนวน 11 เรื่อง เป็นบทความวิจัย จำนวน 8 เรื่อง บทความวิชาการ 3 เรื่อง วารสารผ่านการประเมินคุณภาพวารสารใหม่เข้าสู่จากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index-TCI) ให้วารสารจัดอยู่กลุ่มที่ 2 ระยะเวลาการรับรองคุณภาพวารสารตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2565 จนถึงวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ.2567 และเพื่อให้คุณภาพของบทความเป็นไปตามเงื่อนไข และกติกาสากล จึงเปิดโอกาสให้นักวิชาการ นักวิจัย และนักศึกษาระดับบัณฑิต ได้เผยแพร่บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัย ซึ่งกองบรรณาธิการได้ดำเนินการตามกระบวนการเชิงหลักการเผยแพร่บทความตามเกณฑ์สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาทุกประการ

กองบรรณาธิการวารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ขอขอบคุณท่านผู้เขียน ท่านสมาชิกและท่านผู้อ่านที่ให้ความสนใจและไว้วางใจวารสารของเราเป็นอย่างดีตลอดมาและหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความที่ได้เลือกสรรมาตีพิมพ์มีประโยชน์ต่อผู้อ่านทุกท่าน บรรณาธิการขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาอ่านและแนะนำการปรับแก้บทความวิจัยให้มีคุณภาพทางวิชาการยิ่งขึ้น

สุดท้ายนี้กองบรรณาธิการหวังอย่างยิ่งว่าเนื้อหาในวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านบ้างตามสมควร หากผู้อ่านจะมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวารสารนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กองบรรณาธิการขอน้อมรับไว้ด้วยความยินดียิ่ง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัญจิรา วิจิตรวัชรารักษ์

บรรณาธิการ

สารบัญ

บรรณาธิการ	(ก)
บทบรรณาธิการ	(ข)
สารบัญ	(ช)

บทความวิจัย : Research Article

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการสอนภาษาไทย ชั้นปีที่ 5 : กรณีศึกษาวิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร ปีการศึกษา 2565	1-20
--	------

THE FACTOR AN INFLUENCE TO INTERNSHIP TEACHING IN SCHOOL OF COLLEGIAN IN FACULTY OF EDUCATION THAI LANGUAGE TEACHING PROGRAM 5TH YEAR : A CASE STUDY YASOTHON BUDDHIST COLLAGE ON THE SEMESTER 2022

วลัญรัตน์ พันผาด, สรวิต พรหมลี, พระเทอดพิทักษ์ จันทร์โลหิต และ รัชฎากร เอี่ยมอำไพ

การประยุกต์ใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์เพื่อการพัฒนาการบริหารจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร	21-44
--	-------

AN APPLICATION THE PRINCIPLES OF TITTAHADHAMMIKATTHA TO DEVELOP INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGY MANAGEMENT OF MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY YASOTHON BUDDHIST COLLEGE

วรเชษฐ์ ไทอิน, สรวิต พรหมลี, พระณัฐกิตติ์ ธมฺมธโร (วิกะหะ) และ รัชฎากร เอี่ยมอำไพ

การประเมินผลความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลนาสะไมย์ อำเภอเมืองยโสธร จังหวัดยโสธร	45-61
---	-------

ASSESSMENT OF PUBLIC SATISFACTION TOWARDS THE QUALITY OF SERVICES PROVIDED BY THE NASA MAI SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION MUEANG YASOTHON DISTRICT YASOTHON PROVINCE

วรเชษฐ์ ไทอิน, สรวิต พรหมลี, รัชฎากร เอี่ยมอำไพ และ พระณัฐกิตติ์ ธมฺมธโร (วิกะหะ)

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 62-75
ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี

PUBLIC PARTICIPATION IN THE CONSERVATION OF NATURAL RESOURCES AND THE ENVIRONMENT OF BANRAI SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION, BANRAI DISTRICT, UTHAITHANI PROVINCE

กมลพร กัลยาณมิตร, บังอร เบ็ญจาธิกุล, สมชาย รัตนภูมิปัญญา และ ฉัตรชัย วัฒนชนานันต์

ความต้องการของประชาชนต่อการจัดทำบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วน 76-89
ตำบลแม่ลา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี

NEEDS OF PEOPLE TOWARDS THE PUBLIC SERVICE PROVISION OF MAELA SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION, BANGRACHAN DISTRICT, SINGBURI PROVINCE

วิจิต บุญสนอง, ธนาภรณ์ กรองสติปัญญา, ศิริพร แสงชาติ, สุทธิชัย กษเมธ, ภัทรวิณ วันแก้ว และ ธนันธร สาสึงห์

คุณลักษณะผู้นำท้องถิ่นต่อการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบางคนที่ อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม 90-103

CHARACTERISTICS OF LOCAL LEADERS IN THE ADMINISTRATION OF BANGKHONTHI SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION, BANGKHONTHI DISTRICT, SAMUTSONGKHRAM PROVINCE

อัมพร ปัญญา, ศิริพร มงคลวัฒน์, ชัยยุทธ์ สงวนแก้ว, สุภาวดี สาสึงห์, เจริญ ศรีศัลลักษณ์ และ ทศนันท์ อาชาสุข

ปัญหาสุนัขจรจัดภายในวัดศรีโสดา อำเภอมือง จังหวัดเชียงใหม่ 104-118

STRAY DOG PROBLEMS IN WAT SRI SODA MUEANG DISTRICT CHIANG MAI PROVINCE

พระพนม มหาบุญโญ, ศิพรจิรวัฒน์ อนัญชิตโต และ พระธีรสิทธิ์ สิริสุวรรณโณ

การประเมินการจัดการการเรียนการสอนกลุ่มวิชาเฉพาะสังคมวิทยาและ 119-136
มานุษยวิทยา สาขาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
มหามกุฏราชวิทยาลัย

ASSESSMENT OF INSTRUCTIONAL MANAGEMENT IN SPECIFIC GROUPS OF SOCIOLOGY AND ANTHROPOLOGY FACULTY OF SOCAIL SCIENCES MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY

สุเทพ สุวีรางกูร, นฤมล เจริญใจ, ประจวบ ประเสริฐสังข์, พระครูสุทธิเมธาวังษ์ (สุทธิพจน์ สุทธิวงโน) และ ชาตรี สุขสบาย

บทความวิชาการ : Academic Article

การพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21

137-151

LEADERSHIP DEVELOPMENT IN 21st CENTURY

ปัญญพงศ์ วงศ์นาครี, พระครูปริยัติธำรงคุณ (กัธธ ทองประดู่), พระศุภชาติ (ธมฺมิสฺสโร) สำลีวงศ์ และ ประณพชญ์ จิตรจันทน์

พระสาวกกับบทบาทในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

152-164

DISCIPLES AND THEIR ROLE IN PROPAGATION BUDDHISM

พระศุภชาติ (ธมฺมิสฺสโร) สำลีวงศ์, ปัญญพงศ์ วงศ์นาครี, ประณพชญ์ จิตรจันทน์ และ จิราภรณ์ ชูชำนาญ

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

165-185

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาของนักศึกษาคณะ
ศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการสอนภาษาไทย ชั้นปีที่ 5 :

กรณีศึกษาวิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร ปีการศึกษา 2565*

THE FACTOR AN INFLUENCE TO INTERNSHIP TEACHING IN SCHOOL
OF COLLEGIAN IN FACULTY OF EDUCATION THAI LANGUAGE
TEACHING PROGRAM 5TH YEAR : A CASE STUDY YASOTHON
BUDDHIST COLLAGE ON THE SEMESTER 2022

วณรัตน์ พันผาด¹, สรวิต พรหมลี², พระเทพดพิทักษ์ จันทรโลhit³ และ รัชฎากร เอี่ยมอำไพ⁴

Waranrat Phanpad¹, Sorawit Promlee², Phra Therdpitak Janlohit³ and Rachadakorn Eiamampai⁴

¹⁻⁴มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

¹⁻⁴Mahamakut Buddhist University Yasothon Buddhist College, Thailand

Corresponding author E-mail: sorawit456.789bank191@gmail.com

Received 10 March 2024; Revised 30 March 2024; Accepted 25 April 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการฝึกปฏิบัติการสอนและพัฒนาแนวทางการฝึกปฏิบัติการสอนของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการสอนภาษาไทย ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านครูพี่เลี้ยงและอาจารย์ผู้นิเทศก์ ปัจจัยด้านบริบทของบุคลากรในสถานศึกษา และปัจจัยด้านสภาพปัญหาและบริบทที่มีต่อการปฏิบัติการสอนมีความสำคัญในระดับมากต่อการฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา และแนวทางการฝึก

* วณรัตน์ พันผาด, สรวิต พรหมลี, พระเทพดพิทักษ์ จันทรโลhit และ รัชฎากร เอี่ยมอำไพ. (2567). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการสอนภาษาไทย ชั้นปีที่ 5 : กรณีศึกษาวิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร ปีการศึกษา 2565. วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 4(2), 1-20.

Waranrat Phanpad, Sorawit Promlee, Phra Therdpitak Janlohit and Rachadakorn Eiamampai. (2024). The Factor an Influence to Internship Teaching in School of Collegian in Faculty of Education Thai Language Teaching Program 5th year : a Case Study Yasothon Buddhist Collage on the Semester 2022. Journal of Political Science Mahamakut Buddhist University, 4(2), 1-20.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jpsmbu/index>

ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา ประกอบด้วยการสร้างประสบการณ์การสอน การแข่งขันหรือ การสนับสนุนการฝึกงาน การศึกษาเพิ่มเติม การพัฒนาทักษะการสื่อสาร การติดตามและ ประเมินผล สนับสนุนการติดตามและประเมินผลการฝึกปฏิบัติการสอน และการสนับสนุนการ ฝึกสอนในสถานศึกษา ดังนั้น การสร้างประสบการณ์การสอนในสถานศึกษาจริงเพื่อให้ นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติการสอนและพัฒนาทักษะการจัดการเวลาและการสื่อสาร รวมถึงการ สนับสนุนการฝึกงานและการแข่งขันในการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการสอนและการสื่อสารใน ภาษาไทย รวมทั้งการสนับสนุนการฝึกสอนในสถานศึกษาโดยให้การดูแลและคำแนะนำจาก ผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้อง และการติดตามและประเมินผลเพื่อช่วยนักศึกษาปรับปรุงและพัฒนา ทักษะการสอนของตนเองในอนาคต

คำสำคัญ: การปฏิบัติการสอน, การสอนภาษาไทย, วิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธ

Abstract

The purpose of this research is to study factors influencing teaching practice and develop guidelines for teaching practice among Faculty of Education students. Thai language teaching field the research results found that Factors regarding mentors and supervisors contextual factors of personnel in educational institutions and factors in the problem conditions and context that affect teaching practice are important at a high level to teaching practice in educational institutions. and guidelines for teaching practice in educational institutions, consisting of creating teaching experiences competition or internship support further education Improving communication skills monitoring and evaluation support monitoring and evaluation of teaching practice. and support for training in educational institutions therefore, creating teaching experiences in real educational institutions for students to practice teaching and develop time management and communication skills. Including support for

internships and teaching competitions to strengthen teaching and communication skills in the Thai language. Including supporting training in educational institutions by providing supervision and advice from relevant experts. and monitoring and evaluation to help students improve and develop their teaching skills in the future.

Keywords: Teaching practice, Teaching Thai language, Yasothon Buddhist College

บทนำ

คุณภาพการศึกษาและมาตรฐานการศึกษาเป็นหัวใจสำคัญในการปฏิรูปการศึกษา ปัจจุบันมีประเด็นและข้อสังเกตด้านคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาที่หลากหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งความชัดเจนในการกำหนดความหมายของคุณภาพและมาตรฐานสำหรับการศึกษา ซึ่งยังขาดภาพรวมที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันจึงทำให้การตรวจสอบประเมินผลเพื่อเร่งรัดพัฒนาคุณภาพการศึกษาขาดทิศทางและขาดความเป็นระบบที่สมบูรณ์ชัดเจน สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องช่วยกันเพื่อหาวิธีการที่ดีที่สุดที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ (สถาบันทดสอบการศึกษาแห่งชาติ, 2547) ส่วนที่ผู้เกี่ยวข้องทั้งผู้บริหารสถานศึกษา อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาที่รับผิดชอบจะต้องช่วยกันหาทางอย่างเต็มที่ในการช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนให้สูงขึ้น เพราะผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนเป็นดัชนีชี้วัดคุณภาพของการเรียนการสอนของครู และคุณภาพการจัดการศึกษาของผู้บริหารการศึกษา เมื่อมีการประมวลผลประเด็นเรื่องคุณภาพมีส่วนตรงกันที่สะท้อนเรื่องการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ การบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา และวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังนั้น จึงเป็นความรับผิดชอบที่ทุกฝ่ายจะต้องร่วมกันหาแนวทางในการพัฒนาสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของผู้เรียนให้สูงขึ้น เพื่อตอบโจทย์แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545-2559 ที่ได้กล่าวว่า ครูมีปัญหาด้านคุณภาพการสอน ครูบางคนไร้ศีลธรรม จริยธรรม ซึ่งมีผลต่อการศึกษาของเด็กอย่างมาก และจากการศึกษาของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2552) ได้ศึกษาปัญหาการผลิตและการพัฒนาครูใน

ระหว่างปี พ.ศ. 2542-2550 สรุปได้ว่า หลักสูตรการผลิตครูไม่สอดคล้องกับการปฏิบัติจริง ขาดการประสานงานระหว่างหน่วยผลิตและหน่วยใช้ครู คุณภาพบัณฑิตยังไม่เป็นที่พึงพอใจ ความศรัทธาในวิชาชีพครูมีน้อย ทำให้ขาดคนดี คนเก่งมาเรียนครู ทำให้ขาดครูที่มีคุณภาพ ครูบางส่วนขาดจิตสำนึกในการเป็นครู ซึ่งสอดคล้องกับการอภิปรายในที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏ ของ เปื้อง กิจรัตน์ภร (2560) ว่า การพัฒนาหลักสูตร การผลิตครูและการจัดการการเรียนการสอนสำหรับนักศึกษาครูยังไม่สอดคล้องกับการพัฒนาการศึกษาที่ส่งผลต่อการพัฒนาคน (เยาวชน) ในสังคมและประเทศชาติและการผลิตครูจำเป็นต้องสร้างครูยุคใหม่ซึ่งไม่ใช่ครูที่มียืนสอนหน้าชั้นเรียนโดยใช้ชอล์ก (chalk) กับกระดานดำ (chalkboard) เพียงอย่างเดียวและสอนโดยการบอกให้จดหรือท่องจำอย่างในอดีต แต่จะต้องเป็นครูที่คอยช่วยเหลืออำนวยความสะดวกในการเรียนและการจัดกิจกรรม (รุ่ง แก้วแดง, 2546)

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ศึกษาประเด็นปัญหาในการจัดการเรียนการสอนของครูในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาของประเทศไทย พบว่ามีปัญหาหลายด้านโดยสรุปปัญหาหลักๆ ได้แก่ ความเบื่อหน่ายและการหลับในห้องเรียนทำให้เด็กไม่สนใจในการเรียน ปัญหาการเข้าห้องเรียนไม่ตรงเวลา ไม่สนใจการเรียนและการทำงานที่มอบหมาย การจัดการเรียนการสอนที่ยึดครูเป็นศูนย์กลาง ปัญหาจากตัวของนักเรียนและผู้ปกครอง การไม่เสมอภาคในการได้รับบริการทางการศึกษา ปัญหาในกระบวนการเรียนการสอน ปัญหาการไม่พูดของเด็กในชั้นเรียน ปัญหาความไม่เสมอภาคในการได้รับบริการทางการศึกษา ปัญหาในการเรียนการสอน และปัญหาด้านครูฝึกสอน จากการศึกษาและสำรวจดังกล่าว เห็นได้ชัดว่าการศึกษ การบริหารการศึกษาและการจัดการเรียนการสอน มีความสำคัญต่อการพัฒนาเยาวชนและประเทศชาติซึ่งการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพตามความต้องการของสังคมเป็นภารกิจหลักของทุกมหาวิทยาลัยที่จะร่วมส่งเสริมการพัฒนาคนและประเทศชาติอย่างยั่งยืนไปด้วยกัน ดังนั้นการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในระบบการศึกษาเป็นเรื่องที่ควรมีการให้ความสำคัญและการกระทำเพื่อปรับปรุงให้เกิดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติอย่างยั่งยืนไปด้วยกัน

นอกจากนี้ พระมหาจิรายุทธ ปโยโค (2562) ได้สรุปปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะจากประสบการณ์ในการฝึกสอนของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการสอนภาษาไทย วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร จากปีการศึกษา 2558-2559 ดังนี้ (1) นักศึกษาครูหลายคนวิตก

กังวลกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพหรือการฝึกสอนเป็นอย่างมาก หลายคน เลือกไม่ถูกว่า จะไปโรงเรียนไหนดี จะไปกับเพื่อนหรือจะกลับไปโรงเรียนเดิมใกล้บ้านใกล้ครอบครัวดี และ โรงเรียนที่เราเลือกไปนั้นจะมีสภาพแวดล้อมอย่างไร ผู้บริหาร คณะครูจะเป็นมิตรกับเราหรือไม่ (2) การเลือกโรงเรียนขนาดใหญ่เป็นอันดับแรกเพราะเราจะได้รับประสบการณ์และโอกาสต่างๆ ที่โรงเรียนขนาดเล็กไม่มี (3) ทฤษฎีต่างๆ ที่เรียนมาช่วยเราได้แค่บางส่วนเท่านั้น นอกนั้นอาศัย ประสบการณ์ตรง (4) การวางตัวของนักศึกษาฝึกสอนอย่าเลือกอยู่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งให้ทำตัวเป็น กลางจะดีที่สุด (5) ทำดีมาร้อยครั้งไม่สู้ทำผิดแค่ครั้งเดียว เพราะฉะนั้นพยายามทำตัวให้ดีและ น่ารักอยู่เสมอ (6) ถึงแม้จะเป็นแค่ครูฝึกสอนแต่ก็ถือว่าเป็นครู จงรักษาระยะห่างกับนักเรียน อย่าสนิทสนมจนเกินไป (7) จงรับฟังคำตำหนิจากครูท่านอื่นปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้ เต็มความสามารถโดยเฉพาะการเตรียมการสอนช่วยได้มากเลยทีเดียว มีปัญหาอย่าเก็บไว้คนเดียวให้ปรึกษาเพื่อนหรือครูพี่เลี้ยง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์ ยโสธร เป็นสถาบันการศึกษาแห่งหนึ่งในระดับอุดมศึกษาในส่วนภูมิภาคอีสานแห่งหนึ่งที่มี หน้าที่สำคัญคือการผลิตบัณฑิตเพื่อเป็นกำลังคนในสาขาวิชาการต่างๆ ในระดับอุดมศึกษาโดย ส่งเสริมและมุ่งเน้นเพื่อพัฒนาสร้างสรรค์นักศึกษาให้เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถและมี คุณธรรมระดับสูงในสาขาวิชาต่างๆ โดยเฉพาะการประยุกต์ทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติ เพื่อให้เกิด การพัฒนาประเทศและสามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงในด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน คณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการสอน ภาษาไทย เปิดการจัดการเรียนการสอนในระดับปริญญาตรี เนื่องจากการศึกษาเป็นรากฐานที่ สำคัญประการหนึ่งในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในสังคม การศึกษาเป็นกระบวนการที่จะช่วยให้บุคคลได้พัฒนาตนเองตลอดชีวิตสามารถพัฒนาศักยภาพ และความสามารถด้านต่างๆ ที่จะดำรงชีพได้อย่างมีความสุขและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงไป ตามสภาพทางสังคม เศรษฐกิจในปัจจุบัน การที่จะพัฒนาในด้านการจัดการเรียนการสอนให้ บรรลุจุดมุ่งหมายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ปัจจัยหลัก ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งประการหนึ่งคือครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาที่จะขับเคลื่อน พลังการปฏิรูปการศึกษาจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็น สำคัญเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนเก่ง คนดี มีความสุข การเข้าใจปัญหากระบวนการฝึกสอน

ของนักศึกษาฝึกสอน การหาแนวทางป้องกันและแก้ไขกระบวนการจัดการเรียนการสอน พร้อมทั้งพัฒนาแนวทางหรือเทคนิคใหม่ในการจัดการเรียนการสอนนับว่าเป็นปัญหาสำคัญของระบบการศึกษา

ดังนั้น ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยให้สอดคล้องกันกับความต้องการของผู้เรียนอย่างแท้จริงและกระบวนการแก้ไขปัญหาของนักศึกษาฝึกสอน พร้อมทั้งการหาทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการสอนภาษาไทย ชั้นปีที่ 5 : กรณีศึกษา วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร ปีการศึกษา 2565 ใน 5 ด้าน คือ (1) ด้านรายวิชาในหลักสูตร (2) ด้านผู้สอน (3) ด้านวิธีการสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน (4) ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน และ (5) ด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการหลักสูตรให้เกิดผลดีแก่ผู้เรียน นักศึกษาฝึกสอน และทำให้การปฏิบัติในการสอนในสถานศึกษาของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการสอนภาษาไทย ชั้นปีที่ 5 ได้ประสิทธิภาพและประสิทธิผล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการสอนภาษาไทย ชั้นปีที่ 5 วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร ปีการศึกษา 2565
2. เพื่อพัฒนาแนวทางการฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการสอนภาษาไทย วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คือ นักศึกษาฝึกปฏิบัติการสอน คณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการสอนภาษาไทย ชั้นปีที่ 5 วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร จำนวน 23 รูป/คนจำแนกได้ ดังนี้ (1) นักศึกษาฝึกปฏิบัติการสอนบรรพชิต ชั้นปีที่ 5 จำนวน 2 รูป (2) นักศึกษาฝึกปฏิบัติการสอนคฤหัสถ์ชาย ชั้นปีที่ 5 จำนวน 5 คน (3) นักศึกษาฝึกปฏิบัติการสอนคฤหัสถ์หญิง ชั้นปีที่ 5 จำนวน 16 คน

2. กลุ่มเป้าหมาย

การวิจัยครั้งนี้ กลุ่มเป้าหมาย/กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ นักศึกษาฝึกปฏิบัติการสอนบรรพชิตและคฤหัสถ์ ชั้นปีที่ 5 วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร ประจำปีการศึกษา 2565 โดยมีกลุ่มเป้าหมาย คือ นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการสอนภาษาไทย ชั้นปีที่ 5 ที่กำลังฝึกปฏิบัติการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ในปีการศึกษา 2565 จำนวน 23 รูป/คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) และข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) เพื่อเปรียบเทียบกันและเพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลดังต่อไปนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณได้แก่ แบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Check List) เรื่อง “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการสอนภาษาไทย ชั้นปีที่ 5 : วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร ปีการศึกษา 2565 แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สภาพปัญหาที่มีต่อการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาของนักศึกษา

ตอนที่ 3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติการสอน

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่

- 1) แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง
- 2) การสนทนากลุ่ม การสังเกต การมีส่วนร่วมในการออกนิเทศนักศึกษา

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

1) ศึกษาตำราเอกสารแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาของนักศึกษาที่ฝึกปฏิบัติการสอน ชั้นปีที่ 5 ของหลักสูตร

2) กำหนดโครงสร้างของเครื่องมือโดยการจัดทำตารางโครงสร้างและเนื้อหาเสนอผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและการปรับแก้ไขให้มีความสมบูรณ์ตามระเบียบวิธีวิจัย

3) สร้างแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เพื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาของนักศึกษาที่ฝึกปฏิบัติการสอน ชั้นปีที่ 5 คณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการสอนภาษาไทย

4) นำแบบสอบถามเสนอผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบเนื้อหาและภาษาที่ใช้ในการวิจัย หากมีข้อบกพร่องนำมาปรับปรุงแก้ไข พร้อมทั้งนำเสนอใหม่จนกว่าจะได้รับความสมบูรณ์มากที่สุด

5) นำคำถามและเนื้อหาตามจุดมุ่งหมายของการวิจัยไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ลงความเห็นและให้คะแนนเพื่อใช้คำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดมุ่งหมายของการวิจัย (Index of Item-Objective Congruence : IOC) โดยคะแนนรายข้อที่ได้จากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 3 ท่าน ดังนี้

คะแนนเท่ากับ +1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามตรงตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

คะแนนเท่ากับ 0 เมื่อไม่แน่ใจหรือข้อคำถามมีลักษณะคลุมเครือไม่ชัดเจน

คะแนนเท่ากับ -1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามไม่ตรงตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

เกณฑ์การพิจารณาเลือกข้อคำถามโดยพิจารณาจากข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องไม่ต่ำกว่า 0.50 ถ้าข้อคำถามใดมีค่าดัชนีความสอดคล้องต่ำกว่า 0.50 ต้องนำไปปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ หากผลการตรวจสอบคุณภาพขอเครื่องมือ พบว่า คำถามข้อใด

มีค่าดัชนีความสอดคล้องสูงกว่า 0.50 ขึ้นไป จึงนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ผลการตรวจสอบสรุปประเด็นโดยหาค่า IOC ได้ทั้งฉบับเท่ากับ 0.86

6) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มนักศึกษาฝึกปฏิบัติการสอน ชั้นปีที่ 5 คณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการสอนภาษาไทย วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 รูป/คน เพื่อตรวจสอบความเข้าใจภาษา คำชี้แจงต่างๆ ของแบบสอบถาม และวิเคราะห์หาคุณภาพของแบบสอบถามคือค่าความเที่ยง (Reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของ Cronbach (1970) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.88

7) จัดพิมพ์เครื่องมือแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์แล้วนำไปเก็บข้อมูลในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ไม่ได้ขอจริยธรรมในการวิจัยในคน (เป็นการวิจัยในชั้นเรียน) แต่ได้อธิบายให้ผู้ตอบแบบสอบถามให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ในการวิจัย รวมทั้งได้เก็บแบบสอบถามไว้เป็นความลับอีกด้วย ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

1) ขออนุญาตครูประจำชั้นเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย จากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร ไปมอบให้ผู้อำนวยการโรงเรียนที่นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติการสอนอยู่ในปัจจุบันเพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

2) ขออนุญาตครูประจำชั้นเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยไปยังต่อผู้อำนวยการโรงเรียนที่ได้รับการอนุมัติสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลพร้อมกับเครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการศึกษาวิจัย

3) ชี้แจงให้กับผู้ที่ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการสอนภาษาไทย วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร ให้เข้าใจในการตอบแบบสอบถามแล้วให้ตอบแบบสอบถามตามจำนวนของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

4) เก็บรวบรวมแบบสอบถามกลับคืนหลังกรอกข้อมูลเสร็จสิ้น

5) ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาแล้วนำไปดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ขั้นตอนการประมวลผลข้อมูล

1) ตรวจสอบวิเคราะห์แบบสอบถามแบบรายการ (Check List) เป็นข้อมูลเชิงปริมาณเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์โดยการนำมาแจกแจงความถี่ (Frequency) ของข้อมูลและการตรวจสอบสามเส้าของข้อมูลเชิงคุณภาพ คือ ด้านเวลา ด้านบุคคล และด้านสถานการณ์ทางการศึกษา

2) วิเคราะห์แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการสอนภาษาไทย ชั้นปีที่ 5 วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร ปีการศึกษา 2565 วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2. การแปลความหมายข้อมูล

ในการแปลความหมายข้อมูล ($\bar{X}$) วิเชียร เกตุสิงห์ (2540) ซึ่งกำหนดไว้ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00	หมายถึง มีความเห็นด้วยอยู่ในมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50	หมายถึง มีความเห็นด้วยอยู่ในมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50	หมายถึง มีความเห็นด้วยอยู่ในปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50	หมายถึง มีความเห็นด้วยอยู่ในน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50	หมายถึง มีความเห็นด้วยอยู่ในน้อยที่สุด

วิเคราะห์ข้อเสนอแนะปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการสอนภาษาไทย ชั้นปีที่ 5 : วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร ปีการศึกษา 2565

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. สถิติพื้นฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติพื้นฐานโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ได้แก่สถิติพื้นฐาน ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังนี้

1) ค่าร้อยละ (Percentage) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ และระดับการศึกษาโดยใช้สูตร

$$\text{ร้อยละ} = \frac{\text{จำนวนที่ต้องการหา} \times 100}{\text{จำนวนทั้งหมด}}$$

2) ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) โดยใช้สูตร

$$\bar{x} = \frac{\sum x}{N}$$

เมื่อ $\bar{x}$ แทน ค่าเฉลี่ย

$\sum x$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N แทน จำนวนประชากร

3) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยใช้สูตร

$$SD = \sqrt{\frac{n \sum x^2 - (\sum x)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ SD แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$\sum x^2$ แทน ผลรวมกำลังสองของคะแนนทั้งหมด

$(\sum x)^2$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง

n แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการสอนภาษาไทย ชั้นปีที่ 5 : กรณีศึกษาวิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธรร ปีการศึกษา 2565” ผู้วิจัยพบข้อค้นพบจากการวิจัยในประเด็นดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการสอนภาษาไทย ชั้นปีที่ 5 วิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธรร ปีการศึกษา 2565 จากการประมวลผลข้อมูลเชิงปริมาณและแปรผลการวิจัยสามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ (1) ปัจจัยด้านครูพี่เลี้ยงและอาจารย์ผู้นิเทศก์ที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยระดับมาก ($\bar{x} = 4.35$) (2) ปัจจัยด้านบริบทของบุคลากรในสถานศึกษา ประกอบด้วยผู้อำนวยการเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา เป็นต้น มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยระดับมาก ($\bar{x} = 4.30$) (3) ปัจจัยด้านสภาพปัญหาและบริบทที่มีต่อการปฏิบัติการสอน เช่น ขนาด

ของโรงเรียนที่นักศึกษาออกฝึกปฏิบัติการสอน จำนวนนักเรียนและสื่ออุปกรณ์การจัดการเรียนการสอน เป็นต้น มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$) และ (4) ปัจจัยส่วนบุคคลประกอบด้วย นักศึกษาบรรพชิต นักศึกษาคฤหัสถ์ชาย และนักศึกษาคฤหัสถ์หญิง มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.12$) ตามลำดับ

พร้อมนี้ จากการรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพที่ผ่านการตรวจสอบสามเส้าข้อมูลด้านเวลา ด้านบุคคล และด้านสถานการณ์ทางการศึกษา ผู้วิจัยได้ตีความ วิเคราะห์ สังเคราะห์และอธิบายเชิงพรรณนาในประเด็นดังต่อไปนี้ (1) มหาวิทยาลัยหรือคณะควรมีการปรับปรุงหรือพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนเพื่อให้เหมาะสมกับความต้องการและสภาพพิเศษของนักเรียนแต่ละคน เช่น การปรับเปลี่ยนวิธีการสอนและการประเมินให้เหมาะสมกับสมรรถนะและความสามารถของนักเรียน (2) การพัฒนาและส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่น่าสนใจและมีประสิทธิภาพมากขึ้น (3) การส่งเสริมสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เหมาะสม เช่น การสร้างพื้นที่เรียนรู้ที่สะดวกสบายและกระตุ้นให้นักเรียนมีสมาธิและความสนใจในการเรียนรู้ (4) การสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาให้มีความพร้อมที่จะปรับตัวและพัฒนาตนเองเพื่อการสอนที่มีประสิทธิภาพ (5) การสนับสนุนและส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาทักษะที่ไม่เป็นการเรียนการสอน เช่น กิจกรรมนอกห้องเรียนที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะสังคมและทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ (6) การจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือ โดยเชื่อมโยงการเรียนรู้ระหว่างนักเรียนและผู้สอน และสร้างความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างการเรียนรู้ (7) การสนับสนุนการสร้างสังคมการเรียนรู้ที่กระตุ้นความคิดสร้างสรรค์และความรู้สึกผู้เรียน (8) การส่งเสริมการเรียนรู้แบบปฏิสัมพันธ์โดยให้นักเรียนมีโอกาสดลองและปฏิบัติการในสถานการณ์จริงเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและความชำนาญในหลากหลายมุมมอง (9) การสนับสนุนการเรียนการสอนที่ให้ความสำคัญกับความแตกต่างทางวัฒนธรรมและสภาพความเป็นอยู่ของนักเรียน และ (10) การจัดโครงสร้างการสอนที่เต็มไปด้วยความสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้ เพื่อสร้างการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและสร้างผลลัพธ์ที่ดีต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

สรุปประเด็นสาระสำคัญคือการพัฒนาการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยหรือคณะ เน้นการปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับความต้องการและสภาพพิเศษของนักเรียน โดยการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนรู้ เสริมสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เหมาะสม สนับสนุนการพัฒนาอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาและส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาทักษะส่วนตัว นอกจากนี้ยังเน้นการเรียนรู้แบบร่วมมือ สร้างสังคมการเรียนรู้ที่สนับสนุนความคิดสร้างสรรค์และความรู้สึกของผู้เรียน พร้อมกับการสนับสนุนการเรียนการสอนที่ให้ความสำคัญกับความแตกต่างทางวัฒนธรรมและสภาพความเป็นอยู่ของนักเรียนและการจัดโครงสร้างการสอนเพื่อสร้างผลลัพธ์ที่ดีต่อการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่น่าสนใจและมีประสิทธิภาพมากขึ้น และส่งผลดีต่อการเรียนรู้ของนักเรียนในทุกสถานการณ์และสภาพภูมิปัญญาของนักเรียนแต่ละคน

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 เพื่อพัฒนาแนวทางการฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการสอนภาษาไทย วิทยาลัยศาสนศาสตร์โสธร ผลการวิจัยพบว่า การฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการสอนภาษาไทย เพื่อให้เป็นที่เรียบร้อยและมีประสิทธิภาพมีแนวทางหลายด้านที่ควรพิจารณาดังนี้

1) การสร้างประสบการณ์การสอน ช่วยให้นักศึกษาได้มีโอกาสฝึกปฏิบัติการสอนจริงในสถานศึกษาจริง โดยการให้โอกาสทดลองสอนในห้องเรียนจริงหรือทำการสอนกลุ่มเล็กๆ เพื่อเรียนรู้การจัดการเวลาและการสื่อสารกับนักเรียน

2) การแข่งขันหรือการสนับสนุนการฝึกงาน ส่งเสริมให้นักศึกษามีโอกาสเข้าร่วมการแข่งขันการสอนหรือโครงการฝึกงานที่สถานศึกษาและองค์กรภายนอก เพื่อเสริมสร้างทักษะการสอนและความเชี่ยวชาญในการสื่อสาร

3) การศึกษาเพิ่มเติม สนับสนุนการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับวิธีการสอนที่ประสบความสำเร็จ การใช้เทคโนโลยีในการสอน และวิธีการให้กำลังใจและสนับสนุนนักเรียน

4) การพัฒนาทักษะการสื่อสาร ส่งเสริมให้นักศึกษาฝึกการสื่อสารในภาษาไทยอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ โดยการใช้วิธีการสื่อสารที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายและบริบทการสอน

5) การติดตามและประเมินผล สนับสนุนการติดตามและประเมินผลการฝึกปฏิบัติการสอน เพื่อช่วยให้นักศึกษาได้รับข้อเสนอแนะและแนวทางปรับปรุงการสอนของตนเองในอนาคต

6) การสนับสนุนการฝึกสอนในสถานศึกษา: สนับสนุนการฝึกสอนในสถานศึกษาโดยการให้การดูแลและคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาหรือผู้สอนที่มีประสบการณ์
สรุปประเด็นสาระสำคัญคือการสร้างประสบการณ์การสอนในสถานศึกษาจริงเพื่อให้นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติการสอนและพัฒนาทักษะการจัดการเวลาและการสื่อสาร รวมถึงการสนับสนุนการฝึกงานและการแข่งขันในการสอน เพื่อเสริมสร้างทักษะการสอนและการสื่อสารในภาษาไทย และการสนับสนุนการฝึกสอนในสถานศึกษาโดยการให้การดูแลและคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้อง และการติดตามและประเมินผลเพื่อช่วยนักศึกษาปรับปรุงและพัฒนาทักษะการสอนของตนเองในอนาคต

อภิปรายผล

ประเด็นที่ 1 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการสอนภาษาไทย ชั้นปีที่ 5 : กรณีศึกษาวิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร ปีการศึกษา 2565 พบว่า ปัจจัยด้านครูพี่เลี้ยงและอาจารย์ผู้นิเทศก์ ปัจจัยด้านบริบทของบุคลากรในสถานศึกษา และปัจจัยด้านสภาพปัญหาและบริบทที่มีต่อการปฏิบัติการสอนมีความสำคัญในระดับมากต่อการฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการสอนภาษาไทย ชั้นปีที่ 5 วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร ประจำปีการศึกษา 2565 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ สุมาลี ศรีพุทธรินทร์ (2562) ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการระบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษาชั้นปีที่ 5 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม” การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาและเปรียบเทียบการบริหารจัดการระบบการฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครูของนักศึกษาชั้นปีที่ 5 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม จำแนกตามสถานภาพระหว่างนักศึกษา อาจารย์นิเทศและครูพี่เลี้ยง (2) ศึกษาข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนากระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษาชั้นปีที่ 5 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม กลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 196 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบ

แบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับและคำถามปลายเปิด มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง .39-.86 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .98 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐานคือการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยพบว่า (1) คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม มีการบริหารจัดการระบบการฝึกประสบการณ์ของนักศึกษาชั้นปีที่ 5 โดยรวมและจำแนกเชิงระบบในระดับมาก ทั้งปัจจัยนำเข้า กระบวนการและผลลัพธ์ ผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการระบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษาชั้นปีที่ 5 มหาวิทยาลัยนครพนม จำแนกตามสถานภาพระหว่างนักศึกษา อาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยง โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (2) ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาเชิงระบบ ด้านปัจจัยนำเข้า คือควรมีการเตรียมความพร้อมของนักศึกษาทั้งด้านความเป็นครู ด้านความรู้และสมรรถนะการสอนให้มากขึ้น ควรเตรียมความพร้อมครูพี่เลี้ยงให้มีความรู้ ทักษะ และเข้าใจบทบาทตนเองให้มากขึ้น ด้านกระบวนการคือ นักศึกษาควรจัดทำเอกสารการสอนให้เสร็จและให้ครูพี่เลี้ยงตรวจสอบก่อนสอน ควรบริหารจัดการชั้นเรียนให้ทั่วถึง อาจารย์นิเทศก์ควรเพิ่มเวลานิเทศมากขึ้น ควรมีระบบการติดต่อประสานงานและถูกต้องมากขึ้น ด้านผลลัพธ์ นักศึกษาควรได้รับการพัฒนาให้มีคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ โดยเฉพาะทักษะการสอนโดยความร่วมมืออย่างเข้มแข็งทั้งจากโรงเรียนร่วมผลิตและคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

และได้สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ สมปอง ขาสิงห์แก้ว และคณะ (2562) ศึกษาวิจัยเรื่อง “การฝึกประสบการณ์วิชาชีพการบริหารการศึกษาและการบริหารสถานศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น” การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพการฝึกประสบการณ์วิชาชีพการบริหารการศึกษาและการบริหารสถานศึกษาตามข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556 (2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจและผลการดำเนินโครงการฝึกประสบการณ์วิชาชีพการบริหารการศึกษาและการบริหารสถานศึกษา ปีการศึกษา 2561 ประชากร ได้แก่ นิสิตปริญญาโท ชั้นปีที่ 2 หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธ

บริหารการศึกษา ปีการศึกษา 2561 จำนวน 26 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Ratio) 5 ระดับของ Likert (Rating Scale) มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .96 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการประมวลความคิดเห็นและการพรรณนาวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพการฝึกประสบการณ์วิชาชีพการบริหารการศึกษาและการบริหารสถานศึกษา พบว่าโดยภาพรวมและรายด้านทุกด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อแยกเป็นรายด้าน มีดังนี้ (1) ด้านมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การบริหารนโยบาย และกลยุทธ์ทางการศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ การบริหารวิชาการ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) อยู่ในระดับมากที่สุด และการบริหารงานบุคคล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ (2) ด้านมาตรฐานการปฏิบัติงาน โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ในการฝึกประสบการณ์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ แก้ปัญหาโดยใช้หลักธรรมและความดีต่อผู้อื่น มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดและการวางแผนและดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มากที่สุดตามลำดับ (3) ด้านมาตรฐานการปฏิบัติตน โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือการวางตัวดีมีมารยาท วาจาเหมาะสมกับกาลเทศะ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือการแต่งกายสะอาดเรียบร้อยเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และมีมนุษยสัมพันธ์รับฟังและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดตามลำดับ 2. ความพึงพอใจและผลการดำเนินโครงการ พบว่า โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ความพึงพอใจโดยรวมต่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ การดำเนินโครงการมีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดและเอกสารประกอบการโครงการมีความเหมาะสมมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) อยู่ในระดับมากที่สุดตามลำดับ

ประเด็นที่ 2 พัฒนาแนวทางการฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการสอนภาษาไทย วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร ผลการวิจัยพบว่า การ

ฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการสอนภาษาไทย เพื่อให้เป็นที่เรียบร้อยและมีประสิทธิภาพมีแนวทางหลายด้านที่ควรพิจารณาดังนี้ คือ (1) การสร้างประสบการณ์การสอน (2) การแข่งขันหรือการสนับสนุนการฝึกงาน (3) การศึกษาเพิ่มเติม (4) การพัฒนาทักษะการสื่อสาร (5) การติดตามและประเมินผล สนับสนุนการติดตามและประเมินผลการฝึกปฏิบัติการสอน และ (6) การสนับสนุนการฝึกสอนในสถานศึกษา: สนับสนุนการฝึกสอนในสถานศึกษา โดยการให้การดูแลและคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาหรือผู้สอนที่มีประสบการณ์ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ ฐานา จ้อยเจริญ และคณะ (2563) ศึกษาวิจัยเรื่อง “สภาพและปัญหาการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูวิทยาศาสตร์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ” งานวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูวิทยาศาสตร์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยประกอบด้วยผู้นิเทศก์ คือ อาจารย์นิเทศ 96 คน ครูพี่เลี้ยง 100 คน และผู้รับการนิเทศคือนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูวิทยาศาสตร์ จำนวน 335 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วยแบบสอบถามเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการนิเทศ ชุดที่ 1 สำหรับผู้นิเทศ และชุดที่ 2 สำหรับนักศึกษา และดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า ผู้นิเทศก์ได้นิเทศนักศึกษาตรงตามวิชาเอก อัตราส่วนจำนวนนักศึกษาเฉลี่ย 4 คนต่อครูพี่เลี้ยง 1 คน และอัตราส่วนจำนวนนักศึกษาเฉลี่ย 6 คนต่ออาจารย์นิเทศก์ 1 คน จากการศึกษพบว่า ผู้นิเทศก์มีความเชื่อมั่นด้านความรู้ในการนิเทศระดับมากและมีขั้นตอนการนิเทศแตกต่างกัน นักศึกษาได้รับการถ่ายทอดความรู้และทักษะการสอนจากครูพี่เลี้ยงมากกว่าอาจารย์นิเทศก์และมีการใช้เทคโนโลยีในการนิเทศ ทั้งนี้ปัญหาในการนิเทศ ประกอบด้วย (1) ผู้นิเทศมีภาระงานนอกเหนือจากการนิเทศมาก (2) ผู้นิเทศมีความรู้เรื่องการเรียนรู้เชิงรุกไม่เพียงพอ (3) การขาดรูปแบบการนิเทศที่เฉพาะเจาะจงในวิชาวิทยาศาสตร์ (4) การขาดสื่อเทคโนโลยีสนับสนุนการนิเทศเป็นการเฉพาะ (5) การขาดการปรับปรุงคู่มือการนิเทศ และ (6) เบี่ยงเบนไม่เพียงพอต่อการนิเทศ จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า มุมมองสภาพและปัญหาของครูพี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศก์ และนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูวิทยาศาสตร์สอดคล้องกัน

คือ การนิเทศที่ใช้อยู่ในปัจจุบันไม่มีรูปแบบ แนวทาง และกระบวนการนิเทศที่ชัดเจนและมีความเฉพาะต่อการนิเทศการจัดการเรียนรู้ในวิชาวิทยาศาสตร์ ดังนั้นจึงควรมีการทำงานวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบพัฒนารูปแบบการนิเทศที่มีลักษณะเฉพาะเพื่อใช้ในการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูวิทยาศาสตร์เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาความสามารถของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูวิทยาศาสตร์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) มหาวิทยาลัยหรือคณะควรมีการปรับปรุงหรือพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนเพื่อให้เหมาะสมกับความต้องการและสภาพพิเศษของนักเรียนแต่ละคน เช่น การปรับเปลี่ยนวิธีการสอนและการประเมินให้เหมาะสมกับสมรรถนะและความสามารถของนักเรียน
- 2) ควรสนับสนุนการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับวิธีการสอนที่ประสบความสำเร็จ การใช้เทคโนโลยีในการสอน และวิธีการให้กำลังใจและสนับสนุนนักเรียน

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

- 1) การพัฒนาและส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่น่าสนใจและมีประสิทธิภาพมากขึ้น
- 2) การส่งเสริมสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เหมาะสม เช่น การสร้างพื้นที่เรียนรู้ที่สะดวกสบายและกระตุ้นให้นักเรียนมีสมาธิและความสนใจในการเรียนรู้
- 3) การสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาให้มีความพร้อมที่จะปรับตัวและพัฒนาตนเองเพื่อการสอนที่มีประสิทธิภาพ
- 4) การสนับสนุนและส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาทักษะที่ไม่เป็นการเรียนการสอน เช่น กิจกรรมนอกห้องเรียนที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะสังคมและทักษะการคิดเชิงวิพากษ์
- 5) การจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือ โดยเชื่อมโยงการเรียนรู้ระหว่างนักเรียนและผู้สอน และสร้างความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างการเรียนรู้
- 6) การสนับสนุนการสร้างสังคมการเรียนรู้ที่กระตุ้นความคิดสร้างสรรค์และความรู้สึกผู้เรียน

7) การส่งเสริมการเรียนรู้แบบปฏิสัมพันธ์โดยให้นักเรียนมีโอกาสดลองและปฏิบัติการในสถานการณ์จริงเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและความชำนาญในหลากหลายมุมมอง

8) การสนับสนุนการเรียนการสอนที่ให้ความสำคัญกับความแตกต่างทางวัฒนธรรมและสภาพความเป็นอยู่ของนักเรียน

9) การจัดโครงสร้างการสอนที่เต็มไปด้วยความสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อสร้างการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและสร้างผลลัพธ์ที่ดีต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การสร้างประสบการณ์การสอนในสถานศึกษาจริงเพื่อให้นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติการสอนและพัฒนาทักษะการจัดการเวลาและการสื่อสาร รวมถึงการสนับสนุนการฝึกงานและการแข่งขันในการสอน เพื่อเสริมสร้างทักษะการสอนและการสื่อสารในภาษาไทย และการสนับสนุนการฝึกสอนในสถานศึกษาโดยให้การดูแลและคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องและการติดตามและประเมินผลเพื่อช่วยนักศึกษาปรับปรุงและพัฒนาทักษะการสอนของตนเองในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2521) หลักสูตรใหม่. เอกสารแนะนำหลักสูตร ฉบับปรับปรุง. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรมการศาสนา

ฐาปนา จ้อยเจริญ และคณะ. (2563). สภาพและปัญหาการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูวิทยาศาสตร์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ. วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, 14(3), 192-207

เปรี๊ญ กิจรัตน์ภร. (2560). รายงานการประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏ. เรียกใช้เมื่อ 13 มีนาคม 2565 จาก <http://www.matichon.co.th>

พระมหาจิรายุทธ ปโยโค. (2562). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการสอนภาษาไทย ชั้นปีที่ 5 : กรณีศึกษาวิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธรปีการศึกษา 2560. วารสารมหาจุฬานาครทรรณ, 6(10), 4786-4802.

รุ่ง แก้วแดง. (2546). โรงเรียนนิติบุคคล .กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด
วิเชียร เกตุสิงห์. (2540). สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมปอง ชาสิ่งห์แก้ว และคณะ. (2562). การฝึกประสบการณ์วิชาชีพการบริหารการศึกษาและ
การบริหารสถานศึกษา. หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหาร
การศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
Dhammathas Academic Journal, 19(3), 113-122

สุมาลี ศรีพุทธรินทร์. (2562). การบริหารจัดการระบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของ
นักศึกษาชั้นปีที่ 5 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม. รายงานสืบเนื่องการประชุม
วิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 1 “นวัตกรรมสร้างสรรค์ ศาสตร์
พระราชาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนไทยแลนด์ 4.0” pp. 685-694

Cronbach, L. J. (1970). Essentials of psychological testing. 3rd ed. New York:
Harper & Row

การประยุกต์ใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์เพื่อการพัฒนาการบริหาร
จัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของมหาวิทยาลัยมหาม

กุฏราชวิทยาลัยวิทยาจารย์ศาสตราจารย์โสธร*

AN APPLICATION THE PRINCIPLES OF TITTAHADHAMMIKATTHA TO
DEVELOP INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGY
MANAGEMENT OF MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY
YASOTHON BUDDHIST COLLEGE

วรเชษฐ์ โตอิน¹, สรวิต พรหมลี², พระณัฐกิตติ ธมมธีโร (วิกะหะ)³ และ รัชฎากร เอี่ยมอำไพ⁴

Worachet Tho-un¹, Sorawit Promli², Pha Nattakit Dhammathiro (wikaha)³ and Rachadakorn Eiamampai⁴

¹⁻⁴มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

¹⁻⁴ Mahamakut Buddhist University, Thailand

Corresponding author E-mail: worachet.th@mbu.ac.th

Received 5 March 2024; Revised 16 March 2024; Accepted 26 April 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา เปรียบเทียบและนำข้อมูลการประยุกต์ใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ในการบริหารจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยวิทยาจารย์ศาสตราจารย์โสธร ไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในระดับปริญญาตรี ประจำปีการศึกษา 2565 ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์ใช้

* วรเชษฐ์ โตอิน, สรวิต พรหมลี, พระณัฐกิตติ ธมมธีโร (วิกะหะ) และ รัชฎากร เอี่ยมอำไพ. (2567). การประยุกต์ใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์เพื่อการพัฒนาการบริหารจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยวิทยาจารย์ศาสตราจารย์โสธร. วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 4(2), 21-44.

Worachet Tho-un, Sorawit Promli, Pha Nattakit Dhammathiro (wikaha) and Rachadakorn Eiamampai. (2024).

An Application the Principles of Tittahadhammikattha to Develop Information and Communication Technology Management of Mahamakut Buddhist University Yasothon Buddhist College. Journal of Political Science Mahamakut Buddhist University, 4(2), 21-44.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jpsmbu/index>

หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์เพื่อการพัฒนาการบริหารจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร ทั้ง 3 ด้านโดยรวมมีการใช้อยู่ในระดับมาก (μ 3.99) ดังนี้ ด้านอภีฐานสัมปทา มีการใช้ในระดับมาก (μ 3.95) ด้านอารักขสัมปทา มีการใช้ในระดับมาก (μ 4.06) ด้านกัลยาณมิตตตา มีการใช้ในระดับมาก (μ 4.24) และด้านสมชีวิตา มีการใช้ในระดับมาก (μ 3.85) ผลเปรียบเทียบการใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ในการบริหารจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในวิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร จำแนกตามเพศและตำแหน่ง ผลการวิจัย พบว่า การเปรียบเทียบการใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ในการบริหารจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของคณาจารย์ บุคลากรทางการศึกษาและนักศึกษาไม่มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และผลการนำหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์มาประยุกต์ใช้ในองค์กรสามารถเกิดประโยชน์ต่อองค์กรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในระดับมาก (μ 3.99)

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ, ทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์, เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

Abstract

The objective of this research is to study, compare, and utilize the data of applying the principles of ethical benefits in the management of information technology and communication in the administration of undergraduate education at Mahamakut Buddhist University, Yasothon Buddhist College, and the Faculty of Science, for the academic year 2022. The research findings indicate that the application of ethical benefits for the development of management in the field of information technology and communication of these universities, in all three aspects, is at a high level (μ 3.99) as follows: foundational principles are highly utilized (μ 3.95), principles of beneficence are highly utilized (μ 4.06), principles of non-maleficence are highly utilized (μ 4.24), and principles of justice are highly utilized (μ 3.85). The comparative results of the application of ethical benefits in the management of information technology and communication in the Faculty of Science, Yasothon Buddhist

College, categorized by gender and position, show that there is no significant difference among faculty members, educational personnel, and students at the .05 level of significance. Moreover, the application of ethical benefits in the organization can significantly benefit both the organization and stakeholders at a high level (μ 3.99).

Keywords: Management, Ethical Benefits, Information Technology, Communication

บทนำ

การใช้เทคโนโลยีเป็นทั้งโอกาสและภัยคุกคามของสังคมไทย เนื่องจากการใช้เทคโนโลยีที่เพิ่มขึ้นเป็นโอกาสอันดีที่จะทำให้ประชาชนได้รับความรู้และข่าวสารใหม่ ๆ ได้อย่างรวดเร็วมากยิ่งขึ้นและการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันส่งผลให้ได้รับความสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น แต่อาจจะเป็นภัยคุกคามอันเกิดจากการใช้เทคโนโลยีที่ไม่เหมาะสมเพิ่มมากขึ้นด้วย เช่น เกิดปัญหาอาชญากรรมรูปแบบใหม่การละเมิดทรัพย์สินทางปัญญามากขึ้นและง่ายขึ้น เทคโนโลยีมีผลให้คนมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางสังคม การละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลโดยการนำข้อมูลส่วนบุคคลของผู้อื่นไปหาประโยชน์ การเข้าถึงการพนันออนไลน์ รวมทั้งสื่อลามกอนาจารของเด็กมีมากขึ้นและป้องกันยากขึ้น เป็นต้น หากรู้จักใช้เทคโนโลยีในทางที่เป็นประโยชน์ก็จะเป็นคุณอนันต์ แต่หากใช้เทคโนโลยีในทางที่ไม่ถูกต้องก็จะมีโทษมหันต์เช่นกัน ดังนั้น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จึงได้บัญญัติในเรื่องเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ไว้ในหมวด 9 มาตรา 65 ความว่า “...ให้มีการพัฒนาบุคลากรทั้งด้านผู้ผลิต และผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการผลิต รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมมีคุณภาพและประสิทธิภาพ...” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2546)

วัชร ฉัตรวิริยะ (ม.ป.ป.) สะท้อนมุมมองว่าเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นกระบวนการนำระบบคอมพิวเตอร์ทั้งฮาร์ดแวร์ (Hardware) และซอฟต์แวร์ (Software) หรือเครื่องมือแบบ

อัตโนมัติมาประมวลผลข้อมูลต่าง ๆ การนำระบบมาติดต่อสื่อสารกับผู้รับบริการและผู้ให้บริการรวมทั้งการติดต่อสื่อสารทำงานร่วมกันของระบบสารสนเทศของทั้งภายในและภายนอกองค์กรเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์สำหรับการจัดการและการให้บริการด้านต่าง ๆ การติดต่อระหว่างเครื่องมือหรืออุปกรณ์หรือผู้ทำงานกับระบบทั้งหมดจะเป็นไปได้ต้องอาศัยโครงสร้างการสื่อสารข้อมูลไม่ว่าจะเป็นแบบมีสายนำสัญญาณหรือไม่ใช้สายนำสัญญาณก็ตาม ดังนั้น คำว่าเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT :Information Technology) และการสื่อสาร (Communication) จึงเป็นสิ่งที่ใช้คู่กันเสมอและเรียกรวมกันว่าไอซีที แต่บางครั้งจะเรียกสั้น ๆ ว่า ไอที (IT) เพื่อความกะทัดรัด

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต) (2528) อธิบายว่าการนำหลักพุทธธรรมที่เป็นหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนจะทำให้เกิดความชำนาญในการใช้วัสดุอุปกรณ์ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร รู้จักบำรุงรักษาวัสดุอุปกรณ์ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมากขึ้น มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในทางที่ถูกต้องดีงามและไม่ฟุ่มเฟือยในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ไม่จำเป็นซึ่งหลักพุทธธรรมดังกล่าวคือ หลักทิวฐัมมิกัตถประโยชน์ หมายถึง หลักธรรมที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ในปัจจุบันหรือหลักธรรมอันอำนวยประโยชน์สุขขั้นต้น ได้แก่ (1) อุฏฐานสัมปทา คือ ถึงพร้อมด้วยความหมั่น มีความขยันหมั่นเพียรในการปฏิบัติหน้าที่การงานจนมีความชำนาญในหน้าที่การงานของตน (2) อารักขสัมปทา คือ ถึงพร้อมด้วยการรักษา รู้จักคุ้มครองเก็บรักษาวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการปฏิบัติหน้าที่ของตนไม่ให้เป็นอันตรายหรือเสียหายไป (3) กัลยาณมิตตา คือ คบคนดีเป็นมิตร รู้จักเลือกคบปะพุดคุยกับบุคคลที่มีคุณธรรมจริยธรรม มีความประพฤติปฏิบัติตามจารีตประเพณีอันดีงาม (4) สมชีวิตา คือ มีความเป็นอยู่เหมาะสม รู้จักกำหนดค่าใช้จ่าย ไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือยสุรุ่ยสุร่ายโดยไม่มีความจำเป็น (พระพรหมคุณาภรณ์, 2558) หลักธรรมนี้ เรียกกันสั้น ๆ ว่า “ทิวฐัมมิกัตถะ” หรือเรียกกันติดปากว่า “ทิวฐัมมิกัตถะประโยชน์” ซึ่ง พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้ให้ความเห็นไว้ว่า อัตถะ หมายถึง ประโยชน์ จึงมีประโยชน์ซ้ำซ้อนกันสองคำ ปัญหาการบริหารจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพราะขาดหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาดังกล่าว คือ (1) การขาดความรู้ความชำนาญ ไม่สามารถบริหารจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารให้บรรลุตาม

วัตถุประสงค์ของหน่วยงาน (2) การไม่รู้จักรักษาวัสดุอุปกรณ์ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร เพื่อไม่ให้ชำรุดเสียหาย (3) มีการคบคนไม่ดีเป็นเพื่อนทำให้เกิดการแนะนำ ชักชวนให้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารไปในทางที่ไม่ดี เช่น การนำข้อมูลส่วนบุคคล ของผู้อื่นไปหาประโยชน์ การเข้าถึงสื่อลามกอนาจาร การพนันออนไลน์ เป็นต้น และ (4) มีการ ใช้จ่ายด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารฟุ่มเฟือยเกินความจำเป็น เพื่อให้เป็นไปตาม กระแสนิยมของความต้องการและไม่รู้จักเพียงพอ ไม่พอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่ เกิดความอยากได้ อยากมีเกินฐานะของตน ทั้งนี้ ปัญหาต่างๆสามารถใช้สติปัญญาในการคิดพิจารณาแก้ปัญหาได้ ดังกระแสพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ความว่า

“...ปัญหาทุกอย่างไม่ว่าเล็กหรือใหญ่ มีทางแก้ไขได้ ถ้ารู้จักคิดได้ดี ปฏิบัติได้ถูก การ คิดได้ดีนั้นมิใช่การคิดได้ด้วยคิดหรือด้วยสมองกล เพราะถึงโลกเราในปัจจุบันจะวิวัฒนาการไป มากเพียงใดก็ตาม ก็ยังไม่มีเครื่องมืออันวิเศษชนิดใดสามารถขบคิดแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้อย่าง สมบูรณ์ การขบคิดวินิจฉัยปัญหาจึงต้องใช้สติปัญญา คือคิดด้วยสติรู้ตัวอยู่เสมอ เพื่อหยุดยั้ง และป้องกันความประมาทพลาดผิดและอคติต่าง ๆ มิให้เกิดขึ้น ช่วยให้การใช้ปัญญาพิจารณา ปัญหาต่าง ๆ เป็นไปอย่างเที่ยงตรง ทำให้เห็นเหตุเห็นผลและที่เกี่ยวข้องกันเป็นกระบวนการ ได้กระจ่างชัดทุกขั้นตอนและวินิจฉัยได้ถูกต้องว่าปัญหาที่แท้ อยู่ตรงไหนจะปฏิบัติแก้ไขโดยวิธี ไใด ส่วนการปฏิบัติได้ถูกนั้นก็คือปฏิบัติแก้ไขได้ถูกต้องตามหลักการหลักวิชาการ หลักเหตุผล และหลักธรรมการคิดได้ดีปฏิบัติได้ถูกนี้เป็นเรื่องที่เป็นเหตุเป็นผลประกอบกันและส่งเสริม สนับสนุนกันเป็นปัจจัยที่สำคัญในการแก้ไขปัญหาทั้งในการดำรงชีวิตและการปฏิบัติกิจการ งาน...” (พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช, 2543)

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธ เป็นสถานศึกษาใน ระดับอุดมศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 3 สาขาวิชา คือ คณะศาสนาและปรัชญา สาขาวิชา ปรัชญา คณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการสอนภาษาไทย และคณะสังคมศาสตร์ สาขาวิชาการ ปกครอง มีคณาจารย์ นักศึกษาและนักศึกษาระดับขนาดกลาง และมีการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสารประกอบการเรียนการสอนเป็นจำนวนมาก ถ้ามีการนำหลักทฤษฎีธัม มิกัตถประโยชน์มาใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการ สื่อสารจะทำให้มีความรู้ความชำนาญในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

ประกอบการเรียนรู้การสอนได้อย่างถูกต้องและไม่ฟุ่มเฟือย ประหยัดงบประมาณในการซ่อมบำรุงวัสดุอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารซึ่งจะส่งผลให้เกิดการพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาเมื่อการศึกษาได้รับการพัฒนามักจะทำให้สังคมพัฒนาขึ้น ทุกคนจะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขจะเป็นแรงผลักดันให้เกิดการพัฒนาประเทศชาติต่อไป ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีเป้าประสงค์ที่จะศึกษาวิจัย เรื่อง “การใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ในการบริหารจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของอาจารย์มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร” เพื่อนำผลการวิจัยไปพัฒนาองค์กรต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ในการบริหารจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร
2. เพื่อเปรียบเทียบการใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ในการบริหารจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในวิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร จำแนกตามเพศและตำแหน่ง
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาการใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ในการบริหารจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของคณาจารย์วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร

สมมติฐานการวิจัย

1. คณาจารย์วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธรที่มีเพศต่างกัน มีการใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ในการบริหารจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร แตกต่างกัน
2. คณาจารย์วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธรที่มีตำแหน่งต่างกัน มีการใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ในการบริหารจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

1. ประชากร

ประชากร (Population) ประกอบด้วย ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธรรณคณาจารย์ เจ้าหน้าที่ พระนักศึกษาและนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 1-ชั้นปีที่ 5 ประจำปีการศึกษา 2565 เป็นการศึกษาทั้งหมด จำนวน 490 รูป/คน และผู้วิจัยใช้วิธีศึกษาค่าพารามิเตอร์ในการแปลผลทางสถิติ

2. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมาย (Target group) ประกอบด้วย ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธรรณคณาจารย์ เจ้าหน้าที่ พระนักศึกษาและนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 1-ชั้นปีที่ 5 ประจำปีการศึกษา 2565 เป็นการศึกษาทั้งหมด จำนวน 490 รูป/คน และผู้วิจัยใช้วิธีศึกษาค่าพารามิเตอร์ในการแปลผลทางสถิติ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งผ่านการทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.861 โดยได้แบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ และตำแหน่ง มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ในการบริหารจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ในมหาวิทยาลัยมหาภูมิราชนิเวศน์ ปัตตานี วิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธรรณ แยกเป็น 4 ข้อ ดังนี้

- 1) ฐานฐานสัมปทา (ถึงพร้อมด้วยความหมั่น)
- 2) อารักขสัมปทา (ถึงพร้อมด้วยการรักษา)
- 3) กัลยาณมิตตตา (คบคนดีเป็นมิตร)
- 4) สมชีวิตา (มีความเป็นอยู่เหมาะสม)

ผู้วิจัยได้กำหนดการมีส่วนร่วมให้ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีลักษณะข้อคำถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคอร์ท (Likert) แบ่งเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด

มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด โดยมีเกณฑ์ในการให้คะแนนความคิดเห็นจากมากที่สุดถึงน้อยที่สุด คือ 5, 4, 3, 2 และ 1 จำนวน 20 ข้อ (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2547)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาการใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ในการบริหารจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของคณาจารย์และนักศึกษาวิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร เป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open-Ended)

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามขั้นตอน

ดังต่อไปนี้

1) ศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลต่าง ๆ จากหนังสือ สื่อออนไลน์ เอกสารทางวิชาการ ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์และการบริหารจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2) นำผลการศึกษามาสร้างแบบสอบถามโดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน โดยพิจารณาเนื้อหาให้ครอบคลุมกับจุดมุ่งหมายในการวิจัย

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ และ ตำแหน่ง

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลในการใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ในการบริหารจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของคณาจารย์และนักศึกษาวิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ที่มีการให้คะแนนแบบเดียวกันทุกข้อ ตามลักษณะการตอบระดับการใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ในการบริหารจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร แบ่งเป็น 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2542)

5 คะแนน หมายถึง ระดับการใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์มากที่สุด

4 คะแนน หมายถึง ระดับการใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์มาก

3 คะแนน หมายถึง ระดับการใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ปานกลาง

2 คะแนน หมายถึง ระดับการใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์น้อย

1 คะแนน หมายถึง ระดับการใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาการใช้หลักทฤษฎีมีกัตตประโยชน์ในการบริหารจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open-Ended question) ให้ผู้ตอบแบบสอบถามมีอิสระในการแสดงความคิดเห็น

3) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงตามเนื้อหา(Content Validity) โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังต่อไปนี้

(1) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปริญญานิพนธ์เพื่อตรวจสอบสำนวนภาษา เนื้อหาสาระ รูปแบบและเนื้อหาข้อคำถามของแบบสอบถามว่าตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยหรือไม่

(2) นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปริญญานิพนธ์

(3) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงตามเนื้อหา โดยใช้วิธีการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item – Objective Congruence:

4) นำแบบสอบถามมาสรุปผลเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อปรับปรุงให้มีความสมบูรณ์และถูกต้องมากยิ่งขึ้น

5) นำแบบสอบถาม ไปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

(1) นำแบบสอบถามที่ได้แก้ไขและตรวจสอบความถูกต้องแล้วไปทดลองใช้ (Try-Out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ จำนวน 30 รูป/คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นและตรวจสอบภาษาที่ใช้ให้เป็นที่เข้าใจและมีความชัดเจน เพื่อที่จะนำแบบสอบถามไปใช้จริง

(2) นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนจากการนำไปทดลองใช้ (Try-Out) มาหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อโดยใช้วิธี Item total correlation มีค่าระหว่าง 0.23 - 0.71 และหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.861

(3) นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้มีความสมบูรณ์และเสนอต่ออาจารย์ที่ปริญญานิพนธ์เพื่อขอความเห็นชอบและจัดพิมพ์แบบสอบถามเป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเพื่อใช้ในการวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1) ขอนหนังสือแนะนำตัวจากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์ ยโสธร ถึงคณาจารย์ บุคลากรทางการศึกษาและนักศึกษา ในการเข้าดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ปีการศึกษา 2565

2) ประสานขอความร่วมมือจากคณาจารย์ประจำสาขาวิชาและประธานนักศึกษา (ภาคปกติ-ภาคพิเศษ) วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธรเพื่อขอเข้าทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ในปี การศึกษา 2565

3) การเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้ขอความร่วมมือจากคณาจารย์ บุคลากรทางการศึกษาและ นักศึกษาในการช่วยแจกจ่ายแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่าง โดยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการ วิจัยและความเป็นอิสระในการให้ข้อมูลรายละเอียดของแบบสอบถาม รวมทั้งประโยชน์ที่จะ ได้รับจากการวิจัยเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันและตอบแบบสอบถามอย่างครบถ้วนถูกต้อง พร้อมทั้งนัดหมายวันเวลาในการขอรับแบบสอบถามกลับคืน

4) ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูล จำนวน 490 ชุด และได้เก็บรวบรวม แบบสอบถามที่มีข้อมูลครบถ้วนสมบูรณ์คืนมาได้ทั้งหมดจำนวน 490 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100.00 แล้วได้นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของ แบบสอบถาม โดยมีข้อมูลครบสมบูรณ์ จำนวน 490 ชุด และนำข้อมูลมาจัดระเบียบ เปลี่ยนเป็นรหัสตัวเลขเพื่อนำไปคำนวณค่าทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์ ผู้วิจัยได้ใช้คอมพิวเตอร์ ช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทำการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วยเพศ และตำแหน่ง วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา(Descriptive Statistics) ได้แก่ ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

2) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ในการบริหารจัดการด้าน เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของบุคลากรและนักศึกษาในวิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร

วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (μ) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ตามเกณฑ์การแปลผล ซึ่งการให้คะแนนคำตอบในแบบสอบถามใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ โดยกำหนดค่าคะแนน ดังนี้ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2542)

- 5 คะแนน หมายถึง ระดับการใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์มากที่สุด
- 4 คะแนน หมายถึง ระดับการใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์มาก
- 3 คะแนน หมายถึง ระดับการใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ปานกลาง
- 2 คะแนน หมายถึง ระดับการใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์น้อย
- 1 คะแนน หมายถึง ระดับการใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์น้อยที่สุด

ผู้วิจัยได้คำนวณขนาดความกว้างของชั้น จากสูตร ดังนี้

$$\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด} = 5 - 1$$

$$\text{จำนวนชั้น} = 5$$

$$= 0.80$$

การแปลความหมายของข้อมูล พิจารณาจากค่าเฉลี่ยตามหลักเกณฑ์จุดกลาง (Midpoint) ของระดับช่วงคะแนน 5 ระดับ (Class interval) ดังนี้ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2542)

ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00	แปลความหมายว่า	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20	แปลความหมายว่า	มาก
ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40	แปลความหมายว่า	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60	แปลความหมายว่า	น้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80	แปลความหมายว่า	น้อยที่สุด

3) วิเคราะห์เปรียบเทียบการใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ในการบริหารจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของครูโรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ ระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่มีเพศ และตำแหน่งแตกต่างกัน ซึ่งจะใช้สถิติ t – test (Independent Samples) โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4) วิเคราะห์ข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาการใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ในการบริหารจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของคณาจารย์ บุคลากรทางการศึกษา

และนักศึกษาวเคราะห์โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วแจกแจงความถี่ (Frequency) และจัดลำดับความสำคัญจากแบบสอบถามปลายเปิดที่ผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ข้อเสนอแนะ หรือความคิดเห็นเพิ่มเติมอื่น ๆ

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังต่อไปนี้

1. สถิติในการหาคุณภาพของแบบสอบถาม

1) การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient)

2) การหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) จากความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

3) หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อโดยใช้วิธี Item total correlation

2. สถิติพื้นฐาน

1) การหาค่าสถานภาพส่วนบุคคล โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

2) การหาค่าการใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ในการบริหารจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของคณาจารย์ บุคลากรทางการศึกษาและนักศึกษา โดยใช้ค่าเฉลี่ยประชากร (μ) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3. สถิติในการทดสอบสมมติฐาน

1) การเปรียบเทียบการใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ในการบริหารจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของคณาจารย์ บุคลากรทางการศึกษาและนักศึกษาระหว่างกลุ่มตัวอย่าง ที่มีเพศ และตำแหน่งแตกต่างกันจะใช้สถิติ t-test (Independent Samples) โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักทฤษฎีธรรมาภิบาลเพื่อการพัฒนาการบริหารจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของมหาวิทยาลัยมหาภูมิราชนิเวศน์ ปฐมา 4” ผู้วิจัยพบข้อสรุป ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 เพื่อศึกษาการใช้หลักทฤษฎีธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในมหาวิทยาลัยมหาภูมิราชนิเวศน์ ปฐมา 4 จากการจัดเก็บข้อมูล แบบสอบถาม วิเคราะห์และแปลข้อมูลตามตารางที่ 1 การประยุกต์ใช้หลักทฤษฎีธรรมาภิบาล ดังนี้

การประยุกต์ใช้หลักทฤษฎีธรรมาภิบาล	μ	σ	แปลค่า
1. หลักทฤษฎีธรรมาภิบาล ด้านคุณธรรม	3.95	0.96	มาก
2. หลักทฤษฎีธรรมาภิบาล ด้านการศึกษาค้นคว้า	4.06	0.78	มาก
3. หลักทฤษฎีธรรมาภิบาล ด้านกลไกธรรมาภิบาล	4.24	0.80	มากที่สุด
4. หลักทฤษฎีธรรมาภิบาล ด้านสมรรถนะ	3.85	0.93	มาก
รวม	4.02	0.86	มาก

จากตารางที่ 1 การประยุกต์ใช้หลักทฤษฎีธรรมาภิบาลเพื่อการพัฒนาการบริหารจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของบุคลากรและนักศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาภูมิราชนิเวศน์ ปฐมา 4 โดยภาพรวมมีอยู่ในระดับมาก (μ 4.02) และอธิบายผลรายด้านได้ดังนี้

1. การประยุกต์ใช้หลักทฤษฎีธรรมาภิบาลเพื่อการพัฒนาการบริหารจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของมหาวิทยาลัยมหาภูมิราชนิเวศน์ ปฐมา 4 โดยรวมมีการใช้อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยจัดลำดับการใช้จากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านที่มีการใช้สูงที่สุด คือ ด้านกลไกธรรมาภิบาล รองลงมา ได้แก่ ด้านคุณธรรม ด้านสมรรถนะ และด้านการศึกษา ค้นคว้า ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอธิบายผลได้ดังนี้

1) ด้านคุณธรรม มีการใช้ในระดับมาก (μ 3.95) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีการใช้สูงที่สุด คือ มีการใช้วัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารใน

การเรียนการสอนเป็นประจำ รองลงมา ได้แก่ สามารถใช้วัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีการใช้ต่ำที่สุด คือสามารถแก้ไขปัญหาได้เป็นอย่างดี เมื่อวัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการเรียนการสอนมีปัญหา

2) ด้านอารักขสัมปทา มีการใช้ในระดั้มาก (μ 4.06) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีการใช้สูงที่สุด คือ มีการจัดเก็บวัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการเรียนการสอนเมื่อใช้เสร็จสิ้นแล้วเป็นประจำ รองลงมา ได้แก่ มีการใช้วัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการเรียนการสอนอย่างระมัดระวังเพื่อไม่ให้ชำรุดเสียหายอย่างสม่าเสมอ ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีการใช้ต่ำที่สุด คือ มีการซ่อมแซมวัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดีเมื่อเกิดชำรุดเสียหาย

3) ด้านกัลยาณมิตตตา มีการใช้ในระดั้มาก (μ 4.24) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีการใช้สูงที่สุด คือ ไม่สนับสนุนให้มีการพนันผ่านวัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการเรียนการสอน รองลงมา ได้แก่ ไม่ส่งเสริมให้มีการนำข้อมูลคนอื่น ไปหาประโยชน์ผ่านวัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการเรียนการสอน ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีการใช้ต่ำที่สุด คือมีการปรึกษากับเพื่อนที่มีความรู้เกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการเรียนการสอนอย่างสม่าเสมอ

4) ด้านสมชีวิตา (μ 3.85) มีการใช้ในระดั้มากในภาพรวม เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีการใช้สูงที่สุด คือ มีการใช้วัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการเรียนการสอนที่ทันสมัยเท่าที่จำเป็น รองลงมา ได้แก่ ไม่สนับสนุนให้มีการใช้วัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการเรียนการสอนที่หุ้รหุ้ราราคาแพงโดยไม่จำเป็น ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีการใช้น้อยที่สุด คือ ไม่ชอบใช้วัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการเรียนการสอนยี่ห้อดังตามสมัยนิยม

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบการใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ในการบริหารจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในวิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร จำแนกตามเพศและตำแหน่ง ผลการวิจัย พบว่า การเปรียบเทียบการใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถ

ประโยชน์ในการบริหารจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของ คณาจารย์ บุคลากรทางการศึกษาและนักศึกษาปรากฏดังนี้

1) คณาจารย์ บุคลากรทางการศึกษาและนักศึกษามหาวิทยาลัยมหาภูมิราชนิเวศน์ ปัตตานี วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร ที่มีเพศต่างกัน มีการใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ในการบริหารจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นการปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

2) คณาจารย์ บุคลากรทางการศึกษาและนักศึกษามหาวิทยาลัยมหาภูมิราชนิเวศน์ ปัตตานี วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร ที่มีตำแหน่งต่างกัน มีการใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ในการบริหารจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นการปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้ง

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาการใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ในการบริหารจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของ คณาจารย์ วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร ผลการวิจัยพบว่า

1) ด้านอภิวินิจฉัยสัมพัทธ์ ควรมีการใช้เทคโนโลยีในการสอนช่วยให้บรรยากาศในการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น ควรมีการจัดอบรมให้ความรู้ทาง ICT พร้อมทั้งมีการติดตามประเมินผลและควรเรียนรู้เทคนิค ข้อจำกัดและวิธีใช้วัสดุอุปกรณ์ด้านเทคโนโลยีที่เหมาะสม โดยเรียนรู้ตลอดเวลาเพราะเทคโนโลยีมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว หากไม่สนใจก็จะใช้ประโยชน์ได้ไม่เต็มที่ ไม่คุ้มค่า ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์เพิ่มเติมโดยผู้ให้ข้อมูลคนที่ 7, 9, 11, 14 และ 15 ที่สะท้อนมุมมองในทิศทางเดียวกันว่า “การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพควรมีการจัดอบรมให้ความรู้ทาง ICT พร้อมทั้งมีการติดตามประเมินผลและควรเรียนรู้เทคนิค ข้อจำกัดและวิธีใช้วัสดุอุปกรณ์ด้านเทคโนโลยีที่เหมาะสม ”

2) ด้านอารักขาสัมพัทธ์ ควรจัดเก็บอุปกรณ์ให้ถูกต้องเรียบร้อยหลังใช้งานเสร็จควรบำรุงรักษาซ่อมแซมสม่ำเสมอเพื่อให้พร้อมใช้งานอุปกรณ์ หากชำรุดเสียหาย สามารถซ่อมแซมเบื้องต้นได้ หากซ่อมไม่ได้ควรส่งช่างและควรปฏิบัติตามคำแนะนำในการใช้งานวัสดุอุปกรณ์จะทำให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดและยืดอายุการใช้งานประหยัดค่าใช้จ่ายในการซ่อมบำรุง ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์เพิ่มเติมโดยผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2, 3, 8, 9 และ 10 ที่สะท้อนมุมมอง

ในทิศทางเดียวกันว่า “การใช้งานวัสดุอุปกรณ์จะทำให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดและยืดอายุการใช้งานประหยัดค่าใช้จ่ายในการซ่อมบำรุงคือสิ่งที่ต้องปฏิบัติอย่างต่อเนื่องจนเป็นนิสัย”

3) ด้านกัลยาณมิตรตตา ควรคบคนดีเป็นมิตรช่วยให้สังคมอยู่ร่มเย็นเป็นสุข ทำแต่สิ่งที่ดีงามถูกต้อง การปรึกษาเพื่อนทำให้เกิดการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี และเทคโนโลยีมีทั้งคุณและโทษ ต้องใช้อย่างมีคุณธรรม ไม่ใช่ในทางที่ผิดศีลธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามและไม่ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคคลอื่นใช้ในทางที่ไม่ถูกต้องดีงาม ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์เพิ่มเติมโดยผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1, 4, 12, 13 และ 14 ที่สะท้อนมุมมองในทิศทางเดียวกันว่า “หากมีกัลยาณมิตรในการทำกิจกรรมใด กิจกรรมนั้นย่อมประสบความสำเร็จ ดังนั้น ความมีกัลยาณมิตรจึงเป็นหัวใจสำคัญของการทำงานร่วมกัน”

4) ด้านสมชีวิตา ควรใช้เทคโนโลยีในการสอนตามความเหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุดไม่จำเป็นต้องใช้อุปกรณ์ราคาแพงหรือทันสมัย ควรใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างคุ้มค่าราคาประหยัด และยึดหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าและพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเรื่องความพอเหมาะพอดี ไม่เดือดร้อนคนอื่น ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์เพิ่มเติมโดยผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4, 6, 8, 10 และ 13 ที่สะท้อนมุมมองในทิศทางเดียวกันว่า “ควรใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างคุ้มค่าราคาประหยัด และยึดหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าและพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเรื่องความพอเหมาะพอดี ไม่เดือดร้อนคนอื่น”

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์เพื่อการพัฒนาการบริหารจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร” ผลการวิจัยพบว่า มีการใช้ในระดับมาก (μ 3.99) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร ได้ยึดหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ ได้แก่ (1) อุฏฐานสัมปทา คือ ถึงพร้อมด้วยความหมั่น (2) อารักขสัมปทา คือ ถึงพร้อมด้วยการรักษา (3) กัลยาณมิตรตตา คือ คบคนดีเป็นมิตร และ (4) สมชีวิตา คือ มีความเป็นอยู่เหมาะสม เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต) (2549) ที่ว่านักบริหาร

แบบธรรมาธิปไตยควรยึดหลักธรรมในการบริหารที่เรียกว่าผล 4 ประการ คือ (1) ปัญญาผล กำลังความรู้หรือความฉลาด (2) วิริยผล กำลังแห่งความเพียร (3) อนวัชชผล กำลังการทำงานที่ไม่มีโทษหรือความสุจริต (4) สังคหผล กำลังการสงเคราะห์หรือมนุษยสัมพันธ์ ผลหรือกำลังแห่งคุณธรรมทั้ง 4 ประการนี้ ช่วยทำให้นักบริหารปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือนักบริหารจะสามารถวางแผน จัดองค์การ แต่งตั้งบุคลากร อำนวยการและควบคุมได้ดี ต้องมีความฉลาด ขยัน สุจริต และมนุษยสัมพันธ์ ถ้าขาดคุณธรรมทั้ง 4 ประการ แม้เพียงบางข้อก็เป็นนักบริหารที่ดีไม่ได้ และสอดคล้องกับแนวคิดของ อีริวส บำเพ็ญบุญบารมี (2560) ที่กล่าวว่าหลักธรรมคือทฤษฎีธัมมิกัตถะหมายถึงประโยชน์หรือจุดหมายในปัจจุบันเป็นจุดหมายขั้นต้นหรือจุดหมายเฉพาะหน้าหมายถึงประโยชน์อย่างที่ยมองเห็น ๆ กันอยู่ที่เข้าใจกันง่าย ๆ เกี่ยวกับชีวิตประจำวันเป็นเรื่องชั้นนอกหรือเรื่องธรรมดาสามัญที่มุ่งหมายกันในโลกนี้ ได้แก่ ลาภ ยศ สุข สรรเสริญ หรือทรัพย์สิน ฐานะ เกียรติ ไม้ตรี ชีวิตคู่ครองที่เป็นสุข เป็นต้น รวมถึงการแสวงหาสิ่งเหล่านี้โดยทางชอบธรรม การปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านี้โดยทางที่ถูกต้อง การใช้สิ่งเหล่านี้ทำตนและคนที่เกี่ยวข้องให้มีความสุข การอยู่ร่วมกันด้วยดี ปฏิบัติหน้าที่ต่อกันอย่างถูกต้องในระหว่างมนุษย์เพื่อความสุขร่วมกัน และผลการวิเคราะห์การใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถะประโยชน์ในการบริหารจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของ คณาจารย์ เจ้าหน้าที่และนักศึกษาวิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1) ด้านอุฏฐานสัมปทา คือ ถึงพร้อมด้วยความหมั่น มีการใช้ในระดับมาก (μ 3.95) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าบุคลากรและนักศึกษาของวิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร มีการใช้และศึกษาวิธีการใช้วัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการเรียนการสอนเป็นประจำ ทำให้เกิดความชำนาญจนสามารถใช้วัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี สามารถแก้ไขปัญหาได้เป็นอย่างดี เมื่อวัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการเรียนการสอนมีปัญหาซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้มีความเจริญก้าวหน้าและประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานของตนได้ดี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2558) ที่ว่าทฤษฎีธัมมิกัตถะสังวัต

ตนิกรรม 4 เป็นหลักธรรมที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ในปัจจุบัน, หลักธรรมอันอำนวยประโยชน์สุขขึ้นต้น (virtues conducive to benefits in the present; virtues leading to temporal welfare) คือ อุตฺถฐานสัมปทา (ถึงพร้อมด้วยความหมั่น) คือขยันหมั่นเพียรในการปฏิบัติหน้าที่ การงานจนทำให้เกิดความชำนาญในการงานนั้นสามารถทำการงานให้ประสบความสำเร็จลุล่วงได้เป็นอย่างดี (to be endowed with energy and industry; achievement of diligence) และสอดคล้องกับแนวคิดของ พระครูโพธิธรรมานุกุล (2563) ที่อธิบายว่า อุตฺถฐานสัมปทา แปลว่า ความถึงพร้อมด้วยการลุกขึ้นหรือความหมั่น หมายถึง เป็นผู้ขยันหมั่นในการงานที่จะต้องลุกขึ้นทำงาน ไม่ใช่เอาแต่นอน ผู้ประกอบอาชีพต้องทำงานในหน้าที่ของตนให้สำเร็จและมีความชำนาญจะทำให้มีความก้าวหน้า การจะทำงานให้ประสบความสำเร็จได้ต้องมีความขยันหมั่นเพียร นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยศักดิ์ นิลดี (2564) ที่ได้ศึกษาเรื่องสภาพ ปัญหา และแนวทางแก้ไขการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางแก้ไขการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียน ด้านกระบวนการจัดการศึกษาภายในได้แก่ควรกำหนดโครงสร้าง ภาระหน้าที่ให้ชัดเจน ส่งเสริมพัฒนาครูอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอและกระตุ้นให้ครูใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนและด้านงบประมาณและทรัพยากร ได้แก่ ควรหางบประมาณจากทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เช่น ภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อมาสนับสนุนการจัดตั้งศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย มีการวางแผนการใช้งบประมาณที่ชัดเจนและมีการติดตามการใช้งบประมาณและทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการใช้วัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการเรียนการสอนเป็นประจำ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าคณาจารย์ผู้บรรยายให้ความสำคัญและตระหนักในการเรียนการสอนมีการใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างสม่ำเสมอจนเกิดความชำนาญ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สามารถแก้ไขปัญหาได้เป็นอย่างดี เมื่อวัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการเรียนการสอนมีปัญหา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการแก้ไขปัญหาวัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการเรียนการสอนต้องใช้ความรู้พื้นฐานทางช่าง

ประกอบด้วย ทำให้คณาจารย์ผู้บรรยายซึ่งไม่มีความรู้พื้นฐานทางช่างมีความชำนาญในการแก้ปัญหาบ่อย

2) ด้านอารักขสัมปทา คือ ถึงพร้อมด้วยการรักษา มีการใช้ในระดับมาก (μ 3.85) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าคณาจารย์ผู้บรรยายมีการตรวจสอบและใช้วัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการเรียนการสอนอย่างระมัดระวังเพื่อไม่ให้เกิดชำรุดเสียหายเป็นประจำและจัดเก็บวัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการเรียนการสอนเมื่อใช้เสร็จสิ้นแล้ว ซึ่งเป็นการตระหนักถึงการเก็บรักษาทรัพย์สินของทางราชการให้ใช้ประโยชน์ได้คุ้มค่ายาวนาน ประหยัดงบประมาณในการซ่อมบำรุง สอดคล้องกับแนวคิดของ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) (2558) ที่ว่าทฤษฎีธรรมมีกตสัจวัตตนิกรธรรม 4 เป็นหลักธรรมที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ในปัจจุบัน, หลักธรรมอันอำนวยประโยชน์สุขขั้นต้น (virtues conducive to benefits in the present; virtues leading to temporal welfare) คืออารักขสัมปทา (ถึงพร้อมด้วยการรักษา) คือรู้จักคุ้มครองเก็บรักษาวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการปฏิบัติหน้าที่ของตน ไม่ให้เป็นอันตรายหรือเสียหายไป (to be endowed with watchfulness; achievement of protection) และสอดคล้องกับแนวคิดของ พระครูโพธิธรรมานุกูล (2563) ที่อธิบายว่า อารักขสัมปทา แปลว่า ความถึงพร้อมด้วยการรักษา หมายถึง การรู้จักคุ้มครองเก็บรักษาวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการปฏิบัติหน้าที่ของตน ไม่ให้เป็นอันตรายหรือเสียหายไป การรักษาทรัพย์สินไม่ได้หมายความว่าเก็บไว้โดยไม่นำมาใช้งานเลย แต่เก็บรักษาไว้ให้มีใช้งานได้ตลอดไป และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ (2554) ที่ได้ศึกษาสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศการศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญที่อยู่ในโครงการระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ โรงเรียนทั้งหมด 52 โรงเรียน ใน 13 จังหวัด ผลการวิจัยพบว่า สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศการศึกษาของโรงเรียนส่วนใหญ่มีนโยบายและโครงการ ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศโดยนำมาใช้ในการเรียนการสอนการบริหารจัดการและการบริหารข้อมูล มีการสนับสนุนงบประมาณด้านนี้สำหรับสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศที่นำมาใช้มากคือคอมพิวเตอร์โดยทุกโรงเรียนมีการใช้คอมพิวเตอร์และนำมาใช้มากในการจัดทำโปรแกรมการวัดและประเมินผล การเงินและการจัดทำฐานข้อมูล ส่วนการนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนโดยเฉพาะเพื่อให้

นักเรียนสืบค้นข้อมูลประกอบการเรียนรู้ในรายวิชาต่าง ๆ ใช้เป็นสื่อประกอบการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนและใช้ค้นคว้าหาความรู้ การเตรียมการสอนและกระบวนการเรียนการสอนมีการนำมาใช้น้อย ส่วนสื่อที่นำมาใช้ทั้งในและนอกโรงเรียนคือโทรทัศน์ วิทยุและคอมพิวเตอร์ สื่อที่นักเรียนใช้น้อยคืออินเทอร์เน็ตเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือมีการจัดเก็บวัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการเรียนการสอนเมื่อใช้เสร็จสิ้นแล้วเป็นประจำทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าคณาจารย์ผู้บรรยายตระหนักถึงการเก็บรักษาทรัพย์สินของทางราชการให้ใช้ประโยชน์ได้คุ้มค่ายาวนานและมีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมายเป็นอย่างดี และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการซ่อมแซมวัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดีเมื่อเกิดชำรุดเสียหาย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า คณาจารย์ผู้บรรยายซึ่งไม่มีความรู้พื้นฐานทางช่างมีความชำนาญในการซ่อมแซมวัสดุอุปกรณ์ที่ชำรุดน้อย

3) ด้านกัลยาณมิตรตตาคือ คบคนดีเป็นมิตร มีการใช้ในระดับมาก (μ 4.24) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าคณาจารย์ผู้บรรยาย มีการปรึกษากับเพื่อนที่ดีและมีความรู้เกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ ทำให้ไม่มีการส่งเสริมสื่อลามกอนาจาร การพนัน และการนำข้อมูลคนอื่นไปหาประโยชน์โดยผ่านวัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการเรียนการสอน แต่จะส่งเสริมให้มีการเผยแพร่กิจกรรมจิตอาสาผ่านวัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการเรียนการสอนแทน หากเพื่อนที่คบเป็นคนไม่ดีก็จะชักชวนกันหลงมัวเมาและใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการเรียนการสอนในทางที่ไม่ถูกต้องดีงาม สอดคล้องกับแนวคิดของ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) (2558) ที่ว่าทฤษฎีธรรมมีกัถาสังวัตตนิกรมม 4 เป็นหลักธรรมที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ในปัจจุบัน, หลักธรรมอันอำนวยประโยชน์สุขขึ้นต้น (virtues conducive to benefits in the present; virtues leading to temporal welfare) คือ กัลยาณมิตรตตาคือ (คบคนดีเป็นมิตร) คือ รู้จักการเลือกคบปะพุดคุยกับบุคคลที่มีคุณธรรม จริยธรรม มีความประพฤติปฏิบัติตามจารีตประเพณีอันดีงาม (good company; association with good people) และสอดคล้องกับแนวคิดของ พระครูโพธิธรรมานุกุล (2563) ที่อธิบายว่า กัลยาณมิตรตตาคือ แปลว่า ความเป็นผู้มีเพื่อนดี หรือความมีเพื่อนเป็นคนดี หมายถึงรู้จักการเลือก

พบปะพูดคุยกับบุคคลที่มีคุณธรรมจริยธรรม มีความประพฤติปฏิบัติตามจารีตประเพณีอันดีงาม เป็นมิตรแท้ 4 จำพวก คือ (1) มิตรมีอุปการะ (2) มิตรร่วมสุขร่วมทุกข์ (3) มิตรแนะนำประโยชน์และ (4) มิตรมีความรักใคร่และยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ (2555) ที่ได้ศึกษาสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศการศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญที่อยู่ในโครงการ ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ โรงเรียน ทั้งหมด 52 โรงเรียน ใน 13 จังหวัด ผลการวิจัยพบว่า เจตคติของนักเรียนที่มีต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศการศึกษา นักเรียนมีเจตคติในระดับมากต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศการศึกษา โดยเห็นว่าเทคโนโลยีสารสนเทศมีประโยชน์ต่อการเรียน เห็นว่าเทคโนโลยีสารสนเทศมีประโยชน์มากคือทำให้รอบรู้กว้างขวางทันต่อโลกทันต่อเหตุการณ์และการเรียนโดยใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นสิ่งที่น่าสนใจ และเทคโนโลยีสารสนเทศทำให้สนุกสนานเพลิดเพลินในการเรียนและเมื่อพิจารณาเป็น รายชื่อ สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ไม่ส่งเสริมให้มีการนำข้อมูลคนอื่นไปหาประโยชน์ผ่านวัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการเรียนการสอนทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าคณาจารย์ผู้บรรยาย ให้ความสำคัญในการคบเพื่อนที่ไม่ส่งเสริมให้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ทำให้ผู้อื่นได้รับความเสียหาย ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ส่งเสริมให้มีการเผยแพร่กิจกรรมจิตอาสาผ่านวัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการเรียนการสอน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าคณาจารย์ผู้บรรยาย มีกิจกรรมการเรียนการสอนที่ไม่เน้นด้านกิจกรรมจิตอาสาทำให้มีการชักชวนกันทำกิจกรรมจิตอาสน้อย

4) ด้านสมชีวิตา คือ มีความเป็นอยู่เหมาะสม มีการใช้ในระดับมาก (μ 3.93) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า คณาจารย์ผู้บรรยาย มีการใช้วัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการเรียนการสอนที่ทันสมัยเท่าที่จำเป็น คุ่มค่าและตรงวัตถุประสงค์ ไม่หรูหรา ยึดถือตามสมัยนิยมซึ่งจะมีราคาแพงโดยไม่จำเป็น จะเป็นการควบคุมค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี โดยคำนึงถึงการนำมาใช้ประโยชน์และความคุ้มค่า ไม่ยึดติดยึดถือดังตามกระแสนิยมซึ่งจะมีราคาแพงเกินความจำเป็น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2558) ที่อธิบายว่าทฤษฎีธรรมมีกัถตถสังวัตตนิกรรม 4 เป็นหลักธรรมที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ในปัจจุบัน,

หลักธรรมอันอำนวยประโยชน์สุขขั้นต้น (virtues conducive to benefits in the present; virtues leading to temporal welfare) คือ สมชีวิตา (มีความเป็นอยู่เหมาะสม) คือ รู้จักกำหนดค่าใช้จ่าย ไม่ใช้จ่ายในสิ่งที่ฟุ่มเฟือย (extravagant) สรุ่ยสร่าย (uneconomical) โดยไม่มีความจำเป็น มีประหยัดเก็บไว้ (balanced livelihood; living economically) และสอดคล้องกับแนวคิดของ พระครูโพธิธรรมานุกูล (2563) ที่อธิบายว่าสมชีวิตา แปลว่าการเลี้ยงชีวิตสม่ำเสมอหรือพอเหมาะพอดี หมายถึงมีความเป็นอยู่ที่เหมาะสม รู้จักกำหนดค่าใช้จ่าย ไม่ใช้จ่ายในสิ่งที่ฟุ่มเฟือยสรุ่ยสร่ายโดยไม่มีความจำเป็นและยังสอดคล้องกับแนวคิดของ พระสมุห์แวงชัย อัมมกาโม (2557) ที่ว่าทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ย่อมก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ปฏิบัติ คือ การถึงพร้อมด้วยความหมั่นเพียร ย่อมทำให้หาทรัพย์ได้ ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสรับรองไว้ว่า “บุคคลผู้ทำการเหมาะสมไม่ทอดธุระ ขยันหมั่นเพียร ย่อมหาทรัพย์ได้” การถึงพร้อมด้วยการรักษา ย่อมทำให้สามารถสร้างอนาคตให้มีฐานะที่มั่นคงการมีกัลยาณมิตตา ย่อมทำให้สามารถเพิ่มพูนโภคทรัพย์ ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสในประเด็นนี้ว่า “มิตรมีอุปการะ มิตรร่วมสุขร่วมทุกข์ มิตรแนะนำประโยชน์ และมิตรมีความรักใคร่ เมื่อบุคคลสะสมโภคทรัพย์อยู่ดังตั้งตัวผิงสร้างรัง โภคทรัพย์ของเขาก็ย่อมเพิ่มพูนขึ้น ดุจจอมปลวกที่ตัวปลวกก่อขึ้น ฉะนั้น” ความเป็นอยู่เหมาะสมย่อมทำให้สามารถควบคุมจิตใจไม่ให้หลงตามกระแสนิยมใช้สอยสิ่งของเพื่อให้เกิดแต่คุณค่าแท้คือคำนึงถึงแต่ประโยชน์จากสิ่งของนั้น ๆ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญธรรม กังเจริญ (2549) ที่ว่าการนำหลักทฤษฎีธัมมิกัตถะประโยชน์มาใช้ในการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศก็จะทำให้เกิดประโยชน์ให้ในปัจจุบันทันตาเห็น ได้แก่ ลาภ ยศ สรรเสริญ สุข คือเป็นผู้มีความเจริญก้าวหน้าในอาชีพการงาน มีฐานะมั่นคง มีชื่อเสียงเกียรติคุณ ได้รับการยกย่องสรรเสริญ ไม่มีหนี้สิน ทำให้มีความสุขในการดำเนินชีวิตประจำวัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการใช้วัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการเรียนการสอนที่ทันสมัยเท่าที่จำเป็น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าคณาจารย์ผู้บรรยายให้ความสำคัญในการใช้วัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการเรียนการสอน โดยไม่เน้นความทันสมัย แต่เน้นประโยชน์และความคุ้มค่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ไม่ชอบใช้วัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการเรียนการสอนให้สอดคล้องตามสมัยนิยม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าวัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับเทคโนโลยี

สารสนเทศและการสื่อสารในการเรียนการสอนบางยี่ห้อจะมีความทนทานใช้งานได้ยาวนาน บำรุงรักษาง่ายและคุ้มค่ากว่าอีกยี่ห้อหนึ่งในมหาวิทยาลัย

สรุป/ข้อเสนอแนะ

คณะผู้วิจัยได้ศึกษาและมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์เพื่อการพัฒนาการบริหารจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร ดังต่อไปนี้

1. ควรมีการใช้เทคโนโลยีในการสอนช่วยให้บรรยากาศในการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น ควรมีการจัดอบรมให้ความรู้ทาง ICT พร้อมทั้งการติดตามประเมินผล และควรเรียนรู้เทคนิค ข้อจำกัดและวิธีใช้วัสดุอุปกรณ์ด้านเทคโนโลยีที่เหมาะสม
2. ควรจัดเก็บอุปกรณ์ให้ถูกต้องเรียบร้อยหลังใช้งานเสร็จควรบำรุงรักษาซ่อมแซมสม่ำเสมอเพื่อให้พร้อมใช้งานอุปกรณ์ หากชำรุดเสียหาย สามารถซ่อมแซมเบื้องต้นได้
3. ควรใช้เทคโนโลยีในการสอนตามความเหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุดไม่จำเป็นต้องใช้อุปกรณ์ราคาแพงหรือทันสมัย

เอกสารอ้างอิง

- ชัยภักดิ์ นิลดี. (2554). การศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางแก้ไขการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝันสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2. ในวิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ธีรวิธ บำเพ็ญบุญบารมี. (2550). การศึกษาเรื่องหลักกรรมและการเกิดใหม่ตามแนวพระอภิธรรมศึกษาจากพระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกาตลอดจนคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา. โครงการธรรมศึกษาวิจัย. หลักสูตรวิจัยคัมภีร์พระพุทธศาสนา. มุานิธิเบญจนิภา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). วิธีการสร้างสถิติสำหรับการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.

- บุญธรรม กังเจริญ. (2549). ปัญหาอุปสรรคในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของ
สถานศึกษา. เรียกใช้เมื่อ 10 พฤศจิกายน 2565, จาก:
<http://www.thaigoodview.com/library/teachershow/chonburi/boonthum>
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ปอ. ปยุตฺโต). (2558). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช. (2543). คำพ่อสอน: ประมวลพระบรม
ราโชวาทและพระราชดำรัสเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิโตโยต้า
ประเทศไทย และมูลนิธิสตรียศรัศยวงศ์.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2549). พุทธวิธีการบริหาร. กรุงเทพมหานคร: โรง
พิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูโพธิธรรมานุกุล (บรรเทา ชุตินฺ). (2563). ศึกษาแนวทางการนำหลักทฤษฎีธัมมิกัตถ
ประโยชน์เพื่อแก้ปัญหาชีวิตของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทยปัจจุบัน. ใน วิทยานิพนธ์
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระสมุห์แวงชัย ธมฺมกโม. (2557). ทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์กับการทำงาน. เรียกใช้เมื่อ 19
พฤศจิกายน 2565, จาก: [http://waengchai.blogspot.com/2014/08/blog-
post_75.html](http://waengchai.blogspot.com/2014/08/blog-post_75.html).
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2542). วิธีการทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร:
โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัชร นัตรวิริยะ. (ม.ป.ป.). การบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ. เรียกใช้เมื่อ 19
พฤศจิกายน 2565, จาก <http://www.kmitl.com/public/article/read/content/>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.
2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน.
สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. (2547). ตำราชุดฝึกอบรมหลักสูตร “นักวิจัย”.
กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- Cronbach. (1970). Coefficient Alpha and the Internal Structure of Tests.
Psychometrika, 16, 297.

การประเมินผลความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการ
ขององค์การบริหารส่วนตำบลนาสะไมย์ อำเภอเมืองยโสธร
จังหวัดยโสธร*

ASSESSMENT OF PUBLIC SATISFACTION TOWARDS THE QUALITY OF
SERVICES PROVIDED BY THE NASA MAI SUBDISTRICT
ADMINISTRATIVE ORGANIZATION
MUEANG YASOTHON DISTRICT YASOTHON PROVINCE

วรเชษฐ์ โทอิน¹, สรวิต พรหมลี², รัชฎากรณ์ เอี่ยมอำไพ³ และ พระณัฐกิตติ์ ธรรมธีโร (วิกะหะ)⁴

Worachet Tho-un¹, Sorawit Promli², Rachadakorn Eiamampai³ and Pha Nattakit Dhammathiro (wikaha)⁴

¹⁻⁴มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย

¹⁻⁴Mahamakut Buddhist University, Thailand

Corresponding author E-mail: worachet.th@mbu.ac.th

Received 5 March 2024; Revised 16 March 2024; Accepted 26 April 2024

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้รับบริการจาก 4 ด้าน คือ ด้านกระบวนการขั้นตอนการให้บริการ ด้านช่องทางการให้บริการ ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และเพื่อประเมินความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลนาสะไมย์ จำนวน 5 ด้าน คือ ด้านโยธา

* วรเชษฐ์ โทอิน, สรวิต พรหมลี, รัชฎากรณ์ เอี่ยมอำไพ และ พระณัฐกิตติ์ ธรรมธีโร (วิกะหะ). (2567). การประเมินผลความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลนาสะไมย์ อำเภอเมืองยโสธร จังหวัดยโสธร. วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย, 4(2), 45-61.

Worachet Tho-un, Sorawit Promli, Rachadakorn Eiamampai and Pha Nattakit Dhammathiro (wikaha). (2024). Assessment of public satisfaction towards the quality of services provided by the Nasa Mai Subdistrict Administrative Organization Mueang Yasothon District Yasothon Province. Journal of Political Science Mahamakut Buddhist University, 4(2), 45-61.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jpsmbu/index>

การขออนุญาตปลูกสิ่งก่อสร้าง ด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ด้านการศึกษา ด้านรายได้หรือภาษี และด้านพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคมแล้วนำข้อมูลไปพัฒนาคุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลนาสะไมย์ จังหวัดยโสธรต่อไป ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของผู้รับบริการที่มีต่อการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลนาสะไมย์ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.82$) เมื่อพิจารณาเป็นงานที่ให้บริการ พบว่าผู้รับบริการมีความพึงพอใจต่องานด้านการศึกษา การให้บริการโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.86$) ด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ การให้บริการโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.83$) ด้านพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม และด้านโยธา การขออนุญาตปลูกสิ่งก่อสร้าง การให้บริการโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.81$) และด้านรายได้ศึกษานำข้อมูลไปพัฒนาคุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลนาสะไมย์ต่อไป ผลการศึกษาข้อมูลเพื่อพัฒนาพบว่า ในภาพรวมประชาชนมีความพึงพอใจต่อการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลในระดับ มากที่สุด ($\bar{X}$ 4.56) และประชาชนผู้รับบริการได้มีข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลนาสะไมย์ ซึ่งคณะผู้ทำการสำรวจข้อเสนอแนะปลายเปิดแล้วได้ทำการสรุปเป็นข้อคิดเห็นในประเด็นดังนี้ (1) คณะผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลควรลงพื้นที่เพื่อพบปะประชาชน หรือร่วมกิจกรรม ประเพณีของชุมชนอย่างต่อเนื่อง (2) ควรจัดระบบการให้บริการของงานฝ่ายต่าง ๆ ให้ประชาชนผู้มาติดต่องานมีความรู้สึกว่าได้รับบริการอย่างเท่าเทียมกัน เช่น ระบบการจัดลำดับก่อนหลังให้ชัดเจน เป็นต้น (3) มีระบบในการสำรวจและแก้ไขปรับปรุง พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก สาธารณูปโภค สาธารณูปการ เช่น คลองน้ำเสีย ถนน ไฟฟ้า เป็นต้น และ (4) ควรนำผลการประเมินผลเชิงวิจัยมาประยุกต์ใช้เพื่อยกระดับและพัฒนาคุณภาพการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: การประเมินผล, คุณภาพการให้บริการ, องค์การบริหารส่วนตำบลนาสะไมย์

Abstract

Research studies on customer satisfaction aim to investigate four dimensions of service provision: process and procedure, service delivery channels, service provider personnel, and convenience amenities. The purpose is to assess public satisfaction with the quality of services provided by Nasa Mai Sub-district Administration Organization across five aspects: infrastructure, construction permit applications, environmental and healthcare services, education, revenue or taxes, and community development and social welfare. Subsequently, this data is utilized to enhance service quality provided by Nasa Mai Sub-district Administration Organization in Yasothon Province. The research findings indicate that overall customer satisfaction with services provided by Nasa Mai Sub-district Administration Organization, Muang District, Yasothon Province, is at the highest level ($\bar{x}$ 4.82). When considering specific service areas, satisfaction with education services is at the highest level ($\bar{x}$ = 4.86), as is satisfaction with environmental and healthcare services ($\bar{x}$ = 4.83), infrastructure and construction permit services ($\bar{x}$ = 4.81), and revenue-related services. The study data is then used to improve service quality provided by Nasa Mai Sub-district Administration Organization in the future. The research results suggest that the community is highly satisfied with the services provided by the sub-district administration organization ($\bar{x}$ = 4.56). Furthermore, service recipients have provided suggestions for the development of Nasa Mai Sub-district Administration Organization. The survey team has summarized these suggestions into the following points: (1) Administrative personnel should engage with the community by participating in local events and activities

regularly. (2) Service provision systems should be organized to ensure equal treatment for all service recipients, for example, by implementing clear queuing systems. (3) Systems for surveying, correcting, and improving public amenities such as sewage systems, roads, and electricity should be established. (4) Research-based evaluations should be applied to enhance the efficiency and effectiveness of administrative tasks."

Keywords: Performance Evaluation, Service Quality, Nasa Mai Sub-district Administration Organization

บทนำ

พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2562 บัญญัติว่าองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เป็นรูปแบบการปกครองที่เกิดจากการกระจายอำนาจการปกครองของรัฐบาลส่วนกลางเพื่อมอบอำนาจให้ประชาชนในส่วนท้องถิ่นไปดำเนินการปกครองตนเอง และจัดทำบริการสาธารณะบางอย่างเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น โดยมีอิสระตามสมควรภายในขอบเขตของกฎหมาย การปกครองส่วนท้องถิ่นโดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) จึงเป็นหน่วยงานที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองความต้องการและช่วยเหลือประชาชน ตลอดถึงพัฒนางานในท้องถิ่นของตนเอง แต่การปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลในด้านการบริการสาธารณะหรือการบริหารราชการในส่วนท้องถิ่นจำเป็นต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติขององค์การบริหารส่วนตำบลด้วยเพื่อจักได้บริหารราชการได้อย่างทั่วถึงและครอบคลุมงานที่รับผิดชอบ ตลอดถึงเป็นหลักประกันสำหรับประชาชนในการปฏิบัติงานบุคลากรเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนอย่างแท้จริง ดังนั้นเพื่อให้การบริการสาธารณะตอบสนองกับความต้องการและความพึงพอใจของประชาชนผู้ใช้บริการจึงจำเป็นต้องมีการสำรวจประเมินในเรื่องดังกล่าว เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนางานด้านบริการสาธารณะและด้านอื่น ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 มาตรา 3/1 กำหนดให้การบริหารราชการต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ ความมีประสิทธิภาพความคุ้มค่าในเชิงภารกิจแห่งรัฐ การลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน การลดภารกิจและการยุบเลิกหน่วยงานที่ไม่จำเป็น การกระจายภารกิจและทรัพยากรให้แก่ท้องถิ่น การกระจายอำนาจตัดสินใจ การอำนวยความสะดวกและการตอบสนองความต้องการของประชาชน และในการปฏิบัติหน้าที่ของส่วนราชการต้องใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้คำนึงถึงความรับผิดชอบ ของผู้ปฏิบัติงานการมีส่วนร่วมของประชาชน การเปิดเผยข้อมูล การติดตามตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงาน พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 มาตรา 69/1 กำหนดให้การปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ของ อบต. ต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน โดยใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีและให้คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา จัดทำงบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้าง การตรวจสอบ การประเมินผลการปฏิบัติงาน และการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับว่าด้วยการนั้น และหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงมหาดไทย กำหนด

จากการศึกษาข้อมูลแผนปฏิบัติราชการประจำปี 2565 ขององค์การบริหารส่วนตำบลนามสะไมย์สะท้อนถึงการปฏิบัติราชการว่า คณะกรรมการพนักงานส่วนตำบลจังหวัดยโสธร (ก.อบต.จังหวัด) ได้ประกาศกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขและวิธีการกำหนดประโยชน์ตอบแทนอื่น สำหรับพนักงานส่วนตำบลและลูกจ้าง หรือพนักงานจ้างโดยกำหนดให้ภายในเดือนตุลาคมของทุกปี องค์การบริหารส่วนตำบลที่ผ่านเกณฑ์การประเมินบริหารจัดการที่ดี ของปีงบประมาณที่แล้วมาคะแนนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 60 และมีเงินเหลือจ่ายที่ยังไม่ถึงร้อยละ 40 เสนอขอรับการประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลการปฏิบัติราชการขององค์การบริหารส่วนตำบล พร้อมกำหนดวงเงินประโยชน์ตอบแทนอื่นต่อคณะกรรมการพนักงานส่วนตำบล (ก.อบต.จังหวัด) และเสนอโครงการ/กิจกรรมที่จะปรับปรุงกระบวนการทำงานหรือลดขั้นตอนการทำงานหรือการบริการ และตอบสนองความต้องการของประชาชน จำนวน 1 โครงการหรือ 1 กิจกรรม และในกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลไม่มีวงเงินคงเหลือเพียงพอให้เสนอเหตุผลและ

ความจำเป็นที่ไม่อาจกำหนดประโยชน์ตอบแทนอื่นเป็น กรณีพิเศษให้คณะกรรมการพนักงานส่วนตำบล (ก.อบต.จังหวัด) ทราบด้วย และให้องค์การบริหารส่วนตำบลดำเนินการตามแบบประเมินมีระยะเวลา ไม่น้อยกว่า 8 เดือน โดยเริ่มนับตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2557 เป็นต้นไป เสร็จแล้วสำรวจความพึงพอใจของประชาชนผู้รับบริการ (มิติที่ 2) โดยให้หน่วยงานหรือสถาบันที่เป็นกลางทำการสำรวจ (องค์การบริหารส่วนตำบลนาสะเมย์, 2565)

ดังนั้น ในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริการสาธารณะและการบริการประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลจำเป็นต้องได้รับการสำรวจตรวจสอบประสิทธิภาพ ประสิทธิผลตลอดถึงความพึงพอใจของประชาชนโดยสถาบันที่เป็นกลางเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์ ในการนำไปเป็นฐานข้อมูลเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการปฏิบัติงานของหน่วยงานต่อไป ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 องค์การบริหารส่วนตำบลนาสะเมย์ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ได้ปฏิบัติงานครบ 8 เดือนแล้ว จึงเรียนเชิญและมอบหมายให้มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ได้ทำการศึกษาสำรวจความพึงพอใจของประชาชนผู้รับบริการ จำนวน 5 ด้าน ประกอบด้วยดังนี้ (1) ด้านโยธา การขออนุญาตปลูกสิ่งก่อสร้าง (2) ด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (3) ด้านการศึกษา (4) ด้านรายได้หรือภาษี และ (5) ด้านพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคมในแต่ละงานเพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้รับบริการ 4 ด้าน คือ (1) ด้านกระบวนการขั้นตอนการให้บริการ (2) ด้านช่องทางการให้บริการ (3) ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ และ (4) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อให้ได้ข้อมูลความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบล และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับจุดเด่นของการบริการที่ประชาชนประทับใจและจุดที่ควรปรับปรุงขององค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อเป็นฐานข้อมูลในการพัฒนาการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลนาสะเมย์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้รับบริการ จำนวน 5 ด้าน คือ ด้านโยธา การขออนุญาตปลูกสิ่งก่อสร้าง ด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ด้านการศึกษา ด้านรายได้หรือภาษี และด้านพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม

2. เพื่อประเมินความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลนาสะไมย์ จำนวน 5 ด้าน คือ ด้านโยธา การขออนุญาตปลูกสิ่งก่อสร้าง ด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ด้านการศึกษา ด้านรายได้หรือภาษี และด้านพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม

3. เพื่อศึกษานำข้อมูลไปพัฒนาคุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลนาสะไมย์ต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่อำเภอนาสะไมย์ จำนวน 4,533 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง 380 คน ใช้วิธีกำหนดตามตารางขนาดของกลุ่มตัวอย่างของตารางขนาดของกลุ่มกลุ่ม (Focus Group Discussion) กับกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 30 รูป/คน ใช้วิธีการตัวอย่างของ Krejcie & Morgan (1970)

เครื่องมือในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ในกระบวนการวิจัยเชิงปริมาณและแบบสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล (ควบคู่กัน) จากตัวอย่าง (Sample) โดยศึกษาและสืบค้นข้อมูลจากเอกสาร หนังสือ ตำราและงานที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย รวมทั้งการสืบค้นข้อมูลจากสื่อในระบบออนไลน์ แปลความหมาย วิเคราะห์ สังเคราะห์แล้วกำหนดขอบเขตประเด็นเพื่อสร้างแบบสอบถามการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นแล้วนำไปเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสมด้านเนื้อหา ความเชื่อมั่น (Reliability) และความเที่ยงตรง (Validity) ของเครื่องมือการวิจัยทั้งข้อคำถามเชิงปริมาณและข้อคำถามเชิงคุณภาพ มีผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัยครั้งนี้ จำนวน 5 ท่าน แบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่น (Cronbach's Alpha Coefficient) ที่ระดับ .86 หลังจากที่ได้แบบสอบถามการวิจัยที่มีความสมบูรณ์แล้ว ผู้วิจัยได้นำ

แบบสอบถามไปทดลองใช้ กับกลุ่มบุคคลหรือกลุ่มชุมชนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยในองค์การบริหารส่วนตำบลหนองหิน ตำบลหนองหิน อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร จำนวน 30 ชุด ทั้งนี้ เพราะมหาวิทยาลัยดังกล่าวฯ มีบริบทที่ใกล้เคียงกันกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลจะดำเนินการโดยการแจกแบบสอบถามให้กับประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลนาสะไมย์ อำเภอเมืองยโสธร จังหวัดยโสธร ซึ่งถูกสุ่มเลือกเป็นตัวอย่าง โดยหัวหน้าโครงการเป็นผู้กำหนดการสุ่มตัวอย่างให้คณะผู้วิจัยดำเนินการเก็บและรวบรวมข้อมูล เพื่อนำมาทำการประมวลผลข้อมูล แล้วส่งต่อให้หัวหน้าโครงการวิจัยสรุปผลการประเมิน ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากตัวอย่างที่สุ่มเลือกจะใช้วิธีการ 2 อย่าง คือ (1) กรณีที่ประชากรที่ถูกเลือกเป็นตัวอย่างสามารถทำความเข้าใจ และตอบแบบสอบถามเองได้ ก็จะทำให้ผู้นั้นดำเนินการกรอกแบบสอบถามด้วยตนเอง โดยผู้เก็บข้อมูลภาคสนามจะเป็นผู้ตรวจสอบแบบสอบถามที่ได้กลับคืนมาว่าผู้ตอบได้ครบถ้วนหรือไม่ ถ้าไม่ครบถ้วน ผู้เก็บข้อมูลจะได้ซักถาม เพิ่มเติมเพื่อให้ได้คำตอบครบถ้วนตามที่กำหนดไว้ และ (2) กรณีที่ประชาชนที่ถูกเลือกเป็นตัวอย่างไม่สะดวก หรือไม่สามารถกรอกแบบสอบถามด้วยตนเองได้ครบถ้วน ผู้เก็บรวบรวมข้อมูลก็จะอ่านคำถามทุกข้อทุกตอนให้ผู้ตอบได้ฟัง และบันทึกคำตอบลงในแบบสอบถามอย่างครบถ้วนตามที่ผู้ตอบแบบสอบถามตอบมา

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ตามรายละเอียดของข้อมูลที่ได้มาจากการแจกแบบสอบถาม แล้วนำมาวิเคราะห์เชิงปริมาณโดยวิธีการทางสถิติด้วยการคำนวณหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าร้อยละ (Percentage) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ในการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ เพื่อบ่งชี้และยืนยันผลการประเมินให้เที่ยงตรงมากยิ่งขึ้น

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลพื้นฐานการวิจัย

การประเมินผลความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลนาสะไมย์ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร จำนวน 5 ด้าน คือ ด้านโยธาการขอ

อนุญาตปลูกสิ่งก่อสร้าง ด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ด้านการศึกษา ด้านรายได้หรือภาษี และด้านพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม ข้อมูลพื้นฐานพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิง จำนวน 260 คน คิดเป็นร้อยละ 68.42 เป็นเพศชายจำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 31.57 ด้านอายุ ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 40-50 ปี จำนวน 299 คน คิดเป็นร้อยละ 78.60 มีการศึกษาส่วนมากในระดับมัธยมศึกษา จำนวน 250 คน คิดเป็นร้อยละ 65.78 ประกอบอาชีพเกษตรกร จำนวน 264 คน คิดเป็นร้อยละ 69.47 และส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือน 8,001-10,000 จำนวน 210 คน คิดเป็นร้อยละ 55.26 ตามลำดับ

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้รับบริการ จำนวน 5 ด้าน (1) ด้านโยธา การขออนุญาตปลูกสิ่งก่อสร้าง (2) ด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (3) ด้านการศึกษา (4) ด้านรายได้หรือภาษี และ (5) ด้านพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม ข้อค้นจากข้อมูลปรากฏดังตารางที่ 1 ระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการจากองค์การบริหารส่วนตำบลนาสะไมย์ ดังนี้

การให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลนาสะไมย์ อ.เมือง จ.ยโสธร	$\bar{X}$	S.D.	แปลค่า
1. การให้บริการด้านโยธการขออนุญาตปลูกสิ่งก่อสร้าง	4.00	0.86	มาก
2. การให้บริการด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ	3.76	1.00	มาก
3. การให้บริการด้านการศึกษา	4.26	0.92	มาก
4. การให้บริการด้านรายได้หรือภาษี	3.98	1.00	มาก
5. การให้บริการด้านพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม	4.35	0.87	มาก
รวม	4.07	0.93	มาก

จากตารางที่ 1 ระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการจากองค์การบริหารส่วนตำบลนาสะไมย์ 5 ด้าน อธิบายได้ว่า ความพึงพอใจของผู้รับบริการที่มีต่อการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลนาสะไมย์ อำเภอเมืองยโสธร จังหวัดยโสธร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$) เมื่อพิจารณารายด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า การให้บริการด้านพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม มีค่าเฉลี่ยระดับมาก ($\bar{X}=4.35$) รองลงมาคือ การให้บริการด้านการศึกษา มีค่าเฉลี่ยระดับมาก ($\bar{X} = 4.26$) รองลงมาคือ การให้บริการด้านโยธการขออนุญาตปลูกสิ่งก่อสร้าง มีค่าเฉลี่ยระดับมาก ($\bar{X} = 4.81$) สะท้อนให้เห็นว่าการให้บริการ

ประชาชนมีความเป็นมาตรฐานและตอบสนองความต้องการของประชาชนในเขตพื้นที่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$)

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 เพื่อศึกษานำข้อมูลไปพัฒนาคุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลนาสะไม้อย่างต่อไป จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) โดยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กับกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 30 รูป/คน ใช้วิธีการกำหนดคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) และจัดการสนทนากลุ่ม จำนวน 3 ครั้ง เพื่อตรวจสอบสามซ้ำของข้อมูลด้านบุคคล ด้านเวลา และด้านสถานที่ ติความ วิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อมูลได้ว่า

ประเด็นที่หนึ่ง ด้านโยธา การขออนุญาตปลูกสิ่งก่อสร้าง ผู้รับบริการมีความพึงพอใจต่อด้านโยธา การขออนุญาตปลูกสิ่งก่อสร้างอยู่ในระดับมากโดยเฉพาะด้านกระบวนการขั้นตอนการให้บริการ ด้านช่องทางการให้บริการ ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ และด้านการอำนวยความสะดวก โดยภาพรวมมีอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลนาสะไม้อยู่มีกระบวนการบริหารจัดการแบบธรรมาภิบาลและลงพื้นที่ดูแลประชาชนอย่างต่อเนื่อง

2) ด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ผู้รับบริการมีความพึงพอใจต่อด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพมีอยู่ในระดับปานกลาง ด้านกระบวนการขั้นตอนการให้บริการ อยู่ในระดับปานกลาง ด้านช่องทางการให้บริการมีอยู่ในระดับปานกลาง ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการอยู่ในระดับปานกลาง และด้านการอำนวยความสะดวกอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เพราะพื้นที่ตำบลนาสะไม้อยู่มีโรงงานอุตสาหกรรมแบบครัวเรือนและการประกอบการบางอุตสาหกรรมที่ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศวิทยาและสิ่งแวดล้อม

3) ด้านรายได้หรือภาษี ผลการสำรวจ พบว่า ผู้รับบริการมีความพึงพอใจต่อด้านรายได้หรือภาษี อยู่ในระดับมาก ในด้านกระบวนการขั้นตอนการให้บริการอยู่ในระดับมาก ด้านช่องทางการให้บริการ อยู่ในระดับมาก ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการอยู่ในระดับมาก และด้านการอำนวยความสะดวกอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะพื้นที่ดังกล่าวส่วนใหญ่ประกอบ

อุตสาหกรรมขนาดเล็กและขนาดกลางที่สามารถสร้างรายได้ต่อชุมชนได้อย่างต่อเนื่องและองค์การบริหารส่วนตำบลนาสะไมย์สามารถจัดเก็บภาษีรายได้ได้อย่างต่อเนื่อง

4) ด้านการศึกษา ผลการสำรวจพบว่า ผู้รับบริการมีความพึงพอใจต่องานด้านการศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด ในด้านกระบวนการขั้นตอนการให้บริการอยู่ในระดับมาก ด้านช่องทางการให้บริการ อยู่ในระดับมาก ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ อยู่ในระดับมาก และด้านการอำนวยความสะดวกอยู่ในระดับมาก

5) โดยภาพรวมผลการสำรวจ พบว่า ผู้รับบริการมีความพึงพอใจต่องานด้านการศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด ในด้านกระบวนการขั้นตอนการให้บริการ อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านช่องทางการให้บริการอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการอยู่ในระดับมาก และด้านการอำนวยความสะดวกอยู่ในระดับมากที่สุด

พร้อมนี้จากการสำรวจข้อมูลผ่านการสนทนากลุ่ม พบว่า ในภาพรวมประชาชนมีความพึงพอใจต่อการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลในระดับมากที่สุด พร้อมนี้ ประชาชนผู้รับบริการได้มีข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลนาสะไมย์ ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการสรุปเป็นข้อคิดเห็นในประเด็นดังนี้

1) คณะผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลนาสะไมย์ควรลงพื้นที่เพื่อพบปะประชาชน หรือร่วมกิจกรรมประเพณีของชุมชนอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพราะพฤติกรรมสุ่มเสี่ยงของเยาวชนเริ่มมีความน่ากังวลใจมากขึ้น เช่น ปัญหายาเสพติด เป็นต้น

2) องค์การบริหารส่วนตำบลนาสะไมย์ ควรจัดระบบการให้บริการของงานฝ่ายต่าง ๆ ให้ประชาชนผู้มาติดต่องานมีความรู้สึกว่าได้รับบริการอย่างเท่าเทียมกัน เช่น ระบบการจัดลำดับก่อนหลังให้ชัดเจน อย่างต่อเนื่องและอย่างยั่งยืน

3) องค์การบริหารส่วนตำบลนาสะไมย์มีระบบในการสำรวจและแก้ไขปรับปรุงพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก สาธารณูปโภค สาธารณูปการ เช่น คลองน้ำเสีย ถนน ไฟฟ้า เป็นต้น เพิ่มมากขึ้น

4) องค์การบริหารส่วนตำบลนาสะไมย์ ควรนำการประเมินผลเชิงวิจัยมาใช้เพื่อยกระดับและพัฒนาคุณภาพการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

อภิปรายผล

1. ความพึงพอใจของผู้รับบริการจากองค์การบริหารส่วนตำบลนาสะไมย์ 5 ด้าน อธิบายได้ว่า ความพึงพอใจของผู้รับบริการที่มีต่อการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลนาสะไมย์ อำเภอเมืองยโสธร จังหวัดยโสธร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$) เมื่อพิจารณารายด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า การให้บริการด้านพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม มีค่าเฉลี่ยระดับมาก ($\bar{X}=4.35$) รองลงมาคือ การให้บริการด้านการศึกษา มีค่าเฉลี่ยระดับมาก ($\bar{X} = 4.26$) รองลงมาคือ การให้บริการด้านโยธาการขออนุญาตปลูกสิ่งก่อสร้าง มีค่าเฉลี่ยระดับมาก ($\bar{X} = 4.81$) สะท้อนให้เห็นว่าการให้บริการประชาชนมีความเป็นมาตรฐานและตอบสนองความต้องการของประชาชนในเขตพื้นที่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี (2560) (1) การประเมินความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อคุณภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลดอนเมือง อำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนมีความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการของเทศบาลเมืองหนองสำโรง อำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี ในภาพรวมมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ 4.86) ด้านเจ้าหน้าที่/บุคลากรผู้ให้บริการ มีความพึงพอใจสูงสุด ($\bar{X}$ 4.88) รองลงมา ได้แก่ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ($\bar{X} = 4.86$) ด้านช่องทางการให้บริการ และด้านกระบวนการ/ขั้นตอนการให้บริการ ($\bar{X}$ 4.85) เมื่อพิจารณาตามเกณฑ์ประเมินความพึงพอใจในภาพรวม ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจ คิดเป็นร้อยละ 97.20 (2) ประชาชนมีความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการของเทศบาลเมืองหนองสำโรง อำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี งานทะเบียน มีความพึงพอใจในภาพรวมระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ 4.83) คิดเป็นร้อยละ 96.60 งานโยธา การขออนุญาตปลูกสิ่งก่อสร้าง มีความพึงพอใจในภาพรวมระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ 4.82) คิดเป็นร้อยละ 96.40 งานเทคนิคหรือป้องกันบรรเทาสาธารณภัย มีความพึงพอใจในภาพรวมระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ 4.89) คิดเป็นร้อยละ 97.80 งานรายได้หรือภาษี มีความพึงพอใจในภาพรวมระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.85$) คิดเป็นร้อยละ 97.00 และงานสาธารณสุข มีความพึงพอใจในภาพรวมระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ 4.92) คิดเป็นร้อยละ 98.40 สอดคล้องกับ ดุษฎีวัฒน์ แก้วอินทร์ และคณะ (2560). การศึกษาความพึงพอใจของประชาชนผู้รับบริการที่มีต่อการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลบ่อสีน อำเภอปากชม จังหวัดเลย. ผลการวิจัยพบว่า 1) ความพึงพอใจของประชาชนผู้รับบริการที่มีต่อการให้บริการขององค์การ

บริหารส่วนตำบลบ่อหินอำเภอบางคน จังหวัดเลย โดยรวมอยู่ในระดับพึงพอใจ 2) ประชาชนให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความพึงพอใจตามลักษณะงานที่ให้บริการทั้ง 4 ด้าน ดังนี้ (1) ดำเนินการต่อเนื่องและมีการติดตามผล (2) ประชาชนมีส่วนรับรู้ในข้อมูลพื้นฐานการศึกษาเด็กก่อนเกณฑ์ (3) มีนโยบายทางการศึกษาอย่างชัดเจน ตรวจสอบได้ และ (4) เจ้าหน้าที่สุภาพ แต่งกายเรียบร้อย มีข้อเสนอแนะดังนี้ คือ (1) ควรจัดหาเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความสามารถในการอธิบายงาน (2) ควรจัดเจ้าหน้าที่บริการ 24 ชม. (3) ควรจัดเจ้าหน้าที่คอยแนะนำบริการด้วยความเต็มใจเสมอเหมือนเป็นญาติพี่น้อง และ (4) ควรเพิ่มเติมเกี่ยวกับการขยายเขตพื้นที่การเกษตรให้ดีกว่าที่เป็นอยู่อย่างทั่วถึง

และสอดคล้องกับ ภัคทิ โพธิ์สิงห์ และคณะ (2560). ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การสำรวจความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของเทศบาลตำบลเค็ด อำเภอมือง จังหวัดยโสธร ผลการศึกษา พบว่า (1) ความพึงพอใจการศึกษาความพึงพอใจของประชาชนผู้รับบริการ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับพอใจ ($\bar{X}$ 3.29) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับพอใจทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ งานด้านป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ($\bar{X}$ 3.35) รองลงมา คือ งานด้านไฟฟ้าสาธารณะและงานด้านโยธา ($\bar{X}$ 3.26) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ งานด้านกฎหมาย ($\bar{X}$ 3.00) และ (2) ประชาชนให้ข้อเสนอแนะดังนี้

1) ด้านกระบวนการขั้นตอนการให้บริการ ควรจัดหาเจ้าหน้าที่เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนที่มาติดต่อราชการว่าปัญหาเรื่องนี้ ควรติดต่อที่ไหน อย่างไร กับใคร เวลาใด

2) ด้านช่องทางการให้บริการ ควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่คอยให้บริการ 24 ชั่วโมง ไว้คอยรับฟังความคิดเห็นของผู้เข้ารับบริการหรือปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างเร่งด่วนและสามารถแก้ปัญหาได้ทันทั่วถึง

3) ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ควรจัดเจ้าหน้าที่คอยแนะนำบริการเพิ่มเพราะเจ้าหน้าที่ให้บริการบางแผนกไม่เพียงพอกับประชาชนผู้มาใช้บริการ

4) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกควรเพิ่มเติม ปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้น่าดู น่าอยู่ นำมาใช้บริการและเทศบาลควรเพิ่มสถานที่พักผ่อน/นั่งรอ เมื่อไปติดต่อกัน

2. การศึกษานำข้อมูลไปพัฒนาคุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลนาสะไมย์ต่อไป จากการสำรวจข้อมูลผ่านการสนทนากลุ่ม พบว่า ในภาพรวมประชาชนมีความพึงพอใจต่อการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลในระดับมากที่สุด พร้อมนี้ ประชาชน

ผู้รับบริการได้มีข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลนาสะไมย์ ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการสรุปเป็นข้อคิดเห็นในประเด็นดังนี้

1) คณะผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลนาสะไมย์ควรลงพื้นที่เพื่อพบปะประชาชน หรือร่วมกิจกรรมประเพณีของชุมชนอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพราะพฤติกรรมสุ่มเสี่ยงของเยาวชนเริ่มมีความน่ากังวลใจมากขึ้น เช่น ปัญหายาเสพติด เป็นต้น

2) องค์การบริหารส่วนตำบลนาสะไมย์ ควรจัดระบบการให้บริการของงานฝ่ายต่าง ๆ ให้ประชาชนผู้มาติดต่อกันมีความรู้สึกว่าได้รับบริการอย่างเท่าเทียมกัน เช่น ระบบการจัดลำดับก่อนหลังให้ชัดเจน อย่างต่อเนื่องและอย่างยั่งยืน

3) องค์การบริหารส่วนตำบลนาสะไมย์มีระบบในการสำรวจและแก้ไขปรับปรุงพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก สาธารณูปโภค สาธารณูปการ เช่น คลองน้ำเสีย ถนน ไฟฟ้า เป็นต้น เพิ่มมากขึ้น

4) องค์การบริหารส่วนตำบลนาสะไมย์ ควรนำการประเมินผลเชิงวิจัยมาใช้เพื่อยกระดับและพัฒนาคุณภาพการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง (2559) ได้ศึกษาเรื่องการประเมินความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอเถิน จังหวัดลำพูน ผลการศึกษาความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของเทศบาลตำบลวังดิน พบว่า โดยภาพรวมแล้วประชาชนผู้ใช้บริการเทศบาลตำบลวังดินมีความพึงพอใจต่อการได้รับบริการโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ 4.18) คิดเป็นร้อยละ 83.60 โดยทำการศึกษาความพึงพอใจของประชาชนที่มาใช้บริการเทศบาลตำบลวังดิน ใน 5 ภารกิจพบว่า ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลวังดินมีความพึงพอใจต่อการให้บริการอยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ (1) งานด้านการรักษาความสะอาดในที่สาธารณะ (2) ด้านงานสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (3) งานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (4) งานด้านพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม และ (5) งานด้านสาธารณสุข และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เบญจวรรณ วรรณทวีสุข (2556) ศึกษาความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการสาธารณะของเทศบาลตำบลแสนตุง อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด พบว่า ระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการสาธารณะของเทศบาลตำบลแสนตุง อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยแยกเป็นรายด้านได้ ดังนี้ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากด้านสังคม/คุณภาพชีวิตมีความพึงพอใจระดับมาก เป็นลำดับที่ 3 ด้านการอนุรักษ์

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความพึงพอใจระดับมาก เป็นลำดับที่ 4 ด้านเศรษฐกิจ และการท่องเที่ยว มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก เป็นลำดับที่ 5 และด้านการศึกษา วัฒนธรรมประเพณีมีความพึงพอใจระดับมาก เป็นลำดับสุดท้าย ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ประชาชนที่มีเพศอายุ ระดับการศึกษาและอาชีพต่างกัน มีความพึงพอใจของประชาชน ต่อการให้บริการสาธารณะของเทศบาลตำบลแสนตุง อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด ไม่แตกต่างกัน

รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของ คณะเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตกาฬสินธุ์ (2551) ได้ทำการสำรวจผลการประเมินความพึงพอใจของ ประชาชนต่อการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ จากตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 1,056 ราย ใน 38 ชุมชนในเขตเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ ซึ่งผลการวิจัย พบว่า โดยภาพรวมประชาชนมีความ พึงพอใจในระดับมากทุกด้าน คิดเป็นร้อยละ 73.40 โดยประชาชนมีความพอใจสูงสุดในด้าน อาคารสถานที่ คิดเป็นร้อยละ 78.00 ด้านบริการ คิดเป็นร้อยละ 76.00 และด้านบุคลากร คิด เป็นร้อยละ 76.00 ตามลำดับ ประชาชนมีความพึงพอใจต่ำสุด ในด้านการจัดเก็บรายได้ (ภาษี) คิดเป็นร้อยละ 69.80 ด้านการพัฒนาชุมชนและสังคมสงเคราะห์ คิดเป็นร้อยละ 70.00 และ ด้านโครงสร้างพื้นฐานและด้านข้อกฎหมายและข้อมูลข่าวสาร คิดเป็นร้อยละ 71.80 ตามลำดับ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ข้อค้นพบจากการลงพื้นที่สำรวจการวิจัย การสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับชาวบ้านใน ชุมชนได้พบประเด็นสาระสำคัญดังนี้

- 1) คณะผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลนาสะไมย์ ควรลงพื้นที่ เพื่อพบปะประชาชน หรือร่วมกิจกรรมประเพณีของชุมชนอย่างต่อเนื่อง
- 2) คณะผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลนาสะไมย์ ควรจัดระบบ การให้บริการของงานฝ่ายต่าง ๆ ให้ประชาชนผู้มาติดต่องานมีความรู้สึกว่าได้รับบริการอย่าง เท่าเทียมกัน เช่น ระบบการจัดลำดับก่อนหลังให้ชัดเจน เป็นต้น
- 3) คณะผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลนาสะไมย์ มีระบบในการ สำรวจและแก้ไขปรับปรุง พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก สาธารณูปโภค สาธารณูปการ เช่น คลองน้ำเสีย ถนน ไฟฟ้า เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- คณะเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตกาฬสินธุ์. (2551). การประเมินความพึงพอใจในการปฏิบัติงานเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ ปีงบประมาณ 2549. กาฬสินธุ์: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน.
- คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง. (2559). การประเมินความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหัดลำพูน. ใน รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
- ดุขวิวัฒน์ แก้วอินทร์. (2560). การศึกษาความพึงพอใจของประชาชนผู้รับบริการที่มีต่อการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลบ่อซึน อำเภอปากชม จังหวัดเลย. การประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติครั้งที่ 4 , มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, (21 ก.ค. 2560).
- เบญจวรรณ วรรณทวีสุข. (2556). ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการสาธารณะของเทศบาลตำบลแสนตุง อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด. ใน รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พระราชบัญญัติสภาพัฒนาการและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2562. (2562, 16 เมษายน) ราชกิจจานุเบกษา. (เล่มที่ 136 ตอนที่ 36 ก), หน้า 151-163.
- พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545. ราชกิจจานุเบกษา. (2545, เล่มที่ 119 ตอนที่ 99 ก), หน้า 1-13.
- ภักดี โพธิ์สิงห์ และคณะ. (2560). การสำรวจความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของเทศบาลตำบลเต็ด อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร. ใน รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน. (2551) การประเมินความพึงพอใจในการปฏิบัติงานเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี. (2560). การประเมินความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อคุณภาพการให้บริการของเทศบาลเมืองหนองสำโรง อำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี. ใน รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน. (2545). พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2553. กรุงเทพมหานคร: จัดพิมพ์โดยสำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน.

องค์การบริหารส่วนตำบลนาสะไมย์. (2565). แผนปฏิบัติราชการประจำปี 2565. ยโสธร: เอกสารอัดสำเนา.

องค์การบริหารส่วนตำบลโคกโพธิ์. (2565). พรบ. สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 7) พ.ศ.2562. ปัตตานี: เอกสารอัดสำเนางานสัมมนาวิชาการ.

Krejcie, R.V., & D.W. Morgan. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement. 30(3), 607 – 610.

Likert, Rensis. (1967). The Method of Constructing and Attitude Scale. Attitude Theory and Measurement. Fishbein, Martin, Ed. New York: Wiley & Son.

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ อำเภอบ้านไร่
จังหวัดอุทัยธานี*

PUBLIC PARTICIPATION IN THE CONSERVATION OF NATURAL
RESOURCES AND THE ENVIRONMENT OF BANRAI SUBDISTRICT
ADMINISTRATIVE ORGANIZATION, BANRAI DISTRICT, UTHAITHANI
PROVINCE

กมลพร กัลยาณมิตร¹, บังอร เบ็ญจาทิกุล², สมชาย รัตนภูมิภิญโญ³ และ ฉัตรชัย วณิชธนนันต์⁴

Kamolporn Kalyanamitra¹, Bangorn Benjathikul², Somchai Rattanapoompinyo³
and Chatchai Vanichthananan⁴

¹⁻⁴คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

¹⁻⁴Faculty of Political Science, Bangkokthonburi University

Corresponding author E-mail: Praewa441@hotmail.com

Received 7 January 2024; Revised 14 February 2024; Accepted 26 April 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 2) เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ อำเภอบ้านไร่

* กมลพร กัลยาณมิตร, บังอร เบ็ญจาทิกุล, สมชาย รัตนภูมิภิญโญ และ ฉัตรชัย วณิชธนนันต์. (2567). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี. วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 4(2), 62-75.

Kamolporn Kalyanamitra, Bangorn Benjathikul, Somchai Rattanapoompinyo and Chatchai Vanichthananan. (2024). Public Participation in The Conservation of Natural Resources and the Environment of Banrai Subdistrict Administrative Organization, Banrai District, Uthaithani Province. Journal of Political Science Mahamakut Buddhist University, 4(2), 62-75.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jpsmbu/index>

จังหวัดอุทัยธานี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ พื้นที่วิจัย คือ ตำบลบ้านไร่ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่เป็นหัวหน้าครอบครัวหรือตัวแทนในครอบครัว ที่อาศัยอยู่ในเขตตำบลบ้านไร่ จำนวน 337 คน ใช้วิธีคัดเลือกโดยการสุ่มตัวอย่างของทาร์ ยามาเน่ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน หาค่า t-test และ F-test (One-way ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการร่วมดำเนินกิจกรรม ($\bar{X} = 4.00$) รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ($\bar{X} = 3.88$) การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล ($\bar{X} = 3.94$) และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X} = 3.87$) ตามลำดับ

2. การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี โดยรวมและรายด้าน จำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ขนาดของครอบครัว และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ที่แตกต่างกัน พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ ไม่แตกต่างกัน ($p > .05$)

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม, การอนุรักษ์, ทรัพยากรธรรมชาติ, สิ่งแวดล้อม

Abstract

This research objectives were: 1) Public Participation in the Conservation of Natural Resources and the Environment of Banrai Subdistrict Administrative Organization. 2) Comparison of Public Participation in the Conservation of Natural Resources and the Environment of Banrai Subdistrict Administrative Organization, Banrai District, Uthai Thani Province, This research article was quantitative. The research area was Banrai Subdistrict Administrative

Organization, Banrai District, Uthaithani Province. The sample was people who were heads of families or representatives in the family, living in the area of Banrai Subdistrict Administrative Organization, Uthaithani Province, totaling 337 people, the sampling was used Taro Yamane's table. The instrument was a questionnaire. The data was analyzed using percentages, means, standard deviations, t-tests and F-tests.

The research results found that:

1. Public Participation in the Conservation of Natural Resources and the Environment of Banrai Subdistrict Administrative Organization, Banrai District, Uthaithani Province, overall it was at a high level ($\bar{X} = 3.92$) and when considering each aspect it was found that participation at the highest level was participation in participating in activities ($\bar{X} = 4.00$), followed by participation in receiving benefits ($\bar{X} = 3.88$), participation in monitoring and evaluation ($\bar{X} = 3.94$) and participation in decision making ($\bar{X} = 3.87$), respectively.

2. Comparison of Public Participation in the Conservation of Natural Resources and the Environment of Banrai Subdistrict Administrative Organization, Banrai District, Uthaithani Province, overall and each aspect, classified by gender, age, status, education level, family size and average monthly income found that the participation was not different ($p > .05$).

Keywords: Participation, Conservation, Natural Resources, Environment,

บทนำ

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ เช่นเดียวกับสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ แต่การพึ่งพาอาศัยประโยชน์ของมนุษย์ได้ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมลงจนเกิดเป็นวิกฤตการณ์ทั้งทางด้านบรรยากาศ ดิน น้ำ ป่าไม้ สัตว์ป่า พลังงาน ฯลฯ ขึ้นทั่วโลก (นิวัติ เรืองพานิช, 2553) ในปัจจุบันสถานการณ์และปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของไทยได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและส่งผลกระทบอย่างต่อเนื่องจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างไม่มีประสิทธิภาพ ขาดการบำรุงรักษาเพื่อ

ความยั่งยืน และการบริหารจัดการของรัฐที่ผ่านมายังไม่สามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาได้ เพราะมุ่งเน้นการขยายตัวทางเศรษฐกิจทำให้ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิต เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมและมลพิษต่าง ๆ และมีความรุนแรงมากขึ้นตามลำดับ ซึ่งมีผลกระทบทั้ง โดยทางตรงและทางอ้อมต่อชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน (ดำรงศักดิ์ ชัยสนิท และคณะ, 2554)

มนุษย์ได้รับผลประโยชน์จากป่าไม้มากมาย เมื่อมนุษย์มีวิวัฒนาการ การสร้างถิ่นฐาน อยู่ร่วมกันเป็นสังคมชุมชนก็เริ่มมีการ จับจองพื้นที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง มีการปฏิสัมพันธ์กัน ภายในสังคม มนุษย์เริ่มเรียนรู้ที่จะใช้ พื้นที่เป็นแหล่งที่อยู่อาศัย ทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การ สร้างที่อยู่อาศัย การทำเกษตรกรรม ซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ ล้วนแล้วแต่ใช้ประโยชน์จาก พื้นที่ป่าไม้ทั้งสิ้น (กรมป่าไม้, 2558) มนุษย์เรียนรู้ที่จะใช้ประโยชน์จากป่าไม้เนื่องจาก ป่าไม้ เป็นแหล่งปัจจัยสี่ อันได้แก่อาหาร เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค การ วัฒนาการดังกล่าวนี้สืบเนื่องเรื่อยมา (กรมป่าไม้, 2558) มนุษย์เรียนรู้ที่จะคิดค้นเทคโนโลยี และวิทยาการ ความก้าวหน้าต่าง ๆ ขึ้นมาใหม่ เพื่อช่วยอำนวยความสะดวกในการดำรงชีวิต ทำให้มนุษย์เริ่มเข้าสู่สังคมอุตสาหกรรม มีการนำเอาทรัพยากรธรรมชาติจากป่าไม้มาใช้ ประโยชน์ ทั้งในเรื่อง การใช้พื้นที่ การนำทรัพยากรธรรมชาติต่าง ๆ ที่ได้จากป่าไม้เป็นวัตถุดิบ ทำให้ป่าไม้ถูกทำลาย มากขึ้น (กาญจนา คุ่มทรัพย์, 2558) ทั้งนี้ ป่าไม้เป็นทรัพยากรธรรมชาติ ที่ถือได้ว่ามี คุณประโยชน์ต่อสิ่งมีชีวิต ไม่ว่าจะเป็นการมีส่วนร่วม ในการทำให้วัฏจักรของน้ำ สมบูรณ์ การช่วย อนุรักษ์ดิน และเป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร การช่วยปรับสภาพบรรยากาศให้ ดำรงความสมดุล และ อื่น ๆ ดังนั้น การทำลายป่าไม้ หรือการทำให้ป่าไม้มีความเสื่อมโทรม จะ ส่งผลต่อความเป็นอยู่ และสภาวะการดำรงชีวิตทั้งของสิ่งมีชีวิตทั้งมวลไม่ว่าจะเป็นมนุษย์ พืช และสัตว์ก็จะเกิดการ เปลี่ยนแปลง และโดยธรรมชาติของป่าไม้ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ นั้น ยากที่จะฟื้นฟูให้ กลับคืนสู่สภาพเดิมได้

ดังนั้น การอนุรักษ์ป่าไม้จึงถือเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง ที่มนุษย์ผู้ใช้ ประโยชน์จากป่าไม้ ทุกคนจะต้องมีส่วนร่วมกันรับผิดชอบ เนื่องจากพื้นที่ป่าชุมชนบ้านสวนพลู-พุต้อ ตำบลทัพ หลวง อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี เป็นป่าธรรมชาติหรือป่าที่สร้างขึ้นเพื่อให้ประชาชนใน ชุมชนนั้นได้ใช้ประโยชน์ร่วมกัน โดยนำเอาความต้องการพึ่งพาป่าของประชาชน ในพื้นที่มา เป็นวัตถุประสงค์ในการจัดการป่า และให้ประชาชนผู้ได้รับผลประโยชน์จากป่าเป็น ผู้กำหนด วัตถุประสงค์ แผนงานและควบคุมการดำเนินงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด ไว้ เพื่อ

เป็นประโยชน์ต่อเนื่องสม่ำเสมอตามความต้องการของชุมชน จังหวัดอุทัยธานี มีสภาพทางภูมิศาสตร์ที่ตั้งอยู่ในเขตภาคเหนือตอนล่าง มีพื้นที่ประมาณ 6,730 ตารางกิโลเมตร พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าและภูเขาสูง สภาพป่าไม่มีความอุดมสมบูรณ์มีความ หลากหลายทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร และห้วยขาแข้ง ได้รับการประกาศขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก ในปีพุทธศักราช 2534 เขตรักษาพันธุ์ สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวรและห้วยขาแข้งนับเป็นสถานที่ธรรมชาติแห่งแรกของประเทศไทย และ ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ได้เป็นมรดกโลก เป็นผืนป่าอนุรักษ์ที่ควรการดูแลรักษาและนำความภาคภูมิใจมาสู่คนไทยทุกคน (กรมทรัพยากรธรณี, 2551)

การศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี เพื่อให้ทราบถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อมุ่งหวังว่าข้อมูลจากการศึกษาจะนำไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การสร้างให้เกิดความตระหนักรู้ และสร้างจิตสำนึกในการดูแลอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจัง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ พื้นที่วิจัย คือ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี

ประชากร คือ ประชาชนที่เป็นหัวหน้าครอบครัวหรือตัวแทนในครอบครัวที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี จำนวน 6,769 ครัวเรือน (องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่, 2565)

กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่เป็นหัวหน้าครอบครัวหรือตัวแทนคนใดคนหนึ่งในครอบครัว ที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี จำนวน 337 ครอบครัว ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างของทาร์ยามาเน่

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามแบบรายการตรวจสอบ (Checklist) สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ซึ่งเป็นตัวแปรอิสระที่ศึกษา คือ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ขนาดของครอบครัว และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน จำนวน 6 ข้อ ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) วัดระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี ทั้ง 4 ด้าน ซึ่งเป็นตัวแปรตาม คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ จำนวน 7 ข้อ ด้านการมีส่วนร่วมในการร่วมดำเนินกิจกรรม จำนวน 7 ข้อ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ จำนวน 7 ข้อ และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลจำนวน 6 ข้อ

รวบรวมข้อมูลโดยการนำแบบสอบถามไปให้ประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี ด้วยตนเอง และเก็บรวบรวมแบบสอบถามในวันถัดไป นำข้อมูลเชิงปริมาณมาวิเคราะห์ด้วยสถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน หาค่า t-test และ F-test

ผลการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 337 คน ได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา จำนวน 337 คน เป็นเพศชายร้อยละ 50.1 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 26 – 35 ปี คิดเป็นร้อยละ 56.7 มีสถานภาพสมรสร้อยละ 65.6 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่จบระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 39.5 มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 7 คนขึ้นไปร้อยละ 45.7 และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท ร้อยละ 91.7 มีผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการร่วมดำเนินกิจกรรม ($\bar{X} = 4.00$) รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ($\bar{X} = 3.88$) การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล ($\bar{X} = 3.94$) และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X} = 3.87$) ตามลำดับ

ซึ่งสรุปรายด้านได้ ดังนี้

1.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด คือ การมีส่วนร่วมเสนอทางเลือกการใช้ประโยชน์ทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 4.59$) ส่วนด้านอื่น ๆ มีส่วนร่วมในระดับมาก ($\bar{X} = 3.50 - 3.85$)

1.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการร่วมดำเนินกิจกรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด คือ มีส่วนร่วมสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ เพื่อใช้ในการทำโครงการหรือกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 4.54$) และการมีส่วนร่วมในการสนับสนุนช่วยเหลือการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 4.54$) ส่วนด้านอื่น ๆ มีส่วนร่วมในระดับมาก ($\bar{X} = 3.77 - 3.88$)

1.3 ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.88$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 3.79 - 4.44$)

1.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.94$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการเข้าไปสังเกตการณ์การดำเนินงานอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ ($\bar{X} = 4.56$) ส่วนด้านอื่น ๆ การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.53 - 3.95$)

2. การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี โดยรวมและรายด้าน จำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ขนาดของครอบครัว และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ที่แตกต่างกัน พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ ไม่แตกต่างกัน ($p > .05$)

อภิปรายผล

งานวิจัยนี้พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92$) สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัญมณี ทาหิตย์ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม ในเขตพื้นที่ อำเภอวังสมบูรณ์ จังหวัดสระแก้ว ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในเขตพื้นที่อำเภอวังสมบูรณ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ สวรรค์ญา อ่วมจิว (2563) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในพื้นที่หมู่บ้านสหกรณ์ 4 ตำบลบ้านสหกรณ์ อำเภอแม่ื่อน จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งผู้วิจัยสามารถอภิปรายรายด้านได้ ดังนี้

ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$) ทั้งนี้เป็นเพราะประชาชนได้มีส่วนในการประชุมเพื่อเสนอปัญหา ความต้องการในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการกำหนดแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหา การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผน รวมถึงเสนอทางเลือกการใช้ประโยชน์ทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การออกเสียงประชามติ การพิจารณาถึงผลจากโครงการหรือกิจกรรม ตลอดจนการกำหนดการใช้ทรัพยากรและแหล่งของทรัพยากรที่จะใช้ในโครงการและกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับงานวิจัยของ นภัสสรณ์ ศิริวิสุพันธ์ (2564) ได้ศึกษาเรื่องรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ป่าชุมชน บ้านโนนหินผิง จังหวัดปราจีนบุรี ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนให้ความร่วมมือทั้งการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติ การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน การปฏิบัติตามกฎระเบียบ และช่วยกันป้องกันป่าชุมชนให้คงอยู่ เพื่อการใช้สอยไปพร้อมกับการอนุรักษ์เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและยั่งยืน

ด้านการมีส่วนร่วมในการร่วมดำเนินกิจกรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$) ทั้งนี้เป็นเพราะประชาชนได้ร่วมออกแรง สนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ และการบริจาคสมทบทุนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งยังมีส่วนร่วมในการดำเนินการตามขององค์การบริหารส่วนตำบล การประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร และการชักชวนประชาชนในชุมชนให้เข้าร่วมโครงการหรือกิจกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงสนับสนุนช่วยเหลือการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตราภรณ์ สุทธิวรเศรษฐ์ และพัชนี เขยจรรยา (2560) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง ทักษะคิดของสตรีผู้นำระดับท้องถิ่นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาที่สำคัญที่สุดของการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ คือ ประชาชนขาดความร่วมมือในการอนุรักษ์ เพราะขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความจำเป็นในการอนุรักษ์ฯ เพราะยังมีปัญหาปากท้องซึ่งสำคัญกว่ายังไม่สามารถแก้ไขได้

ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.88$) ทั้งนี้เป็นเพราะประชาชนมีความรู้สึกยินดีและภาคภูมิใจจากการได้เป็นส่วนหนึ่งในโครงการหรือกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน มีส่วนร่วมรับผลประโยชน์จากกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ได้ร่วมพิจารณาถึงผลประโยชน์ที่ได้รับในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สามารถนำความรู้ที่ได้จากการมีส่วนร่วมมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน การมีส่วนร่วมในการฝึกอบรมและถ่ายทอดความรู้ทำให้มีความรู้มากขึ้น ได้แสดงความรู้ความสามารถของตนเอง และมีคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัญมณี ทาทิตย์ (2563) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในเขตพื้นที่อำเภอวังสมบูรณ์ จังหวัดสระแก้ว ผลการศึกษาพบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด เป็นอันดับแรก รองลงมาเรื่องศึกษาผลการด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก และอันดับสุดท้ายด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก

ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.94$) ทั้งนี้เป็นเพราะประชาชนได้มีโอกาสเข้าร่วมในการตรวจสอบโครงการหรือกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล อย่างการเข้าไปสังเกตการณ์การดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการติดตามผลงานการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ นอกจากนี้ยังมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลหรือตอบ

แบบสอบถามเพื่อประเมินผลกิจกรรมต่าง ๆ การติดตามกิจกรรมและโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบล และการตรวจสอบความเหมาะสมในการใช้งบประมาณ ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริลักษณ์ เทียนหอม (2564) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชน กรณีศึกษาชุมชนวัดสังฆราชาวาส เทศบาลเมืองสิงห์บุรี จากผลการศึกษาพบว่า ประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ทั้งในด้านการเสนอปัญหาที่พบ เสนอแนวทางการแก้ไขและพัฒนา ร่วมกันตัดสินใจแนวทางการดำเนินงานร่วมกันเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีการร่วมติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง แต่ด้านการประเมินผล ยังมีส่วนร่วมน้อย เนื่องจากประชาชนไม่ได้ให้ความสำคัญกับเกณฑ์การประเมินผลมากนัก สนใจแต่ผลลัพธ์ที่ได้จากโครงการ

ส่วน การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี โดยรวมและรายด้าน จำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ขนาดของครอบครัว และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ที่แตกต่างกัน พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ ไม่แตกต่างกัน ($p>.05$) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสุริโย สุขโข (2563) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลสนับทึบ อำเภอลำลูกขัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลสนับทึบ อำเภอลำลูกขัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีเพศและรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลสนับทึบ อำเภอลำลูกขัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตรา อยู่ผ่อง (2563) ได้ศึกษาเรื่องความรู้ ทักษะ ทักษะกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของชาวบ้านบริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่า ชาวบ้านที่มีเพศอายุ อาชีพ การศึกษา รายได้ของครอบครัว สถานภาพสมรส ภูมิลำเนาเดิมแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมไม่แตกต่างกัน ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัญมณี ทาพิทย (2563) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม ในเขตพื้นที่อำเภอลำลูกขัน จังหวัดสระแก้ว ผลการ

ทดสอบสมมติฐาน พบว่า ประชาชนที่มีอายุ อาชีพ และรายได้แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในเขตพื้นที่อำเภอวังสมบูรณ์จังหวัดสระแก้วแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยคณะผู้วิจัยได้สรุปองค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับจากการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี ประชาชนจะมีส่วนร่วมในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยการประชุมเพื่อเสนอปัญหา ความต้องการ และการกำหนดแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหา การจัดทำแผน รวมถึงการออกเสียงประชามติ การพิจารณาถึงผลจากโครงการหรือกิจกรรม การกำหนดการใช้ทรัพยากรและแหล่งของทรัพยากร ตลอดจนกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การมีส่วนร่วมในการร่วมดำเนินกิจกรรม ประชาชนได้ร่วมออกแรง สนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ และการบริจาคสมทบทุนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และมีส่วนร่วมในการดำเนินการ การประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร และการชักชวนประชาชนในชุมชนให้เข้าร่วมโครงการหรือกิจกรรม รวมถึงสนับสนุนช่วยเหลือการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ การได้เป็นส่วนหนึ่งในโครงการหรือกิจกรรม ร่วมพิจารณาถึงผลประโยชน์ที่ได้รับ เช่น นำมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน การมีส่วนร่วมในการฝึกอบรมและถ่ายทอดความรู้ทำให้มีความรู้มากขึ้น การแสดงความรู้ความสามารถของตนเองทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล โดยเข้าร่วมในการตรวจสอบโครงการหรือกิจกรรม เช่น การเข้าไปสังเกตการณ์การดำเนินงาน การติดตามผลงานการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ทั้งยังมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลหรือตอบแบบสอบถามเพื่อประเมินผลกิจกรรมต่าง ๆ และการตรวจสอบความเหมาะสมในการใช้งบประมาณ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1) องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี ควรส่งเสริมให้ประชาชนทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินกิจกรรม ร่วมในการรับผลประโยชน์ และร่วมในการติดตามประเมินผล

2) องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมเสนอทางเลือกการใช้ประโยชน์ทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพิ่มมากขึ้น

3) องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี ควรส่งเสริมประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการออกแรง สนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ และสมทบทุน เพื่อสนับสนุนกิจกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4) องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี ควรฝึกอบรมและถ่ายทอดความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพิ่มมากขึ้น เพื่อสร้างความรู้และทัศนคติที่ดีแก่ประชาชน

5) องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี ควรต้องสร้างกลไกหรือเปิดช่องทางให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการติดตามผลงานการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรทำการศึกษาเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ขององค์การบริหารส่วนตำบลอื่น ๆ ในเขตพื้นที่จังหวัดอุทัยธานี เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วม และวิธีการที่จะสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนเพิ่มมากขึ้น

2) ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี

เอกสารอ้างอิง

- กรมทรัพยากรธรณี. (2551). การจำแนกเขตเพื่อการจัดการด้านธรณีวิทยาและทรัพยากรธรณี จังหวัดอุทัยธานี. กรุงเทพมหานคร: กรมทรัพยากรธรณี กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- กรมป่าไม้. (2550). การจัดการป่าชุมชน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานส่งเสริมการปลูกป่า.
- _____. (2558). ป่าไม้เพื่อการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักจัดการป่าชุมชน.

- กาญจนา คุ่มทรัพย์. (2558). การจัดการทรัพยากรธรรมชาติโดยชุมชน: กรณีศึกษาป่าชุมชนใน
จังหวัด อุบลราชธานี. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนบูรณาการ
ศาสตร์. มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- เกษม จันทรแก้ว. (2544). วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จักรพันธ์ ปัญจะสุวรรณ. (2545). การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ:
โอเดียนสโตร์.
- จิตรา อยู่ผ่อง. (2563). ความรู้ ทัศนคติกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของ
ชาวบ้านบริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี. ใน The 7th
National Conference Nakhonratchasima College (The 7th NMCCON 2020)
วันที่ 23 พฤษภาคม 2563 (น. 278-286). นครราชสีมา: วิทยาลัยนครราชสีมา.
- ดำรงศักดิ์ ชัยสนิท และคณะ. (2554). ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (พิมพ์ครั้งที่ 7).
กรุงเทพมหานคร: วังอักษร.
- นภัสสรณ์ ศิริวิสุพันธ์. (2564). รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์และใช้
ประโยชน์ป่าชุมชน บ้านโนนหินผิง จังหวัดปราจีนบุรี. วารสาร มจร การพัฒนาสังคม,
6(1), 141-152.
- นิวัติ เรืองพานิช. (2553). การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พระมหาประกาศิต สิริเมโธ และคณะ, (2561), ประชาญ์ป่า : กระบวนการสร้างจิตสำนึกร่วมใน
การจัดการป่าชุมชนต้นแบบ เขตลุ่มแม่น้ำมูลตอนบน, วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์
มจร, 6(1), 61-75.
- พระสุริโย สุขิโต. (2563). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การ
บริหารส่วนตำบลสนับทึบ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา. วารสารพุทธ
นวัตกรรมการจัดการ, 3(2), 11-21.
- ศิริลักษณ์ เทียนหอม. (2564). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมของ
ชุมชน กรณีศึกษาชุมชนวัดสังฆราชาวาส เทศบาลเมืองสิงห์บุรี. ใน การค้นคว้าอิสระ
โครงการทวีปปริญาโท หลักสูตรทวีปปริญาโททางรัฐประศาสนศาสตร์และ
บริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- สวรรคณา อ่วมจิว. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในพื้นที่หมู่บ้านสหกรณ์ 4 ตำบลบ้านสหกรณ์ อำเภอแม่อน จังหวัดเชียงใหม่. ใน ปริญญาวิทยาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนารทรัพยากรและส่งเสริมการเกษตร. มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- อัญมณี ทาติย์. (2563). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในเขตพื้นที่อำเภอวังสมบูรณ์ จังหวัดสระแก้ว. ใน การค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิชาเอกการจัดการทั่วไป คณะบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- Cohen, J.M., & Uphoff, N.T. (1981). Rural Development Participation: Concept and Measure for Project Design Implementation and Evaluation : Rural Development Committee Center for international Studies. New York: Cornell University Press.
- United Nations. (1981). Yearbook of International Trade Statistics. United Nations: UN Press.
- Willgoose, C. E. (1972). Health Teaching in Secondary School. Philadelphia.: W. B. Saunders Company.

ความต้องการของประชาชนต่อการจัดทำบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี*

NEEDS OF PEOPLE TOWARDS THE PUBLIC SERVICE PROVISION OF
MAELA SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION,
BANGRACHAN DISTRICT, SINGBURI PROVINCE

วิชิต บุญสนอง¹, ธนาภรณ์ กรองสติปัญญา², ศิริพร แสงชาติ³, สุทธิชัย กชเมธ⁴, ภัทรวิณ วันแก้ว⁵
และ ธนันธร สาสิงห์⁶

Wichit Bunsanong¹, Thanaporn Krongpanya², Siriporn Saengchart³, Suthichai Kochamet⁴, Phattharwin Wankaew⁵
and Thananthorn Sasingh⁶

¹⁻⁶คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

¹⁻⁶ Faculty of Political Science, Bangkokthonburi University, Thailand

Corresponding author E-mail: Samjung369@hotmail.com

Received 7 January 2024; Revised 14 March 2024; Accepted 26 April 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความต้องการของประชาชนต่อการจัดทำบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลา 2) ศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคการจัดทำบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลา และ 3) ศึกษาแนวทางการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ พื้นที่วิจัย คือ องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี กลุ่ม

* วิชิต บุญสนอง, ธนาภรณ์ กรองสติปัญญา, ศิริพร แสงชาติ, สุทธิชัย กชเมธ, ภัทรวิณ วันแก้ว และ ธนันธร สาสิงห์. (2567).

ความต้องการของประชาชนต่อการจัดทำบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลา อำเภอบางระจัน
จังหวัดสิงห์บุรี. วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 4(2), 76-.

Wichit Bunsanong, Thanaporn Krongpanya, Siriporn Saengchart, Suthichai Kochamet, Phattharwin Wankaew
and Thananthorn Sasingh. (2024). Needs of People Towards the Public Service Provision of Maela
Subdistrict Administrative Organization, Bangrachan District, Singburi Province. Journal of Political Science
Mahamakut Buddhist University, 4(2), 76-;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jpsmbu/index>

ตัวอย่าง คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี จำนวน 391 คน โดยใช้วิธีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางเครทซ์ และมอร์แกน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ความต้องการของประชาชนต่อการจัดทำบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความต้องการโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.36

2. ปัญหาและอุปสรรคการจัดทำบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี พบว่า มีปัญหาโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.87 โดยด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.54

3. แนวทางการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี ได้แก่ การจัดให้มีและบำรุงรักษาความปลอดภัยป้องกันและระงับโรคติดต่อการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยการส่งเสริมการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม การส่งเสริมการพัฒนาสตรีเด็กเยาวชนผู้สูงอายุและผู้พิการการคุ้มครองดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการบำรุงศิลปจารีตประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่น

คำสำคัญ: ความต้องการ, ประชาชน, บริการสาธารณะ

Abstract

This research objectives were : 1) Needs of People towards the Public Service Provision of Maela Subdistrict Administrative Organization, 2) Problems and obstacles in the public service provision of Maela Subdistrict Administrative Organization, and 3)Public service guidelines of Maela Subdistrict Administrative Organization, Bangrachan District, Singburi Province. This research article was quantitative. The research area was Maela Subdistrict Administrative Organization, Bangrachan District, Singburi Province. The sample was people living in Maela Subdistrict Administrative Organization, Bangrachan District, Singburi Province,

totaling 391 people, using the sample size by Krejcie & Morgan tables. The tool was a questionnaire. Data was analyzed using percentage, mean, and standard deviation.

The results found that:

1. Needs of People towards the Public Service Provision of Maela Subdistrict Administrative Organization, Bangrachan District, Singburi Province found that respondents' overall needs were at a moderate level with an average of 3.36.

2. Problems and obstacles in the public service provision of Maela Subdistrict Administrative Organization, Bangrachan District, Singburi Province found that the overall problem was at a moderate level with an average of 2.87, with public health and environment at a high level with an average of 3.54.

3. Public service guidelines of Maela Subdistrict Administrative Organization, Bangrachan District, Singburi Province included providing and maintaining and maintaining cleanliness, preventing and suppressing infectious diseases, preventing and mitigating public disasters, promoting education, religion and culture, promoting the development of women, children, youth, the elderly and the disabled, protection, care and maintenance, natural resources and environment and nurturing traditional arts and local wisdom.

Keywords: Needs, Provision, Public Service

บทนำ

การจัดทำบริการสาธารณะเป็นหน้าที่โดยตรงของรัฐที่จะต้องจัดทำให้กับประชาชนที่อยู่อาศัย ภายในประเทศให้ได้รับความปลอดภัยและความสะดวกสบายในการใช้ชีวิตตามปกติการจัดทำบริการ สาธารณะในประเทศไทยมีวิวัฒนาการอันยาวนานมาตั้งแต่สมัย สมบูรณาญาสิทธิราชย์ ต่อมาเมื่อมีการ เปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2475 ทำให้มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำบริการสาธารณะเพิ่มมากขึ้น กล่าวคือ มีทั้งกฎหมายที่จะตั้ง

องค์กรขึ้นเพื่อจัดทำบริการสาธารณะ และกฎหมายที่กำหนดกติกา ในการจัดทำบริการสาธารณะ ได้กำหนดให้มีการถ่ายโอนอำนาจการให้บริการสาธารณะ ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งยังมีบทบาทสำคัญในการเมืองการปกครองและการให้บริการเพื่อตอบสนองต่อประชาชนในท้องถิ่นให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและมีศักยภาพมากขึ้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการบริการสาธารณะ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยผ่านการเลือกตั้งสมาชิกแต่ละองค์การปกครอง ส่วนท้องถิ่น นอกจากนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีเขตพื้นที่ที่กำหนดโดยมีกฎหมายรับรอง แต่สภาพเป็นจริงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวนมากประสบปัญหาหลายด้าน เช่น รายได้ไม่เพียงพอ ขาดบุคลากรที่มีความรู้ ระบบการเมืองท้องถิ่นผูกขาดไม่แข่งขัน การบริหารไม่โปร่งใส ขาดการตรวจสอบจากประชาชน จึงเป็นไปได้ที่อาจจะเกิดปัญหาความด้อยประสิทธิภาพจากหลายสาเหตุ ซึ่งปัจจุบัน มีแนวความคิดการปรับปรุงการบริหารภาครัฐให้เป็นหน่วยงานขนาดเล็ก กะทัดรัด มีประสิทธิภาพ โปร่งใส ตอบสนองความต้องการของประชาชน ตรวจสอบได้ว่า มีการบริหารคล้ายการทำงานของภาค เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่ง จึงได้นำเทคนิคการวางแผนอย่างมียุทธศาสตร์ (Strategic planning) มาเป็นส่วนหนึ่งในการทำงาน ซึ่งเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน ในขั้นตอนการสร้าง วิสัยทัศน์ กำหนดเป้าหมายขององค์กร การวิเคราะห์ศักยภาพในอนาคต และความสามารถวางแผนอนาคต (ชวงค์ ฉายะบุตร, 2557)

จากกฎหมายและสภาพการเปลี่ยนแปลงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่กล่าวถึงในตอนต้น พบว่า องค์กรส่วนท้องถิ่นต้องปรับตัวอย่างมากสำหรับการจัดบริการสาธารณะให้กับประชาชนของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อการตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ อาทิเช่น งบประมาณ ขนาดของพื้นที่ ความสามารถของผู้บริหารท้องถิ่น การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงาน เป็นต้น เพื่อให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณะที่มีคุณภาพใกล้เคียงกัน และสนับสนุนให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นพัฒนาคุณภาพของการจัดบริการสาธารณะให้มีคุณภาพดี ยิ่งขึ้น รวมทั้งมีมาตรฐานเพื่อความเป็นเลิศสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีศักยภาพมากเพียงพอ ในการพัฒนาบริการสาธารณะ ซึ่งการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี ได้ทำตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและ องค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 7 พ.ศ. 2562 โดยมีการจัดแบ่งส่วน ราชการออกเป็นส่วนต่าง ๆ คือ สำนักงานปลัด

องค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนการคลัง ส่วนการศึกษา และส่วนโยธา เพื่อรับผิดชอบในส่วนต่างๆ ซึ่งเป็นงานประจำที่เกี่ยวข้องกับความต้องการของประชาชนในการได้รับการสาธารณสุข

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความต้องการของประชาชนในการจัดบริการสาธารณสุขขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี ว่าประชาชนมีความต้องการบริการสาธารณสุข ในด้านในบ้าง และในการจัดบริการสาธารณสุขให้กับประชาชนมีปัญหาและอุปสรรคใดบ้าง รวมทั้งผลการวิจัยจะนำมาซึ่งข้อเสนอแนะในการจัดบริการสาธารณสุขที่มีประสิทธิภาพและตรงกับความต้องการของประชาชนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อทราบความต้องการของประชาชนต่อการจัดทำบริการสาธารณสุขขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี
2. เพื่อทราบถึงปัญหาและอุปสรรคการจัดทำบริการสาธารณสุขขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี
3. เพื่อศึกษาแนวทางการให้บริการสาธารณสุขขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ พื้นที่วิจัย คือ องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี

ประชากร คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี จำนวน 1,552 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลา, 2565) กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี จำนวน 391 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางเครชีและมอร์แกน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม มีลักษณะคำถามแบบปลายปิดและคำถามปลายเปิด (Close-ended and Open-ended Question) โดยให้ตอบคำถามตามที่กำหนดคำตอบไว้ให้เลือกที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวของวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ กรอบแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งเป็น 4 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ

แบบสอบถาม ตอนที่ 2 ความต้องการของประชาชนต่อการจัดทำบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี ตอนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคการจัดทำบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี ตอนที่ 4 แนวทางการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี

รวบรวมข้อมูลโดย ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมโดยวิธีการแจกแบบสอบถามด้วยตนเอง โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีแจกแบบสอบถามให้ผู้ตอบแบบสอบถาม และเก็บรวบรวมข้อมูลกลับด้วยตนเอง นำข้อมูลเชิงปริมาณมาวิเคราะห์ด้วยสถิติค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้ง และอาศัยอยู่ในองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลา เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 51.15 อายุระหว่าง 30 – 39 ปี คิดเป็นร้อยละ 41.69 มีการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 44.50 มีอาชีพรับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 50.64 อาศัยบ้านของตนเอง คิดเป็นร้อยละ 70.84 และอาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลา ระหว่าง 11 – 15 ปี คิดเป็นร้อยละ 29.41

1. ความต้องการของประชาชนต่อการจัดทำบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี

ผู้ตอบแบบสอบถาม มีความต้องการต่อการจัดทำบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.36 โดยมีความต้องการต่อการจัดทำบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลา ด้านการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และด้านงานให้บริการและบริการชุมชนโดยภาพรวมในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.96 และ 3.63 ตามลำดับ ส่วนด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ และด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมมีความต้องการโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.31 และ 2.90 ตามลำดับ

2. ปัญหาและอุปสรรคการจัดทำบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี

ผู้ตอบแบบสอบถามพบปัญหาและอุปสรรคการจัดทำบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.87 โดยพบปัญหาในการรับบริการสาธารณะด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมจากองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลาในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.54 รองลงมา พบปัญหาด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ และด้านการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมจากองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลาในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.73 และ 2.64 และพบปัญหาด้านงานให้บริการและบริการชุมชนจากองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลา ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.58 ตามลำดับ

3. แนวทางการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี

3.1 การจัดให้มีและบำรุงทางบก ตลอดจนรักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลา องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลาได้ดำเนินการมาโดยตลอดและต่อเนื่อง เพราะเป็นภารกิจตามพระราชบัญญัติสภาพาบล โดยได้ดำเนินการดังนี้

- การบำรุงรักษาทางบกด้วยการซ่อมแซม ดูแลรักษาถนนสาธารณะในตำบล
- การรักษาความสะอาดของถนน ได้จัดให้มีหน่วยรักษาความสะอาดของถนนทางเดิน และที่สาธารณะในการดำเนินการเก็บกวาดขยะบนถนน ทางเดิน และที่สาธารณะเป็นประจำทุกวัน
- การกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล ได้ออกพระราชบัญญัติควบคุมและรักษาความสะอาด และให้บริการในการจัดเก็บขยะให้กับประชาชนอย่างทั่วถึง และครอบคลุมทุกพื้นที่ในเขตที่รับผิดชอบ

3.2 การป้องกันและระงับโรคติดต่อขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลา มีการรณรงค์ในการป้องกันทั้งในโรคติดต่อและโรคไม่ติดต่อ โดยได้มีการวางแผนมาตรการในการจัดสรรงบประมาณ รณรงค์โดยใช้การประชาสัมพันธ์ผ่านอาสาสมัครหมู่บ้าน (อสม.) และสร้างจิตสำนึกให้กับประชาชน โดยจัดตั้งกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลา

3.3 การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลา มีการจัดตั้งงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เพื่อปฏิบัติงานด้านการป้องกัน โดยมีตัวแทนจาก

ประชาชนเข้าร่วมในการปฏิบัติงานในงานดังกล่าวในรูปของอาสาสมัคร ได้แก่ อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน และหน่วยรักษาความสงบเรียบร้อยประจำหมู่บ้าน

3.4 การส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลา

- ด้านการศึกษา ได้มีการสนับสนุนงบประมาณในโรงเรียนในพื้นที่รับผิดชอบในการจัดหาคอมพิวเตอร์ จัดอาหารกลางวัน อาหารเสริม (นม) ในโรงเรียนเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้รับประทานอาหารให้ครบ 5 หมู่ ให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียนหรือนักศึกษาจนถึงระดับปริญญาตรี และทำกล่องกองทุน

- ด้านศาสนา ได้มีการสนับสนุนงบประมาณเพื่อจัดกิจกรรมส่งเสริมงานด้านศาสนา เช่น โครงการธรรมสังฆจร่วมกับคณะสงฆ์ตำบล โครงการครอบครัวอบอุ่น และการจัดการแข่งขันขั้วร้องทำนองสรภัญญะ และมอบรางวัลใน 8 ชุมชน

- ด้านวัฒนธรรม ร่วมกับสภาวัฒนธรรมตำบลในการจัดกิจกรรมในด้านอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่นทุกรูปแบบ เช่น ประเพณีเลี้ยงดง รดน้ำดำหัว เป็นต้น

3.5 การส่งเสริมการพัฒนาศรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลา

- ได้มีการสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมและพัฒนาพัฒนาศรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ เช่น การจัดงานวันสตรี การจัดกิจกรรมค่ายคุณธรรม

- มีการจัดสวัสดิการให้กับผู้สูงอายุ เช่น เบี้ยยังชีพ

- จัดตั้งเครือข่ายองค์กรชุมชน โดยแบ่งเป็นชมรมต่าง ๆ เช่น กองทุนสวัสดิการชุมชน ชมรมผู้สูงอายุ และสภาเด็ก เป็นต้น

- จัดกลุ่มอาชีพ เพื่อเป็นที่ประชุมและทำกิจกรรมการพัฒนาอาชีพ เช่น การแปรรูปอาหาร และการทำดอกไม้จัน เพื่อเป็นการส่งเสริมการเพิ่มรายได้ให้กับกลุ่มแม่บ้าน และชมรมผู้สูงอายุตำบลแม่ลา ตลอดจนได้มีการจัดกิจกรรมของคนที่สามวัยในการถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ การทำบายศรี

3.6 การคุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลา มีการจัดสรรงบประมาณในการดูแล บำรุงรักษาสิ่งแวดล้อม โดยได้มีการจัดโครงการณรงค์การปลูกต้นไม้ เพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียว

3.7 การบำรุงศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมของท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลา ส่งเสริมการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับการบำรุงศิลปะ จารีตประเพณี

ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมของท้องถิ่น โดยจัดเจ้าหน้าที่เข้าไปสร้างกระบวนการเรียนรู้ เพื่อปลูกจิตสำนึกของประชาชนในการบำรุงบารุงศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และ วัฒนธรรมของท้องถิ่น

3.8 การบำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของประชาชนขององค์การบริหารส่วน ตำบลแม่ลา ได้จัดโครงการฝึกอาชีพให้กับกลุ่มสตรีแม่บ้าน ผู้สูงอายุให้มีรายได้เสริม เช่น กลุ่ม ทำขนมตลอดจนได้มีการรณรงค์ให้ร้านค้า ผู้ประกอบการในพื้นที่รับผิดชอบได้มีการจ้างงานคน ในตำบล

3.9 การคุ้มครอง ดูแล และรักษาทรัพยากรสินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินของ องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลา ได้มีการคุ้มครองดูแล และรักษาทรัพยากรสินสาธารณสมบัติ โดย การจัดตั้งกลุ่มอปพร. เพื่อดูแลประชาชน กลุ่มโอทศของตำบล เพื่อดูแลประชาชนเมื่อเกิดวาทภัย ตลอดจนได้มีการประสานงานกับ อปพร.ชุดผู้ใหญ่บ้านกับ อปพร.ของตำรวจชุมชน เพื่อเฝ้าระวัง ดูแลทรัพยากรสินของประชาชน

3.10 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ รัฐบาลควรจัดสรรงบประมาณให้ท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้ ท้องถิ่นสามารถจัดบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและตรงกับ ความ ต้องการมากยิ่งขึ้น

อภิปรายผล

งานวิจัยนี้พบว่า บริการสาธารณะที่ อบต.จัดบริการให้แก่ประชาชนในพื้นที่เป็นการ ให้บริการมีประสิทธิภาพ แต่เนื่องจากความคิดเห็นที่มีต่อการจัดทำบริการสาธารณะขององค์การ บริหารส่วนตำบลแม่ลา โดยภาพรวมของประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อจำแนกตาม รายด้านพบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการจัดทำบริการสาธารณะด้านสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ และด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง บริการในด้านดังกล่าวอาจไม่สามารถสร้างความต้องการให้แก่ประชาชนได้อย่างเต็มที่ อาจ เนื่องมาจากการให้ความสำคัญในการให้บริการและความต้องได้รับมีความแตกต่างกัน ถึงแม้ว่า ในภาพรวมทั้งผู้ให้บริการและผู้รับบริการต่างให้ความสำคัญต่อการบริการสาธารณะด้าน สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ และด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมเป็นอันดับแรก แต่กลับมี จุดเน้นที่แตกต่างกัน ความต้องการของประชาชนผู้รับบริการยังคงต้องการให้ อบต.บริการขึ้น พื้นฐานหรือบริการที่ อบต.มีหน้าที่ที่จะต้องกระทำตามที่กฎหมายกำหนดในเขตองค์การบริหาร

ส่วนตำบลให้เป็นบริการที่มีคุณภาพดีก่อน และเมื่อจำแนกการจัดทำบริการสาธารณะออกเป็นรายด้าน จากผลการศึกษานำมาอภิปรายผล ดังนี้

ด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความต้องการต่อการจัดทำบริการสาธารณะ อยู่ในระดับมากกับการก่อสร้างถนนหนทาง และสะพาน รองลงมา คือ การก่อสร้างทางระบายน้ำ การขยายเขตไฟฟ้าและการติดตั้งไฟฟ้าแสงสว่างสาธารณะ และการขยายเขตให้บริการน้ำประปา ตามลำดับ และมีความต้องการในระดับปานกลางกับการ สัญญาณไฟและเครื่องหมายจราจร รองลงมาคือ การวางผังเมืองและการควบคุมการก่อสร้าง และความเหมาะสมของป้ายบอกทางต่าง ๆ ตามลำดับ ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ ศักดิ์ชัย เชื้อพ็อง (2560) ได้ศึกษาเรื่องความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการให้บริการสาธารณะของ องค์การบริหารส่วนตำบลภูเขาทอง อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลภูเขาทอง อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทั้งสามด้าน เรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้าน โครงสร้างพื้นฐาน ด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต และด้านการจัดระเบียบชุมชนและการรักษา ความสงบ เรียบร้อย

ด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความ ต้องการต่อการจัดทำบริการสาธารณะด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วน ตำบลแม่ลาในระดับมากกับการส่งเสริมพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.90 รองลงมาคือ การส่งเสริมกีฬาและนันทนาการแก่เยาวชนและประชาชนทั่วไป มี ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.81 การจัดการสภาพภูมิทัศน์ ความสวยงามของเมือง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.56 และการดำเนินการด้านการบำรุง การส่งเสริมมารดาและเด็ก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.42 ตามลำดับ สอดคล้องกับการศึกษาของ ประเมิน กาฬภักดี (2564) ได้ศึกษาเรื่องความต้องการ ของประชาชนต่อการจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา องค์การ บริหารส่วนตำบลทะเลบก อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการ ของประชาชนต่อการจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกันทุกด้าน เรียงตามลำดับ ได้แก่ ด้านสาธารณสุข ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการศึกษา

ศาสนา จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และด้านคุณภาพชีวิต

ด้านการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความต้องการต่อการจัดทำบริการสาธารณะด้านการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลา ในระดับมากกับการดำเนินงานศูนย์เทคโนโลยีฯ (เรียนคอมพิวเตอร์ฟรี) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.12 รองลงมาคือ การส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาแก่โรงเรียนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.98 การจัดกิจกรรมให้เด็กเข้าค่ายคุณธรรมด้านยาเสพติด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.96 การส่งเสริมการจัดกิจกรรมอนุรักษ์ ประเพณี วัฒนธรรมประจำปี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.93 การจัดกิจกรรมแก่เด็กและเยาวชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92 การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.90 และการส่งเสริมสนับสนุนการศาสนาแก่วัดทุกแห่งในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.89 ตามลำดับ สอดคล้องกับการศึกษาของ รุสณี กิติยะ และคณะ (2566) ได้ศึกษาเรื่องความต้องการของประชาชนต่อการบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลชากอ อำเภอศรีสาคร จังหวัดนราธิวาส จากการศึกษาพบว่า ความต้องการของประชาชนต่อการบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลชากอ อำเภอศรีสาคร จังหวัดนราธิวาส รวมทุกด้านอยู่ในระดับสูง โดยด้านโครงสร้างพื้นฐานอยู่ในลำดับสูงสุด ด้านสังคมและพัฒนาคุณภาพชีวิตอยู่ในลำดับที่สอง ด้านความมั่นคงและเสริมสร้างสันติสุข อยู่ในลำดับที่สาม ด้านเศรษฐกิจ และการท่องเที่ยวอยู่ในลำดับที่สี่ ด้านการแก้ไขปัญหาคความยากจนอยู่ในลำดับที่ห้า ด้านการศึกษา ศาสนา ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นอยู่ในลำดับที่หก ด้านการบริหารจัดการที่ดีอยู่ในลำดับที่เจ็ด และด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อยู่ในลำดับสุดท้าย

ด้านงานให้บริการและบริการชุมชนผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความต้องการของประชาชนต่อการจัดทำบริการสาธารณะด้านงานให้บริการและบริการชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลา ในระดับมากกับความเหมาะสมของการจัดสำนักงาน สถานที่และอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ให้บริการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.70 รองลงมา คือความสะดวกรวดเร็วในการติดต่อราชการที่สำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.69 ความสะดวกรวดเร็วในการติดต่องานทะเบียนราษฎรขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลา และความเหมาะสมของค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ที่จัดเก็บ เช่น ค่าจัดเก็บขยะ ค่าธรรมเนียมงานทะเบียนราษฎร ฯลฯ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68 เท่ากันขั้นตอนในการปฏิบัติงานเพื่อให้บริการประชาชน และอัตราค่าธรรมเนียมในการจัดเก็บขยะมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.63 เท่ากัน การติดต่อสื่อสารหรือ

การแจ้งข่าวสารประชาสัมพันธ์แก่ประชาชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.61 ความมีมารยาทและมี
อัธยาศัยไมตรีของเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.55 และความทันสมัย
และความเพียงพอของอุปกรณ์ที่ให้บริการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.51 ตามลำดับ สอดคล้องกับ
การศึกษาของ วริศรา พรไพบูลย์ (2564) ได้ศึกษาเรื่องความต้องการของประชาชนที่มีต่อการ
จัดบริการสาธารณะของเทศบาลตำบลท่าทอง อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก จากผล
การศึกษาพบว่า ความต้องการของประชาชนที่มีต่อการจัดบริการสาธารณะของเทศบาลตำบล
ท่าทอง อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก อยู่ในระดับมาก ทั้งในภาพรวม และรายด้าน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ความต้องการของประชาชนต่อการจัดทำบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วน
ตำบลแม่ลา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี ได้แก่ ด้านการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และ
ด้านงานให้บริการและบริการชุมชนด้านสาธารณสุขโภชนาการและสาธารณสุขการ และด้านสาธารณสุข
และสิ่งแวดล้อม ปัญหาและอุปสรรคการจัดทำบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่
ลา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี พบปัญหาในการรับบริการสาธารณสุขด้านสาธารณสุขและ
สิ่งแวดล้อม ปัญหาด้านสาธารณสุขโภชนาการและสาธารณสุขการ และด้านการศึกษา ศาสนา และ
วัฒนธรรม และพบปัญหาด้านงานให้บริการและบริการชุมชนจากองค์การบริหารส่วนตำบลแม่
ลา แนวทางการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลา อำเภอบางระจัน
จังหวัดสิงห์บุรี ได้แก่ การจัดให้มีและบำรุงรักษาความสะอาด การป้องกันและระงับ
โรคติดต่อ การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
การส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชนผู้สูงอายุและผู้พิการ การคุ้มครองดูแลและบำรุงรักษา
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการบำรุงศิลปจารีตประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. ผลการศึกษาด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลาง องค์การบริหาร
ส่วนตำบลแม่ลา จึงควรปรับปรุงการให้บริการด้านสาธารณสุขโภชนาการและด้าน
สาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมให้ตรงตามความต้องการของประชาชนให้มากยิ่งขึ้น
2. องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลา ควรทำการพัฒนาส่งเสริมงานด้านการ
ประชาสัมพันธ์ให้มากยิ่งขึ้น เลือกใช้สื่อในการประชาสัมพันธ์ให้เหมาะสม เพื่อให้การเผยแพร่
ข่าวสารขององค์การบริหารส่วนตำบลเข้าถึงประชาชนได้มากที่สุด

3. องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลา ควรมีการรณรงค์ ส่งเสริมให้ประชาชนรับทราบถึงสิทธิและหน้าที่ที่ประชาชนพึงมี พึงกระทำและมีความเข้าใจ จะทำให้การขอความร่วมมือต่าง ๆ ง่ายขึ้น

4. องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลา ควรมีการติดตามผลและพัฒนาการให้บริการให้มีความทันสมัยอยู่

5. องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลา ควรจัดสวนสาธารณะและสวนสุขภาพให้กับประชาชนเพื่อเสริมสร้างสุขภาพกายและสุขภาพจิตของประชาชน ตลอดจนรักษาความสะอาดของตลาดและห้องน้ำสาธารณะให้ถูกสุขลักษณะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาความต้องการของประชาชนต่อการจัดทำบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลอื่น ๆ ในจังหวัดสิงห์บุรี แล้วนำมาผลมาเปรียบเทียบ เพื่อพัฒนาต่อยอดงานวิจัยต่อไป

2. ควรศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดทำบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี

3. ควรศึกษาทำการวิจัยเชิงคุณภาพควบคู่ไปกับการทำวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อให้ได้คำตอบที่ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น เกี่ยวกับความต้องการของประชาชนต่อการจัดทำบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี

เอกสารอ้างอิง

ชูวงศ์ ฉายะบุตร. (2557). การปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์เศการพิมพ์.

มณฑิรา สุวรรณมนรัตน์. (2553). ความต้องการพัฒนาตนเองของบุคลากรเทศบาลตำบลแหลมงอบอำเภอลำดวน จังหวัดตราด. ใน รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ. มหาวิทยาลัยบูรพา.

รุสนี กิติยะ และคณะ. (2566). ความต้องการของประชาชนต่อการบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลชากอ อำเภอสรีสักร จังหวัดนราธิวาส. ใน การประชุมมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 14 (น. 1092-1106). สงขลา: มหาวิทยาลัยมหาดใหญ่.

- วริศรา พรไพบูลย์. (2564). ความต้องการของประชาชนที่มีต่อการจัดบริการสาธารณะของเทศบาลตำบลท่าทอง อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ศักดิ์ชัย เชื้อพึง. (2560). ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลภูเขาทอง อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด. วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด, 6(2), 74-85.
- สุพจน์ บุญวิเศษ. (2547). ทศนะของประชาชนต่อการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีและสภาเทศบาลเมืองจันทบุรี. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลา. (2565). จำนวนประชากร. สิงห์บุรี: องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลา.
- อรรถัย กักพล. (2552). คู่คิด คู่มือ การมีส่วนร่วมของประชาชนสำหรับนักบริหารท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: ส เจริญการพิมพ์.
- Maslow, A. H. (1943). A theory of human motivation. *Psychological Review*, 50(4), 370–396.
- Robson, W. A. (1953). “Local Government” in *Encyclopedia of Social Science*. Vol. x. New York: The Macmillan Company.
- Verma, B.M. (1986). *The Agricultural Delivery System in India*. New Dehi: Mittal Publications.

คุณลักษณะผู้นำท้องถิ่นต่อการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบางคนที่ อำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม*

CHARACTERISTICS OF LOCAL LEADERS IN THE ADMINISTRATION OF BANGKHONTHI SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION, BANGKHONTHI DISTRICT, SAMUTSONGKHRAM PROVINCE

อัมพร ปัญญา¹, ศิริพร มงคลวัฒน์², ชัยยุทธ สงวนแก้ว³, สุภาวดี สาสิงห์⁴, เจริญ ศรีศัลักษณ์⁵

และทัศนัท อาสาสุข⁶

Amporn Panya¹, Siriporn Mongkolwat², Chaiyut Sanguankaew³, Supawadee Sasingsh⁴, Charoen Srisalak⁵
and Tassanan Asasuk⁶

¹⁻⁶คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

¹⁻⁶Faculty of Political Science, Bangkokthonburi University, Thailand

Corresponding author E-mail: Sasiprapha459@hotmail.com

Received 7 January 2024; Revised 14 March 2024; Accepted 26 April 2024

บทคัดย่อ

ผู้นำท้องถิ่นเป็นผู้มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหารและพัฒนาท้องถิ่น เพราะเป็น
ผู้เชื่อมโยงระหว่างความต้องการของคนในชุมชนกับนโยบายการพัฒนาของชาติ บทความวิจัยนี้
จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาคุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นต่อการบริหารองค์การบริหารส่วน
ตำบลบางคนที่ 2) ศึกษาข้อเสนอแนะคุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นต่อการบริหารองค์การ
บริหารส่วนตำบลบางคนที่ อำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ
พื้นที่วิจัย คือ ตำบลบางคนที่ อำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม กลุ่มตัวอย่าง คือ

* อัมพร ปัญญา, ศิริพร มงคลวัฒน์, ชัยยุทธ สงวนแก้ว, สุภาวดี สาสิงห์, เจริญ ศรีศัลักษณ์ และ ทัศนัท อาสาสุข. (2567).

คุณลักษณะผู้นำท้องถิ่นต่อการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบางคนที่ อำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม. วารสาร
รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย, 4(2), 90-103.

Amporn Panya, Siriporn Mongkolwat, Chaiyut Sanguankaew, Supawadee Sasingsh, Charoen Srisalak
and Tassanan Asasuk. (2024). Characteristics of Local Leaders in The Administration of Bangkhonthi
Subdistrict Administrative Organization, Bangkhonthi District, Samutsongkhrum Province. Journal of Political
Science Mahamakut Buddhist University, 4(2), 90-103.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jpsmbu/index>

ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางคนที่ อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 400 คน ใช้วิธีกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยเทียบตารางของ ทาโร่ ยามาเน่ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. คุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นต่อการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบางคนที่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.76$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงด้าน ที่มีค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำได้ดังนี้ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ($\bar{X} = 3.85$) ด้านวิสัยทัศน์ ($\bar{X} = 3.72$) ด้านคุณลักษณะส่วนตัว ($\bar{X} = 3.68$) ด้านการบริหาร ($\bar{X} = 3.66$) ด้านความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 3.62$) และด้านภาวะผู้นำ ($\bar{X} = 3.55$) ตามลำดับ

2. ข้อเสนอแนะคุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นต่อการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบางคนที่ ได้แก่ ผู้บริหารควรประพฤติปฏิบัติตนตามครรลองคลองธรรมทั้งในชีวิตประจำวัน และหน้าที่ราชการ รองลงมาคือ ผู้บริหารควรลงพื้นที่ต่อเนื่องเพื่อให้ความช่วยเหลือและรับฟังปัญหาประชาชนในพื้นที่ ผู้บริหารควรให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเพิ่มมากขึ้น และผู้บริหารควรเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดี มีวิสัยทัศน์ มีความคิดทันสมัย และก้าวไกล

คำสำคัญ: คุณลักษณะ, ผู้นำท้องถิ่น, การบริหาร

Abstract

The local leaders play a crucial role in the management and development of the locality, as they act as the bridge between the community's needs and the nation's development policies. This research objectives were: 1) Characteristics of local leaders towards the administration of Bangkhonthi Subdistrict Administrative Organization. 2) The suggestions on the characteristics of local leaders for the administration of Bangkhonthi Subdistrict Administrative Organization, Bangkhonthi District, Samut- songkhram Province, This research article was quantitative. The research area was Bangkhonthi

Subdistrict, Bangkhonithi District, Samutsongkhram Province. The sample was 400 voters in Bangkhonithi Subdistrict Administrative Organization, Bangkhonithi District, Samut- songkhram Province. The sample size was determined according to Taro Yamane's table. The research tool was a questionnaire. Data analysis was using percentage, mean and standard deviation.

The research results found that:

1. Characteristics of local leaders towards the administration of Bangkhonithi Subdistrict Administrative Organization, Bangkhonithi District, Samutsongkhram Province, overall, it was at a high level ($\bar{x} = 3.76$). When considering each aspect, it was found that it was at a high level in every aspect, arranged in order of the areas with high to low average values as follows: morality and ethics ($\bar{x} = 3.85$), vision ($\bar{x} = 3.72$), personal characteristics ($\bar{x} = 3.68$), management ($\bar{x} = 3.66$), responsibility ($\bar{x} = 3.62$) and leadership ($\bar{x} = 3.55$), respectively.

2. The suggestions on the characteristics of local leaders for the administration of Bangkhonithi Subdistrict Administrative Organization, Bangkhonithi District, Samut- songkhram Province, including executives should conduct themselves according to the morality principles both in daily life and official duties. Secondly, administrators should continuously visit the area to provide assistance and listen to the problems of people in the area. Administrators should allow more people to participate in the administration of Subdistrict Administrative Organization. And executives should be leaders in making positive changes, having vision, having modern ideas, and move forward.

Keywords: Characteristics, Local Leaders, Administration

บทนำ

การปกครองส่วนท้องถิ่น ได้รับการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญตั้งแต่รัฐธรรมนูญฉบับปี 2517 มาตรา 214 การจัดระเบียบการปกครองส่วนท้องถิ่นรวมทั้งนครหลวง ต้องเป็นไปตาม

หลักแห่งการปกครองตนเองตาม เจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น ทั้งนี้ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ท้องถิ่นตามวรรคหนึ่งมีอิสระในการกำหนดนโยบายการปกครองท้องถิ่นของตน และมีอิสระในทางการภาษีอากรและการเงินแห่งท้องถิ่น ตามบทบัญญัติแห่ง กฎหมาย มาตรา 215 ท้องถิ่นใดมีลักษณะที่จะปกครองตนเองได้ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ย่อมมีสิทธิปกครอง ตนเอง มาตรา 216 การปกครองท้องถิ่นทุกระดับในทุกจังหวัดรวมทั้งนครหลวง ให้มีสภาท้องถิ่นและหัวหน้าฝ่าย บริหารท้องถิ่นหรือคณะผู้บริหารท้องถิ่น มาจากการเลือกตั้งของประชาชนในท้องถิ่นและต้องมีการเลือกตั้งตาม ระยะเวลาที่กำหนดในกฎหมาย มาตรา 217 การเลือกตั้งสมาชิกของสภาท้องถิ่น ให้ใช้วิธีการออกเสียงลงคะแนน โดยตรงและลับ การเลือกตั้งหัวหน้าฝ่ายบริหารท้องถิ่นหรือคณะผู้บริหารท้องถิ่น จะใช้วิธีออกเสียงลงคะแนน โดยตรงและลับ หรือให้สภาท้องถิ่นเลือกตั้งจากสมาชิกของสภาท้องถิ่นเลือกก็ได้ทั้งนี้ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย และก็ได้รับการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับต่อ ๆ มาในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ในมาตรา 284 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีสภาท้องถิ่นและคณะผู้บริหารท้องถิ่น ซึ่งสมาชิกสภาท้องถิ่นและ คณะผู้บริหารท้องถิ่น ต้องมาจากการเลือกตั้งของประชาชน โดยตรงการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและคณะผู้บริหาร ท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนนั้น ซึ่งส่วนหนึ่งเกิดจากกลุ่มนักรการเมืองที่ชื่อเสียง อิทธิพล กล่าวคืออิทธิพลของกลุ่มการเมืองหรือกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ประเด็นหนึ่งที่ประชาชนให้ความสนใจและได้รับการวิพากษ์วิจารณ์เป็นอย่างมากเกี่ยวกับผู้บริหารท้องถิ่น เช่น นักการเมืองท้องถิ่น ในปัจจุบันส่วนหนึ่งยังเป็น นักการเมืองสมัครเล่น ขาดอุดมการณ์หรือเป็นผู้มีอิทธิพล นักธุรกิจที่เข้ามามีบทบาททางการเมืองของท้องถิ่น ส่งผลให้ไม่สามารถปฏิบัติงานในการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ที่สำคัญคือ หลักการกระจายอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีการจัดการปกครองท้องถิ่นของตนเอง จึงเป็นการสมควรที่จะให้ประชาชนในท้องถิ่นแต่ละแห่ง เป็นผู้กำหนดคุณลักษณะของผู้บริหารท้องถิ่นของตน และสอบถามความคิดเห็นของประชาชนเพื่อกำหนดเป็นคุณลักษณะของนักการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ (จรรยาสุริสุท, 2540)

ปัจจุบันองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นกำลังเผชิญหน้ากับการท้าทายของการเปลี่ยนแปลงบริบท สิ่งแวดล้อมซึ่งมีความซับซ้อนและพลวัตสูง สิ่งแวดล้อมสำคัญที่มีผลกระทบกับการปฏิบัติงานขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น คือ ประชาชน กฎหมาย และรัฐบาล กล่าวได้ว่า ประชาชนในยุคโลกาภิวัตน์มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และมีความตื่นตัวทางการเมือง

เศรษฐกิจ และสังคมสูงกว่าในอดีต ส่งผลให้มีความคาดหวังและความต้องการต่อผู้บริหารท้องถิ่นมากขึ้นด้วย (ชัยวุฒิ วรพินธุ์, 2557) คุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นต่อการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบางคนที่ อำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม จึงต้องมีความรู้และประสบการณ์ในการบริหารเป็นอย่างดี หากความรู้อย่างสม่ำเสมอ เป็นผู้มองการณ์ไกลสามารถแก้ปัญหาได้อย่างชาญฉลาด เปลี่ยนวิกฤติสู่โอกาส รู้จักทำงานเป็นทีม เน้นความสามัคคีมีความมุ่งมั่นในการทำงาน สร้างความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับบุคลากรทั้งภายในและภายนอกองค์กร ช่วยสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อหน่วยงาน เป็นผลทางด้านจิตวิทยาทำให้ทุกคนเกิดการยอมรับและศรัทธา (สุรินทร์ มหาวงค์, 2563) เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและสร้างศรัทธาให้กับผู้มาขอรับบริการได้เกิดความประทับใจ และช่วยให้การทำงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพิ่มขึ้น (เสกสรรค์ สนวา และคณะ, 2561)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาถึงคุณลักษณะผู้นำท้องถิ่นต่อการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบางคนที่ อำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม เพื่อได้ทราบคุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นต่อการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบางคนที่ อำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม และได้ข้อเสนอแนะคุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นต่อการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบางคนที่ อำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งผลจากการวิจัยดังกล่าวจะเป็นแนวทางในการพัฒนาผู้นำท้องถิ่นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นต่อการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบางคนที่ อำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะคุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นต่อการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบางคนที่ อำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม

วิธีดำเนินการวิจัย

- 1.งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ พื้นที่วิจัย คือ ตำบลบางคนที่ อำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม
- 2.ประชากร คือ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางคนที่ อำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 1,808 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลบางคนที่,

2565) และกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน ใช้วิธีการคัดเลือกโดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95.5 % ระดับความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$

3.เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมาจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนที่มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำท้องถิ่นต่อการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบางคนที่อำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check – List) ใช้เก็บข้อมูลเกี่ยวกับตัวแปรอิสระ (เพศ สถานภาพสมรส อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน) ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำท้องถิ่นต่อการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบางคนที่ อำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกเป็น 6 ด้าน คือ ด้านคุณลักษณะส่วนตัว ด้านภาวะผู้นำ ด้านวิสัยทัศน์ ด้านการบริหาร ด้านความรับผิดชอบ และด้านคุณธรรมจริยธรรม มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะคุณลักษณะผู้นำท้องถิ่นต่อการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบางคนที่ อำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open-ended Form)

4.รวบรวมข้อมูลโดยการนำแบบสอบถามไปให้ประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง และนำข้อมูลเชิงปริมาณมาวิเคราะห์ด้วยสถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน หาค่า t-test และ F-test

ผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 206 คน คิดเป็นร้อยละ 51.50 มีสถานภาพสมรส สมรส จำนวน 239 คน คิดเป็นร้อยละ 59.80 ส่วนมากมีอายุ 34 - 41 ปี จำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 27.00 มีระดับการศึกษา มัธยมศึกษาตอนปลายหรือปวช. จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 24.30 มีอาชีพเกษตรกร จำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ

ละ 31.30 และส่วนมากมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนไม่เกิน 10,000 บาท จำนวน 119 คน คิดเป็น ร้อยละ 29.80

2. ผลการวิจัยคุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นต่อการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบางคนที่ อำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.76$, S.D. = 0.42) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำได้ดังนี้ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ($\bar{X} = 3.85$, S.D. = 0.40) ด้านวิสัยทัศน์ ($\bar{X} = 3.72$, S.D. = 0.35) ด้านคุณลักษณะส่วนตัว ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 0.31) ด้านการบริหาร ($\bar{X} = 3.66$, S.D. = 0.35) ด้านความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 3.62$, S.D. = 0.35) และ ด้านภาวะผู้นำ ($\bar{X} = 3.55$, S.D. = 0.37) ตามลำดับ

3. ผลการวิจัยข้อเสนอแนะคุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นต่อการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบางคนที่ อำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า ข้อเสนอแนะ ของประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลอำเภอบางคนที่ ที่มีจำนวนมากที่สุด คือ ผู้บริหารควรประพฤติปฏิบัติตนตามครรลองคลองธรรมทั้งในชีวิตประจำวันและหน้าที่ราชการ คิดเป็น ร้อยละ 51.65 รองลงมาคือ ผู้บริหารควรลงพื้นที่ต่อเนื่องเพื่อให้ความช่วยเหลือและรับฟัง ปัญหาประชาชนในพื้นที่ คิดเป็นร้อยละ 35.7 ผู้บริหารควรให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเพิ่มมากขึ้น คิดเป็นร้อยละ 7.95 และผู้บริหารควรเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดี มีวิสัยทัศน์ มีความคิดทันสมัย และก้าวไกล คิดเป็นร้อยละ 4.64 ตามลำดับ

อภิปรายผล

งานวิจัยนี้พบว่า คุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นต่อการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบางคนที่ อำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม ทั้ง 6 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำ ได้ดังนี้ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านวิสัยทัศน์ ด้านคุณลักษณะส่วนตัว ด้านการบริหาร ด้านความรับผิดชอบ และด้านภาวะผู้นำ ตามลำดับ ทั้งนี้เป็นเพราะประชาชนมีความเห็นว่า ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบางคนที่ อำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม ต้องเป็นผู้นำที่ดีและมีคุณธรรมจริยธรรม มีวิสัยทัศน์ ที่กว้างไกล สามารถนำพาท้องถิ่นไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน มีคุณลักษณะส่วนตัวที่มีความเหมาะสม บริหารราชการตามหลักธรรมาภิบาล

มีความรับผิดชอบต่องานของตนเอง ประชาชนและชุมชน ตลอดจนมีภาวะผู้นำสูงเพื่อให้หน่วยงานดำเนินไปด้วยดี ดังงานวิจัยของ ณพทัย เลิศหล้า (2562) ได้ศึกษาเรื่องทัศนคติของประชาชนต่อคุณลักษณะด้านภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลกลุ่มหัก อำเภอนองแคว จังหวัดสระบุรี ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนมีระดับทัศนคติต่อคุณลักษณะด้านภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล กลุ่มหัก อำเภอนองแคว จังหวัดสระบุรี ภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ชัดแย้งกับงานวิจัยของ ศิริประภา ศรีประศาสน์ (2562) ได้ศึกษาเรื่องคุณลักษณะผู้บริหารท้องถิ่นที่ส่งผลต่อการบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี ผลการศึกษาพบว่า คุณลักษณะผู้บริหารท้องถิ่นที่ส่งผลต่อการบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ได้ดังนี้

ด้านคุณลักษณะส่วนตัว โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะประชาชนมีความเห็นว่าคุณลักษณะส่วนตัวของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบางคนที่ อำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม มีความจำเป็นอย่างมากในปัจจุบันนี้ ซึ่งผู้บริหารที่ประชาชนต้องการนั้นต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ มีสุขภาพแข็งแรง มีความเชื่อมั่น กล้าแสดงออก มีปฏิภาณไหวพริบในการแก้ปัญหา สามารถแสดงออกให้ผู้อื่นเข้าใจได้ มีความสุขุมรอบคอบ และมีความกระตือรือร้นในการทำงาน ทำให้สามารถบริหารองค์การและนำพาท้องถิ่นไปสู่ความเจริญก้าวหน้าได้ ดังงานวิจัยของ เสกสรรค์ สนวา และคณะ (2561) ได้ศึกษาคุณลักษณะของผู้นำองค์การภาครัฐสมัยใหม่ ผลการศึกษาพบว่า คุณลักษณะของผู้นำองค์การภาครัฐสมัยใหม่ประกอบด้วย (1) ผู้มีบุคลิกภาพที่ดี (2) ผู้มีวิสัยทัศน์ (3) ผู้ที่มีศักยภาพ (4) นักกลยุทธ์ (5) ประชาสัมพันธ์ (6) นักมนุษยสัมพันธ์ (7) ผู้มีคุณธรรม (8) นักการตลาด และ (9) นักปฏิบัติ

ด้านภาวะผู้นำ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะประชาชนมีความเห็นว่าผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบางคนที่ อำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม ต้องมีความกล้าในการตัดสินใจ มีเหตุมีผล สื่อสารและการประสานงานต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถกระตุ้นใจผู้อื่นให้ปฏิบัติตามได้ เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี สามารถขับเคลื่อนการทำงานเป็นทีม และยึดประโยชน์ส่วนรวมมาก่อนประโยชน์ส่วนตน ชัดแย้งกับงานวิจัยของ ดารุณี หะยิมะเดิง (2566) ได้ศึกษาเรื่องทัศนคติของประชาชนต่อคุณลักษณะด้านภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล อาซ่อง อำเภอรามัน จังหวัดยะลา จาก

การศึกษาพบว่า ระดับทัศนคติของประชาชนในตำบลอาซ่อง ต่อคุณลักษณะด้านภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ในระดับปานกลาง

ด้านวิสัยทัศน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะประชาชนมีความเห็นว่าผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบางคนที อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม ต้องเป็นผู้มองการณ์ไกล มีแนวคิดหรือวิธีปฏิบัติที่มุ่งสู่จุดหมายในอนาคต มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เพื่อเปลี่ยนแปลงสู่สิ่งใหม่ สามารถคาดคะเนเหตุการณ์ในอนาคตได้ และพัฒนาวิธีการปฏิบัติให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ดังงานวิจัยของ สนุก สิงห์มาตร และคณะ (2560) ได้ศึกษาเรื่องคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรในศตวรรษที่ 21 ผลการวิจัยพบว่าการพัฒนาองค์ประกอบของคุณลักษณะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 กล่าวคือ ผู้นำที่จะสามารถพัฒนาภาวะผู้นำได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ต้องมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้ คือ การรอบรู้ (Knowing) อุดมการณ์ (Ideology) เท่าทัน (In time knowing) กล้าตัดสินใจ (Discussion Courage) วิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์ (Strategy of Vision) สร้างทีม (Team Work) และใฝ่บริการ (Service Mind) หากผู้นำสามารถพัฒนาตนเองในลักษณะที่กล่าวมาข้างต้นนี้ ย่อมจะสามารถเป็นผู้นำที่มีคุณลักษณะภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 นี้ได้อย่างแน่นอน

ด้านการบริหาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะประชาชนมีความเห็นว่าผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบางคนที อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม ต้องบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล มีทีมงานที่มีความสามารถ และมีความรับผิดชอบ เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมบริหารท้องถิ่นอย่างเต็มที่ ให้บริการประชาชนอย่างมีคุณภาพ และมุ่งเน้นการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้มีคุณภาพชีวิตที่สูงขึ้น ขัดแย้งกับงานวิจัยของ จินดาภา สีนีวา และคณะ (2564) ได้ศึกษาเรื่องคุณลักษณะภาวะผู้นำที่ส่งผลต่อสมรรถนะการบริหารของผู้นำชุมชนท้องถิ่น กรณีศึกษา: เทศบาลตำบลนางแล อำเภอมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย ผลการศึกษาพบว่า คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้นำชุมชนท้องถิ่น โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.22$) รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีความคาดหวังต่องานด้วยความมั่นใจว่าจะสามารถปฏิบัติงานที่มีมาตรฐานสูงได้สำเร็จ ($\bar{X} = 4.54$) และระดับสมรรถนะการบริหารผู้นำชุมชนท้องถิ่น ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการวางแผนและการบริหารจัดการ ($\bar{X} = 4.61$)

ด้านความรับผิดชอบต่อ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะประชาชนมีความเห็นว่า ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบางคนที อำเภอบางคนที จังหวัด

สมุทรสงคราม ต้องมีความมุ่งมั่นและตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่ เป็นที่พึงดูแลทุกข์สุขของประชาชน เป็นคนพูดจริง ทำจริง ยึดมั่นในความถูกต้องและมีความยุติธรรม และรับผิดชอบต่อความบกพร่อง และพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขตนเอง ชัดแย้งกับงานวิจัยของ ทศนีย์ มณเฑียร (2564) ได้ศึกษาเรื่องคุณลักษณะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี ผลวิจัยพบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครู ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก และผู้ดูแลเด็กโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านมนุษยสัมพันธ์ รองลงมา ได้แก่ ด้านบุคลิกภาพ ด้านภาวะผู้นำ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยในระดับมากเป็นอันดับสุดท้าย คือ ด้านคุณธรรม จริยธรรม

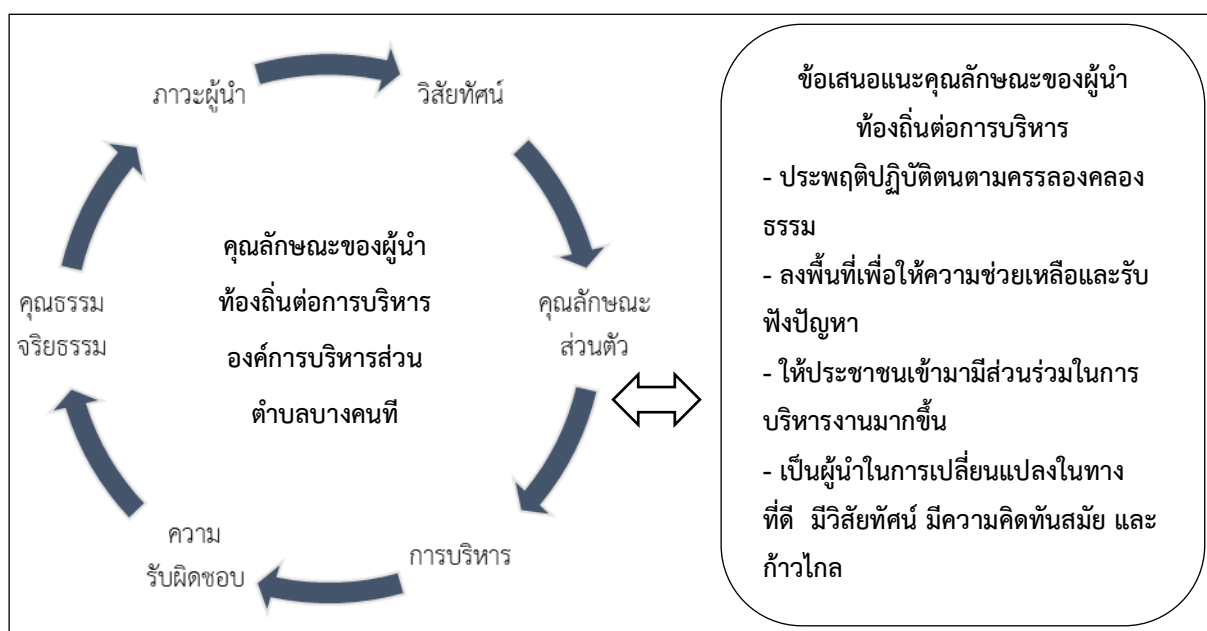
ด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะประชาชนมีความเห็นว่า ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบางคนที่ อำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม ต้องเป็นผู้บริหารที่ดีมีคุณธรรมจริยธรรม ซื่อสัตย์สุจริต ยุติธรรม มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ เป็นแบบอย่างที่ดี และมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ดังงานวิจัยของ นนทยา วุฒิสถียร (2561) ได้ศึกษาเรื่อง ทศนคติของประชาชนต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก ผลการศึกษาพบว่า ด้านคุณธรรม อยู่ในระดับสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการบริหาร ด้านวิสัยทัศน์ ด้านภาวะผู้นำ ด้านคุณลักษณะส่วนตัว และด้านสังคม ตามลำดับ

ส่วน ข้อเสนอแนะคุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นต่อการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบางคนที่ อำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า ผู้บริหารควรประพฤติปฏิบัติตนตามครรลองคลองธรรมทั้งในชีวิตประจำวันและหน้าที่ราชการ รองลงมาคือ ผู้บริหารควรลงพื้นที่ต่อเนื่องเพื่อให้ความช่วยเหลือและรับฟังปัญหาประชาชนในพื้นที่ ผู้บริหารควรให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเพิ่มมากขึ้น และผู้บริหารควรเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดี มีวิสัยทัศน์ มีความคิดทันสมัย และก้าวไกลตามลำดับ ทั้งนี้เพราะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอบางคนที่ เป็นผู้ที่ประชาชนเลือกเพื่อให้ทำหน้าที่แทนตนในการปกครองท้องถิ่น และมีความสำคัญต่อการพัฒนาท้องถิ่นเป็นอย่างมาก ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล จึงต้องปฏิบัติตนเป็นต้นแบบที่ มีวิสัยทัศน์ที่ดี ให้ความสำคัญกับประชาชน ดังงานวิจัยของ ภิญญาพัชญ์ สรณวัชรเอกากุล (2566) ได้ศึกษาเรื่องคุณลักษณะผู้นำท้องถิ่นที่พึงประสงค์กับการบริหารการพัฒนาชุมชน ในจังหวัด

เชียงใหม่ ผลการวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้นำท้องถิ่นกับการบริหารการพัฒนาชุมชน พบว่า ผู้นำที่พึงประสงค์ต่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น จำเป็นต้องมีคุณลักษณะด้านพฤติกรรมแสดงออกต่อสังคมอย่างเหมาะสม มีความรู้ความสามารถเชิงการบริหารการจัดการและการพัฒนาชุมชน มีภาวะผู้นำ ผู้ตามในตัวตน มีระบบวิธีคิดในเชิงระบบ มีการปรับตัวให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลง เป็นบุคคลที่มีเครือข่ายความร่วมมือด้านการบริหารการพัฒนาที่กว้างขวาง มีความรู้ มีทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการประชาสัมพันธ์ รวมทั้งการเป็นบุคคลที่เกิดในชุมชนในลักษณะการเป็นบ้านเกิดเมืองนอน

องค์ความรู้ใหม่

สรุปองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยเรื่องคุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นต่อการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบางคนที่ อำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม มีดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

คุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นต่อการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบางคนที่ อำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม ประกอบด้วย ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านวิสัยทัศน์ ด้าน

คุณลักษณะส่วนตัว ด้านการบริหาร ด้านความรับผิดชอบ และด้านภาวะผู้นำ ซึ่งประชาชนมีข้อเสนอแนะคุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นต่อการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบางคนที่อำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม ได้แก่ อยากให้ผู้บริหารควรประพฤติปฏิบัติตนตามครรลองคลองธรรมทั้งในชีวิตประจำวันและหน้าที่ราชการ ลงพื้นที่ต่อเนื่องเพื่อให้ความช่วยเหลือและรับฟังปัญหาประชาชนในพื้นที่ ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเพิ่มมากขึ้น และผู้บริหารควรเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดี มีวิสัยทัศน์ มีความคิดทันสมัย และก้าวไกล

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

- 1) ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบางคนที่ อำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม ควรตระหนักในสิทธิ และหน้าที่ สำนึกในความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของตนเอง มีความซื่อสัตย์สุจริตในการปฏิบัติหน้าที่ ยึดถือประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ เป็นที่พึ่งของประชาชนอย่างเท่าเทียม
- 2) ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบางคนที่ อำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารท้องถิ่นอย่างเต็มที่ ทั้งการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ และร่วมติดตามประเมินผล เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ตรงต่อความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง
- 3) ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบางคนที่ อำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม ควรศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น และเข้ารับการฝึกอบรมในด้านต่าง ๆ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ใหม่ ๆ เพื่อนำมาใช้ในการบริหารและพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของตนให้มีความเจริญก้าวหน้าต่อไป

สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) การวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้นำท้องถิ่นต่อการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบางคนที่ อำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม เพื่อประโยชน์ในการนำข้อมูลไปใช้ต่อไป

2) การวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาคุณลักษณะผู้นำท้องถิ่นต่อการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลอื่น ๆ ในอำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม เพื่อให้ทราบตามความคาดหวังของประชาชนในพื้นที่อื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- จรรยา ศรีสุขใส. (2540). แนวทางการสร้างควมมีอิสระในการบริหารงานบุคคลขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นไทย. ใน วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายมหาชน คณะนิติศาสตร์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จินดาภา ลีนิวา และคณะ. (2564). คุณลักษณะภาวะผู้นำที่ส่งผลต่อสมรรถนะการบริหารของผู้นำชุมชนท้องถิ่น กรณีศึกษา: เทศบาลตำบลนางแล อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย. HRD JOURNAL, 12(2), 41-57.
- ชัยวุฒิ วรพินธุ์. (2557). คุณลักษณะภาวะผู้นำยุคใหม่กับสมรรถนะการบริหารงานแบบมืออาชีพของปลัดเทศบาลในภาคกลาง. วารสารสมาคมนักวิจัย, 19 (1), 86-96.
- ณหทัย เลิศหล้า. (2562). ทศนคติของประชาชนต่อคุณลักษณะด้านภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลกลุ่มหัก อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี. ใน การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ดารุณี หะยิมะเต็ง. (2566). ทศนคติของประชาชนต่อคุณลักษณะด้านภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล อาซ่อง อำเภอรามัน จังหวัดยะลา. ใน การประชุมหาตใหญ่วิชาการระดับชาติ และนานาชาติ ครั้งที่ 14 ในวันศุกร์ที่ 19 พฤษภาคม 2566 (น. 828-842). สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- ทัศนีย์ มณฑะเียร. (2564). คุณลักษณะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี. วารสารสิรินธรปริทรรศน์, 22(1), 280-294.
- นนทยา วุฒิสถียร. (2561). ทศนคติของประชาชนต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก. ใน วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยอุตรดิตถ์.

- ภิญญาพัชญ์ สรณวัชรเอกากุล. (2566). คุณลักษณะผู้นำท้องถิ่นที่พึงประสงค์กับการบริหารการพัฒนาชุมชน ในจังหวัดเชียงใหม่. ใน การค้นคว้าอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารสาธารณะ. มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- ศิริประภา ศรีประศาสน์. (2562). คุณลักษณะผู้บริหารท้องถิ่นที่ส่งผลต่อการบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี. ใน การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สนุก สิงห์มาตร และคณะ. (2560). คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรในศตวรรษที่ 21. ใน การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาครั้งที่ 2 RMU มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม 2560 (น. 487-493). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- เสกสรรค์ สนวา และคณะ. (2561). คุณลักษณะของผู้นำองค์กรภาครัฐสมัยใหม่. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, 20(2), 399-411.
- องค์การบริหารส่วนตำบลบางคนที. (2565). จำนวนประชากร. สมุทรสงคราม: องค์การบริหารส่วนตำบลบางคนที.
- อมร รักษาสัตย์. (2543). ประชาธิปไตยและรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน. กรุงเทพมหานคร: การ์ตัน.
- Baird, A. (2008). Research capacity building: a scottish model. paper presented to american educational research association. San Diego Keynote.
- Marshall, C. (1995). Designing qualitative research. Thousand Oaks, CA : SAGE Publications.
- Reddin, W. J. (1970). Managerial effectiveness. New York : McGraw-Hill Book.

ปัญหาสุนัขจรจัดภายในวัดศรีโสดา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่*

STRAY DOG PROBLEMS IN WAT SRI SODA MUEANG DISTRICT

CHIANG MAI PROVINCE

พระพนม มหาบุญ¹, พระจิรวัดน์ อนิลชิต² และ พระธีรสิทธิ์ สิริสุวรรณ³

Phra Panoom Mahapoonyo¹, Phra Jirawat Aninchito² and Phra Theerasit Sirisuvanno³

¹⁻³วัดศรีโสดา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

¹⁻³Wat Sri Soda Muang Chai Mai, Thailand

Corresponding author E-mail: panoom.mahap2001@hotmail.com

Received 10 March 2024; Revised 18 March 2024; Accepted 26 April 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัญหาสุนัขจรจัดภายในวัดศรีโสดา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 2) เพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาสุนัขจรจัดภายในวัดศรีโสดา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พระภิกษุสามเณรวัดศรีโสดา จำนวน 50 รูป พื้นที่ในการวิจัย วัดศรีโสดา สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัญหาสุนัขจรจัดภายในวัดศรีโสดา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมทั้ง 2 ด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =3.89, S.D.=1.242) ด้านสภาพปัญหาสุนัขจรจัด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =3.89, S.D.=1.24 2) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เจ้าของนำสุนัขมาปล่อยภายในวัดศรีโสดา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.48, S.D.=1.054) รองลงมา คือ ประชาชนควรมีบทบาทในการแก้ไขปัญหาสุนัขจรจัด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.12, S.D.=1.062) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ปัญหาด้านความปลอดภัยจากสุนัขจรจัดภายในวัดศรีโสดา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =3.44, S.D.=1.430) ด้านปัญหาที่เกิดจากสุนัขจรจัด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =3.67, S.D.=1.246) ข้อที่มี

* พระพนม มหาบุญ, พระจิรวัดน์ อนิลชิต และ พระธีรสิทธิ์ สิริสุวรรณ. (2567). ปัญหาสุนัขจรจัดภายในวัดศรีโสดา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 4(2), 104-118.

Phra Panoom Mahapoonyo, Phra Jirawat Aninchito and Phra Theerasit Sirisuvanno. (2024). Stray Dog Problems in Wat Sri Soda Mueang District Chiang Mai Province. Journal of Political Science Mahamakut Buddhist University, 4(2), 104-118.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jpsmbu/index>

ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สุนัขจรจัดภายในวัดวัดศรีโสดามีการรวมกลุ่มกัน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.26$, S.D.=1.046) รองลงมา คือ มูลสุนัขจรจัดก่อให้เกิดปัญหาสุขอนามัย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.78$, S.D.=1.271) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สุนัขจรจัดมีพฤติกรรมกัดคนหรือสัตว์ เลี้ยง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.20$, S.D.=1.324) 2) ข้อเสนอแนะ ฉีดวัคซีนยาคุมกำเนิดหรือทำหมันให้สุนัขจรจัด มีองค์กรหรือเทศบาลจัดการให้มีสถานที่สำหรับเลี้ยงดูสุนัขจรจัด ฝักระวัง และแจ้งให้ผู้นำสุนัขไปสถานที่เลี้ยงดูสุนัขจรจัด และจัดการสุนัขจรจัดอย่างเป็นระบบ

คำสำคัญ: ปัญหาสุนัขจรจัด, วัดศรีโสดา

Abstract

The objectives of this research were 1) to study stray dog problems in Wat Sri Soda mueang district Chiang Mai province. 2) to suggest guidelines for stray dog problems in Wat Sri Soda mueang district Chiang. The sample group consisted of 50 monks and novices inside Sri Soda temple. Area of research is Sri Soda temple. The statistics used to analyze the data were frequency, percentage, mean and standard deviation.

The results of the research found that; 1) stray dog problems in Wat Sri Soda mueang district Chiang Mai province both aspects were at a high level ($\bar{X}=3.89$, S.D.=1.242). ๕ the problem state of stray dog were at a high level ($\bar{X}=3.89$, S.D.=1.242). The owner released the dog in Wat Sri Soda got the high average ($\bar{X}=4.48$, S.D.=1.054). People should play a role in solving the problem of stray dogs, the value is at a high level ($\bar{X}=4.12$, S.D.=1.062), and the item with the lowest average, safety problems from stray dogs in Wat Sri Soda, the value is at a high level ($\bar{X}=3.44$, S.D.=1.430). Problems caused by stray dogs were at a high level ($\bar{X}=3.67$, S.D.=1.246). Stray dogs in Wat Sri Soda are grouped together got the highest average ($\bar{X}=4.26$, S.D.=1.046). Stray dog droppings cause hygiene problems, the value is at a high level ($\bar{X}=3.78$,

S.D.=1.271), and the item with the lowest average, stray dogs have a habit of biting people or pets, the value is at a high level ($\bar{X}$ =3.20, S.D.=1.324). 2) The suggestions were that; stray dogs should be vaccinated, given birth control pills or sterilized, there should be an organization or municipality that provides a place to care for stray dogs, monitoring and notifying dog leaders to places where stray dogs are raised, and systematically manage stray dogs.

Keywords: stray dog problems, Wat Sri Soda

บทนำ

ปัญหาเกี่ยวกับสุนัขจรจัดหรือสุนัขที่ผู้เลี้ยงปล่อยทิ้ง และไม่มีเจ้าของนั้น เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นและคงอยู่กับสังคมไทยมานาน ซึ่งสามารถพบเห็นสุนัขจรจัดตามบริเวณหน้าร้านสะดวกซื้อ โรงเรียน สถานที่ราชการ วัด สวนสาธารณะ หรือเขตชุมชน ประเทศไทยยังไม่มีมาตรการในการบริหารจัดการกับปัญหาสุนัขจรจัดอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดผลกระทบทั้งในด้านสาธารณสุข ได้แก่ เป็นพาหะสำคัญของโรคพิษสุนัขบ้า และโรคติดต่อระหว่างสัตว์กับคน ด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ปัญหาเสียงเห่าหอน และมูลสัตว์ เป็นสาเหตุความเดือดร้อนรำคาญ และด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ก่อให้เกิดภาระค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบสุขภาพ ทำหมัน หรือฉีดวัคซีน ในปัจจุบัน ปัญหาสุนัขเลี้ยงปล่อยและสุนัขจรจัดเป็นปัญหาสำคัญที่กลายเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาชุมชนในเขตเมือง ปริมาณสุนัขที่เพิ่มมากขึ้น สืบเนื่องมาจากพฤติกรรมเลี้ยงสุนัขที่ขาดความรับผิดชอบ เป็นปรากฏการณ์ที่สะท้อนอิทธิพลของมูลเหตุปัจจัยทางสังคม วัฒนธรรมที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของผู้อยู่อาศัยในเขตเมืองและพฤติกรรมเลี้ยงสุนัขจากข้อมูลการสำรวจประชากรสุนัข ประจำปี 2566 รอบที่ 2 ประเทศไทยมีสุนัข จำนวนทั้งสิ้น 12,644,957,026 ตัว แบ่งเป็นสุนัขที่มีเจ้าของอาศัยอยู่ในครัวเรือนจำนวน 3,180,962 ครัวเรือน เป็นสุนัขที่ไม่มีเจ้าของหรือสุนัขจรจัดจำนวน 167,431 ตัว และมีถิ่นที่อยู่ จำนวน 1,622,775,931 ในจังหวัดเชียงใหม่ มีจำนวนสุนัข 122,500 ตัว แบ่งเป็นมีเจ้าของ 82,982 ไม่มีเจ้าของ 2,902 และมีถิ่นที่อยู่ 36,616 ตัว (ศูนย์บัญชาการเฝ้าระวังโรคพิษสุนัขบ้า, 2567) ปัญหาเรื่องสุนัขจรจัดไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะในตัวเมืองจังหวัดเชียงใหม่เท่านั้น แต่พื้นที่อำเภอรอบนอก อย่างเช่น อำเภอจอมทอง ซึ่งห่างจากตัวเมืองเชียงใหม่ไปกว่า 60 กิโลเมตร ก็เริ่มมีปัญหาเช่นกัน เพราะที่วัดเจดีย์แม่หม้าย ตำบลบ้านหลวง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ มีสุนัขต้อง

เลี้ยงเกือบ 20 ตัว หากมีเพิ่มมากกว่านี้วัดไม่สามารถจะเลี้ยงไหว (ThaiPBS North, 2566) โดยสุนัขจรจัดมีการกระจายตัวอยู่ทั่วไปตามพื้นที่ต่าง ๆ ทั้งที่สาธารณะและแหล่งชุมชน ในบางพื้นที่คนก็อาจเอ็นดูและให้อาหารแก่สุนัขเหล่านี้ แต่บางพื้นที่คนก็อาจไม่ชอบ ไปจนถึงการลงมือทำร้ายสุนัขได้ ส่วนหน่วยงานก็เข้าถึงไม่ทั่ว บางพื้นที่สุนัขจรจัดก็กลายเป็นภัยก่อความหวาดกลัวให้คนในชุมชน โดยเฉพาะโรคพิษสุนัขบ้า ที่ซึ่งเป็นโรคที่สุนัขจรจัดมีความเสี่ยงสูงที่จะเป็นพาหะนำเชื้อโรค อีกทั้งพฤติกรรมก้าวร้าวของสุนัขก็สร้างความกังวลว่าพวกมันจะทำร้ายร่างกายหรือทรัพย์สิน (เมขลา พนรัญชน์, 2566) ซึ่งวัดและสถานที่ราชการ ยังเป็นสถานที่ยอดนิยมที่คนมักนำสัตว์ไปปล่อยทิ้งไว้ ทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมา ทั้งเรื่องการเลี้ยงดู เป็นแหล่งแพร่ของเชื้อโรค และบางครั้งสุนัขได้ทำร้ายประชาชน

นอกจากนั้น ปัญหาสุนัขจรจัดได้ก่อให้เกิดปัญหามากมาย อาทิปัญหาฝูงสุนัขจรจัดครองพื้นที่บริเวณลานจอดรถศูนย์ราชการจังหวัดเชียงใหม่ สร้างความเดือดร้อนให้กับประชาชนที่ไปติดต่อราชการ รวมทั้งบุคลากรที่ทำงานภายในศูนย์ราชการ โดยที่ผ่านมามีผู้ถูกสุนัขไล่กัดมาแล้วหลายราย รวมทั้งยังถูกสุนัขจรจัดกัดแทะและตะกุกตะกักที่จอดไว้จนเกิดความเสียหาย แม้หลายปีที่ผ่านมาทางจังหวัดได้พยายามจัดระเบียบ แต่ก็ไม่เป็นผล (ไทยรัฐ ออนไลน์, 2566) ซึ่งในปีงบประมาณ 2566 รัฐต้องสูญเสียงบประมาณในการสำรวจข้อมูลสัตว์และขึ้นทะเบียนสัตว์ (งวดที่ 2) ทั่วประเทศ เป็นจำนวนเงิน 90,988,905 บาท เฉพาะในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ เป็นจำนวนเงิน 2,006,628 บาท (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2566) การที่ประชากรสุนัขจรจัดเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดปัญหาด้านการจัดการหลายประการในระดับนโยบาย ได้แก่ ปัญหาด้านงบประมาณ กฎหมาย แนวปฏิบัติ และการบูรณาการความร่วมมือระหว่างองค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาสังคม

จากสภาพปัญหาข้างต้น คณะผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของปัญหาสุนัขจรจัด จึงต้องการทราบถึงสภาพปัญหาสุนัขจรจัดภายในวัดศรีโสดา และแนวทางการแก้ไขปัญหามานุษยวิทยา สุนัขจรจัดแบบร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งทางวัดศรีโสดา ประชาชนที่อยู่ใกล้เคียงหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และองค์กรต่างๆ ในการแก้ไขปัญหานี้เพื่อที่จะลดปัญหานี้ให้น้อยลงจนสามารถแก้ไขปัญหานี้ได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาสุนัขจรจัดภายในวัดศรีโสดา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาสุนัขจรจัดภายในวัดศรีโสดา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

วิธีการดำเนินวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัญหาสุนัขจรจัดภายในวัดศรีโสดา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษาวิจัย คือ พระสงฆ์และสามเณรภายในวัดศรีโสดา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 57 รูป

กลุ่มตัวอย่าง ที่จะนำมาใช้เป็นตัวแทนในการศึกษาวิจัย คือ พระสงฆ์และสามเณรภายในวัดศรีโสดา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้สูตรคำนวณหากลุ่มตัวอย่างของเครซีและมอร์แกน (Krejcie&Morgan) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 รูป

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยใช้เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยนำเครื่องมือวิจัยที่สร้างขึ้นไปตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ผลการวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม มีค่าเฉลี่ยของดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้เท่ากับ 0.98 และได้ปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้วไปทำการทดสอบความถูกต้องและเชื่อถือได้ ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยจะได้นำไปทดลองใช้ (try out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจริงมากที่สุด และนำมาวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อถือได้ของครอนบาค (Coefficient Cronbach Alpha) ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อถือได้ของครอนบาค ที่ 0.69

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลปฐมภูมิ สำหรับข้อมูลปฐมภูมินั้น ผู้วิจัยได้มาจากแบบสอบถาม มีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1) ส่งแบบสอบถามไปหากลุ่มตัวอย่าง 2) รวบรวมแบบสอบถามที่ตอบกลับมา ตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้องของแบบสอบถาม และกรณีที่พบว่าแบบสอบถามตอบ

กลับมาน้อย ผู้วิจัยจะแจกแบบสอบถามเพิ่มเติมเข้าไป และ 3) ประมวลผลข้อมูลที่ได้มาจากแบบสอบถาม ทั้งข้อมูลปลายปิดและข้อมูลปลายเปิด

ข้อมูลทุติยภูมิ เป็นข้อมูลที่ได้มาจากการศึกษาค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ คือ หนังสือทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต

การวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผล

คณะผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอด้วยตาราง และอธิบายเพิ่มเติม ดังนี้

1. แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม นำมาแจกแจงความถี่ (Frequency) เป็นรายชื่อ ใช้วิเคราะห์คำนวณหาค่าร้อยละ (Percentage) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

2. แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาสุนัขจรจัดและปัญหาที่เกิดจากสุนัขจรจัดภายในวัดศรีโสดา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) นำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์น้ำหนัก 5 ระดับ จากนั้นนำไปบันทึกและวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำผลการวิเคราะห์ที่ได้มาแปลความหมายรายชื่อ รายด้าน และความหมายในภาพรวม

ผลการวิจัย

การศึกษาปัญหาสุนัขจรจัดภายในวัดศรีโสดา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ สามารถสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม และการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น 50 รูป อยู่ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 15 รูป คิดเป็นร้อยละ 30 อยู่ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 21 รูป คิดเป็นร้อยละ 42 และอยู่ปริญญาตรี จำนวน 14 รูป คิดเป็นร้อยละ 28 มีช่วงอายุ 18-20 ปี จำนวน 38 รูป คิดเป็นร้อยละ 76 อายุ 21-23 ปี จำนวน 5 รูป คิดเป็นร้อยละ 10 อายุ 24 ปีขึ้นไป จำนวน 7 รูปคิดเป็นร้อยละ 14

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาสุนัขจรจัดภายในวัดศรีโสดา อำเภอเมือง จังหวัด เชียงใหม่ ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1

ตารางที่ 1 ปัญหาสุนัขจรจัดภายในวัดศรีโสดา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ด้านสภาพปัญหา สุนัขจรจัด และด้านปัญหาที่เกิดจากสุนัขจรจัด ในภาพรวม

ปัญหาสุนัขจรจัดภายในวัดศรีโสดา	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1. ด้านสภาพปัญหาสุนัขจรจัด	3.89	1.242	มาก	1
2. ด้านปัญหาที่เกิดจากสุนัขจรจัด	3.67	1.246	มาก	2
รวม	3.89	1.242	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาสุนัขจรจัด ภายในวัดศรีโสดา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมทั้ง 2 ด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.89$, S.D.=1.242) ด้านสภาพปัญหาสุนัขจรจัด มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.89$, S.D.=1.242) และด้านปัญหาที่เกิดจากสุนัขจรจัด มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.67$, S.D.=1.246) เช่นกัน

ตารางที่ 2 ปัญหาสุนัขจรจัดภายในวัดศรีโสดา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ด้านสภาพปัญหา สุนัขจรจัด

ด้านสภาพปัญหาสุนัขจรจัด	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1. เจ้าของนำสุนัขมาปล่อยภายในวัดศรีโสดา	4.48	1.054	มาก	1
2. ปัญหาด้านสุขภาพอนามัยจากสุนัขจรจัดภายในวัดศรีโสดา	3.50	1.474	มาก	9
3. ปัญหาความปลอดภัยจากสุนัขจรจัดภายในวัดศรีโสดา	3.44	1.430	ปานกลาง	10
4. ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมจากสุนัขจรจัดภายในวัดศรีโสดา	3.68	1.449	มาก	8
5. จำนวนสุนัขจรจัดภายในวัดศรีโสดาเพิ่มขึ้น	4.08	1.242	มาก	3
6. ปัญหาสุนัขจรจัดภายในวัดศรีโสดา เฝ้าหอนก่อกความรำคาญ	3.78	1.250	มาก	7
7. ท่านมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหามสุนัขจรจัดภายในวัดศรีโสดา	4.04	1.087	มาก	4
8. มีมาตรการใดในการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับสุนัขจรจัด	3.88	1.206	มาก	6
9. ประชาชนควรมีบทบาทในการแก้ไขปัญหามสุนัขจรจัด	4.12	1.062	มาก	2
10. มีแนวทางแก้ไขปัญหามสุนัขจรจัดภายในวัดศรีโสดา	3.98	1.169	มาก	5
รวม	3.89	1.242	มาก	

จากตารางที่ 2 กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาสุนัขจรจัดภายในวัดศรีโสดา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ด้านสภาพปัญหาสุนัขจรจัด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.89$, S.D.=1.242) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เจ้าของนำสุนัขมาปล่อยภายในวัดศรีโสดา มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.48$, S.D.=1.054) รองลงมา คือ ประชาชนควรมีบทบาทในการแก้ไขปัญหามสุนัขจรจัด มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.12$, S.D.=1.062) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ปัญหาด้านความปลอดภัยจากสุนัขจรจัดภายในวัดศรีโสดา มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.44$, S.D.=1.430) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ปัญหาสุนัขจรจัดภายในวัดศรีโสดา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ด้านปัญหาที่เกิดจากสุนัขจรจัด

ด้านปัญหาที่เกิดจากสุนัขจรจัด	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1. สุนัขจรจัดภายในวัดศรีโสดา มีการรวมกลุ่มกันอยู่	4.26	1.046	มาก	1
2. สุนัขจรจัดภายในวัดศรีโสดา มีลักษณะดุร้าย	3.46	1.232	ปานกลาง	9
3. สุนัขจรจัดภายในวัดศรีโสดา มีพฤติกรรมกัดคนหรือสัตว์เลี้ยง	3.20	1.324	ปานกลาง	10
4. สุนัขจรจัดภายในวัดศรีโสดา มีพฤติกรรมทำลายทรัพย์สิน	3.64	1.208	มาก	6
5. สุนัขจรจัดภายในวัดศรีโสดาเป็นแหล่งสะสมของโรคภัยไข้เจ็บ	3.78	1.130	มาก	3
6. มูลสุนัขภายในวัดศรีโสดาก่อให้เกิดปัญหาสุขอนามัย	3.78	1.217	มาก	2
7. สุนัขจรจัดภายในวัดศรีโสดา ทำให้ผู้มาติดต่อกับวัดรู้สึกไม่ปลอดภัย	3.76	1.302	มาก	4
8. สุนัขจรจัดภายในวัดศรีโสดา ทำให้สภาพแวดล้อมในวัดดูสกปรก	3.68	1.268	มาก	5
9. สุนัขจรจัดภายในวัดศรีโสดา สร้างบรรยากาศภายในวัดดูน่ากลัว	3.58	1.386	มาก	8
10. สุนัขจรจัดภายในวัดศรีโสดา ทำให้กิจกรรมทางศาสนาไม่ราบรื่น	3.58	1.356	มาก	7
รวม	3.67	1.246	มาก	

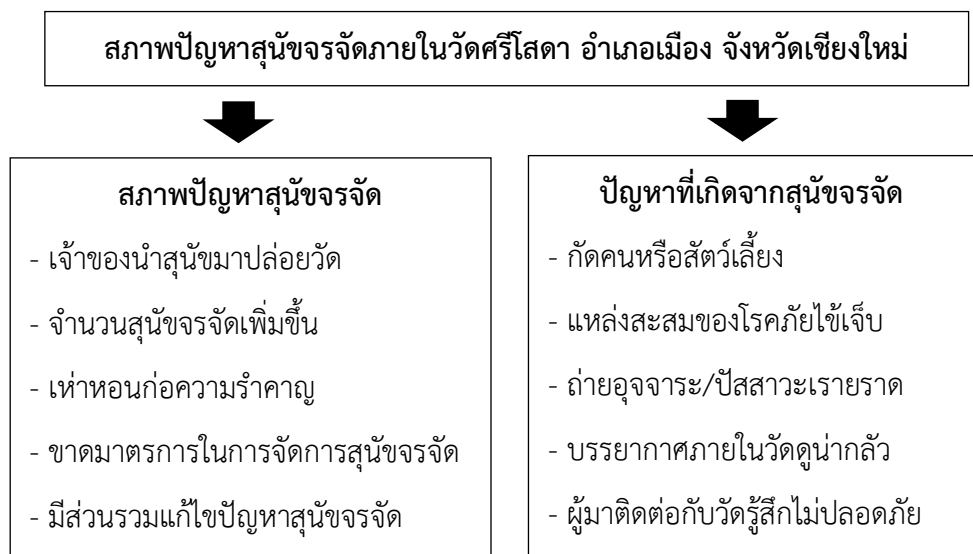
จากตารางที่ 3 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาสุนัขจรจัดภายในวัดศรีโสดา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ด้านปัญหาที่เกิดจากสุนัขจรจัด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.67$, S.D.=1.246) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สุนัขจรจัดภายในวัดศรีโสดา มีการรวมกลุ่มกันอยู่ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.26$, S.D.=1.046) รองลงมา คือ มูลสุนัขภายในวัดศรีโสดาก่อให้เกิดปัญหาสุขอนามัย มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.78$,

S.D.=1.271) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สุนัขจรจัดภายในวัดวัดศรีโสคามีพฤติกรรมกัดคนหรือสัตว์เลี้ยง มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =3.20, S.D.=1.324) ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาสุนัขจรจัดภายในวัดศรีโสดา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2

กลุ่มตัวอย่างได้มีข้อเสนอแนะ ดังนี้ ควรฉีดวัคซีนยาคุมกำเนิดหรือทำหมันให้สุนัขจรจัด ควรมีองค์กรหรือเทศบาลจัดการให้มีสถานที่สำหรับเลี้ยงดูสุนัขจรจัด ควรเฝ้าระวังและบอกให้ผู้ที่น่าสุนัขมาปล่อย หรือนำสุนัขไปสถานที่เลี้ยงดูสุนัขจรจัด และควรจัดการสุนัขจรจัดอย่างเด็ดขาด เช่น การเลี้ยงอย่างขังไว้ เพราะจะทำให้ออกไปเห่าหรือกัดญาติโยมที่มาทำบุญที่วัด จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาสุนัขจรจัดภายในวัดศรีโสดา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ สามารถสรุปได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ปัญหาสุนัขจรจัดภายในวัดศรีโสดา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

อภิปรายผล

การศึกษาปัญหาสุนัขจรจัดภายในวัดศรีโสดา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ สามารถนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

ปัญหาสุนัขจรจัดภายในวัดศรีโสดา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นต่อปัญหาสุนัขจรจัดภายในวัดศรีโสดา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนากร คำภีมาบุตร และอภิชาติ พานสุวรรณ (2566) ศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารจัดการเพื่อลดปัญหาสุนัขจรจัดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า แนวทางการบริหารจัดการเพื่อลดปัญหาสุนัขจรจัดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสุพรรณบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน

ด้านสภาพปัญหาสุนัขจรจัด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.89$, $S.D.=1.242$) พบว่า ปัญหาเพราะเจ้าของนำสุนัขมาปล่อยภายในวัดศรีโสดา จำนวนสุนัขจรจัดภายในวัดมีการขยายพันธุ์เพิ่มมากขึ้น การเข้ามาอยู่ภายในวัดของสุนัขจรจัด การเห่าหอนก่อความรำคาญ และทางวัดขาดมาตรการในการบริหารจัดการสุนัขจรจัด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนากร คำภีมาบุตร และอภิชาติ พานสุวรรณ (2566) ศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารจัดการเพื่อลดปัญหาสุนัขจรจัดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลี้ยงสุนัข และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความรับผิดชอบของเจ้าของสุนัข และสอดคล้องกับงานวิจัยของทยาวิรัช ข่างบรรจง ชันทอง วัฒนะประดิษฐ์ และพระมหาหรรษา ธมฺมหาโส (2563) ศึกษาเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการสถานพักพิงสุนัขจรจัดต้นแบบในวัดตามหลักพุทธสันติวิธี: ศึกษากรณีวัดโตนด อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ปัญหาที่ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งในการบริหารจัดการสถานพักพิงสุนัขจรจัด มีความสัมพันธ์ของปัจจัยปัญหาจากหลายปัจจัย เช่น การบริหารจัดการที่ยังไม่มีรูปแบบชัดเจน ปัญหาการควบคุมจำนวนสุนัขจรจัด ปัญหาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในการดำเนินการของสถานพักพิงสุนัขจรจัด เป็นต้น และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของยศนันท์ ปานาภรณ์ (2562) ศึกษาเรื่อง มาตรการทางกฎหมายในการจัดการปัญหาสุนัขจรจัดในประเทศไทย: ศึกษากรณีบทบาทของเจ้าของสุนัข ผู้ประกอบกิจการเพื่อจำหน่ายสุนัข พบว่า ประเทศไทยมีความพยายามในการแก้ไขปัญหานี้มาแต่เป็นระยะเวลายาวนานแต่ก็ยังไม่สามารถแก้ไขให้สำเร็จลงได้ ส่วนหนึ่งเป็นเพราะปัญหาสุนัขจรจัดมีตัวแปร

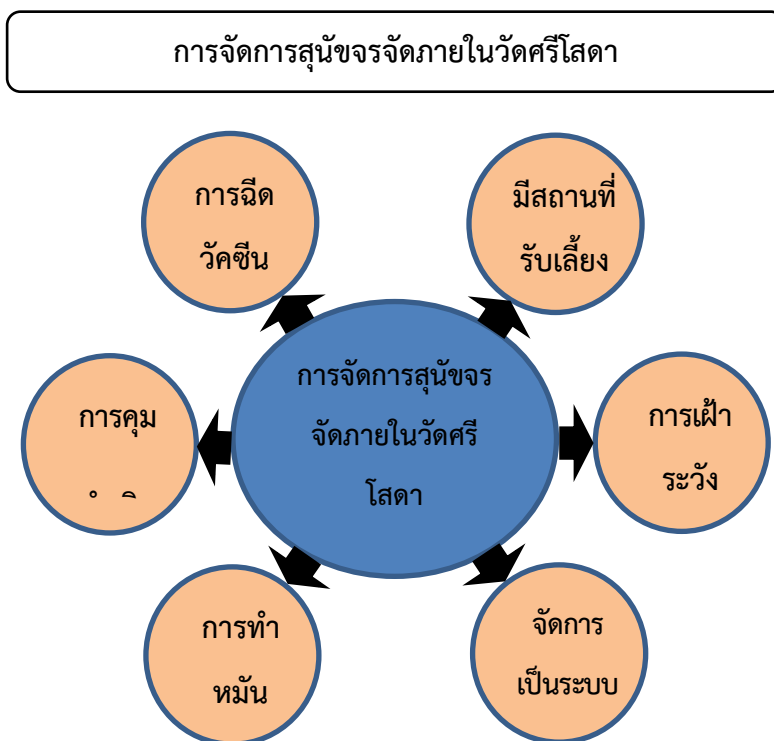

สำคัญมากมายไม่ว่าจะเป็นเจ้าของสุนัข ทั้งในเรื่องของปัญหาจากผู้เลี้ยง วิธีการเลี้ยงตลอดจนตัวสุนัข และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธงชัย ศรีเบญจโชติ และคณะ (2566) ศึกษาเรื่องการประเมินมูลค่าสวัสดิการที่เพิ่มขึ้นจากการแก้ปัญหาสุนัขจรจัด ในเขตเทศบาลเมืองท่าช้าง จังหวัดจันทบุรี พบว่า การที่เจ้าของสุนัขไม่มีความรับผิดชอบเป็นสาเหตุของการเกิดสุนัขจรจัด แสดงให้เห็นถึงความสำคัญในการเลี้ยงดูสุนัขผู้เลี้ยงต้องความรู้และความรับผิดชอบต่อตัว

ด้านปัญหาที่เกิดจากสุนัขจรจัด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.67$, S.D.=1.246) พบว่า สุนัขจรจัดภายในวัดวัดศรีโสดา มีการรวมกลุ่มกันอยู่ โดยสุนัขจรจัดมีสัญชาติตามธรรมชาติในการรวมกลุ่มเพื่อความอยู่รอด กลุ่มจะช่วยให้สุนัขจรจัดหาอาหาร แหล่งหลบภัย และปกป้องตัวเองจากภัยคุกคามและวัดเป็นแหล่งที่มีอาหารและน้ำอย่างสม่ำเสมอ มักมีผู้นำอาหารมาถวายพระภิกษุสามเณร และพระภิกษุสามเณรก็แบ่งปันอาหารที่เหลือให้กับสุนัขจรจัดภายในวัด ต่อมาวัดเป็นสถานที่ที่ผู้คนเคารพและเกรงกลัว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรินทร์ สิริสุนทร และคณะ (2563) ศึกษาเรื่อง แผนชุมชนเพื่อการจัดการสุนัขเลี้ยงปล่อยและสุนัขจรจัด ในเขตชุมชนเมือง กรณีศึกษาเทศบาลเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า สภาพปัญหาอุปสรรค และความต้องการของประชาชนที่มีต่อสุนัขเลี้ยงปล่อยและสุนัขจรจัด ระดับปัจเจกบุคคล ได้แก่ ปัญหาขาดสำนักสาธารณะ ขาดการลงมือปฏิบัติอย่างจริงจังเพื่อแก้ปัญหา ขาดความรู้สึกรับผิดชอบเป็นเจ้าของ ด้านความต้องการและความเดือดร้อนของปัจเจกบุคคล ประกอบด้วย โรคพิษสุนัขบ้า อุบัติเหตุจากสุนัข สุนัขกัด ความเดือดร้อนรำคาญจากเสียงและกลิ่นที่เกิดจากของเสียจากสุนัข และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธงชัย ศรีเบญจโชติ และคณะ (2566) ศึกษาเรื่อง การประเมินมูลค่าสวัสดิการที่เพิ่มขึ้นจากการแก้ปัญหาสุนัขจรจัด ในเขตเทศบาลเมืองท่าช้าง จังหวัดจันทบุรี พบว่า ผลกระทบจากสุนัขจรจัดเป็นผลกระทบทางด้านสาธารณสุขในระดับมาก มีความพึงพอใจในการจัดการปัญหาสุนัขจรจัดของเทศบาลเมืองท่าช้างในระดับปานกลาง มีความต้องการให้แก้ปัญหาโดยการกำหนดสุนัขจรจัด จัดสร้างสถานพักพิงสุนัขจรจัด และฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาวิจัย คณะผู้วิจัยได้ค้นพบและข้อเสนอแนะปัญหาสุนัขจรจัดภายในวัดศรีโสดา อำเภอมือง จังหวัดเชียงใหม่ ได้ดังรูปภาพดังนี้

ภาพที่ 2 การจัดการสุนัขจรจัดภายในวัดศรีโสดา

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ปัญหาสุนัขจรจัดภายในวัดศรีโสดา อำเภอมือง จังหวัดเชียงใหม่ ปัญหาเกิดจากเจ้าของสุนัขขาดความรับผิดชอบโดยนำมาปล่อยภายในวัดศรีโสดา การขยายพันธุ์และการเพิ่มขึ้นของสุนัขจรจัดภายในวัด การเข้ามาอยู่ภายในวัดของสุนัขจรจัด และทางวัดขาดมาตรการในการบริหารจัดการสุนัขจรจัด สุนัขจรจัดภายในวัดวัดศรีโสดา มีการรวมกลุ่มกันอยู่วัดเป็นแหล่งหลบภัยและปกป้องตัวเองจากภัยคุกคาม เป็นแหล่งที่มีอาหารและน้ำอย่าง

สม่ำเสมอ มักมีผู้นำอาหารมาถวายพระภิกษุสามเณร และพระภิกษุสามเณรก็แบ่งปันอาหารที่เหลือให้กับสุนัขจรจัดภายในวัด ต่อมาวัดเป็นสถานที่ที่ผู้คนเคารพและเกรงกลัว

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1) ควรศึกษาพฤติกรรมของสุนัขเพราะเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยในการคาดการณ์และการจัดการกับปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ การศึกษาเชิงพฤติกรรมสามารถช่วยให้เราเข้าใจว่าสุนัขมีพฤติกรรมอย่างไรที่อาจเป็นตัวถ่ายเชื้อโรคหรือเป็นสิ่งที่สนใจในการระบาดของโรคบางชนิด

2) ควรมีการสำรวจสุขภาพของสุนัขในพื้นที่ที่มีการระบาดของโรคที่เกี่ยวข้องกับสุนัขจรจัดสามารถช่วยให้เราเข้าใจโรคที่เกี่ยวข้องได้มากขึ้น นอกจากนี้ยังสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับความชุกของโรคและการกระจายของการติดเชื้อในพื้นที่นั้น

3) ชุมชน องค์กร และหน่วยงาน ควรให้ความสำคัญในการจัดการกับปัญหาของสุนัขจรจัด ให้ความร่วมมือกันเพื่อแก้ไขปัญหาอย่างจริงจังและมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาการแพร่ระบาดและปัจจัยที่ส่งผลต่อการแพร่ระบาดของโรคพิษสุนัขบ้าจากสุนัขจรจัด

2) ควรศึกษาวิจัยผลกระทบจากสุนัขจรจัดต่อการท่องเที่ยวภายในจังหวัดเชียงใหม่

3) ควรศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการปัญหาสุนัขจรจัด

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2566). การจัดสรรงบประมาณเงินอุดหนุนทั่วไปตามโครงการสัตว์ปลอดโรค คนปลอดภัยฯ. เรียกใช้เมื่อ 26 กรกฎาคม 2566 จาก https://www.dla.go.th/upload/template/tempNews/2566/7/74446_1.pdf

ทยาวิรุ์ ช่างบรรจง, ชันทอง วัฒนะประดิษฐ์ และพระมหาหรรษา ธมฺมหาโส. (2563). รูปแบบการบริหารจัดการสถานพักพิงสุนัขจรจัดต้นแบบในวัดตามหลักพุทธสันติวิธี: ศึกษากรณี วัดโตนด อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, 8(3), 855-869.

- ไทยรัฐ ออนไลน์. (2566). ปศุสัตว์เชียงใหม่ จัดระเบียบฝูงหมาจรจัดในศูนย์ราชการ พบคนเอามาทิ้งประจำ. เรียกใช้เมื่อ 1 มีนาคม 2566 จาก <https://www.thairath.co.th/news/local/north/2643243>
- ธงชัย ศรีบุญโชติ และคณะ. (2566). การประเมินมูลค่าสวัสดิการที่เพิ่มขึ้นจากการแก้ปัญหาสุนัขจรจัด ในเขตเทศบาลเมืองท่าช้าง จังหวัดจันทบุรี. วารสารวิจัยรำไพพรรณี, 17(1), 36-48.
- ธนากร คำภีมาบุตร และอภิชาติ พานสุวรรณ. (2566). แนวทางการบริหารจัดการเพื่อลดปัญหาสุนัขจรจัดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี. วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(5), 264-305.
- พัชรินทร์ สิริสุนทร และคณะ. (2563). แผนชุมชนเพื่อการจัดการสุนัขเลี้ยงปล่อยและสุนัขจรจัดในเขตชุมชนเมือง กรณีศึกษาเทศบาลเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์. วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้, 8(1), 90-108.
- เมขลา พนธิรักษ์. (2566). รับมือทุกปัญหา ‘สุนัขจรจัด’ ด้วย ‘พ.ร.บ.คุ้มครองสัตว์’. คณะการสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เรียกใช้เมื่อ 24 ตุลาคม 2566 จาก <https://www.masscomm.cmu.ac.th/รับมือทุกปัญหา-สุนัขจร/>
- ยศนันท์ ปานาภรณ์. (2562). มาตรการทางกฎหมายในการจัดการปัญหาสุนัขจรจัดในประเทศไทย: ศึกษากรณีบทบาทของเจ้าของสุนัข ผู้ประกอบกิจการเพื่อจำหน่ายสุนัข และหน่วยงานรัฐ. ใน วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ศูนย์บัญชาการเฝ้าระวังโรคพิษสุนัขบ้า. (2567). ข้อมูลสำรวจประชากรสุนัขและแมว ประจำปี 2566 รอบที่ 2. เรียกใช้เมื่อ 10 มีนาคม 2567 จาก <http://www.rabiesondata.ku.ac.th/>
- ThaiPBS North. (2566). ปัญหาสุนัขจรจัด อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่. เรียกใช้เมื่อ 20 มีนาคม 2566. https://www.youtube.com/watch?v=aD04k_WEOHg

การประเมินการจัดการการเรียนการสอนกลุ่มวิชาเฉพาะสังคมวิทยาและ
มานุษยวิทยา สาขาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย*

ASSESSMENT OF INSTRUCTIONAL MANAGEMENT IN SPECIFIC
GROUPS OF SOCIOLOGY AND ANTHROPOLOGY FACULTY OF
SOCIAL SCIENCES MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY

สุเทพ สุวีรางกูร¹, นฤมล เจริญใจ², ประจวบ ประเสริฐสังข์³,
พระครูสุทธิเมธาวัฒน์ (สุทธิพนธ์ สุทธิจโน)⁴ และ ชาตรี สุขสบาย⁵
Suthep Suvirangkun¹, Narumon Charoenjai², Prachuab Prasertsang³,
Phrakhrusuttimetawat Suttipot Sutdhivajano⁴ and Chatree Suksabay⁵

¹⁻⁵มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

¹⁻⁵ Mahamakut Buddhist University, Thailand

Corresponding author E-mail: suttipot555@gmail.com

Received 19 March 2024; Revised 4 April 2024; Accepted 26 April 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อประเมินบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ
ผลิต และผลกระทบ ของหลักสูตรด้านโครงสร้างหลักสูตร เนื้อหา และรายวิชาเฉพาะสังคม
วิทยาและมานุษยวิทยา โดยใช้รูปแบบ CIPP Model 2) เพื่อหาแนวทางและข้อเสนอแนะใน

* สุเทพ สุวีรางกูร, นฤมล เจริญใจ, ประจวบ ประเสริฐสังข์, พระครูสุทธิเมธาวัฒน์ (สุทธิพนธ์ สุทธิจโน) และ ชาตรี สุขสบาย.
(2567). การประเมินการจัดการการเรียนการสอนกลุ่มวิชาเฉพาะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา สาขาสังคมวิทยาและ
มานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย,
4(2), 119-136.

Suthep Suvirangkun, Narumon Charoenjai, Prachuab Prasertsang, Phrakhrusuttimetawat Suttipot
Sutdhivajano and Chatree Suksabay. (2024). Assessment of Instructional Management In Specific Groups of
Sociology and Anthropology Faculty of Social Sciences Mahamakut Buddhist University. Journal of Political
Science Mahamakut Buddhist University, 4(2), 119-136.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jpsmbu/index>

การพัฒนาหลักสูตรสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา (หลักสูตรปรับปรุง 2564-2567 ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรที่ใช้ในการวิจัยจำนวน 38 รูป/คน โดยจำแนกเป็นอาจารย์ผู้สอนจำนวน 8 รูป/คน นักศึกษาจำนวน 10 รูป/คน บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา จำนวน 17 รูป/คน เจ้าหน้าที่และนักวิชาการคณะสังคมศาสตร์ 3 คน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านบริบท พบว่า นักศึกษาและบัณฑิตที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรอยู่ในระดับมาก ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า อาจารย์ประจำหลักสูตรให้คำแนะนำและคำปรึกษาในการเรียนอย่างเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ด้านกระบวนการ มีระบบการประเมินความก้าวหน้าและการพัฒนาของนักศึกษาสามารถตรวจสอบได้อยู่ในระดับมาก ด้านผลผลิต พบว่า ความสามารถในการปฏิบัติงานที่มีความเกี่ยวข้องกับความรู้ทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาอยู่ในระดับมาก 2) ข้อเสนอแนะ แบ่งเป็น 2 ประเด็น คือ 1 การจัดทำหลักสูตร ควรมุ่งเน้นในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนการสอนมากยิ่งขึ้น รวมทั้งเพิ่มทักษะการใช้เทคโนโลยีให้กับอาจารย์ประจำหลักสูตร ให้มีความเหมาะสมกับประเด็นที่จัดการเรียนการสอน และมีความสมดุลระหว่างภาคแนวคิดทฤษฎีกับภาคปฏิบัติ เช่น ทักษะการ วิจัย เพื่อส่งเสริมทักษะความรู้ในการปฏิบัติงานทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ควบคู่ไปกับการส่งเสริมทักษะด้านสังคม ได้แก่ ความคิดสร้างสรรค์ การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น การมีจิตอาสา เป็นต้น 2 การบริหารหลักสูตร ควรมีการประชาสัมพันธ์หลักสูตรในเชิงรุก และมีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น โดยการใช้สื่อออนไลน์และออฟไลน์ เช่น แผ่นพับประชาสัมพันธ์ และมุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้นักศึกษาเกิดกระบวนการคิด การวิพากษ์ ปรากฏการณ์ทางสังคมบนพื้นฐานทางวิชาการ

คำสำคัญ: การประเมินผลหลักสูตร, การจัดการเรียนการสอน, รายวิชาเฉพาะ, ชิป โมเดล, สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

Abstract

This research has the following objectives: 1) To Assessment the context, inputs, output processes, and impacts of the curriculum in terms of curriculum structure, content, and Concentration Coursein Sociology and Anthropology 2016 using the CIPP Model. 2) To find guidelines and suggestions

for developing the sociology and anthropology curriculum. (Curriculum revised in 2021) It used quantitative and qualitative research methods to collect data from a Population or sampling of 38 people, classified as 8 teaching staff, 10 students, and 17 graduates, staff and academics from the Faculty of Social Sciences 3 people.

The research results found that: 1) In terms of context, most students and graduates who responded to the questionnaire had opinions about the curriculum objectives at a high level. Regarding the input factors, the course instructors provided appropriate advice for studying at a high level. In terms of process, there was a system to evaluate student progress and monitor development at a high level. In terms of productivity, the ability to perform work related to sociological and anthropological knowledge was at a high level. 2) Suggestions are divided into two issues. First Curriculum preparation should focus more on the application of information technology in teaching and learning, including increasing the skills of course instructors in using technology. It is appropriate to the subject matter taught and has a balance between theoretical concepts and practical aspects, such as research skills, to promote practical knowledge and skills in sociology and anthropology. It went hand in hand with promoting social skills. It includes creativity. There was good interaction with others, volunteerism, etc. Second Curriculum administration should promote the curriculum proactively and with more diversity by using online and offline media. It should, for example, be a public relations brochure and focus on teaching and learning that stimulates students' thinking processes, critical thinking, and social phenomena on an academic basis.

Keywords: Curriculum assessment, Teaching and learning management, Concentration Course, CIPP Model, Sociology and Anthropology

บทนำ

ในประเทศไทย ภาครัฐได้เล็งเห็นความสำคัญของการศึกษา จึงกำหนดให้มีแผนพัฒนา แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และด้านการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของแผนดังกล่าว โดยในแต่ละปีรัฐบาลจะจัดสรร ทรัพยากรและงบประมาณในการจัดการศึกษาอย่างทั่วถึงและมี ประสิทธิภาพมากที่สุด โดยเฉพาะการปรับปรุงและจัดทำหลักสูตรการศึกษา หลังจากได้ ประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาเป็นระยะเวลา นาน กระทรวงศึกษาธิการได้มีการปรับปรุงและจัดทำหลักสูตรการศึกษา พ.ศ. 2544 โดยมี รายละเอียดเกี่ยวกับหลักการ จุดหมาย โครงสร้างการจัดหลักสูตร มาตรฐานการเรียนรู้ การวัด และการประเมินผลการเรียนรู้ ตลอดจนการจัดหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งการปรับปรุงหลักสูตร เป็นสิ่งสำคัญที่ต้องมีการจัดทำอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีความทันสมัยอยู่เสมอ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2544)

หลักสูตรเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษา การจัดการศึกษาทุกระดับจำเป็นต้อง ดำเนินการ หลักสูตรร่วมด้วยเสมอ หลักสูตรเปรียบเสมือนแนวทางว่า ควรจะดำเนินการ จัด การศึกษาไปในทิศทางใด ในการจัดการหลักสูตรเป็นองค์ประกอบสำคัญในการจัดการศึกษาที่ สามารถสะท้อนให้เห็นถึงเป้าหมายของการศึกษาว่าต้องมีการจัดการศึกษาให้มีความเหมาะสม ในการพัฒนาประชากรของประเทศอย่างไร นอกจากนี้หลักสูตรยังเปรียบเสมือนเข็มทิศที่ช่วย ชี้แนะให้ครูหรืออาจารย์สามารถจัดการศึกษาได้บรรลุเป้าหมาย หากหลักสูตรมีการวางแผน งานไม่ดี จะส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ร่วมด้วย (Chomphun Kunchon at Ayuthaya, 1987) การใช้หลักสูตรจึงมีความจำเป็นต้องทำประเมิน หลักสูตร โดยการติดตามความก้าวหน้าของ การใช้หลักสูตร เพื่อเป็นข้อมูลย้อนกลับในการปรับปรุงหลักสูตรต่อไป (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2543)

สถาบันอุดมศึกษามีภารกิจหลักประการหนึ่ง คือ การผลิตบัณฑิตโดยเปิดสอนทั้ง หลักสูตรระดับปริญญาบัณฑิต และบัณฑิตศึกษา ซึ่งระดับบัณฑิตศึกษาจะมุ่งเน้นการพัฒนา นักวิชาการ และนักวิชาชีพ ที่มีความรู้ความสามารถระดับสูงในสาขาวิชาต่าง ๆ (สำนักงาน คณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2557) โดยกระบวนการวิจัยเพื่อให้สามารถบุกเบิกแสวงหา ความรู้ใหม่ได้อย่างอิสระ รวมทั้งมีความสามารถในการสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทาง วิชาการ เชื่อมโยงและบูรณาการศาสตร์ที่ตนเชี่ยวชาญกับศาสตร์อื่นได้อย่างต่อเนื่อง มีคุณภาพ และจรรยาบรรณทางวิชาการ และวิชาชีพ ทุกหลักสูตรจะกำหนดปรัชญาและวัตถุประสงค์ให้

สัมพันธ์สอดคล้องกับ แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาของชาติปรัชญาของการอุดมศึกษา ปรัชญาของสถาบันอุดมศึกษา และมาตรฐานวิชาการและวิชาชีพของแต่ละสาขาวิชา เมื่อใช้หลักสูตรไปได้ระยะหนึ่งจะต้องมีการประเมิน ซึ่งการประเมินหลักสูตรมีวัตถุประสงค์เพื่อพิจารณาว่าหลักสูตรที่ใช้เมื่อดำเนินการแล้วบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่กำหนดไว้หรือไม่ จากนั้นนำผลที่ได้มาพิจารณาว่า มีมาตรฐาน มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลหรือไม่เกี่ยวกับคุณภาพของหลักสูตรโดยใช้ผลการวัดในแง่มุมต่าง ๆ ของสิ่งที่จะประเมิน

หลักสูตรสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาภูมิภุมาราชวิทยาลัย เป็นหลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559 เพื่อปรับปรุงหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมวิทยาและ มานุษยวิทยา พ.ศ. 2564 ซึ่งมีจุดมุ่งหมาย คือ มุ่งสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการผลิตบัณฑิตที่มีความสามารถในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และวิพากษ์ปรากฏการณ์ทางสังคมและวัฒนธรรมได้อย่างเป็นระบบ เป็นผู้ที่ยึดมั่นหลักพุทธธรรม รับผิดชอบต่อสังคม โดยคณะสังคมศาสตร์ให้การสนับสนุน ความเสมอภาคทางการศึกษา และการพัฒนาองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารหลักสูตรนี้ การเรียนการสอนทุกรายวิชาดำเนินการโดยการมีส่วนร่วมของอาจารย์ประจำหลักสูตร ทั้งในด้านการกำหนดอาจารย์ผู้สอน การตรวจสอบการประเมินผลการเรียน การวางแผนการบริหาร มีกิจกรรมเสริม หลักสูตรให้นักศึกษา ด้วยเหตุผลและความจำเป็นดังกล่าว สาขาวิชาหลักสูตรสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา จึงต้องการที่จะประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาภูมิภุมาราชวิทยาลัย เพื่อนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาปรับปรุง หลักสูตรให้มีคุณภาพและได้มาตรฐาน ทั้งนี้เพื่อผลิตบัณฑิต ที่มีคุณภาพเป็นกำลังสำคัญในการ พัฒนาการศึกษต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต และผลกระทบของหลักสูตรด้าน โครงสร้างหลักสูตร เนื้อหา และรายวิชาเฉพาะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา พ.ศ. 2559 โดยใช้รูปแบบ CIPP Model
2. เพื่อหาแนวทางและข้อเสนอแนะในการพัฒนาหลักสูตรสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา (หลักสูตรปรับปรุง 2564 - 2567)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินหลักสูตรสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา หลักสูตรปรับปรุง 2559 คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ใช้รูปแบบการประเมินแบบ CIPP Model ซึ่งประเมินใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านบริบท 2) ด้านปัจจัยนำเข้า 3) ด้านกระบวนการ 4) ด้านผลผลิต ใช้วิธีการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนรายวิชาเฉพาะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา พ.ศ. 2564-2567

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยผู้วิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ประชากรทั้งหมดมีจำนวน 38 รูป/คน โดยจำแนกได้ดังนี้ อาจารย์ผู้สอนประจำสาขาวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ทั้งอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร และอาจารย์พิเศษ จำนวน 8 รูป/คน นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาหลักสูตรสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย จำนวน 10 รูป/คน บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา สาขาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย จำนวน 17 รูป/คน เจ้าหน้าที่และนักวิชาการคณะสังคมศาสตร์ 3 คน

2. เนื้อหาในการประเมิน

เนื้อหาในการประเมิน การวิจัยครั้งนี้เป็นการประเมินรายวิชาเฉพาะในหลักสูตร สาขาวิชาหลักสูตรสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย โดยใช้รูปแบบการประเมิน CIPP Model ประกอบด้วย

- 1) บริบท มีการประเมินเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ โครงสร้างของหลักสูตร และรายวิชาเฉพาะ
- 2) ปัจจัยนำเข้า มีการประเมินเกี่ยวกับสื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ อาจารย์ และสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียน
- 3) กระบวนการ มีการประเมินเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ การวัด และประเมินผลการจัดการเรียนรู้
- 4) ผลผลิต มีการประเมินเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจด้านแนวคิด/ทฤษฎีทางสังคมวิทยาและ มานุษยวิทยา ความสามารถในการวิจัย และการมีจริยธรรม

5) ผลกระทบ มีการประเมินเกี่ยวกับการนำความรู้ไปใช้ในการทำงาน คุณธรรม และคุณสมบัติ ที่พึงประสงค์ของผู้เรียน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มี 3 ประเภท คือ แบบสอบถามความคิดเห็น แนวทางการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม รวมทั้งการรวบรวมเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร การนิเทศ ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินหลักสูตรฯ โดยจำแนกตามกลุ่มผู้ให้ข้อมูลจำนวน 4 ชุด เป็นแบบมาตรประเมินค่า 5 ระดับ (Likert Five Scales) มีระดับมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ใช้เกณฑ์การให้คะแนน 5,4,3,2,1 ตามลำดับดังนี้

ชุดที่ 1 แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาบัณฑิต สาขาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา สำหรับนักศึกษาปัจจุบัน

ชุดที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาบัณฑิต สาขาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา สำหรับบัณฑิต

ชุดที่ 3 แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาบัณฑิต สาขาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา สำหรับอาจารย์ประจำหลักสูตรและอาจารย์พิเศษ

ชุดที่ 4 แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาบัณฑิต สาขาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา สำหรับเจ้าหน้าที่คณะสังคมศาสตร์

4. การพัฒนาและหาคุณภาพเครื่องมือ

แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้าง (Structured interview) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ใช้สำหรับสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่และนักวิชาการคณะสังคมศาสตร์และผู้สอน เกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักสูตรฯ ใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านบริบท ด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต และด้านผลกระทบ ซึ่งมีขั้นตอนในการพัฒนาและหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาค้นคว้าเอกสารหลักสูตร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินหลักสูตรและการสร้างแบบสัมภาษณ์

ขั้นที่ 2 นำแนวคิดที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม มาสร้างเป็นประเด็นในการสัมภาษณ์และใช้คำถามที่สอดคล้องและครอบคลุมทุกประเด็นที่ต้องการสัมภาษณ์

ขั้นที่ 3 นำประเด็นการสัมภาษณ์ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity)

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยติดต่อขอความร่วมมือจากอาจารย์ประจำหลักสูตร อาจารย์พิเศษ และเจ้าหน้าที่ เพื่อขออนุญาตหมายกำหนดเวลา ในการสัมภาษณ์ผ่านช่องทางออนไลน์ (เนื่องจากสถานการณ์โควิด-19) โดยสัมภาษณ์อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรและอาจารย์พิเศษ มีขั้นตอนดังนี้

1) ขั้นการเตรียมการก่อนการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยเตรียมแบบสัมภาษณ์เพื่อส่งให้อาจารย์ประจำหลักสูตร และอาจารย์พิเศษ ในการบันทึกการสัมภาษณ์ และนัดหมายวันเวลาในการสัมภาษณ์

2) ขั้นดำเนินการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยชี้แจงจุดมุ่งหมายในการสัมภาษณ์ และสัมภาษณ์ ตามข้อความในแบบสัมภาษณ์ จากนั้นบันทึกผลการสัมภาษณ์ด้วยการจดบันทึก เมื่อสัมภาษณ์เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยกล่าวขอบคุณผู้ให้สัมภาษณ์

3) จัดเตรียมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาและบัณฑิต ผู้วิจัยติดต่อขอความร่วมมือจากนักศึกษาและมหาบัณฑิต เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยวิธีการสอบถาม จัดเตรียมข้อมูลที่ได้จากการสอบถาม เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพสำหรับข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล และใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1) วิเคราะห์สถานภาพและข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ค่าความถี่ และร้อยละ 2) วิเคราะห์ ข้อมูลจากแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตร ด้วยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์การประเมินค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อ หลักสูตร (มาเรียม นิลพันธุ์ 2553)

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความคิดเห็นอยู่ในระดับ มากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก

ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 มีความเหมาะสม/ความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความคิดเห็นอยู่ในระดับ น้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความคิดเห็นอยู่ในระดับ น้อยที่สุด
วิเคราะห์ข้อคำถามปลายเปิด (Open-end Questions) ผลที่ได้จากการสัมภาษณ์
และผลการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยได้นำมาจัดหมวดหมู่และลำดับคำตอบเพื่อนำไปวิเคราะห์เนื้อหา
(Content Analysis) และนำเสนอผลการวิเคราะห์ในลักษณะพรรณนาความ

ผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ผลการวิจัย จากการตอบแบบสอบถามและการสัมภาษณ์
สามารถสรุปผลการประเมินด้านต่าง ๆ ตามรูปแบบของการประเมินแบบ CIPP Model ได้
ดังนี้

ด้านบริบท

ด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตร พบว่า นักศึกษาและบัณฑิตที่ตอบแบบสอบถามส่วน
ใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$) = 4.27, S.D. =
0.35) สอดคล้องกับความต้องการของหน่วยงาน สอดคล้องกับความต้องการของสังคม มีการ
เรียนการสอนที่สื่อสารได้ชัดเจน เข้าใจง่าย และสอดคล้องกับความต้องการผู้เรียน อยู่ในระดับ
มากทั้งหมด ด้านโครงสร้างหลักสูตร นักศึกษาและบัณฑิตส่วนใหญ่เห็นว่ามีเหมาะสม ทั้ง
ด้านจำนวนหน่วยกิต ของวิชาเฉพาะตลอดหลักสูตร ด้านรายวิชาเฉพาะในหลักสูตรสังคมวิทยา
และมานุษยวิทยาบัณฑิต สาขาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ปี 2559 ตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลบริบทเกี่ยวกับรายวิชาเฉพาะในหลักสูตรสังคมวิทยา
และมานุษยวิทยาบัณฑิต สาขาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ปี 2559

รายวิชา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความ คิดเห็น
1. SO1001 สังคมวิทยาเบื้องต้น	4.62	0.56	มากที่สุด
2. SO1002 มานุษยวิทยาเบื้องต้น	4.62	0.56	มากที่สุด
3. SO1003 ทฤษฎีสังคมวิทยา	4.66	0.51	มากที่สุด
4. SO1004 ทฤษฎีมานุษยวิทยา	4.64	0.54	มากที่สุด
5. SO1005 การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม	3.11	0.80	มาก
6. SO1006 สังคมวิทยาเมือง	4.21	0.67	มาก

7. SO1007 เศรษฐศาสตร์สังคมไทย	4.11	0.33	มาก
8. SO1008 ศาสตร์การสังคม	4.22	0.44	มาก
9. SO1009 ประชากรกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม	4.33	0.50	มาก
10. SO1010 นโยบายสาธารณะและการวางแผน	4.19	0.40	มาก
11. SO1011 สังคมวิทยาการบริหารงานบุคคล	4.30	0.79	มาก
12. SO1012 ปัญหาสังคมและมาตรการทางสังคม	4.03	0.78	มาก
13. SO1013 อาชีววิทยาและทันตวิทยา	4.09	0.81	มาก
14. SO1014 ภาษาอังกฤษสำหรับสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา	3.49	0.84	ปานกลาง
15. SO1015 ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา	4.41	0.71	มาก
16. SO1016 จิตวิทยาเชิงพุทธศาสตร์	3.92	0.90	มาก
17. SO1017 การพัฒนาชุมชน	4.10	0.80	มาก
18. SO1018 พระพุทธศาสนากับการพัฒนาสังคม	3.88	0.72	มาก
19. SO1019 การบริหารโครงการ	4.45	0.83	มาก
20. SO1020 สัมมนาประเด็นสังคมร่วมสมัย	4.07	0.73	มาก
รวม	4.17	0.66	มาก

ด้านรายวิชาเฉพาะในหลักสูตรสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาบัณฑิต สาขาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ปี 2559 ความคิดเห็นของนักศึกษาและบัณฑิต พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ระดับมากที่สุด จำนวน 4 รายวิชา ได้แก่ SO1003 ทฤษฎีสังคมวิทยา SO1004 ทฤษฎีมานุษยวิทยา SO1001 สังคมวิทยาเบื้องต้น และ SO1002 มานุษยวิทยาเบื้องต้น ด้านความคิดเห็นที่มีต่อเนื้อหาหลักสูตร พบว่า นักศึกษาและบัณฑิตส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นว่า รายวิชาได้ส่งเสริมให้นักศึกษามีการพัฒนาด้านอารมณ์โดยการประยุกต์หลักธรรมทางศาสนาอยู่ในระดับมากที่สุด มีความสอดคล้องกับรายวิชาได้ช่วยสร้างให้นักศึกษามีความตระหนักและให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมท้องถิ่นและสากล และรายวิชาได้มีการส่งเสริมให้นักศึกษามีทักษะกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ

ด้านปัจจัยนำเข้า

ด้านปัจจัยนำเข้า เกี่ยวกับสื่อที่ใช้ในการเรียนการสอน นักศึกษาและบัณฑิตส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นว่า อาจารย์ประจำหลักสูตรให้คำแนะนำและคำปรึกษาในการเรียนอย่างเหมาะสม ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$) = 4.21, S.D. = 0.60) รองลงมาคือ มีการใช้เทคโนโลยีในการ ประกอบการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$) = 4.18, S.D. = 0.61) ด้านกระบวนการ ด้านการจัดการเรียนการสอน มีการเปิดโอกาสให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการ ออกแบบการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตร มีการกระตุ้นให้นักศึกษาตื่นตัวในการเรียน ผ่านการซักถามเพื่อพัฒนาระบบการคิด/วิเคราะห์ และเปิดโอกาสให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็นในการเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนหลักสูตรมีการจัดการเรียนการสอนทั้งรายบุคคล และรายกลุ่ม หัวข้อในการจัดการเรียนการสอนมีความน่าสนใจ ทันต่อเหตุการณ์ และมีความ ครบคลุมด้านเนื้อหา มีการประยุกต์หลักการการวิจัยในการเรียนการสอน และบรรยากาศใน การเรียนการสอนอาจารย์และนักศึกษามีการตอบโต้ร่วมกันอย่างดี อยู่ในระดับมาก

ด้านกระบวนการ

เกี่ยวกับการวัดและการประเมินผล นักศึกษาและบัณฑิตส่วนใหญ่เห็นว่า มีระบบการ ประเมินความก้าวหน้าและการพัฒนาของนักศึกษา สามารถตรวจสอบได้ มีระบบการประเมิน การดำเนินงานของหลักสูตรร่วมกันระหว่างอาจารย์และนักศึกษา และมีการประเมินการ จัดการเรียนการสอนมีการพิจารณาอย่างองค์รวมทุกด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$) = 3.69, S.D. = 0.82)

ด้านผลผลิต

สำหรับผลผลิต ด้านวิชาการและการวิจัยของนักศึกษาและบัณฑิต มีความสามารถในการปฏิบัติงานที่มีความเกี่ยวข้องกับความรู้ทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มีจรรยาบรรณใน การทำงานทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มีความรู้ความเข้าใจในแนวคิดและทฤษฎีทาง สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา และมีทักษะในการวิจัยทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาอยู่ใน ระดับมาก ($\bar{X}$) = 4.69, S.D. = 0.75)

ผลกระทบ

การนำความรู้ไปใช้ในการทำงานและประกอบอาชีพของบัณฑิต ส่วนใหญ่มีความ คิดเห็นว่า ประสบการณ์ฝึกสหกิจศึกษาสามารถเป็นพื้นฐานในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$) = 4.59, S.D. = 0.61) ส่วนทักษะในการวิจัยทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มี

คะแนนค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X}$) = 4.00, S.D. = 1.00) ซึ่งเกิดจากทางหลักสูตรสังคมวิทยาและมานุษยวิทยายังมีการสอดแทรกเนื้อหาและทักษะการวิจัยเข้าไปในแต่ละรายวิชาค่อนข้างน้อย ด้านคุณธรรม บัณฑิตและนักศึกษามีความเสียสละ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อเพื่อนร่วมงาน ส่วนความเอาใจใส่/รับผิดชอบ และมีความซื่อสัตย์สุจริต อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$) = 4.54, S.D. = 0.74) ด้านคุณสมบัติที่พึงประสงค์ของผู้เรียน สาขาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ปี 2559 นักศึกษาสาขาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มีจิตอาสาและจิตสำนึกต่อสาธารณประโยชน์ของสังคม ความสามารถในการเขียนและพัฒนาโครงการ มีคุณธรรมและจริยธรรมในวิชาชีพ และในส่วนของความสามารถในการเขียนบทความทางวิชาการ และมุมมองที่เข้าใจต่อประชากรกลุ่มเปราะบางและกลุ่มชาติพันธุ์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$) = 4.06, S.D. = 0.74)

อภิปรายผล

จากการประเมินผลหลักสูตรสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา สาขาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา โดยใช้รูปแบบ CIPP Model ทำให้ผู้วิจัยสามารถเห็นประเด็นสำหรับการวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนของหลักสูตร ซึ่งสามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงแบ่งประเด็น

1.ด้านบริบท (Context)

นักศึกษาและบัณฑิตมีความเห็นว่าหลักสูตรมีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและสภาพสังคมในปัจจุบัน ลักษณะของหลักสูตรที่ดี ต้องสอดคล้องกับสภาพสังคม นักศึกษา สอดคล้องกับ ชีชนพงศ์ ศรีจันทร์ และคณะ (2562) พบว่า ควรปรับเนื้อหาและวิชาเอกและเพิ่มรายวิชาที่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันให้มากขึ้น และสอดคล้องกับ ทิพย์วรรณ สุขใจรุ่งวัฒนา และคณะ (2565) พบว่า โครงสร้างหลักสูตรสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร จำนวนหน่วยกิตของการศึกษาลดหลักสูตร และหมวดวิชา การทำโครงสร้างหลักสูตรต้องกำหนด กลุ่มวิชา รายวิชา ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และสอดคล้องกับ (จิรัญญา บุรีมาศ และชนาธิป สันติวงศ์ (2559) พบว่า หลักสูตรจำเป็นต้องมีการจัดกระบวนการเรียนการสอนให้เหมาะสม ดังนั้นในการปรับปรุงหลักสูตรตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา หากหลักสูตรฯ มีกระบวนการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีผลการเรียนรู้ที่ครอบคลุมทักษะทั้ง 5 ด้าน โดยเฉพาะทักษะด้านความรู้และทักษะทางปัญญา ก็จะสามารถช่วยพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ดังกล่าวได้

2.ปัจจัยนำเข้า (Input)

นักศึกษามีความเห็นว่าเป็นว่า สื่อ/ทรัพยากรการเรียนการสอน มีความเหมาะสมและเพียงพอ ในระดับมาก อย่างไรก็ตามการปรับปรุงในส่วนของระบบอินเทอร์เน็ต การสนับสนุนค่าใช้จ่ายอินเทอร์เน็ตในการเรียนการสอนออนไลน์ หลักสูตรฯ คณะ และมหาวิทยาลัยยังต้องมีการปรับปรุงให้การสนับสนุนนักศึกษามากกว่าที่เป็นอยู่ และจัดหาสิ่งสนับสนุนการเรียนที่ทันสมัยและมีสภาพพร้อมใช้งาน เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่หลักสูตร คณะ และมหาวิทยาลัย สอดคล้องกับ วชิระ จันทราช (2554) พบว่า ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ควรเพิ่มจำนวนวัสดุอุปกรณ์สำหรับการค้นคว้า เช่น คอมพิวเตอร์และสิ่งพิมพ์ทางวิชาการให้เพียงพอต่อความต้องการของนักศึกษา

3.ด้านกระบวนการ (Process)

นักศึกษาและบัณฑิต มีความเห็นว่าเป็นว่า การจัดการเรียนการสอนในหลักสูตร ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้นำความรู้ไปใช้ เปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยน ชักถาม แสดงความคิดเห็น ซึ่งเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่ดี สอดคล้องกับ มาเรียม นิลพันธุ์ และคณะ (2560) พบว่า การจัดการเรียนรู้กระตุ้นให้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในชั้นเรียนและนักศึกษาได้รับการกระตุ้นให้กล้าซักถามเพื่อพัฒนาความรู้ในชั้นเรียน อาจารย์และนักศึกษามีระดับปฏิสัมพันธ์อย่างมาก

4.ด้านผลผลิต (Product)

ด้านวิชาการและการวิจัยของนักศึกษาและบัณฑิต มีความสามารถในการปฏิบัติงานที่มีความเกี่ยวข้องกับความรู้ทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มีจรรยาบรรณในการทำงานทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา และมีทักษะในการวิจัยทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา อยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นจุดแข็งของหลักสูตร สอดคล้องกับ มาเรียม นิลพันธุ์ และคณะ (2560) พบว่า บัณฑิตสามารถนำความรู้และทักษะที่ได้ไปใช้ประโยชน์ต่อหน่วยงาน และสังคม ด้วยเหตุนี้หลักสูตรควรปรับปรุงเนื้อหารายวิชาให้ทันสมัย ตรงกับความต้องการของผู้เรียนกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้บัณฑิตสามารถนำความรู้และทักษะที่ได้ไปพัฒนาการทำงานและหน่วยงาน และการพัฒนาสังคม

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ผลการประเมินด้านต่าง ๆ ตามรูปแบบของการประเมินแบบ CIPP Model ได้ดังนี้

ด้านบริบท นักศึกษาและบัณฑิตส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อวัตถุประสงค์ของหลักสูตรพบว่า สอดคล้องกับความต้องการของหน่วยงาน และความต้องการของสังคม มีการเรียนการสอนที่สื่อสารได้ชัดเจน เข้าใจง่าย อยู่ในระดับมากทั้งหมด ด้านโครงสร้างหลักสูตร มีความเหมาะสม ทั้งด้านจำนวนหน่วยกิตของวิชาเฉพาะตลอดหลักสูตร ด้านรายวิชาเฉพาะในหลักสูตรสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาบัณฑิต สาขาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ปี 2559 มีความเหมาะสมอยู่ระดับมากที่สุด จำนวน 4 รายวิชา ได้แก่ SO1003 ทฤษฎีสังคมวิทยา SO1004 ทฤษฎีมานุษยวิทยา SO1001 สังคมวิทยาเบื้องต้น และ SO1002 มานุษยวิทยาเบื้องต้น ด้านเนื้อหาหลักสูตร รายวิชาได้ส่งเสริมให้นักศึกษามีการพัฒนาด้านอารมณ์โดยการประยุกต์หลักธรรมทางศาสนาอยู่ในระดับมากที่สุด

ด้านปัจจัยนำเข้า

อาจารย์ประจำหลักสูตรให้คำแนะนำและคำปรึกษาในการเรียนอย่างเหมาะสมในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับการใช้เทคโนโลยีในการประกอบการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสมในระดับมากที่สุด

ด้านกระบวนการ

มีการเปิดโอกาสให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการออกแบบการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตร มีการกระตุ้นให้นักศึกษาตื่นตัวในการเรียน ผ่านการซักถามเพื่อพัฒนาระบบการคิด/วิเคราะห์ และเปิดโอกาสให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็นในการเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนหลักสูตรมีการจัดการเรียนการสอนทั้งรายบุคคลและรายกลุ่ม หัวข้อในการจัดการเรียนการสอนมีความน่าสนใจ ทันต่อเหตุการณ์ และมีความครอบคลุมด้านเนื้อหา มีการประยุกต์หลักการการวิจัยในการเรียนการสอน และบรรยากาศในการเรียนการสอนอาจารย์และนักศึกษามีการตอบโต้ร่วมกันอย่างดี อยู่ในระดับมาก ด้านกระบวนการ เกี่ยวกับการวัดและการประเมินผล นักศึกษาและบัณฑิตส่วนใหญ่เห็นว่า มีระบบการประเมินความก้าวหน้าและการพัฒนาของนักศึกษา สามารถตรวจสอบได้ มีระบบการประเมินการดำเนินงานของหลักสูตรร่วมกันระหว่างอาจารย์และนักศึกษา และมีการประเมินการจัดการเรียนการสอนมีการพิจารณาอย่างองค์รวมทุกด้าน อยู่ในระดับมาก

ด้านผลผลิต

สำหรับผลผลิต ด้านวิชาการและการวิจัยของนักศึกษาและบัณฑิต มีความสามารถในการปฏิบัติงานที่มีความเกี่ยวข้องกับความรู้ทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มีจรรยาบรรณในการทำงานทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มีความรู้ความเข้าใจในแนวคิดและทฤษฎีทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา และมีทักษะในการวิจัยทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาอยู่ในระดับมาก ผลกระทบ การนำความรู้ไปใช้ในการทำงานและประกอบอาชีพของบัณฑิต ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ประสบการณ์ฝึกสหกิจศึกษาสามารถเป็นพื้นฐานในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก ส่วนทักษะในการวิจัยทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มีคะแนนค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ซึ่งเกิดจากทางหลักสูตรสังคมวิทยาและมานุษยวิทยายังมีการสอดแทรกเนื้อหาและทักษะการวิจัยเข้าไปในแต่ละรายวิชาค่อนข้างน้อย ด้านคุณธรรม บัณฑิตและนักศึกษา มีความเสียสละเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อเพื่อนร่วมงาน ส่วนความเอาใจใส่/รับผิดชอบ และมีความซื่อสัตย์สุจริต อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านคุณสมบัติที่พึงประสงค์ของผู้เรียน สาขาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ปี 2559 นักศึกษาสาขาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มีจิตอาสาและจิตสำนึกต่อสาธารณประโยชน์ของสังคม ร้อยละ ความสามารถในการเขียนและพัฒนาโครงการ มีคุณธรรมและจริยธรรมในวิชาชีพ ร้อยละ และในส่วนความสามารถในการเขียนบทความทางวิชาการ และมุมมองที่เข้าใจต่อประชากรกลุ่มเปราะบางและกลุ่มชาติพันธุ์ อยู่ในระดับมาก

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ข้อเสนอแนะต่อการปรับปรุงหลักสูตรแนวทางการพัฒนาและปรับปรุงรายวิชาเฉพาะ (หมวดวิชาบังคับเอก) สาขาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ที่ทางหลักสูตรฯ จำเป็นต้องคำนึงถึงและให้ความสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรฯ เพิ่มเติมต่อไปในปี 2564 สามารถสรุปประเด็นได้ดังนี้

ข้อเสนอแนะต่อการจัดทำหลักสูตร

1. ควรมุ่งเน้นในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนการสอนมากยิ่งขึ้น รวมทั้งเพิ่มทักษะการใช้เทคโนโลยีให้กับอาจารย์ประจำหลักสูตร ให้มีความเหมาะสมกับประเด็นที่จัดการเรียนการสอน

2. การจัดทำหลักสูตรควรให้มีความสมดุลระหว่างภาคแนวคิด ทฤษฎีทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยากับภาคปฏิบัติ เช่น ทักษะการวิจัยเพื่อส่งเสริมทักษะความรู้ในการปฏิบัติงานทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ควบคู่ไปกับการส่งเสริมทักษะด้านสังคม (Soft Skills) ได้แก่ ความคิดสร้างสรรค์ การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น การมีจิตอาสา เป็นต้น

3. การกำหนดวัตถุประสงค์ โครงสร้าง และเนื้อหาในรายวิชาเฉพาะให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานหรือสถานประกอบการ

4. ควรปรับปรุงรายชื้อวิชา และเนื้อหารายวิชาที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนให้มากยิ่งขึ้น

5. จัดลำดับรายวิชาในการเรียนการสอนให้มีความต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเป็นลำดับ

6. ควรบูรณาการรายวิชาที่มีเนื้อหาคล้ายคลึงกัน เพื่อลดความซ้ำซ้อน และเป็นการเพิ่มเนื้อหาเชิงลึกให้นักศึกษามากยิ่งขึ้น

7. ควรเพิ่มรายวิชาที่มีความทันสมัยและส่งเสริมทักษะต่อการประกอบอาชีพในศตวรรษที่ 21 ให้มากขึ้น เช่น ทักษะด้านเทคโนโลยี ทักษะการเป็นผู้นำและทำงานเป็นทีม เป็นต้น

8. เพิ่มรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ การพูด อ่าน และเขียนให้มากขึ้น เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับนักศึกษาในการเข้าสู่ตลาดงานในอนาคต

9. หลักสูตรฯ ควรสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อเกิดกระบวนการเรียนรู้จากการดำเนินงานจริง และเป็นการเปิดมุมมองทางความคิดให้กับนักศึกษา

10. หลักสูตรฯ ควรมุ่งเน้นการผลิตบัณฑิตที่มีคุณลักษณะตามความต้องการของแรงงาน ในปัจจุบัน โดยการสะท้อนข้อมูลจากการประเมินหลักสูตรด้านผลผลิต เพื่อทำความเข้าใจสถานประกอบการว่ามีแนวคิด ทศนคติ และความต้องการต่อบัณฑิตอย่างไร รวมถึงเป็นการสร้างความร่วมมือกันระหว่างความเป็นวิชาการและต่อยอดวิชาชีพทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

ข้อเสนอแนะต่อการแนวทางการบริหารหลักสูตร

1. ควรจัดให้มีทรัพยากรและสื่อการเรียนการสอนที่เป็นภาษาต่างประเทศจำนวนมากขึ้น เพื่อเป็นการเพิ่มทักษะและฝึกฝนทักษะทางภาษาของผู้เรียน

2. ควรมีการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นการฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จริง ด้วยวิธีการลงภาคสนาม การลงชุมชน เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์หลักของการศึกษาทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา รวมถึงเป็นการมุ่งเน้นให้นักศึกษาได้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับชุมชน เพื่อนำไปสู่การสร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการและแก้ไขปัญหาได้ตรงกับสถานการณ์จริง

3. อาจารย์ผู้สอนควรมีกระบวนการติดตามและเปิดโอกาสให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการออกแบบการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้นักศึกษาเกิดกระบวนการทำงานร่วมกับอาจารย์อย่างเป็นระบบ

4. หลักสูตรฯ ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์หลักสูตรในเชิงรุก และเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น โดยการใช้สื่อออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊ก ไลน์ เป็นต้น รวมถึงการใช้สื่อออฟไลน์ เช่น แผ่นพับประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

5. หลักสูตรควรมุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้นักศึกษาเกิดกระบวนการคิด การวิพากษ์ ปรากฏการณ์ทางสังคมบนพื้นฐานทางวิชาการ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544.

กรุงเทพมหานคร: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

จิรัญญา บุรีมาศ และชนาธิป สันติวงศ์. (2559). การประเมินหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต พ.ศ. 2553 คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

วารสารราชพฤกษ์, 14(1), 53-59.

ซิณพนธ์ ศรีจันทร์ และคณะ. (2562). การประเมินผลหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2556) ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 16(73), 88-97.

ทิพย์วรรณ สุขใจรุ่งวัฒนา และคณะ. (2565). การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2561) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย, 14(2), 63-78.

มาเรียม นิลพันธุ์ และคณะ. (2560). การประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2556) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. วารสารวิชาการ Veridian E-Journal, Silpakorn University สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปะ, 10 (2), 1198-1216.

มาเรียม นิลพันธุ์. (2553). “การประเมินหลักสูตรที่เน้นการตัดสินใจโดยใช้วิธีเชิงระบบโดยใช้รูปแบบ CIPP Model”. คู่มือการประเมินหลักสูตรระดับบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

วชิระ จันทราช. (2554). การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ.

นครปฐม: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ศิริชัย กาญจนวาสี (2543). การประเมินการสอนระดับอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ:

ทบวงมหาวิทยาลัย สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา.

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2557). คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน

ระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2557. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์.

Chomphon Kunchon at Ayuthaya. (1987). Documents relating to curriculum development. 2nd edition. Bangkok: Srinakharinwirot University.

การพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21*

LEADERSHIP DEVELOPMENT IN 21ST CENTURY

ปัญณพงศ์ วงศ์ณาศรี¹, พระครูปริยัตถารมรungskun (กำทร ทองประดู่)², พระศุภชาติ (ธมฺมิสโร) สําลิงษ์³
และ ปรณพัญ จิตรจํานงค์⁴

Punnapong wongnasi¹, Phrakrupariyattthamrongkun (kamtron thongpradu)², PhraSupachat (Dhammissaro)
samreewong³ and Pannaphat Jitjumnong⁴

¹⁻⁴มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาศกราช

¹⁻⁴Mahamakut Buddhist University Srithammassokkarat Campus, Thailand

Corresponding author E-mail: Sodajedd@gmail.com

Received 11 March 2024; Revised 20 March 2024; Accepted 26 April 2024

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการพัฒนาภาวะผู้นำที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 มีองค์ประกอบของการพัฒนาภาวะผู้นำ 3 ด้าน คือ 1) อำนาจ คือ การใช้อำนาจโดยระมัดระวังภายใต้พื้นฐานของจริยธรรม 2) อิทธิพล คือ กลไกสำหรับการใช้อำนาจเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม หรือทัศนคติ โดยไม่จำเป็นต้องบีบบังคับ ผืนใจ หรือสั่งการโดยตรง 3) การจูงใจ คือ การจูงใจด้วยการรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างมีระเบียบวิธี เพื่อเข้าใจถึงพฤติกรรมของมนุษย์และทักษะการสื่อสาร รวมถึงการใช้ความสามารถในการทำให้เกิดความไว้วางใจ ในศตวรรษที่ 21 ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและซับซ้อน ภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพมีความสำคัญยิ่งกว่าที่เคยเป็นมา การพัฒนาภาวะผู้นำจึงจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อให้บุคคลและองค์กรประสบความสำเร็จการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ต้องคำนึงถึงลักษณะเฉพาะของยุคสมัยนี้ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว การเพิ่มขึ้นของการทำงานแบบ

* ปัญณพงศ์ วงศ์ณาศรี, พระครูปริยัตถารมรungskun (กำทร ทองประดู่), พระศุภชาติ (ธมฺมิสโร) สําลิงษ์ และ ปรณพัญ จิตรจํานงค์. (2567). การพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21. วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 4(2), 137-142.
Punnapong wongnasi, Phrakrupariyattthamrongkun (kamtron thongpradu), PhraSupachat (Dhammissaro) samreewong and Pannaphat Jitjumnong. (2024). Leadership Development In 21st Century. Journal of Political Science Mahamakut Buddhist University, 4(2), 137-;

กระจาย และความท้าทายด้านความยั่งยืน ภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ต้องมีคุณสมบัติที่หลากหลาย รวมถึง 1) ความสามารถในการปรับตัวและเปลี่ยนแปลง 2) ทักษะการสื่อสารและการเจรจาที่ยืดหยุ่น 3) ความฉลาดทางอารมณ์และความเห็นอกเห็นใจ 4) วิสัยทัศน์และแรงบันดาลใจ 5) ความสามารถในการสร้างความร่วมมือและสร้างทีม การพัฒนาภาวะผู้นำสามารถทำได้ผ่านการฝึกอบรม การให้คำปรึกษา และการเรียนรู้จากประสบการณ์ การสร้างโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำที่ครอบคลุมและปรับแต่งให้เหมาะสมกับความต้องการเฉพาะของแต่ละบุคคลและองค์กรมีความสำคัญ การพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 เป็นการลงทุนในอนาคตของบุคคลและองค์กร โดยการปลูกฝังคุณสมบัติและทักษะที่จำเป็น ภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพสามารถนำทางการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและความท้าทายที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 และสร้างผลลัพธ์ที่ยั่งยืน

คำสำคัญ : การพัฒนา, ภาวะผู้นำ, ศตวรรษที่ 21

Abstract

This article aims to study leadership development that is consistent with changes in the 21st century. There are 3 elements of leadership development: 1) Power is the careful use of power under the basis of ethics. 2) Influence is the mechanism for Use power to change behavior or attitude without needing to force, force or direct command. 3) Motivation is motivation through gathering information. and methodical data analysis To understand human behavior and communication skills Including using the ability to build trust in the rapidly changing and complex 21st century. Effective leadership is more important than ever. Leadership development is therefore essential for individuals and organizations to succeed. Leadership development in the 2st century must take into account the unique characteristics of this era, including rapid technological change. The rise of distributed work and sustainability challenges Leadership in the 21st century requires a variety of qualities, including 1) the ability to adapt and

change, 2) excellent communication and negotiation skills, 3) emotional intelligence and empathy, 4) vision and Inspiration 5) Ability to collaborate and build teams. Leadership development can be achieved through training. Consulting and learning from experience Creating a leadership development program that is comprehensive and tailored to the unique needs of each individual and organization is important. Developing leadership in the 21st century is an investment in the future of individuals and organizations. By cultivating the necessary qualities and skills Effective leadership can navigate the rapid changes and challenges emerging in the 21st century and create lasting results.

Keywords : Development, Leadership, 21st Century

บทนำ

ในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและสังคมที่รวดเร็วอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน ภาวะผู้นำมีบทบาทสำคัญยิ่งกว่าที่เคยเป็นมา ผู้นำในศตวรรษที่ 21 ต้องเผชิญกับความท้าทายและโอกาสที่ไม่เหมือนใคร ซึ่งต้องอาศัยชุดทักษะและคุณลักษณะที่แตกต่างจากผู้นำในอดีต การพัฒนาภาวะผู้นำที่จำเป็นสำหรับความสำเร็จในศตวรรษที่ 21 จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับองค์กรและสังคมโดยรวม ถึงจะสำรวจแนวโน้มและความท้าทายที่เกิดขึ้นใหม่ในด้านการพัฒนาภาวะผู้นำ รวมถึงกลยุทธ์และแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุดสำหรับการปลูกฝังภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพในยุคปัจจุบัน (ดาร์วรรณ ถวิลการ, 2560)

การพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ต้องคำนึงถึงลักษณะเฉพาะของสภาพแวดล้อมปัจจุบัน ซึ่งรวมถึง ความซับซ้อนและความไม่แน่นอนที่เพิ่มขึ้น โลกที่เชื่อมโยงถึงกันและการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทำให้ผู้นำต้องสามารถนำทางความซับซ้อนและรับมือกับความไม่แน่นอนได้ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เทคโนโลยีใหม่ๆ กำลังปฏิวัติวิธีที่เราทำงานและโต้ตอบกัน ซึ่งส่งผลกระทบอย่างมากต่อบทบาทของผู้นำ การเพิ่มขึ้นของความหลากหลาย: องค์กรและสังคมกำลังมีความหลากหลายมากขึ้น ซึ่งทำให้ผู้นำต้องมีความสามารถในการจัดการกับความแตกต่างและส่งเสริมการมีส่วนร่วม

ความคาดหวังที่เปลี่ยนแปลงไปของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในปัจจุบันคาดหวังให้ผู้ผู้นำมีความโปร่งใส มีความรับผิดชอบ และมีจริยธรรมมากขึ้น (วรวัชร เทียมสุวรรณ และคณะ, 2562)

เพื่อรับมือกับความท้าทายเหล่านี้ ผู้นำในศตวรรษที่ 21 ต้องพัฒนาชุดทักษะและคุณลักษณะที่สำคัญ ได้แก่ ความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการรับรู้และจัดการอารมณ์ของตนเองและผู้อื่น ความคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหา ความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างมีวิจารณญาณและหาแนวทางแก้ไขปัญหที่สร้างสรรค์ความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว ความสามารถในการรับมือกับความเปลี่ยนแปลงและความท้าทายอย่างมีประสิทธิภาพ การสื่อสารและทักษะการมีอิทธิพล ความสามารถในการสื่อสารอย่างชัดเจนและมีประสิทธิภาพ รวมถึงการโน้มน้าวและสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้อื่น ความเป็นผู้นำที่มีจริยธรรม ความมุ่งมั่นต่อค่านิยมทางจริยธรรมและความซื่อสัตย์สุจริตการพัฒนาภาวะผู้นำที่จำเป็นสำหรับความสำเร็จในศตวรรษที่ 21 ต้องใช้กลยุทธ์ที่ครอบคลุมซึ่งรวมถึงการระบุและการพัฒนาผู้นำที่มีศักยภาพ การระบุและให้การสนับสนุนบุคคลที่มีศักยภาพในการเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ การฝึกอบรมและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การจัดหาโอกาสในการเรียนรู้และการพัฒนาอย่างต่อเนื่องสำหรับผู้นำในทุกระดับ การให้คำปรึกษาและการให้คำแนะนำ การให้การสนับสนุนและคำแนะนำจากผู้นำที่มีประสบการณ์และมีทักษะ การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ การส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการเรียนรู้ การเติบโต และการพัฒนา การวัดและการประเมินผลการวัดและประเมินผลความคืบหน้าของผู้นำอย่างสม่ำเสมอเพื่อระบุพื้นที่สำหรับการพัฒนาเพิ่มเติม (พระพิศาล วิสาโล และคณะ, 2560)

การพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับความสำเร็จในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงและความท้าทายที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน ผ่านการระบุและการพัฒนาผู้นำที่มีศักยภาพ การให้การฝึกอบรมและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ องค์กรและสังคมสามารถปลูกฝังภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพซึ่งจำเป็นสำหรับการนำทางในภูมิทัศน์ที่ซับซ้อนและมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในศตวรรษที่ 21 ศึกษาการพัฒนาภาวะผู้นำที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ปัจจัยพื้นฐานของภาวะผู้นำ

กล้าศักดิ์ จิตต์สงวน และคณะ ได้กล่าวถึง ภาวะผู้นำเป็นกระบวนการที่มีอิทธิพลต่อผู้อื่นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน ปัจจัยพื้นฐานของภาวะผู้นำ ได้แก่

1. วิสัยทัศน์ ความสามารถในการมองเห็นอนาคตที่ต้องการและสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้อื่น กำหนดทิศทางและเป้าหมายที่ชัดเจน สร้างความตื่นตัวและแรงจูงใจ

2. การสื่อสาร ความสามารถในการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพและชัดเจน ถ่ายทอดวิสัยทัศน์และเป้าหมายให้ผู้อื่นเข้าใจ สร้างความสัมพันธ์ที่แข็งแกร่งและความไว้วางใจ

3. การสร้างความสัมพันธ์ ความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ที่แข็งแกร่งกับผู้อื่น สร้างความไว้วางใจและความเคารพ สร้างสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนและให้ความร่วมมือ

4. การสร้างแรงบันดาลใจ ความสามารถในการสร้างแรงบันดาลใจและกระตุ้นให้ผู้อื่น สร้างความกระตือรือร้นและความมุ่งมั่น จุดประกายความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม

5. การจัดการความขัดแย้ง ความสามารถในการจัดการความขัดแย้งอย่างมีประสิทธิภาพ สร้างบรรยากาศที่เคารพและสร้างสรรค์ หาแนวทางแก้ไขที่เป็นประโยชน์สำหรับทุกฝ่าย

6. การตัดสินใจ ความสามารถในการตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพและทันทั่วทั้งที่พิจารณาข้อมูลและทางเลือกต่างๆ อย่างรอบคอบ รับผิดชอบต่อผลลัพธ์ของการตัดสินใจ

7. การเรียนรู้และการพัฒนา ความมุ่งมั่นในการเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เปิดรับข้อเสนอแนะและวิจารณ์ ปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงและความท้าทายใหม่ๆ

8. ความซื่อสัตย์และความน่าเชื่อถือ ความซื่อสัตย์และความน่าเชื่อถือเป็นสิ่งสำคัญสำหรับภาวะผู้นำ ทำตามสิ่งที่พูดและรักษาคำมั่นสัญญา สร้างความไว้วางใจและความเคารพ

9. ความรับผิดชอบ ความรับผิดชอบต่อการกระทำและผลลัพธ์ของตนเอง รับผิดชอบต่อผู้อื่นและองค์กร ยอมรับความผิดพลาดและเรียนรู้จากพวกเขา

10. ความกล้าหาญ ความกล้าหาญในการเผชิญกับความท้าทายและความเสี่ยง ก้าวออกจากเขตปลอดภัยและลองสิ่งใหม่ๆ สร้างแรงบันดาลใจให้ผู้อื่นด้วยความกล้าหาญ ของตนเอง (กล้าศักดิ์ จิตต์สงวน และคณะ, 2557)

สมรรถนะของภาวะผู้นำ

การบริหารองค์การให้ประสบความสำเร็จในปัจจุบันผู้บริหารต้องมีความรู้ความสามารถในการนำและมีภาวะผู้นำที่มีอิทธิพลต่อบุคลากรในองค์การ เพื่อให้การบริหารประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ Yukl, G. ได้กล่าวถึง 1) สมรรถนะหลัก วิสัยทัศน์และกลยุทธ์: กำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและสร้างกลยุทธ์เพื่อบรรลุเป้าหมาย การสื่อสาร: สื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพทั้งในและนอกองค์กร การตัดสินใจ: ตัดสินใจอย่างมีข้อมูลและทันท่วงที การสร้างแรงบันดาลใจและการมีส่วนร่วม: สร้างแรงบันดาลใจให้ทีม และมีส่วนร่วมในการบรรลุเป้าหมาย การบริหารความสัมพันธ์: สร้างและรักษาความสัมพันธ์ที่แข็งแกร่งกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายในและภายนอก 2) สมรรถนะรองการรับรู้ตนเอง: เข้าใจจุดแข็ง จุดอ่อน และพื้นที่สำหรับการพัฒนา ความฉลาดทางอารมณ์: จัดการอารมณ์ตนเองและผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความยืดหยุ่น: ปรับตัวได้ดีกับการเปลี่ยนแปลงและความท้าทาย ความซื่อสัตย์และจริยธรรม: มีความซื่อสัตย์และมีจริยธรรมในทุกการตัดสินใจ ความคิดริเริ่มและความคิดสร้างสรรค์: คิดริเริ่มและสร้างสรรค์ในการแก้ปัญหาและการพัฒนาโอกาสใหม่ๆ 3) การพัฒนาสมรรถนะภาวะผู้นำ การฝึกอบรมและการพัฒนา การให้คำปรึกษาและการให้คำแนะนำ การเรียนรู้จากประสบการณ์ การสังเกตและการเลียนแบบผู้นำที่มีประสิทธิภาพ การรับข้อเสนอแนะ และการประเมินตนเองอย่างต่อเนื่อง (Yukl, G., 2021)

องค์ประกอบของการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21

การพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 1) แนวทางแบบองค์รวม การพัฒนาภาวะผู้นำมุ่งเน้นไปที่กลุ่มหรือองค์กร มากกว่าบุคคล และทำให้กลุ่มมีส่วนร่วมทั้งหัวใจ จิตใจ จิตวิญญาณ และพลัง 2) การสร้างความสัมพันธ์ ผู้นำจำเป็นต้องเปลี่ยนจากการจัดการที่เน้นการผลิตไปเป็นการจัดการที่เน้นคน โดยการสร้างความสัมพันธ์กับทีม เพื่อผลักดันประสิทธิภาพการทำงานที่ดีขึ้น 3) ความสามารถในการปรับตัว ความคล่องแคล่วเป็นหัวใจหลักของภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ซึ่งช่วยให้ผู้นำสามารถปรับตัวได้

อย่างรวดเร็วกับบุคลิกภาพและสถานการณ์การทำงานที่แตกต่างกัน 4) ภาวะผู้นำที่เชื่อมโยง ผู้จัดการจำเป็นต้องส่งเสริมการเชื่อมโยงภายในทีมเพื่อผลักดันความร่วมมือและการสื่อสาร โดยผลักดันให้ทุกคนมุ่งไปสู่เป้าหมายร่วมกัน 5) การสร้างขีดความสามารถ ผู้นำจำเป็นต้องมุ่งเน้นไปที่การเสริมสร้างความคิด ความรู้ และความสามารถโดยรวมเพื่อสร้างขีดความสามารถของทีม 6) ภาวะผู้นำที่รับใช้ ผู้นำรับใช้ก่อน โดยให้ความสำคัญกับความต้องการของทีมเหนือกว่าผลประโยชน์ของตนเอง 7) ความกล้าหาญ ผู้นำจำเป็นต้องปลูกฝังความกล้าหาญเพื่อเอาชนะความท้าทายและสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้อื่น 8) การคิดในแง่ของความสัมพันธ์ ธุรกิจทุกธุรกิจคือธุรกิจความสัมพันธ์ และการได้เปรียบในการทำธุรกรรมแบบแยกส่วนไม่สามารถเป็นพื้นฐานของรูปแบบธุรกิจที่ยั่งยืนได้ 9) การสร้างมูลค่า มูลค่าไม่ได้ขึ้นอยู่กับว่าคุณทำงานหนักหรือทำงานนานแค่ไหน แต่ขึ้นอยู่กับผลกระทบที่คุณมีต่อผู้อื่น 10) ความคิดของนักทดลอง นวัตกรรมรวมถึงการนำทางที่ผิดและความล้มเหลว และความล้มเหลวในวันนี้อาจเป็นพื้นฐานของความก้าวหน้าในวันพรุ่งนี้ 11) ความคิดในแง่บวก ความคิดในแง่บวกหรือความคิดในแง่ลบสามารถแพร่กระจายจากผู้นำผ่านตำแหน่งของตนได้เร็วกว่าที่เคย ทำให้เป็นการตัดสินใจของผู้นำ ไม่ใช่เพียงแค่เรื่องของอุปนิสัยส่วนบุคคล 12) ความกระตือรือร้น จิตวิญญาณสากลที่ไหลเวียนผ่านความกระตือรือร้นยังคงน่าดึงดูด 13) ความสามารถในการปรับตัวอย่างไม่หยุดยั้ง คุณค่าของบริการของคุณถูกกำหนดโดยความสามารถของคุณในการพัฒนาในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในช่วงต้นศตวรรษที่ 21 14) สุขภาพกาย จิต และวิญญาณ สุขภาพของคุณเป็นรากฐานของการบริการทั้งหมดของคุณ และการรักษาสุขภาพไว้เป็นหน้าที่ทางศีลธรรมในลำดับสูงสุด 15) การคิดเชิงศิลปะ ภาวะผู้นำเป็นศิลปะ และผู้นำควรทำให้ทุกแง่มุมของประสบการณ์ของตนเป็นส่วนหนึ่งของวิวัฒนาการของตน 16) ความซื่อสัตย์ ผลรวมของส่วนต่างๆ ของคุณสามารถรวมกันเป็นหนึ่งเดียวที่คุณเท่านั้นที่สามารถสร้างได้ และการบรรลุความซื่อสัตย์คือการเรียกร้องของคุณ (Day, V. D. et al., 2019)

องค์ประกอบเหล่านี้เน้นย้ำถึงความสำคัญของความสามารถในการปรับตัว การสร้างความสัมพันธ์ และการรับใช้ผู้อื่นในบริบทของการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21

ผู้เชี่ยวชาญและนักวิชาการที่กล่าวถึง องค์ประกอบของการพัฒนาภาวะผู้นำ มีดังนี้

1. อรุณ รักธรรม ได้นำเสนอวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผล ดังนี้ 1) การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) เป็นการประชุมเพื่ออภิปรายปัญหาหรือประเด็น ที่น่าสนใจ เฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แต่จะต้องมีการเตรียมการอย่างรอบคอบ 2) กรณีศึกษา (case study) เป็นการให้รายละเอียดของสถานการณ์จริงเพื่อเป็นฐานในการอภิปรายและแก้ปัญหา เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทดสอบแนวคิดของตนกับแนวคิดของผู้อื่น 3) การระดมความคิด (brainstorming) เป็นการฝึกให้คิดอย่างสร้างสรรค์ต่อปัญหาโดยปล่อยให้คิดอย่างเสรี หลากหลาย ห้ามวิจารณ์ความคิดผู้อื่น ระดมให้คิดให้มากที่สุด แล้วนำไปสู่การประเมินของกลุ่มใหญ่เพื่อหาแนวคิดที่เหมาะสมและเป็นไปได้ 4) การอภิปรายเป็นคณะ (group) มีวิธีการดังนี้ 1.1) การบรรยาย 1.2) การประชุมอภิปราย 1.3) การอภิปรายปัญหา 1.4) การประชุมทางวิชาการ (academic meeting) เป็นการประชุมที่มีวัตถุประสงค์มุ่ง ให้สมาชิกมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน โดยเน้นบรรยากาศที่เป็นกันเอง โดยสมาชิกมีความรู้ความสนใจหรือประสบการณ์พื้นฐานเกี่ยวกับเรื่องที่จะประชุมพอสมควร (อรุณ รักธรรม, 2558)

2. ฉันทนา จันทร์บรรจง ได้สรุปว่า การพัฒนาภาวะผู้นำ อาจกระทำโดยการศึกษาตนเอง ศึกษาผู้อื่น และพัฒนาตนเองด้วยวิธีการต่างๆ ดังต่อไปนี้ 1)การศึกษาตนเอง ดังวิธีการ ต่อไปนี้ 1.1) การวิเคราะห์อดีตชีวิตประวัติ การทบทวน วิเคราะห์ชีวิตที่ผ่านมาในอดีต จะช่วยให้ผู้เข้าใจตนเองในปัจจุบันได้ดีขึ้น 1.2) การสังเกตตนเอง การหมั่นสังเกตอารมณ์ ความรู้สึกและพฤติกรรมการแสดงออกของตน ทำให้รู้สึกความปกติหรือธรรมชาติของตนเองว่าเป็นอย่างไร 1.3) การเปลี่ยนกิจวัตรประจำวัน เนื่องจากกิจวัตรประจำวันเป็นสิ่งที่มนุษย์ทำไปตามความเคยชิน ขาดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 1.4) การใช้แบบทดสอบ นักจิตวิทยาได้สร้างแบบทดสอบไว้มากมายหลายแบบ เพื่อบอกถึงบุคลิกภาพด้านต่างๆ ของบุคคล อาทิ ความสามารถ ความถนัด ความสนใจ จะช่วยให้สามารถ รู้จักตนเองได้ง่ายขึ้น 1.5) การฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ในสายตาของตัวเองกับคนอื่นนั้น ตัวตนของเราอาจจะต่างกัน การรับฟังผู้อื่นจะช่วยให้พบคำตอบที่ถูกต้องได้ และเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงภาพพจน์ของตนเองในสายตาของคนอื่น 1.6) การเข้ากลุ่มพัฒนาตนเอง จากวิวัฒนาการของความรู้เกี่ยวกับกลุ่มสัมพันธ์ ทำให้มีการนำเอาเทคนิคด้านกิจกรรมกลุ่มมาใช้เพื่อให้สมาชิกกลุ่มเข้าใจตนเองและช่วยให้การศึกษาตนเอง

เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ 2) การศึกษาผู้อื่น ผู้นำที่ดี จะต้องสามารถเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็น อย่างดีเทคนิควิธีที่จะนำไปใช้เพื่อศึกษาผู้อื่น ได้แก่ 2.1) การสังเกต การเป็นคนช่างสังเกต จะทำให้รู้จักผู้ได้บังคับบัญชาได้ว่าเขาเป็นอย่างไร 2.2) การสนทนากันในโอกาสอันควร เป็นสิ่งที่จะนำไปสู่ความสนิทสนมและเข้าใจซึ่งกันและกัน 3. การพัฒนาตนเอง เป็นการสร้างสมคุณสมบัติ คุณธรรม นิสัย เจตคติ ความสามารถ ความชำนาญ ความรู้ ความคิด ความเข้าใจ ฯลฯ ให้เกิดขึ้นในตนเอง เพื่อช่วยให้ตนเองมีความสุขความเจริญ ความสมบูรณ์ และเกิดประโยชน์ต่อหน่วยงานและสังคมด้วย ได้แก่ 3.1) การพัฒนาความสามารถในการพูดหรือการสนทนา 3.2) การพัฒนาการแต่งกาย 3.3) การพัฒนาด้านอารมณ์ 3.4) การพัฒนาความจำ (ฉันทนา จันทร์บรรจง, 2562)

3. ทิพาดี เมฆสวรรค์ ได้เสนอว่าภาวะผู้นำเป็นสิ่งที่สามารถสร้างและ พัฒนาได้ในบุคคลทุกคน ทั้งนี้แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำที่เหมาะสม ควรประกอบด้วย 1) การอบรมขัดเกลานิสัยทางสังคมของครอบครัวและโรงเรียน โดยเน้นความเป็นประชาธิปไตย การใช้หลักเหตุผล และการฝึกใช้อำนาจควบคุมตนจากภายใน 2) การเป็นตัวอย่าง เน้นการทำให้ดู อยู่ให้เห็น ซึ่งเป็นการสอนที่ดีและได้ผลที่สุด 3) การให้โอกาส เน้นการให้ฝึกปฏิบัติงานที่ตรงกับความสามารถในเชิงนโยบายและกลยุทธ์ที่มีความสำคัญ โดยมีผู้นำที่มีประสบการณ์ และประสบความสำเร็จในวิชาชีพคอยเป็นพี่เลี้ยงให้คำแนะนำปรึกษา 4) การเรียนรู้จากการกระทำ ซึ่งการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงของตน จะเป็น บทเรียนที่มีคุณค่าที่สุดของผู้ที่จะเป็นผู้นำ 5) ความสามารถคิดเป็นกลยุทธ์ ถือเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญของภาวะผู้นำในทุก ระดับเป็นแนวทางการพัฒนาให้บุคคลมีทัศนคติและมุมมองที่ยาวไกล มีวิสัยทัศน์ และปรับกระบวนทัศน์ทางความคิดได้ (ทิพาดี เมฆสวรรค์, 2559)

4. กวี วงศ์พุ่ม ได้เสนอแนวความคิดการพัฒนาการเป็นผู้นำในการ บริหารงานต่างๆ ประกอบด้วย 1) การสำรวจตนเอง เราต้องมองที่ตัวเราเองก่อน เพื่อจะสามารถไปปรับปรุงนั้นได้ ต้องสำรวจตนเองในด้านต่าง ๆ เช่น ความสามารถทางสมอง บุคลิกภาพ ความสามารถพิเศษ เป็นต้น 2) การพัฒนาตนเองให้เป็นผู้นำในด้านความรู้ความสามารถ จะทำให้เราเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง 3) การพัฒนาบุคลิกภาพของผู้นำ บุคลิกภาพนับว่าเป็นส่วนสำคัญอย่างหนึ่งของผู้นำ ทั้งนี้เพราะผู้นำจะต้องพบปะกับคนเป็นจำนวนมากทุกระดับ ซึ่งกิจกรรมต่างๆ ของผู้นำก็มีมาก ตามมาอีกด้วย การพัฒนาบุคลิกภาพจึงจำเป็นอย่างยิ่งอย่างมากเช่นกัน (กวี วงศ์พุ่ม, 2557)

5. กัณฑ์กณฐ์ สุวรรณรัชภูมิ กล่าวว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ 1) ความคิดเชิงกลยุทธ์ 2) การสื่อสารและการเจรจาต่อรอง 3) การแก้ปัญหาและการตัดสินใจ

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้เชี่ยวชาญ และนักวิชาการ ข้างต้นถูกสังเคราะห์เป็นข้อมูลปัจจัยพื้นฐานของการนำ 3 ด้าน ได้แก่ อำนาจ (power) อิทธิพล (influence) และการ จูงใจ (persuasion) ไม่ว่าจะเป็นผู้นำในรูปแบบใด จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาในประเด็นดังกล่าว ซึ่งสามคำนี้มีหน้าที่เหมือนกัน คือ เมื่อจะใช้ต้องใช้อย่างระมัดระวัง เพื่อวัตถุประสงค์ที่ดีภายใต้พื้นฐานของจริยธรรมทั้งหมดก็เป็นไปได้ด้วยดี ในทางกลับกันหากนำไปใช้อย่างไม่ระมัดระวังโดยมีวัตถุประสงค์ที่ไม่ดี ขาดจริยธรรมก็อาจก่อให้เกิดความเสียหายได้ โดยอาจทำร้ายผู้ครอบครองดังจะเห็นได้จากตัวอย่างทรราชย์อย่าง คาลิกูล่า (Caligula) และ พอลพต (Pol Pot) เป็นต้น (กัณฑ์กณฐ์ สุวรรณรัชภูมิ, 2556)

บทวิเคราะห์ วิจารย์ ข้อเสนอแนะ

1. บทวิเคราะห์ ภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 มีความซับซ้อนและท้าทายมากขึ้นอย่างมากเมื่อเทียบกับอดีต เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยี การเพิ่มขึ้นของความซับซ้อนขององค์กร และการคาดหวังที่สูงขึ้นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ภาวะผู้นำที่ประสบความสำเร็จในศตวรรษที่ 21 จึงต้องมีความสามารถในการปรับตัว ความยืดหยุ่น และความคิดสร้างสรรค์ที่เหนือกว่า

2. วิจารย์ ข้อเสนอแนะปัจจุบันสำหรับการพัฒนาภาวะผู้นำมักเน้นที่การพัฒนาคุณสมบัติและทักษะเฉพาะ เช่น ทักษะการสื่อสาร ทักษะการแก้ปัญหา และทักษะการทำงานเป็นทีม อย่างไรก็ตาม ข้อเสนอแนะเหล่านี้มักจะล้มเหลวในการจัดการกับความท้าทายที่เป็นเอกลักษณ์ของภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 เช่น ความสามารถในการนำทางความซับซ้อน การจัดการกับความไม่แน่นอน และการสร้างวัฒนธรรมแห่งนวัตกรรม

3. ข้อเสนอแนะ เพื่อให้มีการพัฒนาภาวะผู้นำที่ประสบความสำเร็จในศตวรรษที่ 21 ข้อเสนอแนะต่อไปนี้มีสำคัญ 1) เน้นการพัฒนาความสามารถหลัก: แทนที่จะมุ่งเน้นที่ทักษะเฉพาะ ให้เน้นการพัฒนาความสามารถหลัก เช่น ความฉลาดทางอารมณ์ ความคิดสร้างสรรค์ และความสามารถในการปรับตัว 2) สร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลาย: ให้ผู้นำมีโอกาสเรียนรู้จากประสบการณ์ที่หลากหลาย เช่น การทำงานในทีม

ข้ามสายงาน การรับมอบหมายงานระหว่างประเทศ และการมีส่วนร่วมในโครงการนวัตกรรม 3) ส่งเสริมการให้คำปรึกษาและการให้คำแนะนำ: จัดให้มีการให้คำปรึกษาและการให้คำแนะนำจากผู้นำที่มีประสบการณ์เพื่อช่วยให้ผู้นำรุ่นใหม่พัฒนาและเติบโต 4) สร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้และการพัฒนา: สร้างวัฒนธรรมที่สนับสนุนการเรียนรู้และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ให้โอกาสผู้นำในการสะท้อนตนเองและรับข้อเสนอแนะ 5) ใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มการพัฒนา: ใช้เทคโนโลยี เช่น การเรียนรู้แบบออนไลน์และการจำลองสถานการณ์ เพื่อเพิ่มโอกาสในการพัฒนาและการเรียนรู้สำหรับผู้นำ

การพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับความสำเร็จขององค์กรในอนาคต โดยการนำข้อเสนอแนะเหล่านี้ไปใช้ องค์กรสามารถสร้างผู้นำที่มีความสามารถและมีความพร้อมที่จะรับมือกับความท้าทายและโอกาสที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21

องค์ประกอบของการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ที่สังเคราะห์ได้ ประกอบด้วยปัจจัยพื้นฐานของการนำทั้ง 3 ด้าน คือ อำนาจ อิทธิพล และการจงใจ มีประเด็นสำคัญคือ

1. อำนาจ การใช้อำนาจของผู้นำ สามารถแบ่งได้ 3 ประเภท ได้แก่ ประเภทมุ่งคน (affiliative managers) ผู้บริหารแบบนี้จะเน้นให้ความสนใจบุคลากรได้รับความสุขโดยเน้นให้ความสำคัญกับคนจึงทำให้เกิดการตัดสินใจเป็นเรื่อง ๆ ไปมากกว่าที่จะเป็นการตัดสินใจที่ สอดคล้องกับความต้องการของงานที่กำลังทำอยู่ ดังนั้น ทั้งนโยบาย และวิธีปฏิบัติจะกลายเป็นประเด็นรองลงไปทันที ซึ่งการใช้อำนาจในลักษณะนี้จะทำให้เป็นผู้บริหารที่อ่อนแอ และมีประสิทธิภาพต่ำที่สุดในผู้นำทั้งสามแบบ หากจะเปรียบเทียบกับการบริหารก็เป็นการบริหารที่เน้นคนนั่นเอง ส่วนการใช้อำนาจประเภทมุ่งอำนาจตนเอง (personal power managers) จะแสวงหาอำนาจเพื่อตัวเองและบุคคลที่อยู่ในทีมของตนเพื่อให้งานนั้นสำเร็จ ผู้บริหารประเภทนี้มักจะจัดการโดยใช้แนวทางประชาธิปไตย ผู้ใต้บังคับบัญชาส่วนใหญ่จะชื่นชอบ นำไปสู่การจงรักภักดีเนื่องจากรู้สึกว่าคุณำเข้มแข็งทำให้รู้สึกว่าคุณำถูกต้องเข้มแข็งไปด้วย แต่ในทางลบคือผู้บริหารประเภทนี้มักจะขยายอำนาจและสร้างขอบเขตอิทธิพลของตน ตลอดจนไม่ปฏิบัติตนให้เป็นผู้ที่ทำให้เกิดความสร้างสรรค์เป็นสถาบันที่ดี ในขณะที่ผู้บริหารประเภทมุ่งสถาบัน (institutional managers) ซึ่งถือว่าเป็นการใช้อำนาจที่มีประสิทธิผลมากที่สุด โดยมุ่งใช้อำนาจเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่องค์กร และมีใช้เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับเป้าหมายส่วนตัว ซึ่งมี

ลักษณะที่สำคัญ ดังนี้ 1) การเอาใจใส่องค์การเป็นอย่างดี 2) การมีจริยธรรมในการทำงานสูง 3) การเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อองค์การ 4) การให้ผลตอบแทนแก่บุคลากรที่ทำประโยชน์เพื่อองค์การ จากแนวคิดเกี่ยวกับอำนาจการดำเนินงานดังกล่าวข้างต้นจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง สำหรับการบริหารงานทั้งในภาคราชการและเอกชน ดังนั้น การใช้อำนาจอย่างชาญฉลาดใน สถานที่ทำงานจึงมีแนวโน้มในการก่อให้เกิดประสิทธิผล และแรงจูงใจมากกว่าการบีบบังคับ

2. อิทธิพล ถือเป็นกลไกสำหรับการใช้อำนาจของคนเราเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม หรือทัศนคติ โดยมีความแตกต่างไปจากอำนาจตรงที่ว่า อิทธิพลนั้นสามารถมีผลกระทบในทางบวกคือไม่จำเป็นต้องบีบบังคับ ฝืนใจ หรือสั่งการโดยตรง ประเด็นสำคัญในการใช้อิทธิพลกับผู้อื่นนั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารจะต้องเปิดรับฟังความเห็นจากผู้อื่น วิธีการรับอิทธิพลที่ดีจากผู้อื่นคือ 1) คอยสบตากับผู้พูด การจดบันทึกอย่างเหมาะสม 2) การให้ความสนใจและไม่แสดงความคิดเห็นขณะที่ผู้อื่นพูด 3) การให้ความสนใจในภาษากายของผู้พูดจะทำให้ทราบความรู้สึกผู้พูด 4) การถามคำถามเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก (ปลายเปิด) 5) การทบทวนคำพูดเพื่อยืนยันความเข้าใจที่ตรงกัน

3. การจูงใจ การจูงใจเป็นการผสมผสานกันของศาสตร์และศิลป์ เนื่องจากการจูงใจอยู่บนพื้นฐานของการรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างมีระเบียบวิธี ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ในพฤติกรรมของมนุษย์และทักษะการสื่อสารที่ได้รับการพัฒนามาอย่างดี รวมถึงการใช้ความสามารถในการทำให้เกิดความไว้วางใจอีกด้วย โดยมีองค์ประกอบสำคัญ 4 องค์ประกอบ ดังนี้ 3.1 ความน่าเชื่อถือ ถือเป็นหัวใจสำคัญของการจูงใจซึ่งการสร้าง ความไว้วางใจจาก ผู้อื่นมีประเด็นที่ควรพิจารณา ได้แก่ 1) บอกทั้งข้อดีและข้อเสีย เรื่องราวด้วยความเข้าใจอย่าง ถ่องแท้ 2) ทำตามสัญญา 3) เก็บความลับ 4) ยึดมั่นในคุณค่าของตนเอง 5) รับฟังและเปิด โอกาสให้ผู้อื่นเสนอความคิดเห็น 6) ให้ความสำคัญและเห็นแก่ประโยชน์ผู้อื่นเป็นอันดับแรก

4. ความเข้าใจผู้ฟัง การรู้และเข้าใจผู้ฟังหรือรู้เขารู้เราถือเป็นกลยุทธ์สำคัญ ประกอบการตัดสินใจ มีวิธีการดังนี้ คือ 1) รู้จักผู้ตัดสินใจ ได้แก่ ผู้ทำการตัดสินใจ รวมถึงผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการตัดสินใจ ผู้มีอิทธิพลภายในกลุ่มผู้ฟัง เช่น กลุ่มสนับสนุน กลุ่มคัดค้าน หรือเป็นกลาง สิ่งใดที่เป็นประโยชน์ หรือทางเลือก 2) วิเคราะห์ความสามารถในการรับรู้ของผู้ฟัง เป็นการสังเกตปฏิกิริยาที่ แสดงการเปิดรับหรือต่อต้าน การประเมินภาษากาย เช่น น้ำเสียง สีหน้า ในระหว่างสนทนา และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้ที่มี

ความรู้ 3) ประเมินการรับรู้ โดยทั่วไปแล้วผู้ฟังจะมีอยู่ 5 ประเภท ได้แก่ ต่อต้าน (hostile) ควรใช้อารมณ์ขันและพูดคุยให้เกิดความคุ้นเคย การมุ่งเน้นในสิ่งที่ เป็นข้อตกลง การ แสดงให้เห็นถึงความชำนาญและอ้างอิงผู้เชี่ยวชาญ มีหลักฐานสนับสนุนคำพูดของเรา การเน้นย้ำให้เห็นถึงประโยชน์ที่ สองฝ่าย (win-win outcome) และระบุถึง ผลประโยชน์ที่พวกเขาจะได้รับเป็นสำคัญกลุ่มเป็นกลาง (neutral) ต้องทำการโน้มน้าวใจ หรือดึงดูดใจโดย ระบุถึง ผลประโยชน์จากข้อเสนอของเราให้กับผู้ฟังกลุ่มนี้ ทำให้เป็น เรื่องง่าย ชัดเจน ดึงดูดใจ และมี หลักฐานอ้างอิง การใช้เรื่องเล่า ประสบการณ์ หรือพูด ดึงดูดความรู้สึก การชี้ให้เห็นถึงความเสียหายหากไม่ยอมรับข้อเสนอของเรา และ ปรีกษาหาหรือทางเลือกที่ผู้อื่นเสนอขึ้นมา กลุ่มไม่สนใจ (uninterested) ควรดำเนินการ เช่นเดียวกับกลุ่มที่เป็นกลาง ส่วนใหญ่แล้วผู้ฟังทลสนใจก็จะไม่คัดค้านซึ่งเราสามารถโน้ มน้าวให้เห็นด้วยกับเราได้ กลุ่มไม่ได้รับรู้ (uninformed) กลุ่มนี้มีมากขาดข้อมูลที่จำเป็น ดังนั้น ควรสร้างความน่าเชื่อถือด้วยการแสดงให้เห็นถึงประสบการณ์ และความสามารถ ของเรา ควรนำเสนอข้อมูลอย่างง่าย ๆ และ ตรงไปตรงมาเพื่อไม่ให้สับสน และทำให้เกิด ความรู้สึกที่เชื่อมโยงกันด้วยการแบ่งปันเรื่องราวต่างๆ และกลุ่มให้การสนับสนุน (Supportive) เป้าหมายสำคัญของกลุ่มนี้ผู้บริหารต้องรักษา ให้สนับสนุนเราตลอดโดย การเพิ่มความกระตือรือร้นด้วยหลักฐานที่ชัดเจนและชี้ให้เห็นถึง ผลประโยชน์ที่องค์กร การ จะได้รับ ร่วมกันคาดการณ์และพิสูจน์ข้อโต้แย้งที่อาจมีจากผู้ที่อยู่ฝ่ายตรงข้าม และชี้แจง รายละเอียดของแผนปฏิบัติการ/ปฏิทินงานอย่างชัดเจน

4. การสื่อสารที่มีประสิทธิผล เนื่องจากการตัดสินใจของคนเราโดยทั่วไป มักจะอยู่ บนพื้นฐานของเหตุและผลเป็นสำคัญ แต่ยังมีปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่มีผลต่อการตัดสินใจ ของคนเราคือ อารมณ์ การรับรู้ และการมีใจเอนเอียงหรือลำเอียง ด้วยเหตุนี้การ ผู้อื่น จำเป็นต้องคำนึงถึงความรู้สึกนึกคิดและจิตใจของผู้ฟัง ซึ่งมีกลยุทธ์ที่สำคัญดังนี้ เริ่มต้น ด้วยโครงสร้างที่ถูกต้อง การสื่อสารที่มีประสิทธิผลต้อง เริ่มต้นโดยโครงสร้างที่ถูกต้อง ซึ่ง มีตัวอย่างโครงสร้างที่ควรนำไปใช้กับสถานการณ์ต่างๆ ดังนี้ คือ โครงสร้างแบบเน้นการ แก้ปัญหา จะอธิบายถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในขณะนั้น แล้วนำเสนอทางออกในการแก้ไข ซึ่ง เหมาะสมกับกลุ่มผู้ฟังที่ไม่สนใจ หรือผู้ฟังที่ไม่ได้รับทราบเกี่ยวกับปัญหานี้มาก่อน โครงสร้างแบบนำเสนอทั้งสองด้าน ในการเอาชนะผู้ฟังกลุ่มเป็นกลาง หรือต่อต้านนั้นเรา จะต้องให้เหตุผลทั้งสองด้าน ด้านแรกนำเสนอด้านตรงกันข้ามและแสดงให้เห็นว่า เรา

ยอมรับในเหตุผลเหล่านั้น แล้วทำการเพิ่มข้อมูลการรับรู้ให้ผู้ฟังเพิ่มเติมเพื่อหักล้างแล้วจึงค่อยปฏิเสธที่ละประเด็นด้วยหลักฐาน เพื่อพิสูจน์ว่าเหตุผลของฝ่ายต่อต้านนั้นไม่เป็นจริง โครงสร้างแบบเน้นสาเหตุและผลกระทบ ควรเริ่มจากการปรึกษาหารือกันถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหา แล้วแสดงให้เห็นว่าความคิดของเราจะขจัดสาเหตุและปัญหาเหล่านั้นได้อย่างไร อีกวิธีหนึ่งคือเน้นย้ำถึงผลกระทบที่ไม่พึงประสงค์ของปัญหา และอธิบายถึงข้อเสนอของเราในการแก้ปัญหาได้อะไร ซึ่งเหมาะจะใช้โครงสร้างนี้กับกลุ่มผู้ฟังที่หลากหลายแตกต่างกัน เช่น เปิดรับ ต่อต้าน เป็นกลาง สนับสนุน และอื่นๆ (กิริพงษ์ ผาภูมิ, 2560)

บทสรุป

การบริหารจัดการองค์การจะล้มเหลวหรือเจริญก้าวหน้าขึ้นอยู่กับภาวะผู้นำ ทุกหน่วยงาน หรือองค์การไม่ว่าจะขนาดใหญ่หรือเล็กย่อมต้องการผู้บริหาร เช่น ผู้จัดการ ผู้อำนวยการหรือ CEO ที่มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และสามารถ “นำ” หรือเป็นแบบอย่างให้ผู้อื่นทำตามได้ ภาวะผู้นำเป็นเรื่องของอิทธิพล หรือการผลักดันและโน้มน้าวให้คนอื่นทำสิ่งต่าง ๆ กล่าวคือ ถ้าหากเราผลักดันคนอื่นได้มากขึ้นย่อมแสดงให้เห็นว่าเป็นผู้นำที่มีประสิทธิผล ดังนั้น ภาวะผู้นำจึงเป็นกระบวนการที่ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง ไม่ใช่เรื่องของตำแหน่งหน้าที่ แต่จะเกี่ยวข้องกับผู้คนและการเปลี่ยนแปลงของคนกลุ่มนั้น ๆ ซึ่งจะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาไม่เคยหยุดนิ่ง การพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นไปที่การเตรียมความพร้อมให้กับคนรุ่นใหม่ให้กลายเป็นผู้นำที่มีความเห็นอกเห็นใจซึ่งสามารถรับมือกับความท้าทายของความหลากหลาย ความเสมอภาค และการมีส่วนร่วมในสถานที่ทำงาน องค์การต่างๆ เช่น 21st Century Leaders มีเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างทักษะและความมั่นใจให้กับนักเรียนในการระบุรูปแบบการเป็นผู้นำของตนเองและนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งส่งเสริมความพร้อมในการประกอบอาชีพและส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งการมีส่วนร่วม นอกจากนี้ การพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ยังเน้นย้ำถึงความสำคัญของการทำความเข้าใจความเชื่อและค่านิยมส่วนบุคคล การประสานความมุ่งมั่นที่ขัดแย้งกัน และการใช้ประโยชน์จากอิทธิพลในสภาพแวดล้อมการทำงานที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและเป็นดิจิทัล

เอกสารอ้างอิง

- กล้าศักดิ์ จิตต์สงวน และคณะ. (2557). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์สำหรับผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย, 4 (1), 201-211.
- กวี วงศ์พัฒน์. (2557). ภาวะผู้นำ (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ส่งเสริมวิชาชีพ.
- กัณฑ์กัญฐ์ สุวรรณรัชภูมิ. (2556). ภาวะผู้นำกลยุทธ์: รูปแบบของผู้นำยุคใหม่. วารสารบริหารการศึกษามศว. 10 (18), 1-12.
- กัระพงศ์ ผาภูมิ. (2560). การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำแบบโลกาภิวัตน์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วารสารศึกษาศาสตร์ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 11(1), 19-28.
- ฉันทนา จันทร์บรรจง. (2562). ภาวะผู้นำ. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- ดาร์วรรณ ถวิลการ. (2560). การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของนักศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 11(1), 56-66.
- ทิพาวิทย์ เมฆสุวรรณ. (2559). กล้าคิด กล้าทำ กล้านำ กล้าเปลี่ยน. กรุงเทพมหานคร: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- พระพิศาล วิสาโล และคณะ. (2560). ภาวะผู้นำเชิงปฏิสัมพันธ์ในศตวรรษที่ 21. วารสารวิชาการพระพุทธศาสนาเขตลุ่มแม่น้ำโขง, 2(1), 1-12.
- วรวรรณ เทียมสุวรรณ และคณะ. (2562). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21. วารสารบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยสวนดุสิต, 15(2), 1-15.
- อรุณ รักธรรม. (2558). การพัฒนาและการฝึกอบรมบุคคล : ศึกษาเชิงพฤติกรรม. กรุงเทพมหานคร: เสนาธรรม.
- Yukl, G. (2021). *Leadership in Organizations*. 7th ed. New Jersey: Pearson.
- Day, V. D. et al. (2019). *An Integrative Approach to Leader Development*. New York: Taylor and Francis Group.

พระสาวกกับบทบาทในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา*

DISCIPLES AND THEIR ROLE IN PROPAGATION BUDDHISM

พระศุภชาติ (ธมมิสฺสโร) สำลีสวัณ¹, ปัญณพงศ์ วงศ์ณาศรี², บรรณพัชญ์ จิตรจำนง³

และ จิราภรณ์ ชูชำนาญ⁴

PhraSupachat (Tummissaro) samreewong¹, Punnapong wongnasi², Pannaphat Jitjumnong³and Jiraphon choochamnan⁴

¹⁻⁴มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาสโกราช

¹⁻⁴Mahamakut Buddhist University Srithammasokkarat Campus, Thailand

Corresponding author E-mail: Sodajedd@gmail.com

Received 7 March 2024; Revised 19 March 2024; Accepted 26 April 2024

บทคัดย่อ

บทความวิชาการเรื่องพระสาวกกับบทบาทในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทและวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสาวกในสมัยพุทธกาลและการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในสมัยหลังพุทธกาลพบว่าวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์สาวก บุตรและพระโมคคัลลานะทางด้านของพระสาวกบุตรนั้นก็มีความชำนาญในด้านปัญญาและในส่วนของคุณธรรมนั้นก็มีความชำนาญทางด้านฤทธิ์ถึงขั้นพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายกย่องทั้งสองให้เป็นพระอัครสาวกเบื้องซ้ายและเบื้องขวา และสามารถทำให้ผู้คนเกิดความเชื่อและความศรัทธาต่อพระพุทธศาสนาเป็นจำนวนมากและในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในสมัยพุทธกาลนั้นทั้งพระสัมมาสัมพุทธเจ้าและพุทธบริษัททั้ง 4 ได้เริ่มทำการสร้างพื้นฐานที่มั่นคงของศาสนาพุทธไว้แล้วตามหลักพระรัตนตรัยนั้นคือความจริงของการพ้นทุกข์ที่พิสูจน์ได้และให้ผลได้จริง ปัจจุบันนี้การเผยแผ่พระพุทธศาสนาจึงมีความสำคัญยิ่ง ต่อความดำรงและมั่นคงใน

* พระศกษาติ (ธมมิสฺสโร) สำลีวงษ์, ปัญณพงศ์ วงศ์ณาศรี, ปรรณพัชญ์ จิตรจํานง และ จิราภรณ์ ชูขํานาญ. (2567). พระสาวก

กัปปทบาทในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา. วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 4(2), 152-163.

PhraSupachat (Tummissaro) samreewong, Punnapong wongnasi, Pannaphat Jitjumnong and Jiraphon

choochamnan. (2024). Disciples And Their Role in Propagation Buddhism. Journal of Political Science

Mahamakut Buddhist University, 4(2), 152-164.;

DOI: <https://doi.org/10.1002/for>

<https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jpsmbu/index>

พระพุทธศาสนา และนับเป็นภารกิจโดยตรงของพระภิกษุพุทธสาวกในพระพุทธศาสนาที่เมื่อได้ทำหน้าที่ของตนให้บริบูรณ์ด้วยการศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัยแล้วนั้นจนแตกฉานและประพฤติปฏิบัติตามหลักของพระธรรมวินัยที่ศึกษามาจนมีภูมิรู้ภูมิธรรมเข้มแข็งแล้ว ต้องอุทิศตนและทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาและด้วยรูปแบบวิธีการต่าง ๆ เช่น การแสดงธรรม การบรรยายธรรม การสนทนาธรรม ตลอดถึงการปฏิบัติธรรมการปฏิบัติสมถวิปัสสนากัมมัฏฐาน เป็นแบบอย่าง โดยจัดเป็นงานที่มีความสำคัญยิ่งต่อความดำรงยั่งยืนมั่นคงอยู่ในพระพุทธศาสนานับตั้งแต่สมัยพุทธกาลจวบจนปัจจุบัน

คำสำคัญ: พระสาวก, บทบาท, การเผยแผ่พระพุทธศาสนา

Abstract

The academic article on disciples and their role in the propagation of Buddhism aims to study the role and method of propagating Buddhism of the disciples in the Buddha's time and the propagation of Buddhism in the post-Buddhist period. It was found that the methods of propagating Buddhism of the monks Sariputta and Moggallana, on the side of Sariputta, were skilled in wisdom, and on the part of Moggallana, they were skilled in power, reaching the level of Buddhahood. You exalt them as apostles on your left and on your right. and was able to cause a large number of people to have faith and faith in Buddhism, and in the propagation of Buddhism during the Buddha's time, both the Lord Buddha and the Four Buddhists had already begun to build a solid foundation of Buddhism. The principle of the Triple Gem is the truth of freedom from suffering that can be proven and has real results. Nowadays, the propagation of Buddhism is very important. To the existence and stability of Buddhism And it is considered a direct mission of the Buddhist monks and disciples of Buddhism who, when they have fulfilled their duties by studying and studying the Dhamma and Vinaya until they are proficient and act according to the principles of the Dhamma and Vinaya that they have studied until they have knowledge. The natural landscape is strong. Must be dedicated

and responsible for propagating Buddhism and using various methods such as sermons, sermons, sermons, and practicing samatha vipassana meditation as an example. It is classified as a work of great importance for the sustainability and stability of the Buddha religion since the Buddha's time until the present.

Keywords : Disciples, Role, Propagation Of Buddhism

ความหมายของพระสาวก

พระสาวก หมายถึงคำในศาสนาพุทธศาสนาซึ่งใช้เพื่ออธิบายบุคคลที่มีการตัดสินใจที่จะเข้าสู่การเป็นผู้ตามคำสอนและคำแนะนำของพระพุทธเจ้าอย่างเต็มที่ พระสาวกมักจะมีการปฏิบัติธรรมตามปรัชญาพุทธศาสนาอย่างจริงจังและเต็มที่ พวกเขาทำกรรม ฝึกสมาธิ และแสวงหาความสงบใจผ่านทางทานในทุกวัน พระสาวกมักจะอาศัยอยู่ในสงฆ์หรือวัด และเป็นตัวอย่างที่ดีในการให้คำแนะนำและส่งเสริมให้ผู้คนปฏิบัติธรรมและเดินตามทางของพระพุทธศาสนา (พระประยูร อาจิณณมโม, 2564)

ทั้งนี้คำว่า พระสาวก มักมีความสำคัญในชุมชนพุทธศาสนา และมักถูกเคารพเป็นอย่างสูง พระสาวกมักจะเป็นผู้ฝึกสอนสำคัญในวัดหรือสงฆ์ และเป็นแหล่งกำเนิดความเข้มแข็งทางศาสนาและจิตใจสำหรับผู้ที่ต้องการเข้าถึงความรู้และปรัชญาของพระพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น บางครั้งพระสาวกยังเป็นผู้นำชุมชนหรือชุมชนที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ด้วย โดยมักมีความรับผิดชอบในการดูแลและส่งเสริมส่วนหนึ่งของสังคม การเป็นพระสาวกมักจะถือเป็นการเสริมแรงให้กับพระพุทธศาสนาและชุมชนในระยะยาวโดยรวม และมีผลกระทบต่อความเจริญรุ่งเรืองของชุมชนในด้านต่างๆ อย่างเช่น สุขภาพจิต ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และความสงบเรียบร้อยในสังคมและประเทศชาติ

สรุปได้ว่า พระสาวกคือบุคคลในศาสนาพุทธศาสนาที่มีบทบาทสำคัญในการฝึกฝนและสอนให้ผู้ศรัทธาปฏิบัติธรรมตามปรัชญาของพระพุทธศาสนา พระสาวกมักจะตั้งอยู่ในสงฆ์หรือวัดและมีการตัดสินใจที่จะปฏิบัติธรรมอย่างจริงจังและเต็มที่ พวกเขาเป็นตัวอย่างที่ดีในการให้คำแนะนำและส่งเสริมให้ผู้คนปฏิบัติธรรมและเดินตามทางของพระพุทธศาสนาอย่างมีสมาธิ ความเข้มแข็งทางศาสนาและจิตใจของพระสาวกมักจะเป็นแรงบันดาลใจสำคัญในการก่อให้เกิดความสงบและความเจริญรุ่งเรืองในชุมชนและสังคมในระยะยาว

บทบาทพระสาวก

บทบาทของพระสาวกเป็นสำคัญอย่างมากในการรักษาและพัฒนาศาสนาพุทธศาสนา และสร้างสังคมที่มีความสงบและเจริญรุ่งเรืองในทุกด้าน (รัชนี้ วรรณประเสริฐ, 2563) ดังนี้

1) การศึกษาและสอน พระสาวกมีหน้าที่ในการสอนปรัชญาและศาสนาพุทธให้แก่ผู้ตาม พวกเขาเป็นที่เคารพและเป็นแหล่งศึกษาสำคัญที่ช่วยให้ผู้ที่สนใจได้รับความรู้เกี่ยวกับทางปฏิบัติธรรมและปรัชญาของพระพุทธศาสนาอย่างถูกต้อง

2) การฝึกสมาธิและธรรม พระสาวกมักจะเป็นผู้ฝึกสอนในการปฏิบัติสมาธิและธรรม ซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาปัญญาและการรับรู้ในศาสนาพุทธศาสนา

3) การให้คำปรึกษาและการสนับสนุน พระสาวกมักจะเป็นคนที่คนสามารถเข้ามาปรึกษาเรื่องปัญหาทั้งทางศาสนาและทางส่วนตัวได้ พวกเขาให้คำแนะนำและสนับสนุนในการแก้ไขปัญหาและต้องการให้ความเข้าใจในด้านต่าง ๆ

4) การเป็นตัวอย่าง พระสาวกมักจะเป็นตัวอย่างที่ดีในการปฏิบัติธรรมตามปรัชญาของพระพุทธศาสนา พวกเขาเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้ติดตามทดสอบถามและให้คำแนะนำในการเดินทางสู่ความสงบและความสุขในชีวิตทุกวัน

5) การบำบัดและการทำความดี พระสาวกมักจะมีบทบาทในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยและผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือ พวกเขาเป็นผู้ที่ให้ความร่วมมือในกิจกรรมทางสังคมและการทำความดีต่อสังคม

6) การอนุรักษ์วัฒนธรรม พระสาวกมีบทบาทในการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมพุทธศาสนาในชุมชนและสังคม พวกเขาช่วยให้การศึกษาและปฏิบัติธรรมพุทธศาสนายังยืนและสืบทอดต่อไปในรุ่นต่อไป

พระสาวกกับบทบาทในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

พระพุทธศาสนาเป็นหนึ่งในศาสนาที่มีคนนับถือมากที่สุดในโลกโดยมีจำนวนประมาณ 500 ล้านคน ทั่วโลกซึ่งพระพุทธศาสนานั้นแบ่งออกเป็นสองนิกายหลัก ได้แก่ นิกายเถรวาทและนิกายมหายาน โดยนิกายเถรวาทมีผู้นับถือส่วนใหญ่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเอเชียตะวันออก ส่วนนิกายมหายานมีผู้นับถือส่วนใหญ่ในเอเชียตะวันออกและเอเชียกลาง พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่มีหลักธรรมคำสอนที่เน้นถึงความสำคัญของการหลุดพ้นจากทุกข์ โดยพระพุทธเจ้าได้สอนว่า ทุกข์เกิดจากกิเลส กิเลสเกิดจากความไม่รู้ หนทางแห่งการหลุดพ้น

จากทุกซ์ คือ การดับกิเลส ที่ประชาชนทั่วไปสามารถปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า ยกตัวอย่างหลักธรรมคำสอนที่สำคัญเช่น อริยสัจ 4, อธิปาท 4, และ มรรค 8 ซึ่งหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนานั้นเป็นส่วนประกอบสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสาวกในสมัยพุทธกาล ที่เป็นไปอย่างเรียบง่ายและค่อยเป็นค่อยไป โดยอาศัยภิกษุเป็นสื่อกลางในการเผยแผ่ธรรมะ โดยภิกษุจะเดินทางไปเผยแผ่ธรรมะตามหมู่บ้านต่างๆหรือเมืองต่างๆในชมพูทวีป โดยเทศนาธรรมและตอบคำถามของผู้ที่สนใจเป็นต้น

พระภิกษุจึงเป็นองค์ประกอบหลักในการพัฒนาพระพุทธศาสนาบุคคลผู้มีส่วนสำคัญประกอบด้วย พระสารีบุตร, พระโมคคัลลานะ, พระอานนท์, และพระนางมหาปชาบดีโคตมี ยกตัวอย่างบทบาทหน้าที่ที่สำคัญเช่น พระสารีบุตร เป็นอัครสาวกเบื้องซ้ายของพระพุทธเจ้า เป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในพระธรรมวินัย เป็นผู้ช่วยพระพุทธเจ้าในการเทศนาธรรมและตอบปัญหา โดยพระสารีบุตรได้เทศนาธรรมและตอบปัญหาแก่ประชาชนมากมาย จนได้รับสมญานามว่า “เอตทัคคะในทางปัญญา” และพระโมคคัลลานะ เป็นอัครสาวกเบื้องขวาของพระพุทธเจ้า เป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในอภิญญา เป็นผู้ช่วยพระพุทธเจ้าในการแสดงอภิญญา โดยพระโมคคัลลานะได้แสดงอภิญญาแก่ประชาชนมากมาย จนได้รับสมญานามว่า “เอตทัคคะในทางอภิญญา” ยังมีพระอานนท์ เป็นพุทธอุปัฏฐาก เป็นผู้ใกล้ชิดพระพุทธเจ้ามากที่สุด เป็นผู้ช่วยพระพุทธเจ้าในการจดบันทึกพระธรรมวินัย โดยพระอานนท์ได้จดบันทึกพระธรรมวินัยที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้จนครบถ้วนสมบูรณ์เป็นที่เชื่อถือและยึดถือกันมาจนถึงปัจจุบัน สุดท้ายคือพระนางมหาปชาบดีโคตมี เป็นพุทธมารดา เป็นผู้อุปถัมภ์พระพุทธศาสนาและเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้แก่สตรี โดยพระนางมหาปชาบดีโคตมีได้อุปถัมภ์พระสงฆ์และพุทธศาสนิกชนมากมาย จนทำให้พระพุทธศาสนาสามารถเผยแผ่ไปสู่สตรีและชนชั้นต่าง ๆ ได้นอกจากพระสาวกทั้ง 4 รูปนี้แล้ว ยังมีพระสาวกอีกหลายรูปที่มีบทบาทสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เช่น พระอุบาลี พระควัมปติ พระอนุรุทธะ พระราหุล เป็นต้น โดยพระสาวกเหล่านี้ต่างได้ทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแนวทางที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอน จนทำให้พระพุทธศาสนาสามารถเจริญรุ่งเรืองและแผ่ขยายไปทั่วชมพูทวีปและทั่วโลกในปัจจุบัน โดยพระสาวกเหล่านี้ได้ทำหน้าที่ที่เด่นชัดคือ เป็นผู้ถ่ายทอดหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าให้แก่ผู้อื่น โดยเดินทางไปเผยแผ่ธรรมะตามหมู่บ้านต่างๆ โดยเทศนาธรรมและตอบคำถามของผู้ที่สนใจ และเป็นแบบอย่างที่ดีในการประพฤติปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธเจ้า โดยพระสาวกได้ปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าอย่างเคร่งครัด และเป็นผู้ช่วยเหลือและสนับสนุน

พระพุทธเจ้าในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา บทบาทของพระสาวกในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา นั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อพระพุทธศาสนา เพราะพระสาวกเหล่านี้เป็นผู้ที่ใกล้ชิดพระพุทธเจ้า และได้ศึกษาหลักธรรมจากพระพุทธเจ้าโดยตรง ดังนั้นพระสาวกจึงสามารถถ่ายทอดหลักธรรมของพระพุทธศาสนาได้อย่างถูกต้องและชัดเจน ทำให้ประชาชนสามารถเข้าใจและปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาได้อย่างถูกต้อง ซึ่งจะนำไปสู่ความสุขและความเจริญทั้งทางโลกและทางธรรม ในบทความต่อไปนี้จะได้ศึกษาเกี่ยวกับพระสาวกและบทบาทในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพื่อที่จะได้เข้าใจถึงบทบาทและความสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้มากยิ่งขึ้น (พุทธสาวกในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา, 2560)

การเผยแผ่สมัยพุทธกาลและหลังสมัยพุทธกาล

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในสมัยพุทธกาลพระพุทธเจ้าทรงใช้หลักธรรมคำสอนเป็นหลักในการเผยแผ่โดยทรงสอนให้ผู้คนละความโลภ ความโกรธ ความหลง และดำเนินชีวิตตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา ซึ่งหลักธรรมเหล่านี้เป็นแนวทางที่สามารถนำไปสู่ความสุขและความเจริญในชีวิต เมื่อในอดีตนั้นพระพุทธเจ้าทรงออกเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วยพระองค์เอง โดยทรงเดินทางจากกรุงกบิลพัสดุ์ไปยังแคว้นต่างๆ ในชมพูทวีป พระองค์ทรงใช้คำสอนและการแสดงธรรมเป็นสื่อในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยทรงแสดงธรรมตามหลักธรรมพระพุทธศาสนาโปรดบุคคลต่างๆ มากมาย ทั้งกษัตริย์ พราหมณ์ พ่อค้า ชาวบ้าน ฯลฯ (ป.อ.ปยุตฺโต, 2554) นอกจากพระพุทธเจ้าทรงออกเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วยพระองค์เองแล้ว พระสงฆ์ที่พระองค์ทรงบวช ให้ก็ได้ได้ออกเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วยเช่นกัน โดยพระสงฆ์ได้เดินทางไปยังแคว้นต่างๆ ในชมพูทวีป เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามคำสอนของพระพุทธเจ้า ซึ่งการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในสมัยพุทธกาลนั้นมีวิธีการที่สำคัญดังนั้นการเผยแผ่ด้วยหลักธรรมคำสอน การเผยแผ่ด้วยการแสดงธรรม และการเผยแผ่ด้วยพระสงฆ์

1. การเผยแผ่ด้วยหลักธรรมคำสอน เป็นวิธีการหลักในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยพระพุทธเจ้าทรงสอนให้ผู้คนละความโลภ ความโกรธ ความหลง และให้ดำเนินชีวิตตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา เช่น ศีล 5, มรรค 8, อธิปา 4 และอริยสัจ 4

2. การเผยแผ่ด้วยการแสดงธรรม พระพุทธเจ้าทรงใช้การแสดงธรรมเป็นสื่อในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยทรงแสดงธรรมโปรดบุคคลต่างๆ มากมาย ทั้งกษัตริย์ พราหมณ์ พ่อค้า ชาวบ้าน ฯลฯ

3. การเผยแพร่ด้วยพระสงฆ์ พระสงฆ์ที่พระพุทธเจ้าทรงบวชให้ก็ได้ออกเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยพระสงฆ์ได้เดินทางไปยังแคว้นต่างๆ ในชมพูทวีป เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามคำสอนของพระพุทธเจ้า

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในสมัยพุทธกาลประสบความสำเร็จเป็นอย่างมาก ส่งผลให้พระพุทธศาสนาแพร่หลายไปทั่วชมพูทวีป และยังคงสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งพระพุทธศาสนาในปัจจุบันนี้ก็ยังมีการเผยแผ่มีวิธีการที่หลากหลายดังนี้

1. การเผยแผ่โดยพระสงฆ์ พระสงฆ์ยังคงเป็นสื่อหลักในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในปัจจุบัน โดยพระสงฆ์ออกเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยการเทศน์สอน การแสดงธรรม การทำบุญ ตักบาตร การปฏิบัติธรรม เป็นต้น

2. การเผยแผ่โดยสถาบันการศึกษา สถาบันการศึกษาต่างๆ ได้มีการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา เพื่อเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาแก่ประชาชน

3. การเผยแผ่โดยสื่อต่างๆ สื่อต่างๆ เช่น หนังสือ นิตยสาร โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต ได้มีการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาไปยังประชาชนในวงกว้าง

นอกจากวิธีการเหล่านี้แล้ว การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในปัจจุบันยังได้มีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาช่วยในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เช่น การเผยแพร่คลิปวิดีโอธรรมะผ่าน YouTube การจัดทำเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชันเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา เป็นต้น (พระมหาสุวิทย์, 2564) ซึ่งการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในปัจจุบันนี้ยังคงมีความสำคัญต่อพระพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก เพราะเป็นการทำให้พระพุทธศาสนาแพร่หลายออกไปและเข้าถึงผู้คนในวงกว้างมากขึ้น

บทบาทวิธีการการเผยแผ่พระพุทธศาสนาสมัยพุทธกาล

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคสมัยพุทธกาลพระพุทธเจ้าทรงมีทั้งหลักการ และหลักปฏิบัติแตกต่างกันไปตามกาลเทศะและบุคคลที่จะทรงสั่งสอน ดังนั้นการพิจารณาวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระองค์จึงเริ่มตั้งแต่คุณสมบัติของผู้สอน

คุณสมบัติของผู้สอนหรือนักเผยแผ่พุทธวิธีในการสอนนั้นต้องเริ่มต้นจากปรัชญาขั้นพื้นฐาน อันได้แก่ กัลยาณมิตรและมีสติปัญญา ไหวพริบที่ชาญฉลาดเป็นเบื้องต้น จากนั้นต้อง

ประกอบด้วยหลักของนักเผยแผ่กับผู้ฟังหรือผู้สอนกับผู้เรียนที่มีความสัมพันธ์กันในฐานะเป็น กัลยาณมิตรเป็นอันดับต่อไป เพราะในทางพระพุทธศาสนาถือว่าผู้เผยแผ่กับผู้ฟังหรือผู้สอนกับผู้เรียนนั้นต้องประสานสัมพันธ์กัน มีความกรุณาต่อกันโดยเฉพาะในด้านการอบรมสั่งสอนนั้น ย่อมเป็นส่วนประกอบที่สำคัญให้เกิดคุณลักษณะของผู้สอนซึ่งเรียกว่า องค์คุณของกัลยาณมิตร ดังนั้นพระธรรมกถึกหรือนักเผยแผ่พุทธธรรมที่ดีจึงมีลักษณะคุณสมบัติซึ่งเป็นองค์ของ กัลยาณมิตร 7 ประการ ดังนี้ (พระมหาสมชาย, 2549)

1. ปิโย เป็นที่รักเป็นที่พอใจ ในฐานะเป็นที่สบายและสนิทสนม ขวนให้อยากเข้าไป ปรึกษาไต่ถาม
2. ครุ เป็นที่เคารพ ในฐานะประพฤติดุจสมควรแก่ฐานะ ให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นใจ เป็นที่พึ่งได้และปลอดภัย
3. ภาวนีโย เป็นที่ยกย่องในฐานะทรงคุณ คือ ความรู้และภูมิปัญญาแท้จริงทั้งเป็นผู้ ฝึกอบรม และปรับปรุงตนอยู่เสมอ ควรเอาอย่างทำให้ระลึกและเอ๋ยอ้างด้วยซาบซึ้งภูมิใจ
4. วตตา จ เป็นนักพูด รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ รู้ว่าเมื่อไรควรพูดอะไรอย่างไร คอยให้ คำแนะนำ ว่ากล่าวตักเตือน เป็นที่ปรึกษาที่ดี
5. วจนกขโม เป็นผู้อดทนต่อถ้อยคำ คือ พร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษา ชักถามคำเสนอแนะ วิพากษ์วิจารณ์ อดทน ฟังได้ไม่เบื่อ ไม่ฉุนเฉียว
6. คมกิริยจฺจ กถํ กตตา เป็นผู้พูดด้วยถ้อยคำลึกซึ้งได้สามารถอธิบายเรื่องยุ่งยากซับซ้อนให้ เข้าใจ และให้เรียนรู้เรื่องราวที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไป
7. โน จฺญฐาเน นิโยชเย ไม่ชักนำในฐานะ คือ ไม่แนะนำในเรื่องเหลวไหล หรือชักจูง

บทบาทวิธีการการเผยแผ่พระพุทธศาสนาสมัยหลังพุทธกาล

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคหลังพุทธกาลวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาสมัยหลัง พุทธกาลนั้น ได้รับการสืบเนื่องจากพุทธบริษัททั้ง 4 กล่าวคือ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสกและ อุบาสิกาได้มีบทบาทในการนำพระพุทธศาสนาไปเผยแผ่ยังสถานที่ต่างๆ เพื่อสืบทอด เจตนารมณ์ของพระพุทธเจ้าตามกำลังความสามารถของแต่ละคนแม้พระองค์จะให้สิทธิ์เสรีแก่ พุทธบริษัททั้ง ในการเผยแผ่หลักธรรมก็ตาม แต่จากข้อเท็จจริง ตลอดจนความเหมาะสมแห่ง สถานภาพ และบุคลิกภาพแล้วสังคมส่วนใหญ่ยังยกย่องพระสงฆ์ให้เป็นผู้ที่ได้รับเกียรติ และ เป็นผู้ผู้นำในการเผยแผ่ธรรมะเป็นหลัก ในสมัยหลังพุทธกาลนั้นจะเห็นได้ว่าศาสนากับการเมือง

หรือผู้มีอำนาจทางด้านการปกครองนั้น การใช้อำนาจต่างๆ ยังอิงกับธรรมะ ผู้มีอำนาจจะไม่ใช้อำนาจไปด้วยเหตุผลส่วนตัวหรือโดยยึดถือผลประโยชน์ของผู้ปกครอง หลักการทางศาสนาที่ยอมรับความชอบธรรมของผู้มีอำนาจหรือกษัตริย์ในการปกครองประเทศ ส่วนกษัตริย์ก็มีหน้าที่ในการอุปถัมภ์บำรุงและคุ้มครองศาสนา

ดังนั้น ศาสนจักรและอาณาจักรจึงไม่มีการแยกกัน แต่ส่วนก็เป็นเอกเทศของกันและกันโดยเหตุที่ความสัมพันธ์ระหว่างพระพุทธศาสนากับพระมหากษัตริย์ได้ดำเนินมาอย่างแน่นแฟ้น มาโดยตลอด แม้ภายหลังพุทธกาล ความสัมพันธ์ดังกล่าวก็ยังคงมีอยู่ ดังจะเห็นได้จากหลักฐานในการสังคายนาพระธรรมวินัยแทบทุกครั้งจะต้องมีกษัตริย์ทรงถวายการอุปถัมภ์

ความสัมพันธ์ดังกล่าวได้มีความเด่นชัดยิ่งขึ้นในสมัยพระเจ้าอโศกมหาราช เมื่อปี พ.ศ. 236 ภายหลังจากการสังคายนาครั้งที่ " การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในสมัยพุทธกาลจนถึงสมัยพระเจ้าอโศกมหาราชก็ยังคงใช้รูปแบบดั้งเดิมอยู่คืออาศัยพระสงฆ์เป็นผู้เผยแผ่ธรรมะ แต่ครั้นมาถึงยุคพระพุทธศาสนาได้แยกออกเป็นหลายนิกาย โดยเฉพาะที่เด่นชัดที่สุดหลังพุทธกาลพระพุทธศาสนาได้แตกแยกออกเป็น 6 นิกายใหญ่ๆ คือ เถรวาท (หรือสถีรวาทิน) และอาจารย์วาท (หรือมหาสังฆิกะ) หลังจากการทำสังคายนาครั้งที่ 2 ล่วงมาได้ 100 ปี การแตกแยกในครั้งนี้ได้ตอกย้ำให้เห็นถึงเค้าโครงของการแบ่งพระพุทธศาสนาเป็นเถรวาทและมหายานชัดเจนขึ้น โดยหลังจากนั้นไม่นาน ในช่วงสังคายนาครั้งที่ 3 พระพุทธศาสนาก็แบ่งออกเป็น 18 นิกายอย่างชัดเจน และต่อมาได้พัฒนามาเป็นนิกาย 3 สายหลัก คือ สายหินยาน สายมหายาน และสายวัชรยาน (เสถียร, 2561)

อย่างไรก็ตามการเผยแผ่พระพุทธศาสนาสามารถดำรงอยู่ได้จนถึงปัจจุบันเนื่องด้วยในสมัยพุทธกาลนั้นพระพุทธสาวกของพระพุทธเจ้าอันประกอบด้วยพระสาวกและพระภิกษุสงฆ์ได้ช่วยขับเคลื่อนพระพุทธศาสนาได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยการแบ่งบทบาทหน้าที่กันอย่างชัดเจนเพื่อคอยช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางด้านของพระสาวกนั้นก็มีความชำนาญในด้านปัญหาและในส่วนของพระภิกษุสงฆ์นั้นก็มีความชำนาญทางด้านพุทธธรรมซึ่งพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงสั่งสอนให้เป็นพระอัครสาวกเบื้องซ้ายและเบื้องขวา

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในบทบาทของพระสาวกเถรวาท

บทบาทของพระสาวกในพระพุทธศาสนานั้นท่านได้ช่วยพัฒนาในหลายด้าน เช่น พระสาวกเป็นผู้มีปัญญามากก็คอยช่วยเหลืออนุเคราะห์แก่เพื่อนบรรพชิตด้วยกัน, พระสาวก

บุตรถึงแม้ท่านจะได้รับคำยกย่องมากมายจากพระพุทธเจ้าแต่ก็ไม่เคยลืมที่จะเป็นผู้มีความอ่อนน้อมถ่อมตนเสมอ และพระสารีบุตรมีปฏิภาณในการแสดงพระธรรมเทศาได้อย่างชัดเจนเข้าใจง่าย การอนุเคราะห์แก่เพื่อนบรรพชิตนั้นท่านมีความสามารถทางด้านปัญญาซึ่งบางครั้งเพื่อนพระภิกษุก็ไม่เข้าใจในหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าท่าน ก็สามารถอธิบายปรับความเข้าใจของเพื่อนได้ซึ่งเป็นการช่วยเหลือเพื่อนภิกษุได้บรรลุธรรมและไม่เสื่อมศรัทธาในพระพุทธศาสนา บ่อยครั้งที่ท่านช่วยผู้อื่นก็มีการยกย่องท่านว่าเป็นผู้ประเสริฐอย่างมากแต่พระสารีบุตรก็ไม่ลืมที่จะอ่อนน้อมถ่อมตนไม่ยกตนเองข่มผู้อื่นนั้นก็ทำให้ไม่ว่าผู้ใดจะอยู่ใกล้กับท่านก็มีความสุขและได้ประโยชน์จากปัญญาของท่านเสมอ อย่างไรก็ตามสิ่งที่พระสารีบุตรเป็นภิกษุรูปสำคัญในการพัฒนาศาสนาพุทธนั้นคือการแสดงพระธรรมเทศนาได้ชัดชัดเจนเข้าใจง่ายทำให้ไม่ว่าจะเดินทางไปที่ไหนเมื่อเทศนาธรรมจบแล้วก็มีประชาชนต่างศาสนาจำนวนไม่น้อยที่เปลี่ยนมานับถือศาสนาพุทธ (พระธรรมขันธ., 2561)

ซึ่งจะเห็นได้ชัดว่าพระสารีบุตรนั้นคือผู้เป็นเลิศทางปัญญากว่าภิกษุทั้งปวงที่ใช้ความสามารถของท่านทางด้านปัญญาในเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั้งในด้านของสังคม หมู่เพื่อนและตนเอง เนื่องด้วยท่านสามารถแสดงพระธรรมเทศนาได้อย่างชัดเจนทำให้ประชาชนทั่วไปเข้าใจและสามารถนำไปปฏิบัติตามหลักพระพุทธศาสนาได้ทำให้ไม่ว่าท่านจะไปที่ไหนก็ตามก็เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมและชุมชนนั้นๆจากที่ไม่เคยรู้จักศาสนาพุทธมาก่อนได้รู้จักจากที่ชาวบ้านนับถือศาสนาอื่นเมื่อได้ฟังเทศนาธรรมนั้นหันมานับถือศาสนาพุทธเป็นจำนวนมากทำให้ความมั่นคงของศาสนาพุทธเพิ่มมากขึ้นเมื่อพุทธศาสนิกชนเพิ่มมากขึ้นพวกเขาจะตั้งบาตรพระสงฆ์มากขึ้นเมื่อมีการสนับสนุนทางด้านอาหารที่สมบูรณ์ก็ทำให้พระภิกษุสามารถปฏิบัติธรรมฝึกสมาธิได้ดีขึ้นและเมื่อพุทธศาสนิกชนผู้ใดเห็นถึงความสมบูรณ์และมั่นคงนี้ก็จะอาจจะเกิดศรัทธาออกบวชเป็นพระภิกษุสงฆ์ด้วยเช่นกันนั้นก็เป็นการพัฒนาพุทธศาสนาทั้งด้านเพิ่มจำนวนพุทธศาสนิกชนและเพิ่มความมั่นคงของศาสนา. พระสารีบุตรนั้นท่านก็ทรงมีเมตตา อภัยภัยดีกับเพื่อนหมู่คณะสงฆ์ช่วยเหลือในเรื่องต่างๆโดยเฉพาะในการอธิบายหลักธรรมคำสอนโดยปัญญาของท่านทำให้หมู่เพื่อคณะสงฆ์เข้าใจหลักธรรมถึงขั้นบรรลุธรรมได้ซึ่งการกระทำของท่านมีส่วนในการพัฒนาศักยภาพบุคคลากรในศาสนาพุทธคือพระภิกษุให้มีความเข้าใจในหลักพุทธธรรมมากยิ่งขึ้นเมื่อบุคคลกรมีประสิทธิภาพแล้วก็สามารถเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ถึงแม้ว่าท่านจะสร้างประโยชน์อย่างมากในพระพุทธศาสนาที่มีคนยกย่องเคารพนับถือเป็นจำนวนมากแต่ท่านก็ไม่ลืมที่จะอ่อนน้อมถ่อมตนไม่ดูถูกหรือข่มผู้อื่นด้วย

ความสามารถของท่านนั้นก็ทำให้หมู่คณะสงฆ์อยู่กันอย่างสามัคคีและการไม่ถือตัวถือตนของท่านนั้นก็เป็นการพัฒนาตนเองด้วยเช่นกัน

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในบทบาทของพระโมคคัลลานะเถระ

บทบาทหน้าที่ของพระโมคคัลลานะนั้นท่านได้ใช้ความสามารถทางด้านฤทธิ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เช่น มีเรื่องราวจากนรกสวรรค์เป็นอุบายในการเทศนาธรรม, อุบายแก้ง่วง 8 ประการ และเป็นตัวอย่างที่ดีในเรื่องของขันติความอดทน การเทศนาธรรมของพระโมคคัลลานะนั้นมีความแตกต่างจากภิกษุรูปอื่นๆ เพราะท่านได้มีเรื่องราวเกี่ยวกับนรกสวรรค์ที่ได้ข้อมูลมาจริงจากการใช้อิทธิฤทธิ์ของท่านเหาะไปดูนรกและสวรรค์ว่าเขาอยู่กันอย่างไร ทำดียังไงถึงได้ขึ้นสวรรค์ หรือทำชั่วอันใดถึงได้ตกอยู่ในนรก ซึ่งเมื่อได้เทศนาธรรมที่มีเรื่องราวเกี่ยวกับนรกและสวรรค์จริงๆ แล้วก็จะสร้างความเกรงกลัวต่อบาปในหมู่ประชาชนผู้ฟังธรรมบ้างก็เลิกกรรมและบ้างส่วนก็หันมานับถือศาสนาพุทธและทำบุญทำทานมากขึ้น ซึ่งกว่าที่พระโมคคัลลานะจะได้บรรลุเป็นพระอรหันต์ที่มีความสามารถทางด้านฤทธิ์นั้นท่านทรงเป็นผู้ได้ฝึกปฏิบัติธรรมตามคำสอนของพระพุทธเจ้าเรื่องอุบายแก้ง่วง 8 ประการอย่างเคร่งครัด 1) ควรทำในใจถึงสัญญาอันให้มาก 2) พิจารณาธรรมที่เคยได้เรียนมา 3) สาธยายธรรมตามที่ตนได้เรียนได้ฟังมา 4) ยอนหูทั้งสองข้างหรือเอาอะไรแหยงหู 5) ล้างหน้าล้างตา แหงนดูทิศต่าง ๆ ต้นไม้ต่าง ๆ 6) วาดภาพถึงแสงสว่าง 7) เดินจงกรมกลับไปมา 8) นอนในท่าสี่หุสยาสน์ คือ นอนตะแคงเบื้องขวา ซ้อนเท้าเหลื่อมกัน ตั้งใจลุกขึ้น และพิจารณาจะไม่ประกอบสุขในการเอนหลัง และไม่ประกอบสุขในการเคลิ้มหลับ ซึ่งหลักธรรมอุบายแก้ง่วงนี้ก็เป็นหลักธรรมสำคัญต่อหมู่คณะสงฆ์ในการฝึกปฏิบัติธรรมสมาธิได้ต่อไป อย่างไรก็ตามท่านก็เป็นผู้ที่มีขันติคือความอดทนเป็นอย่างมาก เพราะท่านต้องฝึกสมาธิจนเอาชนะความง่วงได้สำเร็จโดยการอดทนต่อการง่วงนอน และขณะที่ท่านใช้อิทธิฤทธิ์ต่างๆ ไปในนรกหรือสวรรค์ก็ต้องมีขันติความอดทนต่อสิ่งต่างๆ ที่ได้เห็น

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระโมคคัลลานะนั้นมีองค์ประกอบหลัก 3 อย่าง คือ การเทศนาธรรมอย่างมีประสิทธิภาพโดยมีเรื่องราวประสบการณ์จริง, อุบายชนะความง่วง 8 ประการที่เป็นตัวอย่างแก่หมู่ภิกษุสงฆ์, และ ความมีขันติอดทนเป็นการฝึกฝนตนเอง ซึ่งการเทศนาโดยการยกตัวอย่างประสบการณ์จริงจากผู้ปฏิบัติเป็นเทคนิคการนำเสนอที่ทำให้ผู้ฟังสนใจในเรื่องราวที่เราจะนำเสนอได้มากขึ้นนั้นก็สามารถทำให้เข้าใจหลักธรรมได้ง่ายยิ่งขึ้น และสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้จนเกิดเป็นศรัทธาในพระพุทธศาสนาเพิ่มยิ่งขึ้น อุบาย

กว้าง 8 ประการนั้นเหมือนกับหลักการตัวอย่างแก่หมู่ภิกษุสงฆ์ เมื่อเจอปัญหาความวุ่นก็สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้จนสามารถก้าวข้ามความวุ่นได้จนอาจจะบรรลุธรรมที่สูงขึ้นไปในที่สุด การที่มีความสามารถเช่นนี้พระมหาโมคคัลลานะต้องฝึกตนเองอย่างหนักด้วยขันติความอดทนจนสามารถเอาชนะความวุ่นได้จนกระทั่งมีความสามารถทางอิทธิฤทธิ์ก็ยังคงอดทนต่อสิ่งต่างๆ ที่มากระทบในระหว่างที่ไปดูที่สวรรค์และนรก (พระธรรมชั้น, 2561)

บทสรุป

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่มีประวัติศาสตร์ยาวนานกว่า 2,500 ปี มีจำนวนผู้นับถือมากกว่า 500 ล้านคนทั่วโลก แบ่งออกเป็นสองนิกายหลัก ได้แก่ นิกายเถรวาทและนิกายมหายาน นิกายเถรวาทมีผู้นับถือส่วนใหญ่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเอเชียตะวันออก ส่วนนิกายมหายานมีผู้นับถือส่วนใหญ่ในเอเชียตะวันออกและเอเชียกลาง ซึ่งการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในสมัยพุทธกาล อาศัยหลักธรรมคำสอนและภิกษุสงฆ์เป็นช่องทางสำคัญในการเผยแผ่ โดยภิกษุสงฆ์ได้เดินทางไปเผยแผ่ธรรมะตามหมู่บ้านและเมืองต่างๆ ในชมพูทวีป โดยเทศนาธรรมและตอบคำถามของผู้ที่สนใจ ส่งผลให้พระพุทธศาสนาแพร่หลายไปทั่วชมพูทวีป และกลายเป็นหนึ่งในศาสนาที่มีผู้นับถือมากที่สุดในโลกในปัจจุบันอย่างไรก็ตามนั้นองค์ประทีที่สำคัญที่สุดของศาสนาพุทธนั้นคือพระสาวกที่มีบทบาทสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยเป็นผู้สืบทอดหลักธรรมคำสอนและการปฏิบัติตนของพระพุทธเจ้า นำไปเผยแผ่ให้กับบุคคลทั่วไป พระสาวกสามารถแบ่งออกเป็นสองกลุ่มหลัก ได้แก่ พระอรหันต์และพระปุถุชน พระอรหันต์คือผู้ที่บรรลุธรรมสูงสุดแล้ว สามารถสอนธรรมะได้อย่างลึกซึ้งและเป็นที่เคารพศรัทธาของผู้อื่น ส่วนพระปุถุชนคือผู้ที่ยังแสวงหาธรรมะอยู่ สามารถสอนธรรมะได้อย่างเข้าใจง่ายและเข้าถึงจิตใจของผู้อื่นพระสาวกมีวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาหลากหลายรูปแบบ เช่น การตอบคำถาม การสนทนาธรรม และการบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม วิธีการเหล่านี้ทำให้หลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาสามารถเข้าถึงผู้คนในสังคมได้อย่างกว้างขวาง การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสาวกประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี ส่งผลให้พระพุทธศาสนาแพร่หลายไปทั่วชมพูทวีป ความสำเร็จของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสาวกเกิดจากปัจจัยหลายประการ เช่น หลักธรรมคำสอนที่ลึกซึ้งและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง การปฏิบัติตนที่เป็นแบบอย่างของพระสาวก และวิธีการเผยแผ่ที่หลากหลาย อย่างไรก็ตามความสำคัญของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคปัจจุบันที่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วนั้น

อาจจะเป็นเรื่องที่ท้าทายในการใช้หลักธรรมคำสอนในชีวิตประจำวันแต่จริง ๆ แล้วนั้น หลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาสามารถเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของสังคม และนำพาผู้คนไปสู่ความสุขในชีวิต

เอกสารอ้างอิง

- ฐานวุฑโฒ พระมหาสมชาย. (2549). วิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาสมัยพุทธกาล. ใน พระมหาสมชาย ฐานวุฑโฒ, ลมหายใจเข้าออกของพระพุทธศาสนา. กรุงเทพมหานคร: บริษัทพีวีพีซัพพลายส์จำกัด.
- โพธิ์นันทะ เสถียน. (2561). วิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาสมัยหลังพุทธกาล. ใน โพธิ์นันทะ เสถียน, ชุมนุมพระสูตรมหายาน (หน้า ช-ฉ). กรุงเทพมหานคร.
- พระมหาสุวิทย์. (2564). การเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่. การเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่, 2-3.
- ป.อ.ปยุตโต. (2554). ความสุขทุกแห่งมุม. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: ผลิธัม.
- พุทธสาวกในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา. (2560). เรียกใช้เมื่อ 12 มกราคม 2566 https://www.pewresearch.org/religion/wp-content/uploads/sites/7/2023/09/pr_2023.09.12_se-asia_thai-summary.pdf
- พระธรรมขันธ. (2561). พระมหาโมคคัลลานะเถระ. เรียกใช้เมื่อ 12 มกราคม 2566 <https://84000.org/one/1/04.html>
- พระธรรมขันธ. (2561). พระสารีบุตรเถระ. เรียกใช้เมื่อ 12 มกราคม 2566 จาก <https://84000.org/one/1/03.html>
- พระประยูร อาจิณฺณธมฺโม. (2564). บทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสาวกในพระสูตรต้นตอปิฎก. เรียกใช้เมื่อ 19 มีนาคม 2567 จาก <https://e-thesis.mcu.ac.th/storage/ediyXCvNFaLXjLvufWM07jjkkkYEPvtJGV58yyT.pdf>
- รัชณี วรรณประเสริฐ. (2563). บทบาทของพระสาวกในการสร้างสังคมเชิงวัฒนธรรม: กรณีศึกษาวัดสุวรรณคีรี. วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์, 35(4), 210-225.

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

1. นโยบายการตีพิมพ์ในวารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย (Journal of Political Science Mahamakut Buddhist University) เป็นวารสารในกลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้า และเพื่อเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ นิสิตนักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป ในมิติทางด้านรัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ การเมืองการปกครอง ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ นโยบายสาธารณะ สังคมวิทยาและมนุษยวิทยา รวมทั้งสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 3 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed) เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร ทศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ ทั้งนี้กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอกแต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา ทางวารสารกำหนดออกวารสารปีละ 6 ฉบับ (ราย 2 เดือน) ดังนี้ ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม - กุมภาพันธ์, ฉบับที่ 2 เดือน มีนาคม - เมษายน, ฉบับที่ 3 เดือน พฤษภาคม - มิถุนายน, ฉบับที่ 4 เดือนกรกฎาคม - สิงหาคม, ฉบับที่ 5 เดือนกันยายน - ตุลาคม และ ฉบับที่ 6 เดือน พฤศจิกายน - ธันวาคม

2. ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

1) บทความวิจัย (Research Article) เป็นบทความที่นำเสนอการค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับรัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ การเมืองการปกครอง ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ นโยบายสาธารณะ สังคมวิทยาและมนุษยวิทยา รวมทั้งสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

2) บทความวิชาการ (Academic Article) เป็นบทความวิเคราะห์ วิจัยหรือเสนอแนวคิดใหม่

3. รูปแบบของการจัดเตรียมต้นฉบับ

1) ต้นฉบับบทความต้องมีความยาว 8 - 12 หน้ากระดาษ A4 (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว ใช้ตัวอักษรแบบ THSarabun PSK ตั้งค่าหน้ากระดาษโดยเว้นขอบบน ขอบซ้าย 1 นิ้ว และขอบขวา ขอบล่าง 1 นิ้ว กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1 และเว้นบรรทัดระหว่างแต่ละย่อหน้า การนำเสนอรูปภาพและตาราง ต้องนำเสนอรูปภาพและตารางที่มีความคมชัดพร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพไว้ด้านล่าง พิมพ์เป็นตัวหนาเช่นตารางที่ 1 หรือ Table 1 และ ภาพที่ 1 หรือ Figure 1 รูปภาพที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่ต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระบุลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

- 2) ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้ตรงกลางหน้าแรก
- 3) ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุชื่อสังกัดหรือหน่วยงาน
- 4) มีบทคัดย่อภาษาไทย จำนวนคำอยู่ที่ 300 คำ
- 5) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) 3-5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 6) การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจากหัวข้อใหญ่ 3-5 ตัวอักษร และหัวข้อย่อยขนาดเดียวกัน ต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ให้เว้นระยะห่าง 1 บรรทัด

7) การใช้ตัวเลข คำย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ดังนี้ (Student centred learning)

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

1) **บทคัดย่อ (Abstract)** เสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัยและผลการวิจัยโดยสรุป สั้นกะทัดรัดได้ใจความ

2) **บทนำ (Introduction)** ระบุความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาในการวิจัยและระบุวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3) **วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology)** ระบุแบบแผนการวิจัย การได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างและการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

4) **ผลการวิจัย (Results)** เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับ อย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปแบบตารางหรือแผนภูมิ

5) **อภิปรายผล (Discussion)** เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ แต่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด

6) **องค์ความรู้ใหม่ (ถ้ามี) (Originality and Body of Knowledge)** ระบุองค์ความรู้ที่เป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย

7) **สรุป (Conclusion) / ข้อเสนอแนะ (Recommendation)** ระบุข้อสรุปที่สำคัญและข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และประเด็นสำหรับการวิจัยต่อไป

8) **เอกสารอ้างอิง (References)** ต้องเป็นรายการอ้างอิงที่มีปรากฏในบทความเท่านั้น

บทความวิชาการ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract)
- 2) บทนำ (Introduction)
- 3) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
- 4) สรุป (Conclusion)
- 5) เอกสารอ้างอิง (Reference)

4. ระบบการอ้างอิงและเอกสารอ้างอิงทางวิชาการ

เอกสารที่นำมาใช้ในการอ้างอิงบทความ ควรมีที่มาจากแหล่งตีพิมพ์ที่ชัดเจน และมีความน่าเชื่อถือ สามารถสืบค้นได้ เช่น หนังสือ วารสาร หรืองานวิจัย เป็นต้น ผู้เขียนบทความจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการอ้างอิง เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้อง จะไม่ได้รับการส่งต่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา จนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้สมบูรณ์

การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม – ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด-ปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุลของผู้เขียนและปีที่ตีพิมพ์ กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิงตัวอย่างเช่น การปฏิวัติทางอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 (Industry 4.0) ภาครัฐและภาคอุตสาหกรรมจะต้องเตรียมพร้อมในหลาย ๆ ด้านและสิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือ การเตรียมพร้อมด้านทรัพยากรมนุษย์ เพื่อรองรับอุตสาหกรรมใหม่และเศรษฐกิจยุคใหม่ เป็นการพัฒนามาสู่อุตสาหกรรมอนาคต เชื่อมโยงทรัพยากรบุคคล ความรอบรู้ นวัตกรรมทางความคิด และเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นหนึ่งเดียวกับการขับเคลื่อนอุตสาหกรรม (ธนิต โสรัตน์, 2559) โดยเอกสารอ้างอิงที่ใช้ในการอ้างอิงในบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ โดยรูปแบบของเอกสารอ้างอิง มีดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1) พระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างชื่อคัมภีร์ / เล่มที่/ข้อที่/เลขหน้า แล้วตามด้วยชื่อหน่วยงานผู้จัดทำ ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) พร้อมปีที่พิมพ์ ตัวอย่าง เช่น “ภิกษุทั้งหลาย รูปเวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ เป็นอนัตตา ภิกษุทั้งหลาย ถ้ารูปเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณนี้จักเป็นอัตตาแล้วไซ้รูปเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณนี้ไม่พึงเป็นไปเพื่ออาพาธ” (วิ.ม. 4/20/27) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

2) ผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างชื่อ-นามสกุลผู้แต่ง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (เกสวดี เชี่ยวชาญ, 2557)

3) ผู้แต่งสองราย ให้อ้างชื่อ-นามสกุลของผู้แต่งทั้งสองรายโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมผู้เขียนทั้งสองแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (นิรมัย คุ่มรักษา และอัจฉิมา ศิริพิบูลย์ผล, 2560)

4) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างชื่อ-นามสกุลของผู้แต่งรายแรก แล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (ทศพร คำผลศิริ และคณะ, 2560)

5) กรณีที่เนื้อความเป็นเรื่องเดียวกัน หรือผลการวิจัยเหมือนกัน แต่มีผู้อ้างอิงหลายคน ให้ใช้รายการอ้างอิงที่ใกล้เคียงกับปีปัจจุบันมากที่สุด (ค้นพบล่าสุด) หรือหากเป็นแนวคิดทฤษฎี

ก็ควรอ้างอิงเจ้าของแนวคิดทฤษฎี หรือบุคคลผู้เป็นที่ยอมรับของวงการวิชาการส่วนใหญ่เป็นสำคัญ

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษ ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Phathong, K., 2007)

2) ถ้ามีผู้แต่งสองราย ให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรก ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษ ตามด้วยเครื่องหมายแอนด์ (&) คั่นกลาง ตามด้วยนามสกุลของผู้แต่งรายที่สอง และตามด้วยอักษรย่อของชื่อภาษาอังกฤษ แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Werker, J. F. & Desjardins, R. N, 2004)

3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรก ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษตามด้วย et al. ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Bloom, B. S., et al.)

เอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อพระไตรปิฎกอรรถกถา.// สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(2) หนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อหนังสือ.// (ครั้งที่พิมพ์).// สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

เกษญา ผาทอง. (2548). ระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐศาสตร์ : แนวคิด ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: พิสิษฐ์ ไทย ออฟเซต.

(3) บทความในหนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ).// ชื่อเรื่อง/ (เลขหน้าที่อ้าง).// สถานที่พิมพ์: / สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

ชลิตา บัณขวงศ์. (2556). ข้าวและชาวนาไทยในกระแสการเปลี่ยนแปลง ใน พจนก กาญจนจันทร (บรรณาธิการ), คน ข้าว นา ควาย ในวัฒนธรรมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (หน้า 39-68). กรุงเทพมหานคร: อัมรินทร์.

(4) บทความจากวารสาร**รูปแบบ :**

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อวารสาร.// ปีที่/ (ฉบับที่), / เลขหน้าแรก ที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง :

เกษฎา ผาทอง และคณะ. (2562). พระพุทธศาสนากับการเมือง. วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทรรศน์, 3(2), 16-31.

(5) บทความในสารานุกรม**รูปแบบ :**

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อสารานุกรม, / (เล่มที่อ้าง, หน้า เลขหน้าที่อ้าง).
สถานที่พิมพ์: / สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

สนิท อางพันธ์. (2537). หม้อคอคควาย. ใน สารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีตเขตหัวเมืองฝ่ายเหนือ, (หน้า 274-275). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้น.

(6) หนังสือพิมพ์**รูปแบบ :**

ผู้แต่ง.// (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อหนังสือพิมพ์, / เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

สุชาติ เผือกสกนธ์. (9 มิถุนายน 2549). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. ผู้จัดการรายวัน, น.13.

(7) สารนิพนธ์, วิทยานิพนธ์, ดุษฎีนิพนธ์, รายงานการวิจัย

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.//(ปีที่พิมพ์).// ชื่อวิทยานิพนธ์.//ใน/ ระดับวิทยานิพนธ์ สาขา./ชื่อมหาวิทยาลัยที่พิมพ์.

ตัวอย่าง :

พรไทย ศิริสาธิตกิจ. (2558). การพัฒนารูปแบบการปรับตัวของชาวนาอย่างยั่งยืนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

นายมนัส ภาคภูมิ. (2540). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชน. ใน รายงานการวิจัย. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(8) สัมภาษณ์

รูปแบบ:

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์.//(วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์).//ชื่อเรื่องที่สัมภาษณ์.//(ชื่อผู้สัมภาษณ์)

ตัวอย่าง :

ไชยศิริ ลีศิริกุล. (5 พ.ย. 2562). วิธีการพัฒนาห่วงโซ่อุปทานข้าว. (พระมหาปรัชญ์ อรรถาพร, สัมภาษณ์)

(9) สื่อออนไลน์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.//(ปีที่เผยแพร่).// ชื่อเรื่อง.//เรียกใช้เมื่อ/ จาก แหล่งที่มาของข้อมูล (URL)

ตัวอย่าง :

ฤทัยชนก จริงจิตร. (2555). กลยุทธ์ข้าวไทยบนฐาน AEC เพื่อก้าวสู่การเป็น Trading Nation เรียกใช้เมื่อ 1 สิงหาคม 2563 จาก <http://www.tpsoc.moc.go.th/sites/default/files/862-img.pdf>

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2561). เลื่อนข้าราชการให้ดำรงตำแหน่งประเภททั่วไป ระดับชำนาญงาน คำสั่งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ที่ 593/2562 . เรียกใช้

เมื่อ 15 มกราคม 2562 จาก <http://www.onab.go.th/category/news/คำสั่ง-ประกาศ/>

(10) ราชกิจจานุเบกษา

รูปแบบ:

ชื่อกฎหมาย.//(ปีที่พิมพ์).//ชื่อเรื่อง(ถ้ามี).//ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่/ตอนที่/หน้า/(วันเดือนปี).

ตัวอย่าง:

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2562). เรื่อง กำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ และแนวทางการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 129 ตอนพิเศษ 97 ง หน้า 1 (20 มิถุนายน 2555).

ตัวอย่างเอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงสาธารณสุข. (2558). คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย Developmental Surveillance and Promotion Manual (DSPM) Promotion Manual (DSPM). เชียงใหม่: สยามพิมพ์นานาชาติ.
- ประภัสสร ปรีเอี่ยม และธรรมบุญ รวีผ่อง. (2554). ผลการส่งเสริมพัฒนาการ กล้ามเนื้อมัดเล็ก สำหรับเด็กพัฒนาการช้าโดยพ่อแม่ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษในจังหวัดมหาสารคาม. ใน รายงานการวิจัย. สถาบันราชภัฏมหาสารคาม.
- พระสุตวรรษ วิสุทโธ และเดชชาติ ตริทรัพย์. (2561). บทบาทของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชน ในตำบลทรายขาว อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 2(2), 8-13
- พระสถาพร ปุณณนนโท (ร่าจวนจร) และคณะ. (2562). การวิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการทำงานจิตอาสาของชุมชนวัดสระเกษ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 3(2), 16-31.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.(2535). พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2500. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานสาธารณสุขอ่างทอง. (2560). รายงานทารกน้ำหนักน้อยกว่า 2,500 กรัม ได้รับการคัดกรองพัฒนาการ DSPM ปีงบประมาณ 2560 (อินเทอร์เน็ต). เรียกใช้เมื่อ 15 มิถุนายน 2562 จาก <http://atg.hdc.moph.go.th>
- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพัทลุง. (2563). ศิลปะการแห่งโนราห์. เรียกใช้เมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2563 จาก https://www.m-culture.go.th/phatthalung/ewt_news.php?nid=508&filename=index.
- Elizabet, B. (1990). Ecotourism: The Potentials and Pitfalls. Vol.1 and 2. World Wildlife Fund. Washington, D.C.

Dunst, C. J. & Triette, C. M. (1996). Empowerment, effective helpgiving practices and family-Centered care. *Pediatr Nurs*, 22(2), 334-337.

5. หลักเกณฑ์การส่งต้นฉบับบทความเพื่อได้รับการตีพิมพ์

การส่งในระบบ (Online Submission) สามารถส่งเข้าระบบออนไลน์ได้ที่เว็บไซต์ของวารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้ที่ <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jpsmbu/index> เมื่อส่งเข้าระบบสำเร็จให้แจ้งข้อมูลเพิ่มเติมทาง Email : ketsada.iadp@gmail.com

6. ขั้นตอนการนำบทความลงตีพิมพ์ลงในวารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ต้นฉบับบทความที่เสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารให้อยู่ในรูปแบบของไฟล์เอกสาร *.docx ของ Microsoft Word Version 2010 หรือมากกว่า หากต้นฉบับประกอบด้วยภาพ ตาราง หรือสมการ ให้ส่งแยกจากไฟล์เอกสาร ในรูปแบบไฟล์ภาพ สกุล *.PDF*.JPG*.GIF หรือ *.bmp ความยาวของต้นฉบับต้องไม่เกิน 12 หน้า (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้น เกี่ยวกับความถูกต้องของรูปแบบทั่วไป ถ้าไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับไปแก้ไข ถ้าผ่านจะเข้าสู่การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิเมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่านหรือมีการแก้ไข จะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบ โดยการพิจารณาบทความเพื่อลงตีพิมพ์ได้จะคำนึงถึงความหลากหลายและความเหมาะสม

7. สิทธิของบรรณาธิการ

ในกรณีที่กองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้รับเชิญให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินบทความมีความเห็นว่าควรแก้ไข กองบรรณาธิการจะส่งคืนเพื่อให้เจ้าของบทความแก้ไข โดยจะยึดถือข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินเป็นเกณฑ์หลัก และหรือขอสงวนสิทธิ์ที่จะพิจารณาไม่ตีพิมพ์ ในกรณีที่รายงานการวิจัย บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัยไม่ตรงกับแนวทางของวารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย หรือไม่ผ่านการพิจารณาของกองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญเมื่อบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ผู้เขียนจะได้รับวารสารสิ่งคัลฉบับที่นำบทความลงตีพิมพ์ พร้อมกับหนังสือรับรองการตีพิมพ์บทความในวารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

Corresponding author E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300 คำ)

(16 pt).....วัตถุประสงค์ของการวิจัย ระบุประเภทของวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลผลการวิจัย ที่พบ (เลือกนำเสนอเฉพาะผลการวิจัยที่มีความน่าสนใจมากที่สุด).....

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ

Abstract (18 pt)

.....(16 pt)ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย.....

.....

.....

.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words

บทนำ (18 pt) (ไม่ควรเกิน 4 ย่อหน้า)

.....(16.pt) 1. กล่าวถึงความเป็นมาแล้วความสำคัญของปัญหา โดยกว้าง ๆ (อ้างนโยบาย กฎหมาย หรือแนวคิดทฤษฎีมารองรับ).....

.....2. กล่าวถึงสภาพปัญหาปัจจุบันที่เกิดขึ้น (อ้างงานวิจัยหรือทฤษฎีมารองรับ).....

.....3. กล่าวถึงสภาพปัญหาของประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา.....

.....4.สรุปความเป็นมาทั้งหมดชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการวิจัยและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (16 pt)

1.....(16.pt).....

2.....(16.pt).....

3.....(16.pt).....

วิธีดำเนินการวิจัย (18 pt)

(16.pt).....ระบุรูปแบบของการวิจัย.....ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง.....การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ.....การเก็บรวบรวมข้อมูล.....การวิเคราะห์ข้อมูล.....

ผลการวิจัย (18 pt)

(16 pt) ผลการวิจัยต้องตอบวัตถุประสงค์ทุกข้อ

ภาพที่ 1 (ชื่อภาพ) (ถ้ามี)

[illegible]

(16 pt) อภิปรายผลการวิจัยที่พบตามวัตถุประสงค์ ผลการวิจัยสอดคล้องหรือไม่
สอดคล้องกับผลการวิจัยของใคร สามารถนำมาอภิปรายได้ทั้งหมด

[illegible]

องค์ความรู้ใหม่ (18 pt) (ถ้ามี)

...(16 pt).....ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย.สังเคราะห์
ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจ
ง่าย.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

สรุป/ข้อเสนอแนะ (18 pt)

...(16 pt).....สรุปผลการวิจัยทั้งหมด สั้น ๆ กระชับได้ใจความ.....พร้อมข้อเสนอแนะที่
ได้จากการวิจัย.....และการนำผลการวิจัยไปใช้ รวมถึงเสนอแนะแนวทางในการวิจัยครั้งต่อไป

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....(16 pt) ตัวอย่าง เช่น ขอขอบคุณทุนสนับสนุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการ
วิจัยแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2559 และข้อมูลจากโครงการวิจัยย่อย เรื่องสภาพปัญหาและ
ความต้องการดูแลสภาพของผู้สูงอายุในบริบทภาคใต้ตอนล่าง.....

[illegible]

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิชาการ

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

Corresponding author E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300 คำ)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ

Abstract (18 pt)

... (16 pt)

.....

.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words

(16 pt)

เนื้อหา (18 pt)

.....(16 pt).....

[The page contains faint horizontal dashed lines for writing.]

สรุป (18 pt)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt)

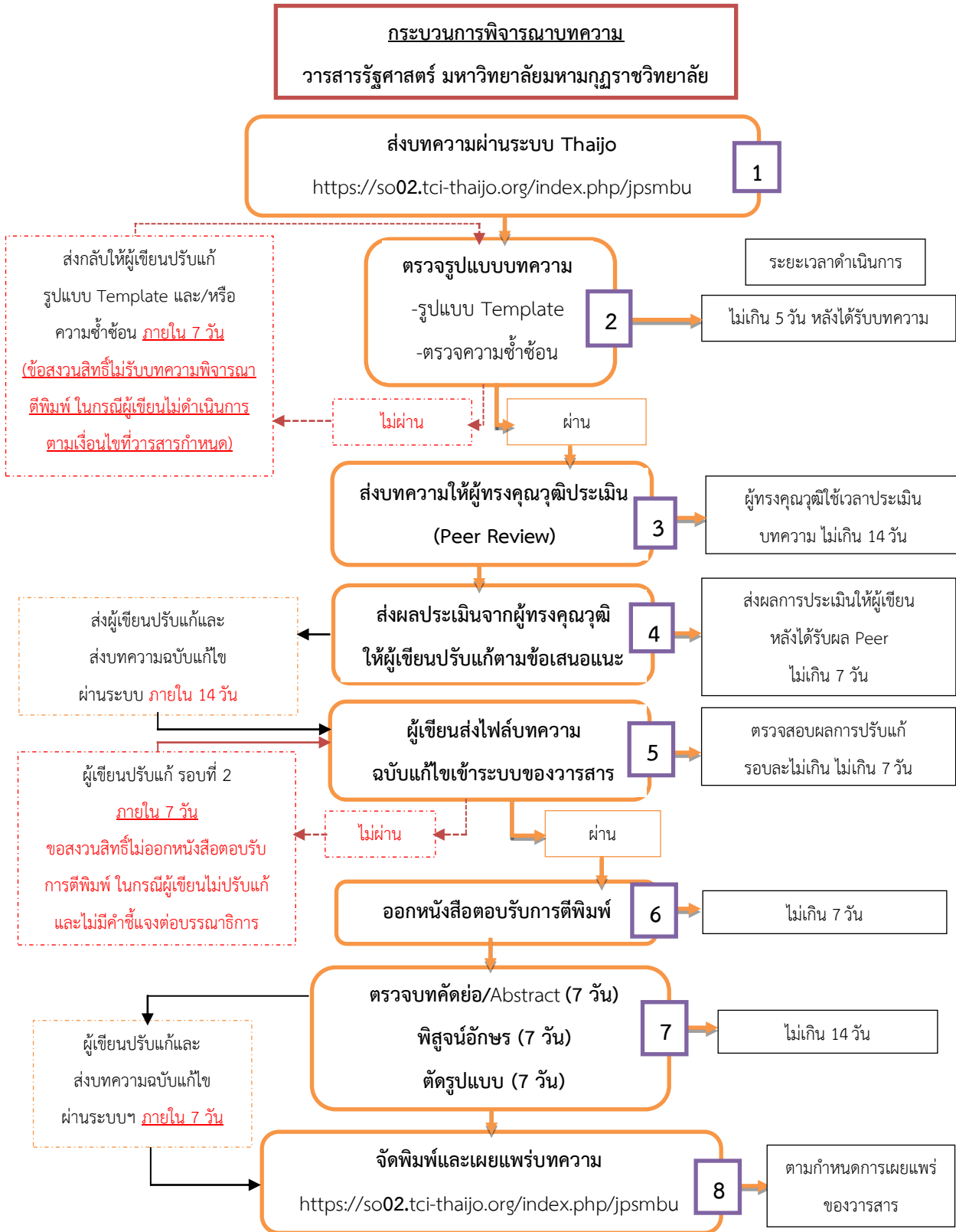
.....

.....

.....

.....

.....

หมายเหตุ: ระยะเวลาของกระบวนการพิจารณาบทความตั้งแต่ผู้พิมพ์ส่งบทความเข้าระบบ ขั้นตอนที่ 1-6 ใช้ระยะเวลา
ประมาณ 1 เดือน ในการออกหนังสือตอบรับการตีพิมพ์ (ผู้พิมพ์บทความต้องปรับแก้บทความตามกำหนด)